

D. HONORII

AVGVSTVDVNENSIS PRESbyteri Libri septem. Quorum Primus est:

I De Imagine Mundi.
II De Temporibus Mathesis.
III De Philosophia mundi. Lib. II
IIII De Affectionibus Solis.
V De Aetatibus mundi Chronicon.
VI De Luminaribus siue scriptoribus Ecclesiasticis
VII De Hæresibus.

ANTE hac in lucem non editi.

CVM præfatione, argumenta librorum clare exponente, perutili.

Cumque INDICE Capitum & Vocum copiosissimo.

BASILEAE,
AN. M. D. XL IIII.

Cum gratia & priuilegio.

CAPITA SIVE TITVLI, OMNIVM LIBRO. qui in hoc opere comprehenduntur.

Libri primi de Imagine Mundi capita, quorum prior numerus Capita, posterior Paginas indicabit.

QVid sit Mundus. Cap. 1. pagina 1
Quot modis mundus formetur 2 ibidem
De quatuor elementis 3.2
De nominibus terræ 4.3
De forma terræ 5.4
De quinq; Zonis 6.5
De habitabili Zona 7.6
Vnde dicatur Asia, & quæ sit prima eius regio. 8. Ibid.
De fluminibus Paradysi 9.7
De India 10.8
De Parthia 11.12
De Mæsopotamia 12.13
De Syria 13.14
De terra Aegypti 14.16
Quæ regiões suprascriptis regionib. innectantur 15.17
De minore Asia, & regionibus eius 16.18
Vnde dicatur Europa 17.20
De superiore Germania 18. Ibidem.

De

De Moeßia, & inferiore Pannonia 19.21
De Graecia, unde sit dicta, & in qua parte sita sit. 20.22
De Gallia Belgica 21.25
De Africa 22.26
De Insulis 23.28
Quid sit Infernus 24.33
De aqua, quae est secundum elementum, & Oceano. 25.34
Vnde uenti oriantur 26.35
De terraemotu, & eius hiatu 27.36
De incendio montis Aethnae 28.37
Quid Scyllaei canes 29. Ibidem.
De partibus Oceani, calidis & frigidis 30. Ibidem.
Quare Oceanus perduret salsus 31.38
De Mari 32. Ibidem.
De natura aquarum, & quare fontes in hyeme sint calidi, in aestate frigidi 33.39
Vnde aqua calida uel putida 34.40
De aqua ueneno infecta 35. Ibid.
De mortuo mari, & natura Bituminis 36.41
De piscibus & auibus 37. Ibidem.
Quando tempestas fiat in mari 38. Ibidem
Quid sit aër 39.42
Vbi Daemones sint 40. Ibidem.
De uentis 41. Ibid.
Quid nubes, & unde dicantur, & Tonitrua & fulgura 42.43

Quid iris,

Quid Iris, & de hymbre 43.44
Quid grando sit 44.45
Quid sit nix 45. Ibidem
Quid sit ros 46. Ibidem
Pruina quid 47. Ibidem.
Quid nebula 48.46
De fumo 49. Ibidem
Quid sit, quòd stellae uidentur in nocte cadere. 50. Ibidem
Vnde nascatur Pestilentia 51.46
De Igni 52.47
Vnde angeli corpora sumant 53. Ibidem
De septem Planetis 54. Ibidem
De luna 55.48
Secundus Planeta Mercurius 56.44
Tertius Planeta Venus 57. Ibidem
Quartus Planeta Sol 58.50
Quintus Planeta Mars 59.51
Sextus Planeta Iupiter, Iouis 60. Ibidem
Septimus Planeta Saturnus 61. Ibidem
Item de septem Planetis, & Harmonia, quae circulorum circuitione peragitur 62. Ibidem
De coelis, stellis, duodecim signis, & his, quae sunt supra firmamentum 63.55

LIBRI PRIMI FINIS.

CAPITVM

LIBRI SECVNDI DE TEMPORIBVS

Capita siue Tituli.

DE Athomis & horis. Cap. 1. pagina 68
De diebus 2.69
De nocte 3.76
De Hebdomadis 4.77
De mensibus 5.78
De Calendis, Nonis, & Idibus 6.82
De uicißitudinibus anni 7.83
De annis & Cyclis, Olympiadibus, & lustris, Indicionibus. 8.85
De Aetatibus, seculis, & solari Cyclo 9.89
De Aequinoctijs, & solstitio 10.93
De regularibus concurrentibus, & Epactis 11.96
Ad inueniendum bisextum 12.102
Ad inueniendum lunae Cyclum 13.103
Ad inueniendum decemnouenalis Cycli annum, & mutationes Cyclorum, concurrentium, Epactarum, Indictionum 14. Ibidem
Ad claues terminorum inueniendas 15.104
De termino Paschali 16. Ibidem
Regulares eiusdem termini, quomodo inueniendi. 17.106
De termino Septuagesimae, Quadragesimae, Rogationũ, & Pentecostes 18. Ibid.
Ad inueniendam feriam terminorum 19.107
De Aduentu domini, et Embolis, et diebus Aegyptiacis 20.108

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBRI TERTII, DE PHILOSOPHIA Mundi primi, Tituli siue Capita.

QVid sit Philosophia cap. 1.112
Quæ sint, & non uideantur 2.ibi.
Quæ sint & esse uideantur 3.Ibidem.
Quid sit perfectè aliquid cognoscere 4.113
Quibus rationibus probetur, quòd Deus sit 5.114
Quare potentia dicatur pater 6.116
Quare sapientia filius 7.117
De genitura filij 8.Ibidem
Quare uoluntas spiritus sanctus 9.118
Quare à patre & filio procedat 10.Ibidem.
De coæternitate ipsorum 11.Ibid.
Quare quidam uni de personis attribuantur, cum sine alia nihil operetur 12.119
Quare filio attribuatur incarnatio 13.Ibidem.
Quare spiritui sancto remißio peccatorum tribuatur (14.120
De Anima mundi 15.121
Quid sit coeleste animal & æthereum 16.122
Quid Aërium 17.123
Quid humectum 18.124
Vtrum corpora sint an spiritus 19.125
De dæmonibus 20.126
De elementis 21.127
De creatione piscium & auium 22.146

De

De creatione cæterorum animalium, & hominis, et quo tempore mundi creatio facta sit 23.147

Libri de Philosophia primi, finis.

LIBRI DE PHILOSOPHIA MVNdi secundi Capita.

QVid sit æther, & ornatus illius 1.153
Quod aquæ congelatæ super æthera non sint. 2. Ibidem.
Quomodo intelligendum sit: Diuisit aquas, quæ sunt sub firmamento 3.155
Quod super æthera nihil uideatur 4.156
Quot modis autoritas de superioribus loquatur. 5.157
De firmamento & stellis 6.158
De infixis stellis, utrum moueantur 7. Ibid.
Quot circuli dicantur esse in firmamento 8.160
Qui sint uisibiles 9. Ibidem.
Vbi incipiant γαλαξίας 10. Ibidem.
De Zodiaco, & unde dicatur 11. Ibid.
De dispositione signorum 12.161
De inuisibilibus circulis 13.162
De duobus Coluris 14.163
De Horizonte, & Meridionali circulo 15. Ibid.
De motu firmamenti, & de polis 16.164
De Saturno, & quare aliqua stella dicatur frigida: & quot modis nomina qualitatū rebus attribuātur. 17.165
De Ioue 18.169.
De Marte 19. Ibidem.

De Venere 20.170
Quomodo eadem stella dicatur Lucifer & Hesperus 21.171.
De Mercurio 22.172
De statu & retrogradatione prædictarum stellarum, et quòd uerum sit solem esse sub Mercurio, & Venere, & de circulis ipsorum 3.Ibid.
Quando circuli Veneris & Mercurij liberius appareãt 24.175
Vtrum Planetæ moueantur cum firmamento, uel contrà 25.176
Quare sol obliquè moueatur, & de hyeme, & Vere. 26. 179
Vnde altius mouentur infirmi in Vere, & in autumno, & de quatuor anni temporibus 27.182
Quid sit naturalis & usualis dies, & de diuisionibus eorum 28.189
Vnde æqualitates & inæqualitates dierum 29.191
Vnde Ecclypsis solis sit, et quòd singulis mensibus non cõtingat 30.192
Quare luna non habeat splendorem & calorem, & de Nouilunio & Plenilunio 31.193
De Eclypsi lunæ, & quare singulis mensibus non contingat, & de figuris umbrarum 32.196

Libri secundi de Philosophia Mundi finis.

LIBRI

CAPITVM

LIBRI DE PHILOSOPHIA MVN-di tertij Capita.

DE Aëre 1.202

Qualiter quinq; Zonæ sint in aere 2. Ibid.

Quæ diuersitates ex aere in terra sint 3.203

Vnde sint pluuiæ 4.204

Quare solis radij & calor ad terram tendant. 5. Ibidem

Quare sol calefaciat terram, & ignis superior non. 6. 205

Quòd ante finem mundi guttæ sanguinis cadent, uel quare sanguis dicatur pluere 7.207

Quare luna non habeat splendorem & calorem, & de nouilunio & Plenilunio 8.208

Quare niues nunquam contingant in æstate, cum in ea cõtingat grando 9.209

De Tonitruis & fulminibus 10. Ibidem.

Quare in sola æstate contingant fulmina 11.212

De eo quòd stellæ uidentur aliquando cadere 12.213

Quòd Cometa non sit stella 13.214

De reflaxionibus Oceani 14.215

De ortu uentorum 15.218

Vnde quædam aqua dulcis, quædam salsa 16.221

Quòd aqua colata & attenuata fontes dulces gignat. 18.222

B Vnde plu

Vnde putei habeant humorem 19.223
Vnde aqua putei & fontis in æstate sit frigida, in hyeme calida 20.224
Vnde exustio uel diluuium 21.225
Vnde sit quòd in lunatione modò crescunt humores, modò decrescunt 22.226

Libri de Philosophia Mundi tertij

FINIS.

LIBRI DE PHILOSOPHIA MVNdi quarti Capita.

DE terra & mundo 1.230
De diuersis qualitatibus terræ 2. Ibidem.
De habitationibus eius 3.231
De terminis Asiæ, Africæ & Europæ 4.235
Vnde in quibusdam montibus perpetuæ sint niues 5.236
Quas qualitates contrahat terra ex diuersis uẽtis. 6.237
De insertis arboribus 7.238
Quid sit sperma 8.240
Quare in pueritia coitus non contingat 9. Ibidem
De Matrice 10.241
Quæ sit causa sterilitatis 11. Ibid.
Si aliqua nolens potest concipere 12.242
De superfluitatibus 13.243
Quare homo cum natus est, non graditur 14.244

De

De formatione hominis in utero 15. Ibid.
Vnde puer pascatur in utero 16. 246
De natiuitate, et quare nati in septimo mense uiuant. 17. 247
De infantia & sensu 18. 248
De digestionibus & lapide urinae 19. Ibidem.
Quòd homo naturaliter sit calidus & humidus, & unde longus & paruus, gracilis & grossus 20. 253
De somno 21. 256
Vnde somnia, & de animali & spirituali uirtute. 22. Ibid.
De capite 23. 257
De cerebro 24. 259
De oculis 25. 261
Qualiter uisus fiat 26. Ibidem.
Dd contuitione & intuitione, & detuitione 27. 263
De auditu 28. 265
Quid sit anima 29. Ibidem
Quae actiones sint animae & corporis 30. 266
Quomoda motus corporis contingant 31. 267
Qualiter anima sit in homine 32. Ibidem.
De tempore coniunctionis illius cum corpore 33. 269
De uirtutibus 34. Ibidem.
Quare non discernat & intelligat infans 35. 270
De iuuentute & senectute, & senio 36. 271
Qualis quaerendus sit magister 37. 272

Qualis discipulus 38.273
Qualis Complexio conueniens sit doctrinæ 39.274
Quæ ætas, & quis terminus discendi 40.Ibidem.
Quis sit ordo discendi 41.275

Libri de Philosophia mundi quarti & ultimi

FINIS.

LIBRI QVARTI DE SOLIS affectibus Capita.

DE Hemisperio Cap.1.pag.277
De ortu & occasu solis 2.Ibidem.
De horis artificialibus 3.278
Altitudo solis & Climatis 4.279
De terra & magnitudine Solis 5.Ibidem
De aquæ humore 6.280
De solis uicinitate 7.Ibid.
Quod nihil ante solem occidat, quod cum sole oritur. 8.
281
Quomodo fiat Eclypsis 9.Ibidem
De Lunæ saltu 10.283
De Oriente & alijs 11.284
De Meridie 12.Ibidem.
De Cancro & Capricorno 13.285
De Horizonte 14.Ibidem.
De Aequinoctio 15.286

De

CAPITVM

De die ac nocte 16.287
De paralellis 17.288
Horologiorum diuersitas 18.289
Ad inueniendum interuallum in Horologio 19. Ibidem.
Quod Sol medius numero dicatur 20.290
De stellarum lumine 21. Ibidem.
De distinctis sphæris 22.291
Terra unde frigida 23. Ibidem.
De linea Zodiaci 24.293
Zodiacus quò ducatur 25. Ibidem.
Planetæ quò uadant 26.294
De æquinoctiali linea 27. Ibidem.
De solstitio & Cancro 28. Ibidem.
Vnde uisus accidat 29.295
De signis duodecim, obscurantibus solem 30.296
Quòd Planetæ non semper sint æquè celeres 31. 297
De Sole ascendente, & quid efficiat 32. Ibid.
In Ariete sol multiplicat dies 33.298
De linea tendente per Centrum 34.300
An sol diutius sub terra sit, quàm in æquinoctio. 35.302
De Lucifero & Hespero 36.303
Quod Horologium in prima & ultima hora non habe-

at partes 37.305
Quòd sol ducentesima sexta pars circuli sui dicatur. 38.
De plano & alto 39.307 (306
De gradibus & Climatis 40. Ibidem.
De sole Hyemali 41.308
Aequales possunt esse ortus, occasus non item 42.309
Quòd non sint aequales, Meridies & Occasus. 43. Ibidem.
Quòd sol sit administrator aethereae lucis 44.310
De corpore Solari 45. Ibidem.
De medijs Perustae 46. Ibidem.
De ortu Matutino & Vespertino 47.311
Quid statio Matutina & Vespertina 48.312
Vnde stellaria creata sint 49.312

Libri quarti Capitum finis.

LIBRI QVINTI CHRONICON siue de Aetatibus mundi tituli.

Prima aetas pag.316
Regnum Cain 317
Decimus ab Adam quis Ibidem.
Secunda aetas 318
Regnum Assyriorum sub Sem 320
Sub Abraham reges Ibidem.
Sub Mose reges 321
Regnum Scytharum Ibidem.
Regnum Aegypti Ibidem.

Regnum

Regnum Archadiæ	322
Sub Abraham secundò	Ibidem.
Sub Mose secundò	Ibidem
Tertia ætas	323
Iudices Israël	324
Primum Ciuile bellum	325
Regnum Idumeæ	328
Sub Mose tertiò	Ibidem.
Regnum Argorum sub Isaac	Ibidem.
Sub Iacob	329
Sub Iosue	Ibidem.
Sub Mose quartò	Ibidem.
Regnum Atheniensium sub Mose quintò	330
Sub Caleph	Ibidem.
Sub Samuel	Ibidem
Regnum Amazonum	Ibidem.
Regnum Troianorum	331
Sub Iephthe	Ibidem.
Regnum Cretense sub Iosue secundò	Ibidem.
Regnum Mecænarum sub Iosue, tertiò	332
Regnum Italiæ, sub Mose, sextò	Ibidem.
Sub Sanson	Ibidem.
Regnum Hierusalem uel Iuda	Ibidem.
Quarta ætas	Ibidem.
Regnum Israël	335

Regnum Macedonum sub Tobia	338
Regnum Albaniæ sub Samson	338
Regnum Romanorum sub Achab	339
Quinta ætas	340
Regnum Babyloniæ	Ibid.
Regnum Persarum	341
Regnum Alexandriæ	342
Regnum Syriæ	344
De Consulibus & Dictatoribus	346
De sacerdotibus Iudæorum	353
Sub Dauid	Ibidem.
In transmigratione qui extiterint	354
Sub Alexandro Magno	Ibidem.
De Augustis Romanorum Sexta ætate	355
Prima persecutio	356
Secunda persecutio	Ibidem.
Tertia persecutio	357
Quarta persecutio	Ibidem.
Quinta persecutio	358
Septima persecutio	359
Octaua persecutio	Ibidem.
Nona persecutio	360
Decima persecutio	Ibidem
Series Romanorum Pontificum	368

Libri quinti Titulorum finis.

REGVM, IVDICVM SACERDOTVM, PONTIFICVM, EPIscoporum, ac cæterorum, qui ab origine mundi, nostra usque tempora inclusiuè, regnauere, tam in ueteri, quàm noua lege, de quibus hijs, quinto & sexto libris, mentio fit,

INDEX.

A

Aaron primus sacerdos Iudæorum. quorum Elenchum usque ad Christum sacerdotum, quære pagina 353
Abdon 326
Abel 316
Abessan 326
Abias 333
Abimelech 326
Abraham 323
Achab 336
Achaz 334
Achatius Cæsariæ episcopus 404
Achilleus 360
Achilius Seuerus 408
Achitophel 354
Adam 316
Addus 354
Adeodatus 373
Adrianus 375
Aegyaleus 322
Aegyptus Syluius 338
Aemilius 359
Aeneas Syluius 338
Aeneas quidam ibi.
Agamemnon 332
Agapitus 372
Agapitus pontifex 376
Agatho 373
Agrippa Syluius 339

b 5 Agrippa

Agrippa Castoris 385
Alba Syluius 338
Alcuinus Anglus 452
Allectus 360
Alexander 346
Alexander magnus. 342. et 343
Alexander pontifex 368
Alexander nobilis 345
Alexander Cappadociæ episcopus 395
Amasias 334
Ambrosius Mediolanensis episcopus 410
Ambrosius Alexandrinus 410
Ambrosius Alexādriæ diaconus 393
Amelarius Metensis episcopus 452
Ammonius philosophus. 393
Amon 334
Amphilogius Iconij episcopus 412
Amram 324
Amri 336
Amulius Syluius 339
Anacletus 368
Anastasius 364. & 365
Anasius pontifex. 371. & 376
Anatholius Alexandrinus 397
Ancus Marcius 340
Anicetus 369
Anicius Hispaniarum episcopus 439
Ansbelmus Cantuariensis episcopus 454.
Antheros 369.
Antigonus 354.
Antiochus Epyphanes. 345.
Antiochus Pius Ibidem.
Antiochus Eupator. Ibid.
Antiochus spondius. Ibid.
Antiochus Magnus 345
Antiochus Dionysius. Ibid.
Antiochus quidam 346

Antiochus.

Antiochus alter 420
Antiochus Sother 344
Antiochus Theos Ibidem
Antoninus Caracalla 358
Antonius Dictator 353
Antonius Pius 357
Antonius Monachus 402
Appius 391
Appius & Seruilius 347
Apollinaris Laodicenus episcopus 406
Apollinaris Asiæ episcopus 386
Apollonius Romæ Senator 390
Aprigius Patensis episcopus 444
Arabianus 391
Archas 332
arcadius 362
Archelaus Mæsopotamiæ episcopus 397
Aremulus Syluius 339
Argus 329
Aristides Atheniensis philosophus 384. & 385
Aristobolus 354
Arnobius rhetor 399
Arnoldus 367
Arphaxad 318
Arses 342
Arthabanus Ibid.
Artaxerxes Ibidem.
Asa 333
Ascanius uel Iulus 338
Asclepius Afer 433
Asterius Philosophus 403
Assur 320
Athanasius Alexandriæ episcopus 402
Athletes 323
Atticus Constantinopolitanus episcopus 429
Attilius & Manlius Coss. 350
Atocius quidam 427
Audentius episcopus. 418
Auentinus Syluius 339
Augustinus Afer 424
Augustus Cæsar 355

Auitus

Auitus episcopus 446
Aurelianus 360
Aurelius Alexander 358
Aurelius Dictator 348

B

BAal siue Balcus 321
Baasa 336
Bachianus Philosophus 422
Bachilus Corinthiorum episcopus 390
Bachomius Monachus 416
Balaac 328
Balthasar 341
Barach 325
Bardesanes 388
Barnabas Cyprius 380
Basilius Anchiranus episcopus 402
Basilius Cæsariæ Capadociæ episcopus 408
Beda Monachus 449
Bel siue Belus 320
Benedictus 372. & 375. et 576. & 377
Benedictus Abbas 447
Berillus Arabiæ Episcopus 394
Bernoldus Cõstantiæ presbyter 454
Boëtius patritius Consul 444
Bonifacius 371. & 372. et 373
Brutus et Tarquinius. 346 & 347
Buconius Castellani oppidi episcopus 434
Butius & Vetustius 347

C

CAath 324
Cerealis Afer 438
Cæsarius Arelatensis episcopus 436
Cain 317
Cainan 316. & 318
Caius Caligula 356

Caleph

Caleph 325
Calistus 369
Calpetus Syluius 339
Cambyses 341
Camillus Dictator 349
Candidus 391
Capis Syluius 338
Carausius 360
Carolus Magnus & plures 366
Carus 360
Caßianus Afer 429
Caßiodorus Rauēnæ præfectus 444
Caßius & Proculus 347
Cato Censorius 351
Cecilius Aphricanus episcopus 396
Cecrops 324
Celestinus 371
Celestinus quidam 426
Celestinus Romæ episcopus 428
Cencres 322
Censorius & Mālius Cōss. 352
Cerambus uolauit 323
Charanus 337
Christophorus 375
Chunradus 367. & 368
Cinna Cos. 352
Cincinnatus Dictator. 347
Claudius Mennensis presbyter 435
Claudius quidam 356
Claudius 359
Claudius & Fabius Coss. 350
Clemens 368
Clemens Alexandriæ presbyter 389
Clemens Romanus episcopus 383
Cleopatra mulier 344
Cletus 368
Codrus 330
Commodianus quidam 418

Conon

Conon 374
Constantinus. 360. & 361
Constantinus Heraclij filius 365
Constantinus pontifex. 374
Constãtinus hæreticus. 366
Cornelius 369
Cornelius Dictator 349
Cornelius Romæ episcopus 395
Cornelius & Duilius Coss. 350
Crassus Dictator 352
Crispus 361
Cyrillus Alexandriæ episcopus 428
Cyrillus Hierosolymæ episcopus 408
Cyrus 341
Cyrus Alexandrinus 435

D

Dalmatius Imp. 361
Damasus 371
Damasus Romæ episcopus 406
Dardanus 331
Darius 341
Danaus 329
Dauid 333
Decius 358
Demetrius 345
Demetrius Macero 346
Dexter Patiani filius 412
Diocletianus 360
Diodorus Tharsensis episcopus 400
Dionysius Ariopagita. 384
Dionysius pontifex 370
Dionysius Alexandriæ episcopus 396
Dionysius Corinthiorum episcopus 387
Domitianus 356
Donatus quidam 403
Donatus alter 359
Donatus Romanæ ecclesiæ episcopus 396
Donas 378
Dracontius quidam. 446

rusus

Drusus & Flamminius Coss. 351
Dydimus Alexandrinus 407

E

Effrem Edissenæ ecclesiæ episcopus 408
Egesippus Vicinus 385
Egippius abbas 443
Egusar 341
Eleutherius 369
Eliachim 335
Elon 326
Enoch 316
Enos Ibidem
Ephron siue Enach 322
Epyphanius Cypri Salaminæ episcopus 408
Erichtonius 330
Euagrius monachus. 417
Euagrius Antiochiæ episcopus 410
Euagrius alter 427
Eucherius episcopus. 443
Eucherius Lugdunensis presbyter 431
Eugenius 374
Euilmerodach 340
Eulonius Thespesium episcopus 408
Eunomius Euzizenus episcopus 410
Europs 322
Eusebius Sardus 404
Eusebius quidam 423
Eusebius Cesariæ Palestinæ episcopus 399
Eusebius Enasenus episcopus alter 403
Eusebius 370
Eusebius Carthaginis ciuitatis episc. 438
Eustachius Pamphilius. 401
Euticianus 370
Eutropius presbyter. 427
Eutropius Valentiæ episcopus 449
Ezechias 314

Fabianus

F

FAbianus 369
Fabius Cos. 351
Fabius & Cossus Coss. 340
Fabius & Mumilius 347. & 348
Fabij tres Coss. 349
Fabricius & Curius Coss. 350
Fastidius Brittannorũ episcopus 428
Faustinus presbyter 418
Faustus Lirinensis episcopus 436
Felix 370. & 371
Felix secundus 371
Felix tertius Ibidem
Felix quartus 372
Firmianus Lactantius. 399
Formosus 375
Fortunatus Afer 404
Fotinus Sirmi episcopus 407
Fulgentius Afer 443

G

GAius 394
Gaius alter 370
Galba & Piso 356
Gallus 359
Gedeon 326
Gelasius 371
Gelasius Romae Episcopus 438
Gelasius Caesariae episcopus 411
Geminus Antiochiae presbyter 395
Genutius Cos. 350
Gennadius Constantinopolitanus episcopus 437
Gennadius Massiliae presbyter 438
Gordianus 358
Gotholia mulier 338
Gratianus 362
Greganius et Sergius Coss. 348

Grego-

Gregorius Emisenus episcopus 411
Gregorius Boëticus 406
Gregorius Turonensis episcopus 448
Gregorius Nazanzenus episcopus 449
Gregorius Romanus episcopus 447

H

HAemilius Dictator 34
Hamilius et Quintus Coss. 348
Hæmilius & Varro Coss. 351
Haymo quidam 453
Hebron 321
Heber 319
Heli sacerdos 327
Heliodorus presbyter 415
Heliodorus Antiochiæ presbyter 422
Helius Pertinax 357
Helius Adrianus Ibi.
Heluidius Auxentij discipulus 423
Henricus 367. & 368
Henricus quidam 453
Heraclius 364
Heraclitus 391
Heraclonas 365
Hercules 322
Hermannus Monachus 454
Hermas 381
Hieroboam 335. & 336
Hieronymus natus Pannonia 412
Higinus 368
Hilarius Arelatensis episcopus 444
Hilarius Arelatensis episcopus alter 433
Hilarius Pictauiensis episcopus 405
Hylarius quidam 371

y Hippo

Hippolitus episcopus. 394
Hircanus Lugdunensis episcopus 388
Honoratius Constantiae episcopus 438
Honoreus 329
Honorius pontifex 373
Honorius frater Archadij 353
Honorius Augustudunensis presbyter 455
Hormisda 372
Hysidorus Hyspalensis episcopus 449

I

IAcob 323
Iacobus sapiens 414
Iacobus Iustus 379
Iair 326
Iareth 316
Iehu 336
Iephthe 326
Ieroboam 336
Ignatius Antiochiae episcopus 384
Ilus 331
Inachus 328
Innocentius 371
Innocentius Romae episcopus 426
Ioachaz 336
Ioachaz alter 335
Ioathan 334
Ioachim 335
Io 328
Ioannes cum caeteris, pontifex. 372. & 373 & 374. et 375. & 376
Ioannes Apostolus 381
Ioannes Gerundensis episcopus 449
Ioannes Antiochiae presbyter 438
Ioannes Scotus 441
Ioannes Antiochiae presbyter 411
Ioannes Constantinopolitanus episcopus 440

Ioannes Constantinopolitanus Episcopus alter 447
Ioannes Hierosolimis episcopus 422
Iob 328
Ioram 333. & 336
Iosaphat 333
Iosedech 354
Ioseph 321. & 322. & 324.
Iosephus Mathatiæ filius 383
Iosias 334
Iosue 324
Iouinianus 362 363
Isaac 422
Isaac alter 323
Isaac presbyter 432
Iudas 391
Iudas frater Domini 379
Iulianus 358
Iulianus Apostota 362
Iulianus episcopus Campanus 426
Iulius Cæsar 352. & 353
Iulius Constantinus 364
Iulius Romæ episcopus 415
Iulius & Mento Coss. 348
Iulius Africanus 395
Iulius pontifex 370
Iustinianus Imperator 444
Iustinianus 365
Iustinianus Valentiæ episcopus 448
Iustinus philosophus 385
Iustinus Tyberiensis 383
Iustinus Senior 364
Iustinus Maior Ibi.
Iustinus Minor Ibidem

y 2 Iustus

Iustus Orgellitanus episcopus 445
Iuuencus Hispanus 401

L

Lamech 317
Lando 376
Landfrancus Cantuariensis episcopus 464
Largius Imperator 347
Latinus Syluius 338
Latronianus Hispanus 410
Leander prouinciæ Beticæ episcopus 448
Lælius Cos. 351
Leo 364 & 366
Leo pontifex. 371. & 374. & 375. & 376. & 377
Leo iunior 373
Leo Romæ episcopus. 413
Leonius 365
Leoptus 376
Lepidus Dictator 353
Leporius Monachus. 429
Leuinus Cos. 351
Liberius 370
Licinius & Cassius Coss. (352
Linus 368
Loth 325
Lotharius 366. & 368
Lucas Medicus 380
Lucifer Caralitanus episcopus 404
Lucianus Antiochiæ presbyter 398
Lucianus presbyter 426
Lucinianus Spartariæ episcopus 448
Lucius 370
Lucius Antonius 357
Lucius Anneus Seneca. 382
Lucius Alexandrinus episcopus 409
Ludouicus 366. & 367

M

Macharius Monachus 422
Macharius Aegyptius. 416

Martinus

Macrinus 358
Macrobius presbyter 415
Malalech 316
Malchion Antiochiæ presbyter 397
Mamertus 348
Manahen 337
Manasses 334
Manlius & Cepio Coss. 352
Marcellinus 370
Marcellus Cos. 351
Marcellus Anchiranus episcopus 402
Marcianus 363
Marcus 370
Marcus Antonius 357
Marcus Aurelius 358
Marcus distipulus Petri 380. & 381
Marinus 376
Martinus 373. & 375
Martinus Dumiensis pontifex 446
Mattheus qui &

Leui 379
Mathusalem 317
Mauricius 364
Maxentius 361
Maximinus 358
Maximinus alter 391
Maximinus & Seuerus 360. & 361
Maximus philosophus 411
Maximus Thauriensis episcopus 424
Melciades 370
Melciades alter 390
Melito Asianus 385
Menander 370
Mercurius 372
Metellus & Furius Coss. 351
Metellus & Marius Coss. 352
Methodius Tyri episcopus 401
Minutius felix 393

Minutius & Sempronius 347
Mnesteus 330
Machinus Mesopotamius presbyter 433
Modestinus 388
Moses 324
Mussaeus Massiliensis presbyter 434
Musanius 387

N

NAbath 336
Nabuchodonosor. 340
Nachor 319
Nemroth Gygas 320
Nero 356
Nerua 357
Nestor Haeresiarches. 427
Niceas Romatianae ciuitatis episcopus 421
Nicolaus 375
Ninus 320
Noë 317
Notgerus Abbas 453
Numa Pompilius 340

O

OChozias 336
Octauianus Dictator 353
Octauianus pontifex 376
Olimpius Hispanus 421
Onias 354
Optatus Afer 408
Oriesiasis Monachus. 416
Origenes Adamantius. 392
Orosius presbyter 424
Osee 337
Osius Cordubensis episcopus 439
Ottho 356
Ottho Magnus & alij 367
Othoniel 329
Ozias uel Azarias 334

P

PAcatius Barcinonae ecclesiae episcopus. 40.72
Papias Hieropolytanus epi

Pascasius

scopus 384
Pascasinus Siciliensis episcopus 441
Pascasius quidam 454
Paschalis 374
Pastor Episcopus 434
Paterius quidam 453
Paulinus quidam 432
Paulinus Nolae Campaniae episcopus 426
Paulinus presbyter 440
Paulonas presbyter 415
Paulus & Fuluius Coss. 350
Paulus Apostolus 379
Paulus episcopus 422
Pelagius 372
Pelagius Haeresiarches 425
Petronius Bononiensis episcopus 425
Petrus 268
Petrus alter 376
Petrus Pannonius presbyter 434
Petrus Edissenae ecclesiae presbyter 4 3
Petrus Damiani 454
Phacee 337
Phaceia 337
Phalec 319
Pharao 321
Phileas 398. & 399
Philippus 358. & 368
Philippus presbyter 431
Philippus Cretensis episcopus 387
Phocas tyrannus 364
Phoebadius Agenni episcopus 407
Phoroneus 329
Phylo Iudaeus 381
Pierius Alexandriae presbyter 398
Pinitus Cretensis episcopus 387

Pius pontifex 369
Polycarpus Smirnæ episcopus 384
Pompeius Dictator 352
Põpilius & Mallius Coss. 349
Pontianus 369
Pontius Diaconus 396
Posidonius Africæ episcopus 441
Posthumius 359
Posthumus Dictator. 347
Priamus 331
Primasius Africanus episcopus 441
Priscillanus Abilæ episcoscopus 410
Proba uxor Adelphi. 440
Probus 360
Procus Syluius 339
Prometheus 329
Prosper Aquitaniæ episcopus 435
Proterius Alexandriæ Antistes 441
Prudentius 417
Ptolomæus Sother 344
Ptolomæus Philadelphus 343
Ptolomæus Philometor Ibidem.
Ptolomæus Phylopator Ibidem.
Ptolomæus Epyphanius Ibidem.
Ptolomæus Phiscon. Ibid. & 344
Ptolomæus Alexander 344
Ptolomæus Dionysius. Ibi.

Q.

QVadratus Atheniensis episcopus 384
Quintillus Aurelianus 359

R

RAbanus Moguntiensis episcopus 453
Regulus & Manlius Coss. 350

Rethicius

Rethicius Augustudunẽsis episcopus 400
Rhagau 319
Rhodon Asianus 389
Roboam 333
Romanus 375
Romulus 339
Repertus Tuiciensis Abbas 455
Rudolphus & Hermannus 367
Rufinus Aquilegiẽsis presbyter 418

S

Sabacius Gallicanæ ecclesiæ episc. 422
Sabinianus 373
Salem 318
Salomon 333
Saluianus Maßiliensis presbyter 432
Samson 327
Samuel Ibi.
Samuel Edissenæ Ecclesiæ Presbyter 435
Sangar 325
Sardanapallus 321
Saruch 319
Sathael Archangelus 315
Scæuola Cos. 351
Scipio Cos. 352
Scipio Africanus 351
Scipio & Sẽpronius Coss. Ibidem.
Scipio & Florus. Coss. 350
Secundus Erimanensis episcopus 445
Sedechias 335
Sedulius presbyter 440
Seleucus 344. & 345.
Seleucus Philopator Ibi.
Sellum 337
Sem 318
Sempronius 350
Semyramis 320
Serapion Antiochiæ episcopus 390
Serapion Themiseos episcopus 404

Sergius 374
Sergius alter 375
Seruius Tullius 340
Seruus Dei Episcopus 436
Seth 316
Seuerianus Gauellensis episcopus 420
Seuerinus 373
Seuerus presbyter 420
Seuerus Pertinax 358
Seuerus Malacitanæ sedis Antistes 448
Sextus 391
Siagrius quidam 432
Sidonius Auernorum episcopus 437
Simplicianus episcopus Mediolanensis 423
Siricius 371
Siricius Romæ episcopus 440
Sisinius 374
Sixtus 368
Sixtus secundus 370
Sixtus tertius 371
Sixtus successor Celestini 428
Smaragdus Abbas 458
Smerdes Magus 341
Sobronius quidam 412
Sother 369
Sozimus 371
Stephanus 370
Stephanus pontifex. 374. & 375. & 376. & 377.
Sthelenus 329
Sulpitius Dictator 349
Sylla Cos. 352
Syluerius 372
Syluester 370
Syluester Gerbertus 377
Symon Petrus princeps Apostolorum 378

T

TAcianus Heresiarches 387
Tacitus 359
Tanaus 321

Tantalus 332
Torquatus & Decius Coss. 349
Tarquinius Pius 339
Tarquinius superbus 340
Tertullianus Africæ presbyter 391
Thara 319
Thebas 331
Theodoricus Cyriæ episcopus 437
Theodolus Italus 441
Theodorus 373
Theodorus pontifex 375
Theodorus Anchiranus episcopus 428
Theodorus in Cælesiria presbyter 437
Theodorus presbyter 416
Theodorus Heracliæ episcopus 402
Theodorus Antiochiæ presbyter 417
Theodosius 362. & 363. & 366
Theophilus Palæstinæ Cæsareæ episcopus 390
Theophilus Alexandriæ episcopus 423
Theophylus Antiochiæ episcopus 386
Theotimus Scithiæ Thomorum episcopus 411
Thola 326
Thurimachus 322
Tichonius Afer 419
Timotheus episcopus 428
Timotheus Alexandriæ episcopus 433
Titus 356
Titus Botrenus episcopus 455
Traianus 357
Triphilius Cyprilitensis episcopus 403
Triphon 393
Tullius Hostilius 340

Tullius &

Tullius & Antonius 352
Tyberianus Boeticus. 410
Tyberius 365
Tyberius Syluius 339
Tyberius priuignus Augusti 355

V

Valens 362
Valentinianus Ibid.
Valentinus 375
Valerianus 359
Valerius & Posthumus 347
Valerius et Cornelius Coss. 349
Valerius Dictator 347
Vespasianus 356
Victor 369
Victor Cemmensis episcopus 447
Victor Cartennæ episcopus 434
Victor Romæ episc. 383
Victorinus 359
Victorinus Massiliēsis. 429
Victorinus Aquitanicus 437
Victorinus Afer 406
Victorinus Pictauiensis episcopus 397
Vigilantius presbyter. 423
Vigilius 372
Vigilius Diaconus 427
Vigilius episcopus 423
Vincentius Gallus 431 & 435
Vitalianus 373
Vitellius Afer 415
Vitellus 356
Volumnius & Publicola Coss. 348
Vrbanus 369
Vrsinus Monachus 422

X

Xerxes quidam 328
Xerxes alter 341
Xerxes alter 342

Z

Zabosordach 341
Zacharias 337

Zacharias uel Ochozias 333
Zacharias pontifex. 374
Zambri 336
Zameis 321
Zenon 364
Zephirinus 369

Libri Chronicon & de Luminaribus Ecclesiæ Indicis FINIS.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI, HAERESIVM omnium, de quibus hic mentio fit, breuis Indiculus.

A

Acephali 472
Achademici 461
Aconthiani 464
Adamiani 464
Aëriani 467
Alogij 465
Angelici 465
Antedicomaritæ 469
Anthropomorphitæ. 466
Apellitæ 464
Apollinaristæ 468
Apostolici 465
Aquarij Ibidem
Arabici 470
Arriani 468
Artotheritæ 465

B

Bonosiaci 469

C

Caiani 464
Canomiani 466
Carpocratiani 463
Cathaphrygiæ 465
Catharoæ 466
Cerdoniani 465
Cirici 461
Circumcelliones 469

Cirinthiani

Chrinchiani 463
Coliciani 469

D

DOnatistæ 469

E

EBionitæ 467
Eluidiani 470
Epicurei 461
Eromerobaptistæ 460
Esseni 459
Etiani 467
Eunomiani 467
Eutitiani 471

F

FLoriani 469
Fotiniani 467

G

GAianitæ 472
Genistæ 460
Gnoitæ 472
Gnostici 463
Gymnosophistæ 462

H

HAereses uariæ ac multæ sine nominibus. 472.
& 425
Hermogeniani 466
Heraclitæ 467

I

IOuinianistæ 470
Iudæorum hæresis 459

L

LVciferiani 470

M

MAcedoniani 468
Manichæi 466
Marbonæi 460
Marcionistæ 465
Malchisediani 464
Menandriani 463
Meristæ 460
Merangositæ 469
Montani 467

N

NAzaræi 464
Nestoriani 471
Nicolaitæ 463
Noetiani 468
Nouatiani 467
Nyetiges 471

Ophitæ

INDEX.

O

Ophitæ 564
Origenistæ 468

P

Paganorum Hæreses 460
Paterniani 470
Pauliani 466
Pelagiani 471
Peripatetici 461
Pharisæi 459
Philosophi 460
Philosophi quidam 462
Philosophi alij Ibidem.
Platonici 460
Priscillianistæ 470

S

Sabelliani 468
Saducæi 459
Samaritæ 560
Sethiani 363
Seueriani 465
Stoici 460
Symoniaci 462

T

Taciani 465
Tertullianistæ 470
Tesserescedecaditæ 471
Theodosiani 472
Trituitæ 472

V

Valentiniani 464

FINIS.

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRAESBYTERI, Liber primus, De Imagine mundi.

CAPVT PRIMVM.

VNDVS dicitur quasi undiqꝫ motus. Est enim in perpetuo motu. Huius figura est in modũ pilæ rotunda: sed instar oui, elemẽtis distincta. Ouũ quippe, exterius testa undiqꝫ ambit: testæ albumẽ, albumini uitellũ, uitello, gutta pinguedinis includit. Sic mundus undiqꝫ cœlo, ut testa circũdatur: cœlo uerò purus ether, ut albumẽ: ethere turbidus aër, ut uitellus: aëre terra, ut pinguedinis gutta includit.

Quot modis mundus formetur. Cap. II.

CReatio mundi quinqꝫ modis scribitur. Vno, quo ante secularia tempora uniuersitas mundi in mente concipi-

tur diuina, quæ conceptio archetypus mundus, dicitur. Vnde ſcribitur: Quod factum eſt in ipſo, uita erat. Secundo, cũ ad exemplũ archetypi, hic ſenſilis mundus, in materia creatur, ſicut legitur: Qui manet in æternum, creauit omnia in ſimul. Tertio, cum per ſpecies & formas, ſex diebus hic mundus formatur, ſicut ſcribitur: Sex diebus fecit Deus opera ſua bona ualde. Quarto, cum unum ab alio, utputa, homo ab homine, pecus à pecude, arbor ab arbore, unumquodq; de ſemine ſui generis naſcitur: ſicut dicitur Pater meus uſq; modo operatur. Quinto, cum adhuc mundus innouabitur, ſicut ſcribitur: Ecce noua facio omnia.

De *quatuor* Elementis. *Cap.* III.

ELemẽta dicuntur quaſi hyle ligamẽta. ὕλη autem, eſt informis materia. Sunt autem quatuor elementa, ex quibus conſtant omnia: ſcilicet Ignis, Aër, Aqua, Terra: quæ in modum circuli in ſe reuoluuntur, dum ignis in aërẽ, aër in aquam, aqua in terrã conuertitur. Rurſus

ſus terrà in aquam, aqua in aërem, aër in ignem commutatur. Hæc ſingula proprijs qualitatibus, quaſi quibuſdam brachijs, ſeinuicem tenent, & diſcordem ſui naturam, concordi fœdere uiciſſim commiſcent. Nam terra arida & frigida, frigidæ aquæ connectitur. Aqua frigida et humida, humido aëri aſtringitur Aër humidus & calidus, calido igni aſſociatur. Ignis calidus et aridus aridæ terræ copulatur. Ex his terra grauiſſima, imũ: ignis utputa leuiſſimus, ſupremum obtinet locum: alia duo, medium quaſi quoddam ſoliditatis uinculum, quorum aqua grauior, terræ proximũ; aër leuior, igni proximum poſſidet locum. Deputantur uerò terræ gradientia, aquæ natantia, aëri uolantia, igni radiantia.

De nominibus terræ. *Cap.* IIII.

IMum elementum ſeptem modis denotatur: quia terra, tellus, humus, arida, ſicca, ſolum, ops, nominatur. Terra, à terendo dicitur, & totum elementũ intelligitur. Tellus, quaſi tollens fructus,

quæ est frugibus apta: uel uinetis frugiferisq; arboribus cōsita. Hùmus, ab humore quæ est palustris, & inarabilis. Arida, inaquosa: quæ semper feruore solis aret, ut Lybia. Sicca, quæ aliquando cōpluta, citò exsiccatur, ut Iudæa. Solum, à solitudine: ut sunt montana. Ops, ab opibus, ubi diuitiæ, scilicet, aurum & gemmæ abundant, ut in India.

De forma terræ. Cap. V.

TErræ forma est rotunda, unde et orbis est dicta. Si enim in aëre quis positus, eam desuper inspiceret, tota enormitas montium, & concauitas uallium, minus in ea appareret, quàm digitus alicuius, si pilam prægrandem in manu teneret. Circuitus autem terræ, centum & octaginta milibus stadiorum mensuratur, quòd duodecies mille miliaria, & quinquaginta duo cōputantur. Hęc centrum in medio mūdo, ut punctus in medio circuli, æqualiter collocatur, & nullis fulcris, sed diuina potentia sustētatur, ut legitur: Nec timetis me, ait dominus,

qui

qui suspendi terram in nihilo? Fundata est enim super stabilitatem suam, sicut aliud elementum, occupans suæ qualitatis metam. Hæc in circuitu Oceano, ut limbo cingitur, ut scribitur: Abyssus sicut uestimentum eius amictus. Interius meatibus aquarum, ut corpus uenis sanguinis penetratur, quibus ariditas ipsius utique irrigatur, unde ubicunque terræ infoditur, aqua reperitur.

De quinque Zonis. *Cap.* VI.

QVinque autem zonis, id est, circulis quinque, terra distinguitur: quorum duo extremi sunt inhabitabiles algore, medius inhabitabilis calore, à quo sol nunquam recedit, ad illos nunquam accedit medij duo habitabiles, hinc ardore, inde frigore temperati. Verbi gratia, Si ignis in hyeme sub diuo accenditur, quinque lineas efficere scitur: unam in medio feruidam, duas circum gelidas, duas inter has temperatas. Qui si ut sol circuiret, nimirum quinque circulos redderet. Ex his circulis, primus Se-

ptentrionalis, ſecundus Solſtitialis, terti us Aequinoctialis, quartus Brumalis, quintus Auſtralis, nominatur: ſed ſolus. Solſtitialis inhabitari à nobis noſcitur.

De habitabili Zona. Cap. VII.

HAbitabilis zona, quæ à nobis incolitur, in tres partes Mediterraneo mari dirimitur, quarum una Aſia, altera Europa, tertia Africa dicitur. Aſia à ſeptentrione per oriẽtem uſq; ad meridiẽ, Europa ab occidente uſq; ad ſeptentrionem, Africa à meridie uſque ad occidentem extenditur.

Vnde dicatur Aſia, & quæ ſit prima eius regio. Cap. VIII.

ASia à Regina eiuſdem nominis appellatur, cuius prima regio in oriente, eſt Paradiſus, locus uidelicet omni amęnitate conſpicuus, inadibilis hominibus, quia igneo muro uſq; ad cœlum eſt cinctus. In hoc eſt lignum uitæ, uidelicet arbor, de cuius fructu qui comederit, ſem

ſemper in uno ſtatu immortalis perma‑
nebit. In hoc etiam fons oritur, qui in
quatuor flumina diuiditur.

De fluminibus Paradiſi.
Cap. VIII.

QVæ quidem flumina, infrà Paradiſum terra conduntur, ſed in alijs longè regionibus, funduntur. Nam Phiſon qui & Ganges dicitur, in India, de monte Orcobares naſcitur, & contra orientem fluens Oceano excipitur. Geon, qui & Nilus, iuxta montem Athlantem ſurgẽs, mox à terra abſorbetur, per quam occulto meatu currens, in littore rubri maris denuò funditur, Aethyopiam circuiens, per Aegyptum labitur, in ſeptem oſtia diuiſus, magnum mare iuxta Alexandriam ingreditur. Tygris autem & Euphrates, in Armenia de monte Parcoatra funduntur, & contra meridiẽ uergẽtes, mediterraneo mari iunguntur. Poſt paradiſum, ſunt loca multa deſerta & inuia, ob diuerſa

serpentium & ferarum animalia.

De India. Cap. X.

DEinde est India ab Indo flumine dicta, quòd ad Septẽtrionem de mõte Caucaso nascitur, & ad meridiem cursum suum dirigens, à rubro mari excipitur. Hoc India ab occidente clauditur, et ob hoc Indicus Oceanus dicitur, in quo est sita Taprobane insula, decem ciuitatibus inclyta. Hæc duas æstates, & duas hyemes uno anno habet, & omni tempore uiret. In hac sunt etiã Crissã & Argerẽ insulæ, auro & argento fœcundæ, & semper floridæ. Ibi sunt et montes aurei, qui ꝓpter dracones & Gryphes nõ possunt adiri. In India est mons Caspius, à quo Caspium mare, uocatur. Inter quẽ & mare Gog & Magog, gẽtes ferocissimæ, à Magno Alexandro inclusæ feruntur, qui humanis carnibus, & crudis bestijs uescuntur. India habet quadraginta regiones, populos multos, Garmanos, Orestas, Coatras, quorum sidera tangũt æthera. In montanis Pigmeos duorũ cubitorum

bitorum homines, quibus bellum est cō tra grues, qui tertio anno pariunt, octauo senescunt. Apud hos crescit piper, colore quidem albo, sed cum ipsi serpētes, qui ibi abundant flamma fugantur, nigrum colorem trahit de incendio. Item Macrobios, duodecim cubitorū lōgos, qui bellant contra gryphes, qui corpora leonum, alas & ungulas præferunt aquilarum. Item Agroctas & Bragmanos, qui se ultrò in ignem mittunt, amore alterius uitę. Sunt alij, qui parentes iam senio confectos mactant, & eorum carnes ad epulandum parant, isq; impius indicatur, qui hæc facere abnegat. Sunt alij, qui pisces ita crudos edūt, & salsum mare bibunt. Sunt ibi, & quædam monstra quæ quidam hominibus, quidam ascribunt bestijs. Et sunt ibi, qui aduersas habent plantas, & octo in pedibus digitos & alij qui canina habent capita, & ungues aduncos, quibus est uestis pellis pecudū, & uox latratus canū. Ibi etiā quædam matres semel pariunt, canos partus edūt, qui in senectute nigrescunt, & lon-

ga noſtræ ætatis tempora excedunt. Sũt aliæ, quæ quinquennes pariunt, ſed partus octauum annum nõ excedit. Ibi ſunt & monoculi, qui & Arimaſpi, & Cyclopes. Sunt & Scenopedæ, qui uno tantũ fulti pede, auram curſu uincunt, & in terra poſiti, umbram ſibi planta pedis erecta faciunt. Sunt alij abſque capite, quibus oculi ſunt in humeris, pro naſo & ora, duo foramina in pectore, ſetas habent ut beſtiæ. Sunt alij iuxta fontem Gangis fluuij, qui ſolo odore cuiuſdam pomi uiuunt, qui ſi longius eunt, pomũ ſecum ferunt, moriuntur enim, ſi prauum odorem trahunt. Sunt ibi ſerpentes tam uaſti, ut ceruos deuorent, & ipſum Oceanum tranatent. Ibi eſt etiam beſtia Ceucocrota, cuius corpus aſini, clunes cerui, pectus & crura leonis, pedes equi, ingens cornu biſulcum, uaſtus oris hiatus uſque ad aures, in loco dentium os ſolidum, uox penè hominis. Ibi eſt alia beſtia, quæ dicitur Eale, cuius corpus equi, maxilla apri, cauda Elephãtis, cubitalia cornua habens, quorum unũ

unum post tergum reflectit, cum alio pugnat, illo obtuso, aliud ad certamen uibrat: nigro colore horret, in aqua & in terra æqualiter ualet. Ibi sunt fului tauri, uersis setis horridi, grande caput, oris rictus ab aure ad aurem patet: hi etiam cornua uicissim ad pugnam producunt, uel deponunt, omne missile duro tergo repellunt: qui si fuerint capti, nulla possunt arte domari. Ibi quoque Manticho ra bestia, facie homo, cui est triplex in dentibus ordo, corpore leo, cauda scorpio, oculis glauca, colore sanguinea, uox sibilus serpentium, fingens discrimina uocum, uelocior cursu quàm auis uolatu, humanas carnes habens in usu. Ibi sunt & boues tricornes, pedes equinos habentes. Ibi quoque Monoceros, cuius corpus equi, caput cerui, pedes Elephantis, cauda suis, uno cornu in media fronte armatum, quatuor pedum longum, splendens & mirè acutum: hæc bestia nimis ferox, diros habet mugitus, omne quod obstat cornu transuerberat,

capta

capta poteſt perimi,non poteſt domari.
In Gange quoque ſunt anguillæ, trecen
torum pedum longæ.Ibi ſunt quidã uer
mes,qui inſtar cancri bina habent bra-
chia,ſex cubitorum longa, quibus ele-
phantes corripiunt,& undis immergũt.
Indicum quoq; mare,gignit teſtudines,
de quarũ teſtis,capacia ſibi faciunt homi
nes hoſpicia.India quoq; Magnetem la
pidem gignit,qui ferrum rapit Adaman
tem etiam,qui non niſi hircino ſanguine
frangi poterit.

De Parthia. Cap. XI.

AB Indo flumine, uſq; ad Tigrim,
eſt Parthia,triginta tribus regioni
bus diſtincta .Dicitur autem Parthia,à
partis uenientibus à Scytha.Eſt in ea re
gio Aracuſia,ab oppido Aracuſa dicta.
Eſt in ea & Aſſyria,ab Aſſur filio Sem,
qui eam primus incoluit,nominata. Eſt
in ea quoq; Media, à Medo rege dicta:
qui ciuitatem conſtruens, Mediam no-
minauit,de qua & regio nomen mutua-
uit.In ea eſt Perſida,à Perſeo rege dicta,
qui

qui ciuitatem Persepolim ædificauit, de qua & regio nomen accepit. In hac primum orta est ars Magica. Persida lapidem Pyritē mittit, qui manum præmentis urit & Smeliten, cuius candor cum luna crescit & decrescit.

De Mesopotamia. Cap. XII.

A Tygri flumine, usq; ad Euphratē est Mesopotamia: à duobus fluuiis, Grecè ita dicta, eo quòd in medio duorum fluminum sit constituta. In hac est ciuitas Niniuæ, itinere dierum trium, à Nino rege constructa & nominata. In hac est regio Babylonia, à ciuitate Babylone nominata: hāc Nemroth gigas fundauit, sed Semiramis regina reparauit. Cuius muri latitudo est, quinquaginta cubitorū: altitudo ducenta cubitorū, ambitus ciuitatis quadringenta octoginta stadiorū. Centum portis æreis firmata, fluuio Euphrate per mediū eius currente, irrigua. Huius arx Babel, quatuor milia passuum alta scribitur. In ea est quoq; Chaldea, in qua primum inuenta est Astronomia

Aſtronomia. In ea eſt etiam Arabia, quę etiam Saba dicitur: à Saba filio Chus. In ea thus colligitur, & in hac eſt mons Sinai, qui et Oreb: in quo lex à Moyſe ſcribitur. iuxta quem urbs Madian fuit, in qua Iethro ſacerdos præfuit. In ea ſunt gentes multæ, Moabitæ, Ammonitæ, Idumei, Sarraceni, Madianitæ, & aliæ multæ.

De Syria. Cap. XIII.

AB Euphrate uſque ad mare mediterraneum, eſt Syria: à quodam Syro rege dicta: in qua eſt Damaſcus, à Damaſco ſeruo Abrahæ conſtructa & dicta. Ibi & Antiochia, ab Antiocho rege cognominata, olim Reblatha uocata. Eſt in ea Comagena prouincia, eſt & Phænitia à Phœnice aue, quæ ſola in hac terra inuenitur, ſiue à Phœnice Rege, filio Agenoris dicta. In hac ſunt Tyrus & Sidon ciuitates ſitæ. In hac etiam eſt mons Libanus, ad cuius radices oritur Iordanis fluuius. Eſt in ea etiam Palæ-

ſtina

ſtina, à ciuitate Palæſtin, quæ nunc Aſca lon uocatur dicta. Eſt in ea Iudæa à Iuda filio Iacob, de cuius tribu reges erant nuncupata. Hæc etiam Chananea, à Chanaan filio Cham eſt dicta. In hac eſt etiam Ieruſalem, quam Sem filius Noë conſtruens, Salem nominauit, ſed Iebuſeus filius Chanaan, inhabitauit. Vnde à Iebus & Salem, dedit ei nomen rex Dauid Ieruſalem, quaſi Iebuſalem: quam Salomon filius eius, auro & gemmis decorauit, & Ieroſolymã, quaſi Ieruſalemoniam appellauit: quam à Babyloniјs ſubuerſam, Zorobabel reædificauit, ſed Romanus exercitus funditus deleuit. Hanc poſtmodum Aelius Adrianus Imperator reparauit, Aeliamq; nominauit. Eſt etiam in Palæſtina, regio Samaria dicta, à ciuitate Samaria, quæ nunc eſt Sebaſtia nuncupata, olim Sichima, à Sichem uocata. In hac quoque eſt Galilæa, in qua eſt ciuitas Nazareth, iuxta montẽ Thabor ſita. In hac eſt et Pentapolis regio à quinq;
ciui-

ciuitatibus dicta:in qua olim fuit Sodoma & Gomorra. In hac est mare mortuum. à quo fluenta Iordanis absorbẽtur. In hac quoq; Sarraceni, à Sarra dicti, qui et Agareni ab Agar, idem Hismahelitæ, ab Ismaël nuncupati. In hac et Nabathei, à Nabaioth filio Hismaël dicti, quorum et gentes sunt duodecim.

De terra Aegypti. *Cap.* XIIII.

HAe superius dictæ regiones, ab oriente incipientes, recta linea, ad mediterraneum mare extendũtur: quibus uersus Austrum Aegyptus cõnectitur, in qua uigintiquatuor gentes esse feruntur. Hæc in oriente à Rubro mari surgit, terminum suum uersus occidentẽ in Libya figit. Hæc prius ευξαία uel bona copia dicta: postea ab Aegypto rege, fratre Danai, Aegyptus est uocata. Hæc fluuio Nilo undiq; cincta, in modum literę Deltæ est formata, centum milibus uillarum inclyta: hanc nubes non obscurant, pluuiæ non irrigant, sed Nilus inundãs eam fœcundat. In hac est prouincia The baida

baida, à ciuitate Thebæ cognominata, quam Cadmus Agenoris filius, in Aegyptum ueniens, ædificauit & Thebas, secũdum illam quam in Boœtia cõstruxit, nominauit, regioq; ab illa nomẽ mutuauit. In hac Mauricius principabatur, & ab hac Thebæi dicuntur. Huic adiacet maxima solitudo, in qua olim cõuersabatur monachorum multitudo. Cambyses rex Aegyptum superans, ciuitatẽ condidit, cui nomen Babylon indidit, quæ nunc caput illius regni existit. In hac etiam uictor Alexander ciuitatem ædificauit, quam ex suo nomine Alexandriam nuncupauit.

Quæ regiones suprascriptis regionibus annectantur. *Cap.* XV.

SVprascriptis regionibus uersus Aquilonem, annectuntur hę regiones: mons Caucasus à Caspio mari òrientis attollitur, & per Aquilonem uergens, penè usq; ad Europam porrigitur. Hãc inhabitant Amazones fœminæ uidelicet, ut uiri præliantes. His cohabitant

Massagetæ, & Colchi, & Sarmatæ. Seres est oppidum orientis, à quo Serica regio, & gens & uestis est dicta. Post hanc est Bactria, à Bactrio amne uocata. Huic coniungitur Hyrcania, ab Hyrcania sylua nominata, in qua sunt aues, quarum pennæ splendent per noctes. Huic iungitur Scythia, & Hunnia, quarũ gentes sunt quadraginta quatuor. Ibi sunt Hyperborei montes. Hanc sequitur Albania à candore populi dicta, eo, quòd albo crine ibi nascãtur. Cui cõnectitur Armenia, in qua est mõs Ararath, super quẽ archa Noë post diluuiũ requieuit: cuius usque hodie ligna ibi uident̃. Huic copulat̃ Hiberia, illi uerò Capadocia, à ciuitate eiusdẽ nominis dicta. In hac equę à uẽto cõcipiũt, sed fœtus nõ amplius trieñio uiuũt

De minore Asia & regionibus eius. *Cap.* XVI.

ASia minor constituitur post hanc, quæ penè undique mari cingitur. In hac est Ephesus, ciuitas ab Amazonibus constructa, in qua requiescit Ioannes Euangelista. Prima prouincia Asiæ minoris est Bithynia, prius Berica, post Mygdonia

donia, mox à Bithinio rege, est Bithynia appellata, in qua est ciuitas eiusdẽ nominis. In hac est etiã ciuitas Nicea, in qua est magna synodus facta. In hac etiã est ciuitas Nicomedia, à Nicomede rege cõstructa & dicta. Bithinia quoq; dicitur maior Phrigia, in qua est ciuitas Smirna à Theseo cõstructa. Huic iungit̃ Galatia à Gallis dicta, quos Bithinius rex, in auxiliũ euocauit, & post uictoriã eis terrã diuisit. Hãc sequitur Phrigia, à filia Europæ Phrigia nominata. Hæc & Dardania, à Dardano in Iouis filio dicta. Est in ea ciuitas eius nominis ab eodẽ constructa. In hac est etiã ciuitas Troia, à Troio rege cõstructa & nominata. Hęc et Iliũ ab Ilo rege est dicta: huius mœnia dicuntur Pergama: huic adiacẽt Lycaonia, & Caria, ubi fluit Hermes fluuius aureis harenis famosus. Inde est Lydia, à Lydio rege fratre Tyrrheni appellata. In hac est ciuitas Tiathira, deinde est Ysauria, ab aura quã undiq; perflatur dicta. Post hãc est Cilicia à ciuitate eiusdẽ nominis nũcupata: quã Cilix, filius Agenoris

construxit,& ab illa regio nomen accepit. In hac est mons Amanus, qui & Taurus. In hac & Tharsus ciuitas, à Perseo constructa, Pauli apostoli inhabitatione gloriosa. Deinde Lycia est & Pisidia, & Pamphilia. Exinde Pontus regio multarum gentium, á qua & ponticum mare appellatū: in qua Ouidius, & postea Clemens relegantur exilio. Post decursam Asiam, transeamus ad Europam.

Vnde dicatur Europa. Cap. XVII.

EVropa ab Europe rege, uel ab Europa filia Agenoris est nominata: in qua in primis uersus septētrionem sunt Ryphæi montes, & Thanais fluuius, à Thanao rege dictus, & Meotides paludes, magno mari, iuxta Theodosiam urbē se iungētes. A Thanai fluuio est Scythia inferior, quæ uersus meridiem, usq; ad danubium porrigitur. In hac sunt istę prouintiæ: Alania, Datia, Gothia.

De superiore Germania. Cap. XVIII.

A Danubio usq; ad Alpes est Germania superior: quæ à germinando

do populos dicitur uersus occasum Rheno, uersus aquilonem Albia fluuio terminatur. In hac est regio Sueuia, à monte Sueuo dicta: hęc & Alamania, ab Alemanno lacu appellata. Hæc & Rhætia dicta. In hac Danubius nascit, & septuaginta præcipuis fluuijs augetur, & in septem ostia, ubi Nilus diuisus, Ponticum mare ingreditur. Est in ea Noricus, quæ & Bauaria, in qua est ciuitas Ratispona. Est & orientalis Francia, cui coniungitur Turingia, quam sequitur Saxonia. Ab Albia est Germania inferior; quæ uersus Aquilonem Oceano excipitur. Inde est Dania, & Noruegia.

De Mœßia & inferiore Pannonia. Cap. XIX.

A Danubio, imò circa Danubiũ, uersus orientẽ, usq; ad mediterraneũ mare, est Mæsia, à messiũ ꝓuentu dicta: deinde Pãnonia inferior, & Vngaria. Inde Thratia à Tyras filio Iaphet dicta: hęc habet Hebrũ fluuiũ, et urbẽ Cõstãtinopólim, à Cõstãtino cõstructã et dictã.

De Græcia unde sit dicta, & in qua parte sita sit. Cap. XX.

A Mediterraneo mari est Græcia, à Græco rege dicta: terra Cethim olim uocata, & uersus austrũ magno mari terminatur quæ etiam Illyricus nominatur. Est in ea ꝓuincia Dalmatia, à Dalmi ciuitate uocata. Est & Epirus, à filio Achil. Pyrrho sic dicta. In Epiro est fõs in q̃ faces accẽsę extinguũtur, et iterũ extinctæ accẽdũtur. Est & Chaonia, à ciuitate eiusdẽ nominis appellata, q̃ꝫ Helenꝰ frater Hectoris ædificauit, & ob amorẽ fratris sui Chaonis, Chaoniam uocauit. Hęc et Molosia, à ciuitate Molosa dicta, q̃ꝫ Molosus filius Pyrrhi construxit, & à nomine suo Molosiã uocauit. Est ibi & Helladia, ab Hellade rege, filio Deucalionis et Pirrhæ dicta. Ipsa est & Attica ab Athi rege, ipsa & uera Grætia. In hac est ciuitas Athenæ, à Cecrope rege constructa. Ibi est & Boœtia, à boue dicta: quia Cadmus filius Agenoris illo ueniẽs, bouem repit, quẽ dijs immolãs Thebas construxit, ꝓuinciam Boœtiam nũcupauit. De hac dicitur Thebani, de alia Thebei.

Eadē ꝓuincia dicitur etiā Aonia, à fonte Aon Musis cōsecrato. Ibi est & Peloponesus, à Pelope rege, & à ciuitate eiusdē nominis dicta. Ibi & Thessalia, à rege Thessalo dicta. Ibi & Macedonia, à Macedōe rege appellata. Hęc et Aemathia, ab Emathio rege uocata. In hac est mons Olympus, qui excedit nubes. In hac est Thessalonica, à Thessalo rege filio Græci cōstructa. Ibi est & Achaia, ab Acheo rege, & à ciuitate eiusdē nominis dicta. In hac est Corinthus, à Corintho filio Orestis dicta. Ibi & Archadia, quæ et Siciōnia, à Sitiōe rege nuncupata. Archadia, Arbestō lapidē mittit, qui semel accēsus extingui nō poterit. Pānonia est deinde superior, usq; ad Apenniū montē. Ad aquilonē eius Histria, ab Istro amne, qui et Danubius nominatur, uersus austrū. Ab illa est Italia olim magna Græcia dicta, postea à Saturno est Saturnia appellata, mox Latiū, eo quòd Saturnus à Ioue pulsus, ibi latuit, dicta. Deinde Ausonia, ab Ausone rege uocata; tandem ab Italo rege Siculorum, Italia nominata.

Hæc ab alpibus ſurgit, & in magno mari terminum figit. In hac eſt urbs Roma à Romulo rege conſtructa, & ſic dicta. Antiqui ciuitates ſecundum præcipuas feras, ob ſignificationem formabant: unde Roma formam leonis habet, qui cæteris beſtijs, quaſi rex præeſt: huius caput eſt urbs à Romulo cõſtructa, latera uerò eius, ſunt ædificia utrobiq; diſpoſita: unde & Lateranis dicitur. Brunduſium autem formam cerui, Carthago bouis, Troia equi figuram habet. Eſt in Italia Tuſcia prouincia, à thure et ſacrificijs dicta. Eſt & Campania à ciuitate Capua dicta, à Capuo rege conſtructa. Ibi eſt & Apulia: eſt & Vmbria inde dicta, quòd imbribus tempore diluuij ſuperfuit. Eſt & Etruſcia, ab Etruſco rege dicta: eſt & Longobardia, à longis barbis uocata. Padus, qui & Eridanus, Italię fluuius ab alpenninis montibus oritur, ac mari immergitur. Venetia, à Beneto rege, prius Benetia dicta, deinde Venetia. Gallia à candore populi uocata. γάλα enim Græcè, lac dicitur Latinè. Rhenus ab alpibus naſci

nascitur, & contra aquilonem uergens sinu Oceani excipitur.

De Gallia Belgica. Cap. XXI.

A flumine Rheno est Gallia Belgica, à ciuitate Belgis dicta. Hæc à mõte Iouis surgit, & uersus aquilonẽ, Britannicum Oceanum incidit. Hæc & Francia, à Franco rege est dicta: qui de Troia cum Aenea ueniens, Troiam iuxta Renum condidit, terram Franciam cognominauit. Hanc uersus occidẽtem accipit Lugdunensis Gallia, quæ & Comata, ob longas comas est dicta: quę uersus austrum habet Narbonensem Galliam, à ciuitate Narbona dictam, quæ & togata, à longis uestibus est dicta: uersus occidentem Aquitaniã, ab aquis Rodano, & Ligere dictam. Inde est Hispania, ab Hispano rege dicta: prius Hiberia, ab Hibero flumine, & Hesperia ab Hespero rege nominata: hæc uersus occasum Oceanum terminatur. Sunt in ea sex prouinciæ, Tarracona, Cartago, Lusitania, Gallitia, Bethica, Tinguita-

nia, à proprijs ciuitatibus dictæ. Contra Hispaniã uersus occasum, sunt in Oceano hæ insulæ, Britannia, Anglia, Hibernia, Tanathos, cuius terra quouis gentiũ portata, serpentes perimit. Insulæ, in quibus fit solstitiũ per triginta tres dies, Orcades, Scotia, Thyle, cuius arbores nunquã folia deponunt, & in qua sex diebus uidelicet æstiuo tẽpore, continuus dies, sex hyberno continua nox. Vltra hanc uersus aquilonem, est mare congelatũ, & frigus perpetuum. Europam perambulauimus, ad Africam trãsmigremus.

De Africa. Cap. XXII.

AFrica ab Afer, uno ex posteris Abrahæ est dicta. Hæc in oriente à Nilo flumine surgit, & per meridiẽ uergens, in occidentẽ tendit. Huius prima prouincia est Libya, à regina eiusdẽ nominis dicta. Hæc à Parethonio ciuitate & mõtibus Cathabathmon initiũ sumit & in harenis Philenorũ finit. De hac Libycũ mare dicitur. Inde est Cyrenaica à ciuitate nominata, sed à regina eiusdẽ

nominis

nominis constructa, & dicta. Hæc & Pē tapolis, à quinq; ciuitatibus dicta est, scilicet, Berenice, Arsinoë, Ptolomaide, Appollonia, Cyrene, à proprijs cōditoribus ita dictæ. Inde est Tripolis, à tribus ciuitatibus dicta, quæ sunt Occasa, Berithe, & Leptis magna. Post hāc Bisace, a duabus urbibus dicta, id est, Adromeus, & Bizantium. Demū est Zeusis, in qua est magna Carthago à Didone, quæ & Elysa constructa, & Cartbada, à Carta oppido nominata, sed à Romanis deleta & denuo reædificata: Cartago est appellata. Huius muri latitudo fuit septemdecim cubitorum. Post hāc est Getulia, inde Numidia, in qua regnauit Iugurta. In hac est ciuitas Hyppone, in qua fuit Augustinus Episcopus. Inde est Mauritania, à nigredine dicta. In hac prouincia Stiphensis, à Siphi oppido: alia Cæsariensis, à ciuitate Cæsaria dicta, tertia Tingitania à Tingi ciuitate nuncupata. Versus meridiem uerò Aethiopia, ab Etham dicta, una in oriente, in qua est urbs Saba, de qua fuit illa regina: altera

altera in occidente, in qua sunt Garamã tes, à Garama ciuitate dicti: apud quos est fons tam frigidus diebus, ut non bibatur: tam feruidus noctibus, ut non tangatur. Quibus uersus orientem cohabitant Troglodytæ, qui celeri cursu feras capiunt. Vltra Aethyopiam, sunt maxima loca deserta, ob solis ardorem, et diuersi generis serpentia, hominibus incognita. Deinde est maximus Oceanus, qui solis calore dicitur feruere ut cacabus. In extremis finibus Africæ, uersus occidẽtem, est urbs Gades, a Phenicibus constructa, de qua Gaditanum mare dicitur. In ipso uerò Oceano est mons Athlas altissimus, unde Athlanticum mare dicitur. Athlas autem erat rex Affricæ, frater Promethei, à quo mons nomen accepit: quia in eo residẽs, descripsit Astrologiam, unde et cœlum sustinere dicitur. Peragratis Aphricæ finibus, ad insulas maris tendamus.

De Insulis. Cap. XXIII.

INsulæ sunt dictæ, quasi in salo sitæ. In mediterraneo mari est Cyprus insula, contra

contra Syriam, à Cypro ciuitate dicta: hæc & Paphus, à ciuitate eiusdē nominis. Creta, à Creto rege, hæc et Centapolis, à centum ciuitatibus nuncupatur: hæc sita est contra Libycum mare, quod et Adriaticū, ab Adria ciuitate dicitur. Abydos est insula in Hellesponto, in Europa. Ellespontum ab Elle ciuitate dicitur. Chous insula Atticæ. Cyclades dicūtur, quòd in rotūdo sunt positę. κύκλον enim orbis, uel rotundum, dicitur. Sunt autē quinquaginta quatuor contra Asiā positæ. Harum prima Rodos, à ciuitate eiusdem nominis dicta, ad orientem est posita. In hac fuit olim æreus collossus, septuaginta cubitorum altus. Tenedon ad septentrionem eius posita, à ciuitate Tene, et eiusdem cōstructore eiusdē nominis est dicta. Carpathos, ad meridiem ipsius posita contra Aegyptū, unde Carpathiū mare, et Carpatiæ naues. Cytherea ad occasum eius sita, à Cythero monte dicta; hæc et Porphiris dicitur. Delos, in medio Cycladum sita, à ciuitate eiusdem nominis dicta. Hæc tempore dilu-

uij

uīj ſub Ogige facta, prima apparuit, unde & delos nomen accepit. quia δῆλος manifeſtum ſonat. Hæc et Ortygia dicitur, ab ὀρτυγίαι maris, id eſt coturnicibus quia ibi ſunt multæ. Icaria, inſula à puero Cretenſi ibi naufrago eſt dicta, à quo Icarëum mare dicitur. Naxon, inſula Dionyſij, qui & Bacchus. Melos quæ et Storia rotunda inſula. Paron inſula, à ciuitate eiuſdem nominis eſt dicta: à Paro Iaſonis nepote conſtructa. Hæc gignit marmor candidiſſimũ, quod & Parium dicitur, & Sardiũ lapidẽ. Cidon eſt inſula, in hac Maſtix naſcitur. Samos inſula eſt, á Samo ciuitate dicta, in Aegeo mari eſt ſita: de hac fuit Sybilla, & Pythagoras: in hac fuſilia uel fictilia uaſa ſũt reperta. Sicilia à Siculo rege, fratre Itali dicta. Prius Sicania, à Sicano rege cognominata: contra Italiã ſita. Hęc et Trinacia, à trib. acris, id eſt altis ꝓmontorijs dicta. In hac eſt mons Aethna, cuius ſulfurea exæſtuant incendia. In huius freto eſt Scylla et Caribdis. In hac inuẽta eſt Comœdia. Aeoliæ
in-

insulæ, ab Aëolo rege dictæ, iuxta Siciliam positæ: hæ & Vulcaniæ, quia incendio sunt plenæ. Sunt nouem Stechades insulæ, contra Massiliam sitæ. Sardinia à Sardino rege, Herculis filio dicta, contra Numidiã est sita: in hac nec serpens nec lupus gignitur: in ea est solifugũ animal, ut aranea morsu homines perimẽs. In ea est etiam herba, similis Apiastro, quæ comedentibus rictus contrahit, & quasi ridentes interimit. In hac sunt fontes calidi, infirmis medelam, furibus inferentes cęcitatem. Corsica, à Corsia muliere dicta: contra Liguriam sita, quæ primitus Taurum suum quæsitura illuc uenit, & referens loci fertilitatem, à Liguribus inhabitari cepit. Hæc & Cyrne à Cyrino Herculis filio est dicta: quia ab eo est inhabitata. Hebosus insula contra Hispaniam, hanc fugiunt serpentes. Ibi etiam est Colubria, anguibus plena. Ibi & Baleares insulæ, in his inuentæ sunt fundæ. Gorgones insulæ, in Oceano iuxta Athlantem, in his olim habitauerunt Gorgones.

Iuxta

Iuxta has Hesperidæ, à ciuitate Hesperæ dictæ. In his sunt oues albi uelleris, quæ ad purpurã optimè ualebant: unde dicitur fabulosè, aurea mala habuisse, μαλλὸμ enim lanam dicunt. Vltra has fuit illa magna insula, quæ Platone scribente, cũ populo est submersa, quæ Africã & Europam sua uicit magnitudine: ubi nunc est concretum mare. Meroë est insula, in Nilo flumine, in capite Aethiopiæ, in qua absumitur umbra in æstate. In hac est lignum Hebenum. Iuxta quam est ciuitas Syene, in qua est puteus à Philosophis factus sexaginta cubitorum altus, in cuius fundum splendet sol recto radio in mense Iunio. Est quædam Oceani insula dicta Perdita, amœnitate et fertilitate omnium rerũ præ cunctis longè præstantissima, hominibus incognita, quæ aliquando casu inuenta, postea quæsita non est reperta, et ideo dicitur perdita. Ad hanc fertur Brandanus uenisse.

Insulas circuiuimus, nunc inferna etiam petamus.

Quid

Quid sit infernus. Cap. XIIII.

INfernus ideo dicitũ, quia inferius est positus. Sicut enim terra est in medio aëre, ita est infernus in medio terræ. Vnde & nouissima terra dicitur. Est autem locus igne & sulphure horridus, inferius dilatatus, superius coangustatus. Hic lacus, & terra mortis dicitur: quia animę illuc descendentes, ueraciter moriuntur. Hic & stagnum ignis dicitur, quia ut lapis mari, ita illic animæ immerguntur. Hic terra tenebrosa uocatur, quia fumo & fœtoris nebula obscuratur. Hic terra obliuionis nuncupatur, quia sicut obliti sunt Dei, ita eorum obliuiscitur misereri Deus. Hic dicitur Tartarus, ab horrore & tremore: quia ibi est fletus & stridor dentium. Hic & Gehenna, id est, terræ ignis nominatur, ygñ terra dicitur, cuius ignis, noster ignis umbra esse dicitur. Huius profunditas & recessus dicitur Hęrebus: dracõibus & igneis uermibus plenus. Huius patens os, dicitur Barathrũ, quasi atra uorago. Huius loca fœtorem exhalantia, dicuntur Acheronta,

id est, ſpiracula, ſcilicet, immundos ſpiritus eminentia. Hic etiam Styx dicitur: quòd græcè ſonat triſtitiam. Phlægeton eſt infernalis fluuius, ob uicinitatē ignis & ſulphuris, fœtore & ardore horribilis. Sunt & alia multa loca ſiue in terris, ſeu in inſulis pœnalia, aut frigore, ſiue uētis horrētia: aut igne & ulphure iugiter feruentia. Ignea inferni loca inſpeximus, ad refrigeriū aquarū cōfugiamus.

De aqua quæ eſt ſecundum elementum, & Occeano. Cap. XXV.

AQua quæ ſecundum elementum ponitur, ab æquitate dicitur: unde & equor, quod ſit planum. Hæc in mari colligitur, in flumina diffunditur, in fontes diuiditur, per amnes connectitur, per terras diſſipatur, per aëra attenuatur: totam terram cingit, omnes regiones & prouincias diuidit. Huius immenſa profunditas dicitur abyſſus, quaſi abſens fundus. Hinc tamen fundum, quaſi nimis profundum. Occeanus dicitur quaſi ocyor amnis, uel quaſi zonarū limbus. Quinque enim zonas mundi, in modū limbi

limbi ambit. Aestus occeani, id est, accessus & recessus, lunã sequitur, cuius aspiratione retro trahitur, eius impulsu refunditur. Cotidie autem bis effluere & remeare uidetur. Cum luna crescēte crescit, cum decrescente decrescit. Cum luna est in æquinoctio, maiores Occeani fluctus surgunt, ob uicinitatē lunæ: cum in solstitio, minores, ob longinquitatem eius. Per decem & nouē annos, ad principia motus, & paria incrementa, ut luna, reuertitur. ἀμπώτης quoq;, id est, uorago in Occeano, in exortu lunæ, maiori æstu fluctus inuoluit. Hæc autem uorago, quæ totas aquas & naues absorbet, hinc fit: Est interra abyssus profundissima, de qua scribitur: Rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ.

Vnde uenti oriantur. Cap. XXVI.

IVxta hanc sunt cauernosa loca, & speluncę latè patētes. In his uenti de spiramine aquarū cōcipiunt: qui etiā spiritus procellarū dicūtur; & hi suo spiramine, aquas maris, ꝑ patētes terrarū cauernas

introrsus in abyssum attrahunt, et ea exundante, iterū magno impetu repellūt.

De terræ motu & eius hiatu. Cap. XXVII.

DE his uentis, fit terrę etiam motus. Nam uenti, concauis locis inclusi, cum erumpere gestiunt, terram horribili fremore concutiunt, eamq; tremere faciunt. Hinc etiam terræ fit hiatus, dum loca caua, & continuis aquis fragilia uetis concussa, rumpuntur, & introrsus cadentia in hiatum aperiuntur: de quibus & multæ ciuitates deuoratæ leguntur. Hoc est autem in terra tremor, quod in nube tonitruum: Hoc hiatus facit, quod ibi fulmen. Fiunt autem cum terræ motu inundationes maris, eodem uidelicet spiritu infusi, uel residentis sinu recepti. Vnde tellus Siciliæ, quæ cauernosa, & sulphure ac bitumine strata, uentis penè tota & ignibus patet, spiritu introrsus cum igne concertante, multis sæpe locis fumum, uel uapores, uel flāmas eructat: uel etiam uento acrius incumbente, harenarum lapidumúe moles egerit.

De

De incendio montis Aethnæ. Cap. XXVIII.

INde montis Aethnæ, ad exemplū gehennæ, ignium tam diutinū durat incendium, quòd insularum Aeolidum dicitur undis nutriri, cum aquarum concursus spiritum in unum secum profundum rapiens, tam diu suffocat, donec uenis terræ diffusus, fomēta ignis accēdat.

Quid Scyllæi canes. Cap. XXIX.

HInc Scyllei canes latrare fingūtur, dum procul nauigantes, undarum fremore terrentur, quas sorbente uoragine colligit æstus. Simili de causa, in alijs etiam terris, incendium surgit: & gehennam præostendit.

De partibus Occeani calidis & frigidis. Cap. XXX.

SIcut calor de igne, ita frigus nascitur de aqua. Vnde extremæ partes Occeani, rigido gelu, & perpetuo frigore horrent: quia calore solis carent. Pars autem Occeani, quæ medium orbem diuidit, ideo iugiter calore feruet, quia solis iter super se habet.

Quare Occeanus perduret salsus.
Cap. XXXI.

OCceanus fluuiorum cursu non augetur, quia fluenta dulcia, partim sallis uadis consumuntur, uel uentis, aut uapore solis arripiuntur: partim per occultos meatus, in suos amnes reuertuntur. Idcirco perdurat salsus, tot fluminibus ac pluuijs irrigatus, exhaustoq; à sole, dulci tenuiq; liquore, quē facilius ignea uis trahit, omnis asperior crassiorq; linquitur. Ideo summa maris unda est dulcior, profunda amarior. Lunæ autem alimentum, est in dulcibus aquis: solis uerò in amaris. Mare rubrum, de Occeano exit, sed roseum colorem de terra trahit, quæ tota sanguineo colore rubet, ac uicina littora inficit.

De mari. Cap. XXXII.

MAre dicitur, quòd sit amarū. Hoc per uenas terræ, occulto meatu discurrit, amaritudinem in terra deponit, dulce in fontibus erūpit, in se ipsum iterum reffluit, ut scribitur: Ad locū unde exe-

exeunt flumina reuertuntur, ut iterum fluant,& omnia flumina intrant mare.

De natura aquarum, & quare fontes in hyeme sint calidi, in æstate frigidi. Cap. XXXIII.

Dicitur tamen, quòd aquę natura sit duplex: scilicet salsa & dulcis. Salsa maris est grauior: dulcis, fontium & fluminum est leuior. Et cum legatur, quòd Deus fontem in Paradiso produxerit,& in quatuor diuidens, totam terrã in quatuor partibus mundi rigare præceperit, dicitur quòd eruptio omniũ fontium & fluuiorũ dulcis aquæ, de illo fonte & fluuijs decurrit,& in matricem abyssum eiusdem fontis refluat. Quæ licet uniuersa, mare influant, amaris tamen aquis nõ miscetur, sed utputa leuis super graues aquas labitur,& in occultum cursum suum reuertitur. Hinc est quòd mare non redundat, quamuis omnia flumina intrẽt,& quòd suprema maris unda, nõ est adeò amara, quàm ea quę in imo est posita. Quòd fontes in hyeme sunt calidi, in æstate autem frigidi, hæc caussa est:

In æstate calor aëris repellit frigus in terram, & inde fit aqua calida.

Vnde aqua calida uel pudita. Cap. XXXIIII.

ET cum omnis aqua aut dulcis sit, aut salsa, uidendum tamen, unde quædam erumpat calida uel putida. Sũt quidam specus subterranei, naturaliter sulphure pleni, in his cum uentus concipitur, eius afflatu sulphur accenditur: quod incendium etiam eructant quædã loca, ut fit in Sicilia: cum ergo aqua per hæc ignea currit, calorem & putorem inde trahit: & si prope hunc locum erumpit, flammiuomam aquam ebullit, si autem longius recesserit, uix tepescit, deinde penitus frigescit.

De aqua ueneno infecta. Cap. 35.

SVnt alia loca serpentibus plena, qui uicinam aquam inficiunt ueneno. Quæ dum de terra exsurgit, bibentes interemit, ut fons Styx facit.

De

De mortuo mari & natura bituminis. Cap. XXXVI.

QVod aqua maris mortui à uentis non mouetur, & in se nihil uiuere patitur, fit ex fontibus bituminis, quibus ædificata est Babel turris. Bituminis autem natura, resistit aquæ, & nō diuiditur, nisi menstruo sanguine.

De piscibus & auibus. Cap. 37.

PIsces & aues ideo in aquis commorantur, quia de aquis facta leguntur. Quòd autem aues in aëre uolant, & in terra habitant, ideo fit: quia & aër est humidus ut aqua, & terra est aqua permixta. Quòd quædam uerò animalia de terra creata, in aquis possunt morari, ut sunt Crocodilli & Hyppopotami, hoc ideo fit: quia aqua est terris ualde permixta.

Quando tempestas fiat in mari. Cap. XXXVIII.

CVm in nocturna nauigatione luna scintillat ad remos, tempestas erit: & cum delphini undis sæpius exiliunt,

quo illi feruntur, inde uentus exsurgit, et inde nubes discussæ cœlũ aperiunt. De profundis aquarum emigramus, & scriptoriam pennam, in aërẽ suspendamus.

Quid sit aer. Cap. XXXIX.

AEr est, omne quod inani simile à terra usq; ad lunam conspicitur, de quo uitalis spiritus hauritur. Et quia est humidus, ideo uolant in eo aues, ut in aqua natant pisces.

Vbi dæmones sunt. Cap. XL.

IN hoc cõmorantur Dæmones, cũ tormento diem iudicij præstolantes: Ex quo sibi corpora assumunt, dum hominibus apparent.

De *uentis.* Cap. XLI.

DE hoc procreantur uenti. Ventus enim est aër commotus & agitatus, et nihil aliud, quàm aëris fluctus, qui in duodecim diuiditur, et quisq; propriũ uocabulum sortitur. De quibus, quatuor sunt Cardinales, alij illorum collaterales. Primus cardinalis Septentrio, qui &

ἀπαρκτίας faciẽs nubes et frigora. Huius dexter Circius, qui & θρασκίας faciens niues & grandines. Eius sinister Aquilo qui & Boreas cõstringens nubes. Secundus cardinalis Subsolanus, qui & ἀπηλιώτης tẽperatus: cuius dexter Vulturnus qui & καικίας cuncta desiccans: eius sinister Eurus, nubes generans. Tertius cardinalis Auster, qui et nothus, humorem, calorẽ, atq; fulmina gignẽs huius dexter Euroauster calidus: eius sinister Euronothus tẽperatus. Australes uenti faciũt maiores tempestates in mari, quia ex humili flãt. Quartus cardinalis Zephirus, qui & Phauonius, hyemem resoluẽs, floresq; producens: huius dexter Affricus, qui & λίψ tempestatem, tonitrua generãs & fulmina. Eius sinister Chorus, qui & ἀργέστης in oriẽte nubila, in India faciẽs serena. Extra sunt duo uẽti, Aura & Altanus: aura in terra, altanus in Pelago.

Quid nubes & unde dicantur, & tonitrua & fulgure. Cap. XLII.

VEnti suo spiramine aquas in aëra trahunt,

trahunt,

trahunt, quæ conglobatæ in nubes, densantur. Dicuntur autẽ nubes, quasi nimborum naues, quibus dum uenti inclusi erumpere nituntur, magno murmure concrepant, & nubibus collisis, ignẽ terribilem excutiunt. Crepitus ergo nubiũ & uentorum est tonitruus, ignis inde excussus, est fulgur. Qui ignis, ideo quæq; penetrat quæ tangit, quia nostro est subtilior, & magna uẽtorum ui impellitur. Ab aquilone fulgur, & ab euro tonitruus tempestatem, & ab austro flatus æstũ protendit.

Quid Iris sit, & de hymbre. Cap. XLIII.

ARcus in aẽre quadricolor, ex sole & nubibus formatur: cum radius solis cauæ, nubi immissus, repulsa acie, in solem restringitur, sicut dũ sol in uas aqua plenum fulget, splẽdor in tecto redditur. De cœlo igneum, de aqua purpureum, de aẽre Hyacinctinũ, de terra trahit gramineum. Hymber ex nubibus descendit, dum enim guttulę in maiores guttas coẽunt, aẽris amplius natura non ferente.

ferente, nec uento impellente, nec sole dissoluente, ad terras dilabuntur. Lenta autem & iugis defluxio, pluuia: repentina & præceps, nimbus & ymber uocatur. Quæ licet, de amaris aquis maris sit hausta, de solis igne in aëre decocta dulcescit, ut marina aqua humo infusa, dulcem saporem sumit

Quid grando sit. Cap. XLIIII.

STillæ pluuiæ, uentis & frigore conglaciatæ, in aëre coagulantur, & in lapillos grandinis mutãtur.

Quid sit nix. Cap. XLV.

NIx aquarum uapore, necdum densato in guttas, sed gelu præcipiente formatur: quę in alto mari non cadit.

Quid sit ros. Cap. XLVI.

ROs de aëre uenit, quando aër aquis grauatur, frigore noctis, & lunæ splendore, distillat.

Pruina quid. Cap. XLVII.

SI uehementius frigus est noctis, ros in pruinam uersus, candidior gelu inalbescit.

Quid

Quid nebula. Cap. XLVIII.

NEbula fit: dum humidæ exhalationes, uaporaliter in aëra trahuntur, uel radijs solis ad terram repelluntur.

De fumo. Cap. XLIX.

FVmus etiam ascendit de aqua. Omne nanque corpus constat ex quatuor elementis: Lignum autem est corpus, quod igni iniectum, ignis materies quæ ei inest, ardet, terræ uerò materies uertitur in cinerem, aëris & aquæ materies per fumum euanescit in aërem. Ideo aũt est amarus fumus, quia natura aquæ est salsa, siue quia terræ permixta.

Quid sit quod stellæ in nocte uidentur cadere.

Cap. L.

QVòd in nocte uidentur stellæ cadere, non sunt stellæ, sed igniculi, à flatu uentorum, ab æthere in aërem tracti, & mox in madido aëre extincti.

Vnde nascitur pestilentia. Cap. LI.

PEstilẽtia nascitur, aëre, siccitate, uel calore uel tempestate corrupto, qui spi-

rando uel edendo conceptus, luem uel mortem generat. Hoc totum quod dixi, infra lunã in aëre fit, superius uerò semper serenum existit. Aërem transuolauimus, iam ætheris ignem ascendamus.

De igne. Cap. LII.

IGnis, qui quartum elementum scribitur, quasi non gignens dicitur: & à luna usq; ad firmamentum extenditur. Is tantum est aëre subtilior, quantum aër aqua tenuior, terra rarior. Is etiam ether qui purus aër dicitur, naturaliter nominatur, & quia perpetuo splendore letat.

Vnde angeli corpora sumunt. Cap. LII.

DE hoc angeli corpora sumunt, cũ ad homines missi ueniunt.

De septem Planetis. Cap. LIIII.

IN hoc septem stellæ, singulis circulis, contra mundum feruntur: & ob uagum cursum, πλανῆται, id est, erraticæ dicuntur. Hæc immensa celeritate firmamenti, ab oriente in occidentẽ raptãtur, tamẽ naturali cursu, contra mundũ ire

compro-

comprobatur: sicut musca, si in rota molendini circumferretur, ipsa tamen, proprio motu, contra reuolutionem eius ire uideretur. Hæc nunc inferius, nunc superius, propter obliquitatem signiferi uagantes, radijs autem solis præpeditæ anomalæ, uel retrogradæ, uel stationariæ fiunt.

De luna. Cap. LV.

LVna est primus Planetarum, & minima stellarum: sed ideo maior cęteris uidetur, quia proxima terræ. In primo circulo fertur. Huius corpus est globosum, natura igneum, sed aqua permixtum: unde & proprium lumen non habet, sed in modum speculi, â sole illuminatur. Et ideo luna, quasi Lucina, id est, à luce nata nominatur. Quòd autē, quasi nubecula in ea uidetur, ex aquæ natura creditur. Dicitur enī, si aqua permixta non esset, terrā ut sol illustraret, immò ob uicinitatem maximo ardore uastaret. Globus nanque eius, multo terræ est amplior, licet ob altitudinem circuli sui, uideatur uix modij fundo maior. Luna ea

na eà parte lucet, qua soli est opposita, ea autem parte est obscura, qua à sole est auersa: à sole uerò longius remota, lucet tota. Non enim crescit nec minuitur, sed obiectu terræ, lumine quod à sole accipit, induatur. Hæc licet cotidie uiolentia firmamenti, ab oriente in occidentem feratur, tamen contra mundum nitẽs, omnia zodiaci signa, uigintiseptem diebus peruagatur. Circulum autem suum, decem & nouem annis perambulare affirmatur. Luna quarta, si rubeat quasi aurum, uentos ostendit: si in summo cornu maculis nigrescit, pluuidum mensis exordium: si in medio, pleniluniũ serenũ.

Secundus Planeta. *Cap. LVI.*

SEcundus planeta est Mercurius, qui & σίλβων, forma globosus natura igneus, lunam magnitudine uincens, lumẽ à sole accipiens, signiferum percurrens, trecentis triginta nouem diebus.

Tertius planeta. *Cap. LVII.*

TErtius Planeta est Venus, Auroræ & Cephali filia, q ui & Hesperus, Lucifer, & uesper: rotundus, igneus, cõ-

tra mundum nitens ut Mercurius, signiferum percurrit trecentis quadraginta octo diebus.

Quartus Planeta. Cap. LVIII.

QVartus Planeta est Sol: inde dictus, quòd solus luceat, cæteris stellis obscuratis: uel, quòd sit super omnia lucens, qui & Sphæricus, natura igneus, magnitudine octies terrã uincens, omnibus stellis lumen præbens. Hic ab oriente in occidentem impetu firmamẽti fertur, sed contra mundum nitens, per totum Zodiacum trecentis sexaginta quinque diebus graditur, circulum autẽ suum uigintiocto annis perambulare traditur. Huius præsentia diem, absentia uerò eius efficit noctem. Sicut enim tota die super terram, sic tota nocte lucet sub terra. Aquilonalem partẽ cœli peragrans, facit nobis longos dies, & æstatẽ: australem uerò percurrens, inducit nobis breues, & hyemem. Sol in ortu suo maculosus, uel sub nube latens, pluuialẽ diem præsagit: si rubeat, sincerum: si pallet, tempestuosum: si concauus uidetur,

ita

ita, ut in medio fulgẽs, radios ad austrũ & ad aquilonem emittat, tempestatem humidam & uentuosam signat: si pallidus in nigras nubes occidat, aquilonarẽ uentum.

Quintus Planeta. Cap. LIX.

QVintus Planeta est Mars, qui & πυρόεις dicitur: globosus, igne feruidus, percurrit signiferũ duobus annis.

Sextus Planeta. Cap. LX.

SExtus Planeta est homo à Prometheo conditus Iouis, qui & φαεναῖος rotundus, temperatus, zodiacum peragrãs duodecim annis.

Septimus Planeta. Cap. LXI.

SEptimus Planeta est Saturnus, qui & φαεθων Sphericus, gelidus, contra mũdum, ut superiores gradiens, signiferum triginta annis percurrens. In exortu Saturni, post triginta annos, qui imaginem de ære fundet, loqui ut hominem comprobabit.

Item de septem Planetis, et harmonia quæ circulorum circuitione peragitur.

Cap. LXII.

d 2 Om-

OMnes autem Planetæ, post quin-gentos & triginta duos annos, circulos suos peragunt, & eosdem ut prius repetunt. A terræ centro ἀψῖδες, id est, circuli planetarum, altissimæ sunt Saturno in Scorpione, Ioui in Virgine, Marti in Leone, Soli in Geminis, Veneri in Sagittario, Mercurio in Capricorno, Lunę in Ariete, medijs omnium partibus: & econtrario ad terræ centrum humillimę atque proximæ. Suus cuique color est. Saturno candidus, Ioui clarus, Marti igneus, Lucifero gaudens, Vespero refulgens, Mercurio radians, lunæ blandus, Soli ardēs. Mutant autem colores à propinquis circulis: nam frigidior in pallorem, ardentior in ruborem, uentosus in horrorem, à terra & in obscuritatem. Signifer primus circulus duodecim signorum, diuiditur in duodecim partes, per latum: sub his feruntur septem Planetę: Sol sub medijs tantum duabus. Luna per totam latitudinē, Venus excedens cum binis partibus. Mercurius sub octo partibus, duabus in medio, quatuor supra

pra eum, duabus infra. Mars ſub quatuor medijs, Iouis ſub media, & ſupra duabus. Saturnus ſub duabus medijs, ut ſol. Hi ſeptem orbes, cum dulciſona harmonia uoluuntur, ac ſuauiſſimi concentus eorum circuitione efficiuntur. Qui ſonus ideo ad noſtras aures non peruenit, quia ultra aërem fit, & eius magnitudo noſtrum anguſtum auditũ excedit. Nullus enim ſonus à nobis percipitur, niſi qui in hoc aëre efficit. A terra aũt uſq; ad firmamentum cœleſtis muſica menſuratur, ad cuius exemplar, noſtra inuenta affirmatur. In terra nanq; ſi r, in Luna, A, in Mercurio B, in Venere C, in Sole D, in Marte E, in Ioue F, in Saturno G, ponitur, profectò menſura muſicæ inuenitur: unde à terra uſq; ad firmamentum, ſeptem toni reperiuntur. A terra enim, uſq; ad Lunam, eſt tonus: à Luna uſque ad Mercurium, ſemitonium: à Mercurio uſq; ad Venerem, ſemitonium: inde uſque ad Solem, tria ſemitonia: à Sole uſque ad Martem tonus, inde ad Iouem ſemitonium: inde ad Saturnum ſemitoni-

um:inde ad signiferũ ita semitonia, quæ simul iuncta, septẽ tonis efficiũt. Tonus aũt habet quindecim millia sexcenta uiginti quinq; miliaria: semitoniũ uerò septem milia, octingenta duodecim miliaria, & semissem: unde Philosophi nouẽ Musas finxerũt, quia à terra usq; ad cœlum, nouem consonantias deprehenderunt, quas huiusmodi insitas naturaliter inuenerunt. Sicut enim hic mundus, septem tonis, & musica nostra septem uocibus distinguitur: sicut compago nostri corporis, septem modis coniungitur, dũ corpus quatuor elementis, animalia tribus uiribus copulantur, quæ musica arte naturaliter recõciliantur. Vnde & homo μικροκόσμος, id est, minor mundus dicitur, dum sic consono numero cœlesti musicæ par cognoscitur. A terra usq; ad Lunam sunt cẽtum uiginti sex millia stadiorum, quæ sunt quindecim millia sexcenta uigintiquinq; miliaria. A Luna ad Mercurium septẽ millia nongenta duodecim miliaria & semissis: inde ad Venerem tantum. Inde ad Solem uiginti tria millia quadringẽta triginta sex miliaria.

A sole ad Martē quindecim millia sexcē ta uiginti quinq; miliaria. Inde ad Iouē septē millia, octingēta duodecim miliaria. Inde ad Saturnū tātū. Inde ad firmamentū uiginti tria milliaria, quadringēta triginta sex miliaria. Sunt itaq; à terra usq; ad cœlū, miliaria centū milia, et nouē milia, et trecēta septuaginta miliaria.

Ignem per globos Planetarum transcendimus, nunc cœlestia penetremus.

De cælis & stellis & duodecim signis, & his quæ sunt supra firmamentum. Cap. LXIII.

COelū dicit̃ quasi χασας ἡλιου, id est, domus solis, uel quasi uas cælatū, qa est stellis insignitū. Est aũt cœlū, subtilis igneæq; naturæ, rotundū, & à cētro terræ æquis spacijs undiq; collectū. Vnde & cõuexū mediūq; ubiq; cernit̃, & inenarrabili celeritate, cotidie circũagitur. Cœlū si uespe rubet, serenū diẽ: si mane, tẽpestuosum significat. Duæ sunt ianuæ cœli, oriens, quā sol exit: occidēs, quam sol intrat. κλίματα, id est, plagæ cœli sunt quatuor: Orientalis, ab ortu solstitiali ad brumalem: australis inde ad occasum

brumalem: occidentalis exhinc, usque ad solstitialem: septētrionalis ab occasu solstitiali, ad ortum eiusdem: oriens ab ortu solis, occidēs ab occasu eius uocatur. Meridies quasi medidies dicitur. Septentrion autem à septem stellis appellatur. Trion dicitur bos, quasi terion, inde septentriones, quasi septem teriones, id est, boues. Hæ plagæ, græcè dicuntur ἀνατολή, δύσις, ἄρκτος, μεσημβρία. De quibus nomen Adam componitur, qui est minor mundus. Superius cœlum, dicitur Firmamentum: eo quòd sit inter medias aquas firmatum, hoc est forma sphericū, natura aquarum aqueum, stellis undique ornatum. Est autem ex aquis instar glaciei, immò Cristalli, solidatum, unde & firmamentum dicitur. In hoc sunt duo poli, à poliendo dicti, unus Borealis, qui à nobis semper uidetur: alter Australis, qui nunquam à nobis cernitur, quia in diuerso orbis positi, terræ tumore impedimur: in his cœlū ut rota in axe uoluitur. Cœlum est undique stellatum, sed ideo in die non apparent, quia fulgore solis ui-

ctæ

ctæ latent, ſicut ſol nube tectus nobis nõ lucet. Stella, quaſi ſtans luna dicitur, ſtãt enim ſtellæ firmamento infixæ, & nõ ca dunt, eo mira celeritate currẽte. Vna autem dicitur ſtella, multæ ſimul, aſtrũ uel ſydus. Sydera dicuntur à conſidero, eo quòd nauigantes, uel itinerantes ea conſiderant. Sunt autem omnes ſtellę rotundæ & igneæ, quarum ſtellarum diſpoſitio, ſoli Deo eſt cognita. Qui ſtellas numerat, quarum ſcit nomina ſolus, ſigna, poteſtates, curſus, loca, tempora nouit. Sapientes enim mundi, nomina animalium uel hominum eis impoſuerunt, ut ab hominibus dignoſci poſſint. In medio firmamenti ſunt duodecim ſigna, per tranſuerſum diſpoſita, æqualiter per circuitũ diſtincta. Horum diſpoſitio dicitur græcè Zodiacus, latinè ſignifer, eo quòd fert ſigna quæ animalium habent nomina: ζώδιον enim dicitur animal. Primum ſignum eſt Aries, extãs ex pluribus ſtellis, ſecundum fabulam is, qui aureo uellere Phryxum & Hellen tranſmare ad Colchos uexit, qui inter ſydera transla-

tus est. Pro signo autem ponitur, quia sicut aries tota æstate in dextro latere, ac tota hyeme in sinistro cubat, sic sol sub illo signo gradiens, dextram partem cœli perambulat. Secundum est Taurus, ob id Iupiter in raptu Europæ, in taurum est uersus, & inter sydera translatus, ob significationem autem, quòd sol sub illo signo positus, radios suos, ut taurus, cornua fortius exerit, & terram arabilē reddit. Tertiū sunt Gemini, scilicet, Castor et Pollux filij Iouis, à Troia reuersi, inter sydera trāslati. Pro signo autem ponuntur, quia sol sub hoc signo, duobus diebus amplius moratur, q̄ sub alijs. Quartum est Cancer, qui maximū Herculem percussit, dum hydram Nereis occidit, et ideo sydera promeruit. Significat autē, quòd sicut cancer retro cedit, sic sol ad illud signum ueniens, cursum suum retro flectit. Quintum est Leo, qui maximus ab Hercule occisus, inter sydera est trāslatus: designat aūt, quòd sicut Leo in anteriore parte calidæ naturæ, in posteriore frigidæ, ita sol in illo signo, Augustum

men

mēsem prius facit calidum, ad extremū tepidum. Sextum est Virgo, scilicet Erigone, filia Ichari sacerdotis, inter astra rapta: ob signum ante ponitur, quòd sicut uirgo nō parit, sic september illius signi mensis, nihil gignit. Septimum autem est Libra, quam tenet uirgo, scilicet, Balance Astrei regis filia, ob æquitatem iustitia uicta, & inter sydera translata, merita hominum pensat, & in libra Ioui repræsentat. Hæc pro superiore uirgine ponitur. Signat autem, quasi sol æquinoctium faciat, cū sub illo signo ambulat. Octauū est Scorpius, qui maximus Orionem percussit, dum bestias terræ occidit, & ob terræ gratiam astra meruit. Pro signo autem grandinum ponitur, qui illo mense, uidelicet nouembri, in quibusdam terris crebrius fiunt. Nonus est Sagittarius, qui & arcitenens, scilicet Alcon cretensis, qui scorpionem, qui filium suū rapuit, sagitauit, nec filiū tetigit, & ideo sydera meruit. Designat autem crebros fulminum ictus, qui in Decembri contingūt in aliquibus locis, quòd in fer-

ferina mẽbra desinit, significat, quod tũc sol infera petit. Decimum est Capricornus, Iouem paruulum à patre proiectũ, capra clam aluit, quam ipse post inter sydera transtulit: est autẽ signaculo, quòd sicut capra alta petit, ita tunc sol ad alta cœli conscendit. Extrema pars eius desinit in piscem, designat finem illius mensis esse pluuialem. Vndecimũ est Aquarius, scilicet, Ganymedes Troili regis filius, Iouis amasius, ab ipso inter astra locatus, & pincerna deorum factus: significat autẽ, quod solutis niuibus, undosum est illud tẽpus. Duodecimum est Pisces, cum dij Typhœum gigantem insequentem fugerent, in Aegyptum, Venus & Cupido filius eius, uersi in pisces, latuerũt in aquis. Cumq; homines diu pisces deuitarent, ne fortè Deos deuorarent, illi duo translati sunt inter sydera: designant uerò illud tempus esse pluuiale. ὑάδες dicuntur pluuiales. ὕω enim græcè, latinè pluuia: unde latinè dicuntur succulæ à succo. Sunt autem septem stellæ, in fronte tauri. Pleiades dicuntur quasi
pleres

plures. πλήθειν enim est plura. Sunt nanque septem stellæ in genu tauri. Fuerũt autem Filiæ Athlantis regis. A Patre ergo Athlantides, à matre Pleiades, quasi plaides, ab insula Hesperides. Hæ etiam Vergiliȩ dicuntur, quia uerno tempore oriuntur. Ex his una fuit Maia Mercurij mater. A dextris zodiaci uersus aquilonem, sunt hæc signa: Iuxta axem Arcton, scilicet, plaustrum, quod sydus etiã septẽtrio, & Elice nominatur, cuius stellæ sole maiores traduntur. Fuit autem Calisto Licaonis regis filia, à Ioue oppressa, sed à Iunone in ursam uersa, à Ioue rapta inter astra. Sequitur sydus Boothes, id est, custos plaustri, quod & Artophilax. Erat autem Calisto filius, à Ioue inter sydera positus. Deinde est Arcturus, scilicet minus plaustrum, quod et Cynosura dicitur, hȩc etiam à Ioue oppressa, à Iunone in ursam uersa, â Ioue inter astra translata. Inter duo plaustra est serpens Phyton, quem maximum Apollo post diluuium Latone à Iunone immissum, occidere, & ob insigne inter sydera

dera transtulit. Iuxta quem est Corona à Vulcano facta, à Baccho uerò Ariadnæ Minoi, & Pasiphæ filiæ data, et inter astra locata. Inde Herculis sydus: cum gigantes contra Deos pugnarent, Dijs in unam partem cœli uenientibus, cœlum ruere uoluit, sed Hercules hoc cum Athlante sustinuit, ideo cœlum promeruit. Hanc iuxta est Lyra, à Mercurio inuenta. Prope hanc Cygnus: Iupiter ob amorem Ledæ reginæ, in cygnum est uersus & inter sydera raptus. Huic coniungitur Cepheus rex, & Casiopea uxor eius. Cui associatur Perseus Iouis filius, & Danaes, habens iuxta se sydus Andromedæ uxoris eius, filiæ Cephœi regis. Quibus admiscetur Delton, quod est sydus triangulum, uidelicet forma Aegypti, quia deos seruauit à facie Tiphæi. Iuxta quod locatur Serpentarius, scilicet Ericthonius, qui & auriga dicitur, qui primus quadrigam iunxit, eo quòd serpentinos pedes habuit. Vnde & Grecè ὀφιοῦχος dicitur, ὄφις enim est serpens. Huic iuxta ponitur Pegasus, scilicet equus alatus,

tus,& cornutus,igneum halitum,& ferreos pedes habens, à sanguine Gorgonis creatus. Cui coniungitur Delphin, qui Neptuno Amphitidem in coniugium adduxit,& ideo sydera promeruit. Deinde est aquila: Iupiter in aquilam uersus,Ganymedem rapuit, quem inter sydera transtulit. Huic subest sagitta, ab Hercule Philocleti data, per quam expugnata est Troia. A sinistris zodiaci, uersus austrum sunt hæc signa. Hydra quæ habuit nouem capita, ab Hercule occisa et ob insigne inter astra translata. Super hāc Crater,in quo ταγαετον,id est, summus Deus pastam cō miscuit, de qua animas fecit, de quo adhuc animæ Lœtheum poculum bibunt, cum corpora introëunt. Super hac etiam Coruus, ab Apolline dilectus, & inter astra raptus. Inde est Orion, qui ab urina natus, inter sydera est translatus. Huius stellæ si fulgent, serenum erit; si obscurantur, tempestas. Iuxta hunc Prochyon, quòd & Anticanis dicitur, qui canis Orionis fuisse fertur,
&

& ob insigne meritũ, inter sydera locat. Hinc cõnectitur canicula, quæ & Sirius dicitur, & ab hac dies caniculares nominãtur. Fuit aũt canis Erigonis filiæ Zythari sacerdotis, quæ dolẽs patrem necatum, laqueo se suspendit, dum eum canis ducatu inuenit. Ambo autem sunt inter sydera rapti. Deinde est Lepus, qui à Ganymede agitatus, à Ioue est inter astra translatus. Sequit Eridanus fluuius, qui et Padus: erat aũt Phaëton Phœbi filius qui currum patris regere inscius, mundum incendit, & ideo fulmine Iouis, in hoc flumine interijt, qui in Eridanũ mutatus, inter sydera est translatus. Cui associatur Cœcus, quem Perseus occidit, dum Andromedã deuorare uoluit, quẽ Iupiter ob insigne filij, inter astra locauit. Iuxta hũc est Centaurus, scilicet, Chiron magister Achillis, ob nimiam uirtutem in cœlo locatus. Sacrarium etiam, id est, altare, in quo dij iurauerunt, cum sacratus & Iupiter contra se pugnauerint. Inde est Argo, uidelicet prima nauis apud Argos ciuitatem Antiphi fa-
cta.

cta, & in cœlum rapta. Ad extremum est Pistrix, siue Chymera, quæ bestia capite leo, medio capra, draco fuit cauda, ab Bellerophonte occisa, & inter sydera est translata. Est & Canopus sydus Aegypti, præclarum, quod & à nobis minimè uidet, sicut nec à Troglodytis iuxta Aegyptum septētrio. Ex his signis semper dimidia pars super terram, dimidia est sub terra: & pars cœli quæ super terram apparet, hemisperium uocatur, id est dimidium cœlum. Lactea autem zona, ideo est candida, quia omnes stellæ fundunt in eā sua lumina. Cometæ sunt stellæ flāmis crinitæ, in lactea zona uersus aquilonem apparentes, regni mutationem, aut pestilentiā, aut bella, uel uentos, uel famem, æstusue portendentes. Cernuntur autem septem diebus, si diutius octaginta. Sydera fabulis inuoluta, immò polluta, perlustrauimus, altius scādentes astra matutina, solemq; solis inspiciamus. Supra firmamentum sunt aquæ instar nebulæ suspēsæ, quæ cœlū in circuitu ambire tradūtur, unde & aque-

e um

um cœlum dicuntur. Super quod est spirituale cœlum, hominibus incognitum, ubi est habitatio angelorum per nouem ordines dispositorum. In hoc est paradisus paradisorum, in quo recipiuntur animæ sanctorum. Hoc est cœlum quod legitur in principio cum terra creatum, huic longè super eminere dicitur cœlum cœlorum, in quo habitat rex angelorum.

Libri primi finis.

IN LI-

IN LIBRVM SECVNDVM PRAEFATIO.

PRIORI Libello globum totius mundi oculis corporeis repræsentauimus, sequenti iam tempus in quo uoluitur, oculis cordis ante ponamus. Aeuum est ante mundum, cũ mundo, post mundum. Hoc ad solum Deum pertinet, qui non fuit, nec erit, sed semper est. Tempora æterna sub æuo sunt, & hoc ad archetypum mundum, & angelos pertinent, qui ante mundum esse ceperunt, & cum mundo sunt, & post mundum erunt. Tempus autem mundi, est umbra æui. Hoc cum mundo incepit, & cum mundo desinit, ueluti si funis ab oriente in occidentem extenderetur, qui cotidie plicando collectus, tandem totus absumeretur. Post hoc extenduntur secula, sub hoc currunt in hoc mundo uniuersa posita, hoc uniuscuiusq; uita mensuratur, hic series dierum & annorum terminatur. Tempus autem dicitur à temperamento, & nihil aliud quàm uicißitudo rerum intelligitur. Hoc quoq; in athomos, ostenta, momenta, partes, minuta, punctos, horas, quadrantes, dies, ebdomadas, menses, uicißitudines, annos, cyclos, ætates, secula diuiditur.

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRAESBYTERI. Liber secundus, De Temporibus.

DE ATHOMIS ET HORIS CAPVT PRIMVM.

τομ℘ dicitur insecabile: est em̃ minus quàm illud quod in sole uolat, est autem minimũ temporis spacium: sicut motio palpebræ oculi, quod & ictus oculi dicitur trecentesima septuagesima sexta pars unius ostẽti. Ostentũ est quod aliquid ostendit aspiciẽtibus. Est aũt sexagesima pars unius horæ, habens in se trecentos septuaginta sex athomos. Momentũ est motus syderũ unde dicit̃, et est quadragesima pars horæ, cõtinens ostentum & dimidiũ. Partes dicuntur à partitione Zodiaci, qui in tricenos dies, per singulos menses partitur. Est aũt uicesi

ma

ma pars horæ, habens in se duo momenta, & duas partes momenti. Minutum est minus interuallum in horologio, Est aũt decima pars horæ, cõtinens partem unam & dimidiam. Punctus est paruus transcensus puncti in horologio. Est aũt quarta pars in sole, aliquando in Luna quinta horæ, habens duo minuta & dimidium. Hora est terminus cuiusq; rei. Est autem hora, quàm diu stans aqua à iactu lapidis mouetur, & est duodecima pars diei, constans ex quatuor punctis, minutis decem, partibus quindecim, momentis quadraginta, ostentis sexaginta, athomis uigintiduobus quingentis sexaginta. Hora dicitur series uel umbra, & dicitur ab horologio, & est certus limes temporis in horologio. Quadrans est quarta pars diei, habens tres horas, naturalis autem diei, sex horas.

De diebus. *Cap.* II.

DIes est septimæ pars Hebdomadæ uulgaris, continens duodecim horas, naturales autem uiginti quatuor. Dicitur autem dies à discernendo, eo quòd

lucē ac tenebras discernat. Est aūt dies, aër sole illustratus. Cū em̄ sol est sup terrā, est hic dies, cū sub terra, ibi est dies: cū aquilonalē partē cœli circuit, nobis in diuexo terræ positis, citius surgit, & tardius occidit, et ideo lōgiores dies facit. Cū uerò australē perambulat, nobis tardius surgere, & citius occidere uidetur, q̄a tumor mediȩ terræ, quæ rotunda est, uisui nostro obijcitur, & tūc quidē nobis dies breuiores, illi aūt parti lōgissimos facit. Zodiacus nanq; ex duodecim signis cōstās, ab aquilone in austrum porrectus, flexuoso lapsu cœlum cingit, sub quo sol currens, mundum in octo pararellos, id est circulos diuidit, quibus singulis diuersum diem facit. Longitudo autē zodiaci in trecenta sexaginta partes secatur. Latitudo eius in duodecim partitur. Partiū autē sectio, nihil aliud est, quàm solis unius diei progressio. Vnumquodque ergo signum, per duas horas oritur, per duas occidit, & in unoquoq; sol triginta diebus immoratur, qui dū flexuoso draconis meatu, sub signis obliqui zo

dia

diaci currit, mundum in octo circulis distinguit. Primus circulus ab India uersus ad austrũ, per mare rubrũ ad Affricam, ad colũnas Herculis peruenit. Hercules enim orbẽ pertransiens, ibi columnas fixit, ubi finẽ mundi esse putauit. In hoc ergo circulo æquinoctij, die medio gnomon, id est, radius horologij septem pedum, umbram quatuor pedum longã reddit. Dies longissimus quatuordecim horas æquinoctiales habet. Secũdus ab occasu Indiæ per Medos uadit et Persas, Arabiam, Syriam, Cyprũ, Cretam, Lilibeum montem Siciliæ, & septentrionalia Affricæ pertingit. Vmbilicus æquinoctio triginta quinq; pedũ, umbram uiginti tres pedũ longã reddit. Dies maxima est duodecim horarũ, & quinta parte unius horæ. Tertius orit̃ ab Indis Imao proximis, et per Caspias portas, Taurũ, Pãphiliã, Rodũ, Cycladas, Syracusas, Catinã, & Gades tẽdit. Gnomones cunctæ umbram triginta octo unciarum faciũt. Lõgissimus dies quatuordecim horæ & dimidia, ac tricesima unius horæ.

Quartus ab altero latere Imai per Ephesum, mare Cycladum: septentrionalia Siciliæ, Narbonensis Galliæ, exortiua Africæ maritima tendit ad occasum. Gnomon uiginti quinque pedū facit umbrā uiginti pedū. Lōgissimus dies habet uiginti quatuor horas, et tertias duas unius horę. Quinto circulo ab introitu Caspij maris, cōtinentur Bactria, Armenia, Macedonia, Tarentū, Tuscū mare, Baleares, Hispania, Media. Gnomon septē pedū umbram sex reddit pedum longā; maximus dies horarum quindecim. Sextus complectitur Caspias gētes, Caucasum Samothratiam, Illyricos, Campaniam, Ethruriā, Massiliam, Hispaniam Tarraconensem. Mediam, & inde per Lusitaniam uadit. Gnomon pedes nouem, umbra octo pedum, longissimus dies horas quindecim, ac nonam partem horæ. Septimus ab altera Caspij maris ora incipit, & per Thraciæ auersa, Venetiā, Cremonam, Rauennam, Transalpinā Galliam, Pyreneum, Celtiberiā uadit. Gnomoni triginta quinque pedes, umbræ triginta

ginta sex. Amplissima dies horarũ quindecim, & quintarum partium horæ trium. Octauus à Thanai, per Meotium lacum, & Sarmatas, Dacos, partemq; Germaniæ Gallias ingreditur. Longissimus dies est horarum sedecim, Gnomon ut suprà. Extra hos facit sol quatuor circulos, duos in austro, & duos in aquilone. Vnum in austro per insulam Meroēn & Ptolomaidam rubri maris urbē, ubi longissimus dies est horarum duodecim dimidia hora amplior. Alterum per Syenem Aegypti, qui est horarũ tredecim. Vnum in aquilone, per Hyperboreos montes, & Britanniam, horarũ septemdecim, alterum Scythicum à Riphæis iugis in Tilen, in quo sex mēsibus est dies, sex alteris est nox. Adhuc in alijs terrarũ locis sol uariat umbrā: nā umbilici qui gnomon dicitur umbra, in Aegypto æquinoctiali die meridie, paulò plusquā dimidiā gnominis mēsurā efficit, in Roma nona pars gnomonis deest umbra, in Ancona superest quinta tricesimæ. In Venetia hisdē horis, umbra gnomo-

ni par fit. In Siene solstitiali medio die, nulla fit umbra, ibique puteus à Philosophis ad hoc ipsum factus, totus interius illuminatur. In Meridie sunt populi φοῦ σκοι dicti, q umbrã ex utroque latere mittunt. In Media super flumen Hypasim, in solstitiali die, umbra absumit. Apud Troglodítas quadraginta quinque diebus ante solstitiũ, & postea totidẽ, umbra penitus absumitur, & his nonaginta dieb. umbra in meridie accitur. In Meroẽ insula Nili, bis in anno absumitur umbra, cũ sol est in duodecima parte tauri, & in decimaquarta leonis. In India sunt loca; ἄσκια dicta, ibi nõ sunt umbræ, & septẽtrio ibi nõ uidetur. Dies uulgaris habet tres dimẽsiões, mane, meridiẽ, supremũ. Mane ab ortu solis, usque ad quartã horã, dictũ à mano ꝗd est bonũ: nihil eñ melius luce, uel à manibus, id est, dijs infernalibus, qui diẽ tota nocte inclusum, mane emittũt. Meridies est media dies, & dicitur quasi mera, id est, pura dies. Supremũ est ab hora nona, usque ad solis occasum, & dicitur inde, qđ opprimat solis cursum.

cursum. Hebræi, Chaldei & Persæ, diẽ à mane inchoantes, in mane finiũt. Aegyptij, ab occasu usq; ad occasum. Romani à medio noctis, usq; in mediũ. Vmbri & Athenienses, à meridie usq; ad meridiẽ. Christiani à uespera usq; in uesperã. Sic autem Hebræi nominant dies: Vna sabbeti, uel sabbatorum, uel prima sabbati, secũda sabbati, tertia sabbati, quarta sabbati, quinta sabbati, sexta sabbati, sabbatum. Pagani uerò sic: dies Solis, dies Lunæ, dies Martis, dies Mercurij, dies Iouis, dies Veneris, dies Saturni. Sed cum hæc nomina à Planetis habeant, uidendum cur non eundem ordinem seruent. Sed hæc causa est: Dies naturalis diuiditur in uiginti quatuor horas, ex quibus si unicuique Planetæ per circuitum, ter una hora tribuitur, expensis omnibus, cui Planetæ prima iterũ obuenerit, huic & nomen diei ascribitur. Christiani autem sic dies nominant: Dominica dies, secunda feria, tertia feria, quarta feria, quinta feria, sexta feria, Sabbatum.

De

De nocte. Cap. III.

NOx dicitur à nocendo, eo quòd noceat oculis. Est autem nox solis absentia, terræ umbra. Fit autem umbra à corpore & luce. Dum enim lux solis est sub terra, corpus terræ, umbram superius parit, quæ usq; ad lunã pertingit. Dicitur autem umbra, quasi ob radium, scilicet solis, ubi lux est par corpori, ibi est & par umbra. Vbi lux maior est corpore, ibi umbra deficit. Vbi lux corpore exilior, umbra ibi in infinitũ crescit. Cũ sol australem plagam, uel partem cœli perlustrat, nobis noctem prolongat. Cũ uerò aquilonalem, eam nobis breuiat: cum luna umbram noctis incidit, à luce deficit. Et is defectus eclipsis dicitur. Sol uerò obiectu lunæ Eclipsim patitur, dũ uidelicet luna sub sole, in eadẽ linea graditur. Habet autem nox septem tempora, uidelicet crepusculum, uespertinum, conticinium, intempestum, gallicinium, matutinum, diluculum. Crepusculũ est dubia lux: creperum enim dicitur dubium: est enim inter tenebras & lucẽ. Vesperum

sperum à stella, quæ Vesper nominatur. Conticinium, cum omnia conticent, id est, silent. Intempestum, id est media nox cum non est tempus operandi. Gallicinium, cum galli cantant. Matutinum, cum mane aurora aduẽtat. Diluculum, incipiens diei lux.

De Hebdomadis. Cap. IIII.

HEbdomada est quarta pars lunaris mensis. Dicitur autẽ græcè à septenario numero ἑπτὰ enim dicitur septẽ: Latinè autem dicitur septimana, quasi septem menses, id est, septem dies. Hæc habet septem species. Prima est hebdomada diuina, in qua Deus sex diebus cuncta condidit, & in septimò requieuit. Secunda est in qua hic mundus uoluitur, in qua nos exemplo Dei sex diebus operamur, in septima requiescimus. Tertia est, septem Hebdomadæ in simul, post quas Pentecostes celebratur, in quo lex Iudæis, spiritus sanctus Christianis datur. Quarta est, septẽ mẽsium, post quos tabernaculorum festiuitas seruabatur.

Quinta

Quinta eſt ſeptem annorum, poſt quos annus remiſſionis agebatur, in quo populus ab opere ceſſare uidebatur. Sexta eſt ſepties ſeptem annorum, poſt quos annus Iubeleus feriabatur. Septima eſt ſeptuagies ſeptem annorum, poſt quos Chriſtus naſci à Daniele, immò à Gabriele dicebatur.

De menſibus. Cap. V.

MEnſis eſt duodecima pars anni. Dicitur autem à menſura, uel à μήνη quod eſt luna. Lunaris autem menſis, uiginti nouem diebus, & duodecim horis impletur: ſolaris uerò triginta diebus, ac tredecim ſemis horis. Lunaris menſis eſt à noua luna, uſque ad nouam. Luna autem peruolat zodiacum uiginti nouē diebus, & duodecim horis. Bis duodecim ſunt uigintiquatuor, quòd eſt integer dies. Hic quia non poteſt diuidi, uni menſi aſcribitur. Inde eſt quòd unus menſis habet triceſimam, altera uiceſimamnonam lunam. Solaris menſis, eſt unius ſigni progreſſio. Sol in unoquo-

que ſigno moratur triginta diebus & dimidium. Qui dimidius, in duobus ſignis, efficit integrum diem. Hic quia non poteſt in duo partiri, uni aſcribitur menſi, & ideo unus menſis habet triginta unum, alter triginta. Hebræi autore Moyſe ſic menſes nominant, incipiẽtes ab Aprili in quo paſcha celebrant,

נִיסָן אִיָּר סִיוָן תַּמּוּז אָב אֱלוּל תִּשְׁרִי
מַרְחֶשְׁוָן כִּסְלֵיו טֵבֵת שְׁבָט אֲדָר

Aegyptij uerò autore Abraham, menſes à ſeptembri computant, ſicq; eos uocant, θώθ, παοφί, ἀθὺρ, χοιάκ, τυϐί, μεχίρ, φαμενώθ, φαρμουθί, παχὼν, παωνί, ἐπιφί, μεσωρί. Græci autem Phoroneo autore, à Decembri menſes inchoant, quos ſic appellant: ἀπελλαῖος, αὐδυναῖος, περιτιος, δύστρος, ξανθικός, ἀρτεμίσιος, δέσιος, πάνεμος, λώϊυς, γορπιαῖος, ὑπερβερεταῖος, δῖος. Romulus Romanis decem menſes ordinauit, quorum primum Marcium à Marte, qui in hoc menſe in Phrygia natus eſt nominauit, cuius

ſe ſi

se filium falsò prædicauit, decimum uero decembrem nominauit. Numa uerò Pompilius, duos Ianuarium scilicet, & Februarium adiecit. Sunt autem menses Romanorum, ab idolis, à rebus, à regibus dicti & à numeris. Primus Ianuarius dicitur ab idolis, à Iano deo principij, eo quòd hic mensis est principiũ anni. Dicitur etiã à rebus, à ianua, eo quòd per eum intret annus. Secundus Februarius, à Februo, id est ab idolis, à Plutone deo infernali, cui hoc mense sacrificabãt, dum ciuitatem in eius honore luminibus lustrabant. Dicitur etiam à Febre, id est à frigoribus, à rebus, quia frigidũ est illud tẽpus. Tertius Martius, à Marte deo belli, patre Romuli, autoris Romanæ gentis: cui Marti milites hoc tempore sacrificabant. Dicitur etiam à maribus, eo quòd tunc cuncta animantia mares desiderent. Quartus Aprilis, quasi ἀφροδίλις, ab ἀφροδίτη, id est Venere dea amoris, cui consecratus erat hic mensis. Dicitur etiam quasi Aperilis, eo quòd aperiat terram in flores. Quintus Maius, à Maio

à Maio, id est, à Ioue, quasi à maiestate, siue à Maia matre Mercurij, cui mercatores hoc mense sacrificabant. Dicitur autē à maioribus, scilicet, principibus Romanorum, qui hoc mense Ioui immolabant. Sextus est Iunius à Iunone dea regni dictus, cui erat consecratus: dicitur etiam à minoribus, qui armis Romam defendebant, & regni fastigium à Iunone affectabant. Septimus Iulius à Iulio Cæsare, qui in hoc mense Imperator creatus, et in hoc in deum relatus. Hic prius Quintilis dicebatur, eo quòd quintus esset a Martio, qui primus erat institutus à Romulo. Octauus, Augustus ab Augusto Cæsare, qui in hoc mense uictor extitit, & Romanorum Imperium adauxit: ideo deitatem promeruit. Hic prius Sextilis est dictus, eo quòd à primo esset sextus. Nonus September, quasi septimus imber. Decimus October, quasi octauus imber. Vndecimus Decēber, quasi decimus imber. Sunt enim menses pluuiales, & ideo à numero & imbre nomen habent.

f De

De Calendis Nonis, & Idibus.
Cap. VI.

CAlendæ à uerbo καλέω quod est uoco dicuntur. Pontifex nãq; nouam lunã nunciare Regi debuit, post cuius sacrificium, καλῶ quinquies uel sexies clamauit, per hocq; signum populum in curiam, ob hoc Cambriam dictam, ad sacrificium conuocauit. Et ab hoc uerbo καλέω primam diem mẽsis Calendas uocari placuit. Inde post nouem dies, uulgus de rure conuocatum, in urbem conuenit, & ibi feriarum seruandarum scita, à Rege uel Pontifice accepit, & inde Nonæ dicuntur. Dicuntur etiam à nundinis, id est, mercimonijs, quam uel in urbem deferebant, uel ibidem emebant. Idus dicuntur dies, qui menses diuidunt, ab iduare, quod est diuidere. Dicuntur etiam ab idea, quæ est species, quia luna plenam sui speciẽ in medio mense monstrat. Hebræi, & Græci, & Aegyptiaci, nec Calendas, nec nomen Idus obseruãt, sed tantum dies à noua luna, ad nouam lunam computant.

De

De uicissitudinibus anni. Cap. VI.

Vicissitudo in quatuor tempora anni diuiditur, & unũquodq; tribus mensibus distinguitur. Dicta autem uicissitudo, quia uices mutat in mundo. Ver est quarta pars anni, constans tribus mensibus, dicitur autem Ver à uernando, quòd tũc prata uirent, syluę frondent: hoc est humidum & calidum, & in hoc fit æquinoctium. Aestas est quarta pars anni, constans mensibus quoq; tribus, & dicitur ab æstu, id est calore: hæc est calida & sicca, hic et messis uocatur, & in hac solstitium celebratur. Autumnus est quarta pars anni habens tres mẽses, & dicitur ab autumo, id est colligo, scilicet fructus terræ: hic est siccus & frigidus, hic etiam uindemia uocatur, & in hoc æquinoctium libra æquatur. Hyems quarta pars anni, tribus mensibus perficitur, & à rigore dicitur uel sterilitate: est enim frigida & humida, & in hac agitur solstitialis dies. Hæc autem uicissitudo, in nostris tãtum partibus agitur: in India uerò ubi sunt alij ortus syderum

ſunt binæ in anno æſtates, binæ meſſes: in medio hyems placida. In Aegypto quoq; noſtra media hyeme, campus her bis, floribus; ſylua frondibus ueſtitur & arbor pomis onuſtatur. Quatuor quoque elementa, qualitatibus quatuor tem porum connectuntur. Terra nanq; ſicca & frigida autumno. Aqua frigida & humida hyemi, aër humidus & calidus ueri, ignis calidus & ſiccus æſtati colliga tur. Eiſdem qualitatibus eſt humanum corpus temperatum, unde et μικροκόσμος id eſt, minor mundus appellatur. Sanguis nanq; qui in uere creſcit, eſt calidus & humidus, & hic uiget in infantibus. Colera rubea creſcens in ęſtate, etiam ca lida & ſicca, & hæc abundat in iuuenibus. Melancholia, id eſt colera nigra creſcens autūno, eſt in prouectioribus. Flegma quod hyeme dominat̃ in ſenibus. In quibus ſanguis pollet, ſunt hilares, miſericordes, ridētes, loquaces. In quib. colera rubea regnat, ſunt macilēti, uoraces, ueloces, audaces, iracūdi, agiles. In quib. nigra colera, ſtabiles, graues, compoſiti moribus

moribus

moribus & dolosi sunt. In quibus Flegma, tardi sunt, somnolenti, obliuiosi.

De annis & cyclis, olympiadibus & lustris, indictionibus. Cap. VIII.

Annus dicitur ab innouando, eo ꝙ in se reuoluit ut circulus. Annus autem multis modis accipitur: Primò lunaris quinquefariè dicitur. Primus lunaris annus est, cum luna omnia signa zodiaci peruolat, qui uiginti septē diebus & octo horis constat. Secundus tribus diebus & quatuor horis prolixior, post quos luna à sole reaccenditur, qui proprie mensis nominatur. Tertius qui dicitur cōmunis, qui duodecim huiusmodi mensibus, id est tercentum sexaginta quatuor diebus expletur. Quartus ἐμβόλισμος, id est superaugmentum, qui quatuordecim mēsibus, id est trecentū octaginta quatuor diebus conficitur. qui uterq; apud Hebræos paschali mense incipit, ibiq; finit. à Romanis autem à Ianuarij luna inchoatur, ibiq; terminatur. Quintus est lunaris, cum luna post nouemdecim annos, ad easdem recurrit æ-

tates. Sextus est solaris, cũ sol omnia zodiaci signa perlustrat, qui trecenta sexagintaquinq; diebus & sex horis constat. Septimus est bisextilis, dum quarto anno bisextus inseritur, & uno die longior priori cognoscitur. Octauus item est solaris, cum sol post uigintiocto annos circulum concurrentium complet. Nonus est Mercurialis, qui trecenta trigintanouem diebus completur. Decimus est Veneris, qui trecẽta sexaginta octo diebus completur. Vndecimus est Martis, qui duobus solaribus annis constat. Duodecimus est Iouis, qui duodecim annis constat. Decimustertius est Saturni, qui triginta annis completur. Decimusquartus qui uocatur Magnus Annus, qui trecenta triginta duobus annis reuoluitur. Extra hos, sunt duo legales anni, unus qui dicitur Remissionis habens curriculam septem annorũ, alter Iubeleus quinquaginta annorum. Annum ciuilem, id est solarem, Hebræi ab æquinoctio uerno, Græci à solstitio, Aegyptij ab autumno, Romani à bruma incipiũt. Apud In

dos

dos unus mensis, apud Aegyptios uerò olim erat annus quatuor mensiũ. Apud Acharnanes septem mensium, apud Latinos tredecim mensium, apud quosdam unumquodq; tempus anni, scilicet Ver, et alia pro anno computantur. Vnde & Plato ponit nouem millia. Tullius quindecim. Annus solaris ut in Horoscopo horologij est inuestigatum, trecenta sexagintaquiuq; diebus & quadrante conficitur. Quadrans autem est quarta pars diei, sex scilicet horæ. In quatuor autem annis quatuor quadrantes, uigintiquatuor horas conficiunt, quod est integer dies: hic ergo dies in quarto anno, sexto Cal. Martij intercalatur, & bisextus nominatur. Hunc Iulius Cęsar interposuit, & totius computi errorem, per hunc corr xit. Hunc Aegyptij & Græci in fine anni subponunt. Ideo autem non post finem mensis, sed infra mẽsem, quia olim ibi integer mẽsis intercalabat: Ideo uerò ante annos sex Caled. Martij, quia septimo Calen l. Martij, magno tripudio ciuitatẽ lustrabant,

& nihil eis incipere ante transactam festiuitatem licebat. Ciclus indictionalis, ab Octobre incipiens, quindecim annis complectitur: ciclus bisextilis, quatuor impletur annis. Cyclus decemnouenalis à paschali luna incipiens, nouẽdecim annis; cyclus lunaris à ianuario inchoãs nouẽdçeim annis: cyclus solaris à Martio incipiens, uiginti nouẽ annis. Cyclus magnus quingentis triginta duobus annis perficitur. Olympias sunt quatuor anni, apud Aelidem ciuitatem Græciæ est institutum, post quatuor annos, ad olympium montem conuenire, & ibi palæstrales ludos agere, & inde dicuntur olympiades. Lustrum sunt quinque anni: Romanis enim soluebatur ab omnibus gentibus tributum, quinq; annis æs, quinq; argentum, quinq; aurum. & post quinquennium semper Romani ueniebant, & urbem lustrabant, & inde unũquodq; quinquenniũ lustrũ dicitur. Oẽs aũt simul, indictiões, ab indicẽdo dicunt, q̃a semp post quindecim annos ad primũ cẽsum, id est ad ęs reuertebantur.

De ætatibus, seculis & solari cyclo. Cap. VIII.

AEtas uel Generatio, est uita uniuscuiusq; hominis, uel centum anni. Est etiam ætas, cum nullus superfuerit qui nunc uiuit. Sunt quoq; sex ætates hominis, Prima, Infantia ad septem annos: secunda, Pueritia ad quatuordecim annos: tertia, Adolescentia ad uiginti unũ annum: quarta, Iuuentus ad quinquaginta annos: quinta, Senectus ad septuagesimũ annũ: sexta, uita Decrepita ad cẽtum annos, uel usq; ad mortem. Sunt nihilominus sex ætates mundi: Prima ab Adam ad Noë: Secunda à Noë ad Abraham: tertia ab Abraham ad Dauid: quarta à Dauid ad Trãsmigrationem Babylonis: quinta inde ad Christum: sexta usque in finem mundi, Seculum sunt mille anni, dicitur autem seculum, quia se sequitur, inde seculum seculi. Seculum tẽpus gratiæ, seculi tempus legis: inde, & secula seculorum. Secula tempora Christianorum, seculorum, Iudæorum & paganorum: & est seculi seculum, regnum

cœlorum, quòd ſequitur iſtud ſeculum, ſi-cut ſcribitur: Beati qui habitant in domo tua, in ſeculum ſeculi laudabunt te. Decemnouenalis Cyclus dicitur, quaſi decem & nouem annorum circulus, per tot enim annos peragit luna curſum ſuum, nitens contra firmamentum: diuiditur autem in duo, in duodecim communes, & ſeptem emboliſmales annos. Cõmunes dicuntur cum duo æquales, ſcilicet duodecim menſium lunarium, à paſcha concurrens ad aliud paſcha. Emboliſmus, qui ſupercreſcens dicitur, eſt is, qui à paſcha ad aliud paſcha, tredecim menſes, id eſt tredecim nouas lunas habet. Hoc totum ideo fit, quia paſcha ante æquinoctium, & ante decimãquartã lunam Aprilis, qui apud Hebræos primus eſt, agi non licet. Diuiditur adhuc in duo, in ὀγδοὰς & ἐνδεκάς. ὀγδοὰς ſunt octo anni, ἐνδεκα undecim. Duo enim cõmunes, ſemper præcedũt tertium emboliſmum, in octauo autem loco præcedit unus communis, emboliſmum. Hic numerus ogdoas appellatur. Deinde ite-

rum

rum semper duo communes pereunt, ter tium embolismum, in undecimo uerò lo co unus tantum præcedit embolismum, & hic numerus endecas uocitatur. Sola ris autem cyclus, uiginti octo annis per agitur, propter septem bisextos. Opor tet enim ut bisextus singulos dies septi manæ tangat, et sic per eosdem recurrat. Septies autem quatuor, fiunt uiginti & octo: bisextus enim in quarto tãtum an no interponitur. Lunarem cursum, sic in articulis adiunctis unguibus compu tabis: à radice pollicis leue manus incipe & per singulos articulos & ungues nu mera, & in fine minimi digiti, nouemde cim annos habebis. Solarem autẽ, sic in articulis utriusq; manus, absque ungui bus computabis: à minimo digito le ue manus inchoa, & per transuersum in quatuor digitis inuersa, in quarto semper bisextum nota, & in altera ma nu similiter, & habebis uiginti annos, quarto deinde in utroque pollice, binos annos, qui prioribus iuncti reddunt, ui ginti octo annos. Geminus est autem

solaris

solaris cursus, unus quo cotidie ab orien te in occidentem firmamentum sequitur, alter quo contra firmamentũ nitens uiginti octo annis gradit, his cyclis duobus conficitur magnus annus. Nam uigiesocties nouies, uel decies et nouies decẽ et nouẽ uigintiocto, sunt quingenta triginta duo anni, post quos oẽs Planetę ad primũ punctũ unde digressi sunt, recurrunt, & per easdem lineas ut prius redeunt. Luna nanq; quodlibet zodiaci signum duobus diebus, & sex horis, ac bissæ unius horæ lustrat, omnia signa uigintiseptem diebus & octo horis peruolat. Mercurius autem unũquodq; signũ uigintiocto diebus & sex horis, totum zodiacum tercentũ triginta nouem diebus permeat. Venus uerò quodlibet signum uigintinouem diebus & sex horis, totũ signiferum tercentũ quadraginta octo diebus circuit. Sol triginta diebus ac decẽ horis & semisse, singula signa lustrat, zodiaci omnem ambitum, tercentũ sexagintaquinq; diebus & sex horis transuolat. Mars unumquodq; signum, sexagin

ta

ta diebus & uigintiunum horis, omnia signa duobus annis perlabitur. Iouis stella, singulis signis unum annum immoratur, omnia enim signa duodecimo anno peruagatur. Saturnus in uno quoq; signo duos annos, & centum octagintaduos dies et quindecim horas, id est dimidium annum immoratur, totum autem signiferi circulum, triginta annis, propter nimiam altitudinem, contra cœlũ sicut alij percurrens, perlabitur. Cyclum Eusebius Cæsariensis primus composuit, postea Theophilus Alexãdrinus Episcopus, rogatu Leonis Papæ lucidius exposuit. Deinde Dionysius Abbas, Romæ ut hodie habetur, scripto protulit.

De æquinoctijs et solstitio. Cap. X.

AEquinoctia & Solstitia faciũt quatuor zodiaci signa, in modum crucis æquali spatio locata. Nam signũ arietis in quo sol est creatus, in oriẽte est positum, quòd facit uernale æquinoctium. Libra in qua luna est condita, est in occidente huic opposita, & facit autumnale æquinoctium. Cancer autẽ uersus aquilonẽ

lonem tenet cœlum, ubi est altissimum, & facit æstiuale solstitium. Capricornus uerò uersus austrum, præmit cœlum ubi est humillimũ, & facit hyemale solstitiũ. Aequinoctium dicitur ab æqua nocte, Græcè uerò ἰσημερία ab æqua, & die, quasi æqui dies. Vernale æquinoctium, non octauo, sed duodecimo Calend. Aprilis habendum. Lex et Euangelium clamat, & horologij manifestè probat inspectio: secundum legem enim, nõ licuit Pascha ante æquinoctium celebrari. Qui autem Euangelium diligenter legerit, dominũ non octauo, sed decimo Calend. Aprilis passum uidebit. Si uerò decimo Calend. Aprili est æquinoctium, tunc Dominus legem non soluere, sed adimplere uenit. Sed & Iudæi contra Patrum morem gesserunt, qui Pascha in inconuenienti termino egerint. Veruntamen cum horum neutrum fuerit, transacto æqui duodecim Calend. Aprilis æquinoctio, Dominus solito more Pascha cum Iudæis undecimo Calendas Aprilis celebrauit, paschali die, quod erat decimus Calendas

Apri

Aprilis, sanguine suo nos redemit, octauo Calendas resurrexit. Autumnale quoque æquinoctium non octauo, sed duodecimo Calendas Octobris habendum, demonstrat horologium. Solstitium non ideo dicitur, quòd sol stet, sed quia altius scandere non ualens, retrogradum faciat. Aestiuale solstitium non octauo, sed duodecimo Calendas Iulij horoscopus horologij clamat habendū, quòd noctem breuissimam, diem facit longissimum, cum sol scanderit Cancri signum. Hyemale quoque solstitium, non octauo, sed duodecimo Calendas Ianuarij habendum, eadem ratione probatur, cum sol in Capricorno positus, breuissimum diem, etiam longissimam noctem facere non ignoratur. Luna à sole recedens, post uiginti & nouem dies & horas undecim eum iterum consequetur, sed hora duodecima nondum peracta, à sole reaccenditur. Restant enim ex hora per singulos menses quatuor momenta,

& un

& uncia unius momenti, & unus athomus. Hæc per singulos annos augmentata, post decem & nouem annos integrum diem perficiunt. Qui dies, numero lunæ subtrahitur, dum prima pro tricesima computatur, isq; Saltus Lunę nominatur. Ideo in decimonono anno, & in Iulio mẽse fit lunæ saltus, quia & hæc facit mater Astronomiæ Aegyptus: quia hic sæpius minutiæ ponuntur, quæ forsan à plerisq; minus sciuntur. Sciendum quòd uncia est duodecima pars cuiusq; rei, in duodecim diuisæ: semis uel semisse dimidia pars, cuiusq; rei in duo diuisæ: bissæ duæ partes alicuius rei, in tria partitæ, tertia sublata, quælibet autẽ illarum trium partium dicitur triens. Rei in quatuor partes diuisæ, quarta pars dicit̃ quadrãs, reliquæ tres dodrãs.

De regularibus concurrentibus et epactis.

Cap. XI.

REgulares, Feriales, & concurrentes à Martio sumunt initium, à quo, olim Romani anni habuerunt principium, à Romanis enim sunt inuenti. Regulares

gulares inde dicuntur, quòd calculatores regnant: concurrentes uerò inde, quod regularibus concurrant. Regulares habent tale exordium, Solaris annus tercetum sexagintaquinque diebus peragitur, sol autem per singula duodecim signa triginta diebus immoratur. Duodecies ergo triginta, uel tricesies duodecim, sunt tercentum sexaginta. Quinque remanent, hi sunt regulares Marcij. In cæteris mensibus sic oriuntur. Præcedentis mensis dies, cum regularibus in septẽ æquas partes partire, quod remanet da sequenti mensi pro regularibus: uerbi gratia, Martius habet dies trigintaunũ, & quinque regulares, quod sunt septies quinque, & remanet unus, hic erit regularis Aprilis: Aliter, quota feria primo anno fuerit in Cal. mensiũ, tot erũt regulares mensiũ. Verbi gratia: In Cal. Martij est feria v. quinque ergo sunt regulares. Calend. April. prima feria, & prima regularis: sic in cæteris. Concurrentes autem habent hoc exordium: solaris annus habet hedomadas quinquaginta &

& duas,& unum diem. Hic unus dies, erit primo anno solaris cycli concurrēs, quia cōcurrit regularibus. Ad inueniendam feriam in Calend. mensium, singulis annis adde unum, usq; ad septimum: Quarto anno, bisextus pro concurrente accipitur, ideo quinto anno unà concurrens transilitur. Bisextili anno uerte in Ianuario & Februario, bisexto pro' concurrente, in reliquis mēsibus concurrūt. Primus annus in creatione mundi fuit sine concurrēte. Quarta feria fuerit in undecimo Cal. April. uel sexto Cal. Martij tot erint concurrentes illo anno. Concurrentes iunge regularibus, si infra septem fuerit, talis erit regula, in Cal. cuiusque mensis. si septem excesserit, septem sublatis, quod remanet erit feria, hi eñ regulares & concurrentes septenarium non excedunt. Regulares lunæ & epactæ, à septembri sumunt initium, quem Aegyptij ponunt anni principium, ab ipsis enim sunt inuenti, Hi regulares simile habēt exordium ut superiores: & ideo September habet quinque. In mensibus reliquis

reliquis sic inueniuntur. Præcedentis mensis dies, cum regularibus sume, si tricesimam habet lunam, triginta tolle, quod remanet tribue sequenti mensi pro regulari. Si uerò uigintinouem, his sublatis, quod remanet erunt regulares. Epactæ uerò sic oriuntur, Annus solaris habet dies tercentum sexagintaquinque, Lunaris autem tercentum quinquaginta quatuor, qui numerus ab alio undecim diebus superat: hæ undecim ἐπάκται, id est adiectiones nominātur, quia singulis annis regularibus mensium ad inueniendam lunam adijciuntur. Singulis ergo annis, adijce undecim. si infra triginta fuerit numerus, ipsæ erunt epactæ præsentis anni: si ultrà, tolle triginta quod remanet erunt Epactæ. Verbi gratia: Primo anno undecim, secundo iterum undecim, erunt uiginti duo: tertio iterum undecim, erunt triginta tres: sublatis triginta erunt tres epactæ. Sic deinceps: Regulares adde epactis, si infra triginta fuerit numerus, talis erit luna in Calend. mensium: si ultra, tolle trigin-

ta quod remanet tota erit luna. Nonodecimo anno sunt decem & octo Epactæ: his undecim & dies saltus lunæ adduntur, et erunt triginta Epactæ primo anno. Primus annus decemnouenalis cycli habet tricesimam epactam, sed ideo dicitur, quòd nullũ habeat, quia in singulis mẽsibus triginta reijciuntur, & luna solis regularibus inuenit. Quota luna fuerit in undecima Cal. April. tales epactę erunt anni illius. Luna prima lucet, quatuor punctis, secunda octo, tertia duodecim, & sic usq; ad pleniluniũ, cotidie quatuor afferuntur. In plenilunio tota nocte lucet, cum est triginta nihil. In lunari computo quinque puncti faciũt unã horã. De una quaq; ergo die, quatuor punctis acceptis, & quinq; unicuiq; horæ distributis, quot horis luna in nocte luceat, citius uidebis. Notandũ q̄ ligna in decrescente luna, uel post Iuliũ & Augustum mensem præcisa, à uermibus immitibus, & à carie manebit illæsa. Aetatẽ quãcũq; lunæ quater multiplica, hunc q; numerũ ter ducito, & q̄t in summa

ma repies, tot partibus zodiaci lunã à so le noueris esse remotã, & solẽ post totidẽ dies, ad eundem locum uenturum: sol cuilibet signo triginta diebus immoratur. Vide ergo in quo signo sit, & quot dies in eo adhuc moraturus erit, tot ex prædicta summa eidem signo tribue, reliquos qui de eadem summa superfuerint, sequentibus signis per triginta dispertíes, & cui signo triginta defuerint, in eo lunam esse noueris. Ad inueniendum annum Domini, ordines indictionum ab incarnatione eius qui sunt, septuaginta per quindecim multiplica, addẽs duodecim: quia tres indictiones annum natiuitatis Christi præcesserant, & fiunt mille centũ uiginti. His adde indictiones præsentis anni, & habebis annum Domini. Ad indictionem inueniendam, transactos annos Domini, cum tribus indictionibus, quæ eius natiuitatem præcesserãt per quindecim partire, quot remãserint, tota est indictio, si nihil remanserit quindecim erit. Ad inueniendas epactas, annos Domini per uigintinouem diuide,

quot remanserint per undecim multipli ca, si infra triginta fuerint, epacta illius anni erit, si ultra triginta, sublatis quot remanẽt pro epactis habebis: quãdo natus est dominus undecim epactæ erant. Ad inueniendum solarem annum, annis Domini nouem adde, quia tot anni solaris cycli eius natiuitatem præcesserant, hanc summam per uiginti & octo diuide, quot remanẽt totus est: si nihil remanet, uicesimaoctaua est. Ad inueniendas concurrentes, annos Dñi sume, & propter numerum bisexti, quartam partem totius numeri eis adde, & quatuor regulares eis adijce, quia tot concurrentes Christi natiuitatem præcesserãt, hũc totum numerum per septem diuide, & quot supersunt, illius anni concurrentes erunt, si nihil, septem existunt.

Ad inueniendum bisextum. Cap. XII.

Annos dñi per quatuor diuide, q̃t remãserint, totus annus est à bisexto si nihil remanserit, bisextus erit. Similiter solarẽ cyclũ, sublato uno, per quatuor diuide, q remanet annus à bisexto est.

Ad

Ad inueniendum lunæ cyclum. Cap. XIII.

DE annis domini duobus ſublatis, qui eo nato, de eodem cyclo reſtabant, decem et ſeptem enim præceſſerāt. cæteros per decem & nouē diuide, quot ſuperfuerint, annus lunaris cycli erit: ſi nihil remāſerit, nonuſdecimus erit. Hic propriè eſt Romanorum, ſicut decemnouenalis Hebræorum. Et ſicut per iſtū Paſcha, ita per illum cognoſcitur quæ lunaris aſcenſio eſt.

Ad inueniendum decemnouenalis cycli annum, & mutationes cyclorum concurrentium Epacta rum, Indictionum. Cap. XIIII.

ANnis Dñi unū ſuper adijce, quia ſecūdo eius anno natus eſt Dominus, ac per decem & nouem diuide, qui remanſerit inſtans annus erit: ſi nihil de annis remāſerit, nonuſdecimus erit. Annos ab initio mundi muta in quindecim Calendas Aprilis, quia ibi eſt primus dies ſeculi. Annos Domini muta in octauo Calend. Ianuarij. Cyclum lunarem in Calendas Ianuarij. Cyclum ſolarem ibidem. Cyclum decemnouenalem,

 in

in noua luna April. Concurrẽtes in Cal. Martij, Epactas in Cal. Septẽb. Indictiones, in viij. Cal. Octobris.

Ad claues terminorum inueniendas. Cap. XV.

Vmes annos decẽnouenalis cycli, & septem dies hebdomadæ, qui simul iuncti fiũt uigintisex, & hæc est prima clauis. Secũdo uerò anno iunge decem & nouẽ cum prima claue, & fiunt quadraginta quinq;, tolle triginta, & remanẽt quindecim, & hæc est secũda clauis. Sic fac per singulos annos usq; ad decimũ et nonũ annũ. In decimo et nono anno iunge nouẽdecim propter saltũ lunę, & sic inuenies primũ. Hic aũt memor esto, ut cum numerus supradictus quadraginta excreuerit, triginta recisis, remanens est clauis.

De termino paschali. Cap. XVI.

TErminus paschalis est decimaquarta luna Aprilis, & pascha Hebræorum. Ergo post uernale æquinoctiũ, ubicunq; decimaquarta luna occurrerit, ibi absq; dubio terminus paschalis erit, & in sequenti Dominica nostrũ pascha constabit

ſtabit. Si in dominicā termin9 euenerit, in ſequēti dominica paſcha celebrandū erit. Hūc terminū p uerſus Non. Aprilis, ſed & feriā eius facillimè repire poteris. Termini aūt à duodecimo Cal. Aprilis, uſq; ad decimamtertiam Cal. Maij, ſunt requirendi, quos etiam ſic inuenire poteris: Terminum præcedētis anni pone in primo articulo pollicis leuę manus & per ſingulos articulos, unguesq́; digitorum eiuſdem manus, dies terminorū computa, qui iterum ad primū articulū occurrerit, terminus erit. Vel aliter: à termino cuiuſq; inchoa, & retro uſque ad duodecimam literam calcula, & habebis terminum ſequentis anni ſi communis eſt annus. Si autem Emboliſmus eſt, manu computa, uſq; ad uigeſimam literam, & habebis terminū. Verbi gratia: à termino primi anni, qui eſt nonus Aprilis retro numera, & in duodecima litera quod eſt octauus Cal. Aprilis terminum ſecundi anni qui eſt cōmunis habebis. Ab hinc uſq; in uiceſimā literā inantea, quod eſt Idus April. cōputa, et terminum

minum tertij anni qui est Embolismalis habebis. Aliter: à radice pollicis inchoa, & per singulos articulos trium digitorũ calcula, & in quarto digito terminũ habebis. Verbi gratia. Primo anno dic. Nonæ April. ij. Non. iij. Non. iiij. Non. Cal. April. ij. Cal. iij. Cal. iiij. Cal. v. Cal. vi. cal. vij. cal. viij. cal. occurrit terminus.

Regulares eiusdem termini sic inuenies. *Cap.* XVII.

CAl. pro prima feria pone, & sic usque per eiusdem anni dies numera. quota feria erit terminus, tot erunt regulares. Verbi gratia. Cal. April. da dominicæ, & Non. April. obuenient quintæ feriæ, & quinq; erunt regulares, sic in cæteris. Porrò si terminus est ante Cal. retro calcula, si post Cal. in antea cõputa retro hoc modo: Dominica, sabbatum, feria sexta, & sic per ordinem in antea, hoc modo: Dominica, feria secũda, feria tertia, & sic per ordinem.

De termino septuagesimæ, quadragesimæ, rogationum & pentecostes. *Cap.* XVIII.

POst septima idus Ianuarij ubicunque decima luna occurrerit, terminus

nus Septuagesimæ erit, quæ sic reperies Quot diebus terminus paschalis à Cal. Aprilis, siue retro, siue inantea abest, tot diebus terminus septuagesimalis, à quinto Calendas Februarij, uel inantea uel retro erit. Post octauo idus Martij ubi luna secunda obuenerit, terminus quadragesimæ erit, quem à duodecimo Calend. Martij ad instar Paschę distare comperies. Bisextili anno terminum, ab undecimo Cal. Martij require. Septuagesimam quidem omni bisextili anno, quadragesimam tunc tantum, cum terminus ante bisextum euenerit. Terminus Rogationũ est uicesima luna Maij. Hũc require à Non. Maij ut supra. Terminus Penthecostes, est quarta luna Iunij. Hæc uerò à decimotertio Cal. Iunij, require per omnia ut supra.

Ad inueniendam feriam terminorum.

Cap. XIX.

CONcurrentes præsentis anni regularibus iunge, si infra septem fuerit numerus, talis erit feria, si ultra, sublatis septem, quot remanet feria erit.

De

De aduentu Domini & embolis & diebus Aegyptiacis. Cap. XX.

A quinto Cal. Decẽb. usq; ad tertio Non. eiusdem, ubicunq; dominica occurrerit, aduentus domini erit. Primus embolismus, quarto Non. Decẽb. luna prima, in quarto anno decemnouenalis cycli. Secundus embolismus, iiij. Non. Septemb, in sexto anno. Tertius embolismus, ij. Non. Martij in octauo anno. Eodem anno in Cal. Maij erit luna uigintiseptem, & in Cal. Iulij uigintinouem, epactis mentientibus. Quartus embolismus iij. Non. Iunij in undecimo anno. Eodẽ anno erit luna uigintiocto in Cal. Martij, epactis mentientibus nisi sit bisextus. Quintus embolismus iiij. Non. Nouemb. in decimotertio anno. Sextus embolismus iiij. Non. Augusti, in quintodecimo anno. Septimus embolismus iij. Non. Martij in decimonono anno. Eodem anno luna erit uigintinouem in Calend. Maij, & in tertio Calendis Augusti, contra epactas lunę saltu facto in Iulio, quòd si quarto Non. Martij embo-

embolismus lunatio negligit, in decimo nono anno terminus Paschalis quindecimo Cal. Maij illo anno nõ erit. Dies Aegyptiaci ideo dicunt, quia ab Aegyptijs sunt inuẽti. Et quia Aegyptus dicitur tenebræ, ipsi tenebrosi inde nominantur, eo quòd incautos ad tenebras mortis ꝑducere affirmantur. Per descriptum uolubile tẽpus, sic uoluitur uolubilis mundus. Sed nos temporis uolubilitatẽ postponamus, & ad stabilitatẽ æui mente tendamus.

Finis libri secundi.

IN LI-

IN LIBRVM TERTIVM D. HONORII PRAEFATIO.

VONIAM, *ut ait Tullius in prologo Rhetoricorum, eloquentia sine sapientia nocet, sapientia uero sine eloquentia & si parum, tamen aliquid, cum eloquentia autem maxime prodest, errant qui postposita proficiente, & non nocenti, adhærent nocenti & non proficienti. Id namq; agere est* Mercurij *&* Philologiæ *coniugium, tanta cura uirtutis &* Apollinis *quæsitum, omnium conuentu deorum approbatum soluere, id etiam est, gladium semper acuere, sed nunquam in prælio percutere.* Multos *tamen nomen* Magistri *sibi usurpantes, non solum hoc agere, sed etiam alijs sic esse agendum iurantes, cognoscimus, nihil quippe de* Philosophia *scientes, aliquid se nescire confiteri erubescentes, suæ imperitiæ solatium quærentes, ea quæ nesciunt, nullius utilitatis, minus cautis prædicant. Sed quia ut ait* Terentius, Non est mirū *si meretrix impudenter agit, impudentia illorum postposita, de philosophia aliquid dicere proposuimus, ut diligentibus ipsam pro posse nostro proficiamus, non diligentes uero ad diligentiam excitemus.* Incipientes

tes igitur à prima causa rerum usq; ad hominẽ continua bimus tractatum, de ipso homine multa dicentes. Illud autem principium dictionis petentes, ut si aliquid in hoc opere imperfectum uideatur, humanæ imperfectioni deputetur, nec ideo, quod in eo utile erit, uituperetur. Neq; enim propter unum maledictum, bona uituperanda sicut nec propter benedictum, mala laudanda. Quandoq; enim uigilat Thersites, & dormit Vlysses.

Et operi longo fas est obrepere somnum. De philosophia igitur tractare incipientes, quid sit philosophia dicamus.

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRAESBYTERI, Liber tertius, De Philosophia mundi.

QVID SIT PHILOSOPHIA CAPVT I.

HILOSOPHIA, est eorum quæ sunt & non uidentur, & eorũ quę sunt & uidentur, uera comprehensio.

Quæ sunt & non uidentur. Cap. II.

Sunt & nõ uident̃ incorporalia: sensus em̃ extra subiectã materiã nihil potest.

Quæ sunt & esse uidentur. Cap. III.

SVnt, & esse uidentur corporalia, seu diuinum, seu caducum habeant corpus: corpora nanq; subiacent spiritui. Cum igitur incognitione utrorumq; sit philosophia, de utrisq; disseramus, inchoantes ab eis quæ sunt, & non uidentur. Sunt autem hic: Creator, anima mundi, Dæmones, animæ hominum.

Quid

Quid sit perfectè aliquid cognoscere. Cap. IIII.

SEd quoniam creator omnibus prior est, omnia enim ab ipso habent existere, & ipse à nullo, ab ipso incipiamus. Sed quia dicunt Sancti in hac uita non posse Deum perfectè cognoscere, quid sit perfectè aliquid cognoscere, ostendamus, ut cognoscatur quia creator in hac uita perfectè cognosci non possit. Vndecim sunt quæ inquiruntur circa unamquamq; rem: An sit, quid sit, quantum sit, ad quid sit, quale sit, quid agat, quid in ipsum agatur, ubi sit, qualiter in locum situm sit, quando sit, quid habeat. Perfectè ergo aliquid cognoscere, est ista undecim de illo scire. Sed quamuis sciamus Deum esse, quid sit perfectè non cõpredendimus. Quantitas uerò eiusdem, qui omnia implet, angustias nostri pectoris excedit. Relationi illius explicandæ, humana sapientia deficit. Qualitates illius non comprehendit. Actionibus eius enarrandis infinitæ linguæ non sufficiunt. Quid in ipsum agatur, non po

tentia agentis, sed permissio est uolentis. Vbi sit, supra omnia, infra omnia, totus & integer: Qualiter in loco sit, qui localis non est. De tẽpore uerò illius, qui ante omne tempus est. Quid habet, qui omnia palmo continet, nullus perfectè explicare potest. Nec ergo illum omninò ignoramus, quẽ esse scimus: nec perfectè cognoscimus, de q̃ prędicta ignoramus.

Quibus rationibus probetur quod Deus sit.
Cap. VI.

ET quoniam diximus in hac uita sciri Deum esse, rationes quibus etiã incredulis hoc possit probari, aperiamus. Scilicet per mundi creationem, & cotidianã dispositionem. Cũ enim mundus ex contrarijs sit elementis, calidis & frigidis: humidis & siccis: uel natura operante, uel casu, uel aliquo artifice, in compositione mundi illa coniuncta sunt: sed proprium est naturæ semper contrarium fugere, & simile appetere: non ergo natura contraria elementa cõiunxit. Casu uerò coniuncta non sunt: si enim casus mundũ operatus esset, quare domũ

uel

aliquid tale, quòd leuius est non faceret? Iterum si casus mundum operatus fuisset, aliquæ caussæ præcessissent mundũ, quarum concursus operaretur illũ. Est enim casus, inopinatus rei euentus, ex caussis confluentibus. Cũ ergo nihil præcessit mundum præter creatorem, casu non est factus mundus, igitur aliquo artifice. Artifex uerò ille homo non fuit, antè enim mundus est factus quàm homo. Nec angelus quidem, cum angeli cum mundo creati sint. Deus igitur est qui mundum fecit. Per cotidianam uerò dispositionem, idem sic probatur. Ea quæ disponuntur, sapienter disponuntur. Ergo aliqua sapientia: nihil enim sine sapientia, sapienter disponitur. Sapientia autem illa, uel diuina, uel angelica, uel humana. Humana uerò non est, quæ res facit uiuere & loqui. Nam si humana sapientia formam hominis, uel alterius animalis operatur, motum illi & uitam conferre non potest. Angelica uerò sapientia, quomodo angelos ipsos disponeret? Diuina igitur sapientia est, quæ hoc

facit. Sed omnis ſapientia alicuius ſapientia eſt? Eſt: ergo, cuius eſt illa ſapiẽtia, nec idem eſt angelus nec homo: Deus ergo. Sic per cotidianam diſputationem peruenitur ad diuinam ſapientiam, per ſapientiam ad diuinam ſubſtantiam. Vnde diuina ſapientia dicitur ſignaculum, & imago diuinitatis. In hac diuinitate omnium conditrice, & omnia gubernante, dixerunt Philoſophi ineſſe potentiam operandi, ſapientiam, uoluntatem. Si em̃ potuit & neſciuit, quomodo tã pulchra fecit? Si iterum fecit & noluit, uel ignorans, uel coactus fecit. Sed quid ignorararet, qui etiam nouit cogitatiões hominum? quis cogeret illum qui omnia poteſt? Eſt ergo in diuinitate potentia, ſapientia, uoluntas: quas Sancti tres perſonas uocant, uocabula illis à uulgari, propter affinitatem quandam transferẽtes, uocantes potentiam diuinam patrem, ſapientiã filiũ, uoluntatẽ ſpiritũ ſanctum.

Quare potentia dicatur pater. Cap. VI.

POtentia dicitur Pater, quia omnia creat, & paterno affectu diſponit.

Quare

Quare sapientia Filius. Cap. VII.

SApientia uerò dicitur Filius à Patre ante secula genitus, & tamen illi coæternus: quia ut filius temporaliter est à Patre, ita sapientia æternaliter & substātialiter est à potentia.

De genitura Filij. Cap. VIII.

ET quoniam diximus filium genitū è Patre, & tamen illi coæternum esse, de illa genitura aliquid dicamus: illud ante orantes, ne si inueniatur illud: Generationem eius quis enarrabit? putetur nobis officere. Illud enim dictū est, non quia impossibile est, sed quia difficile est. Pater ergo genuit Filium, id est diuina potentia genuit sapientiam, quando prouidit qualiter crearet res, & creatas disponeret, & quia ante secula hic prouidit, ante secula sapientiam, id est Filium genuit: & hic ex se, nō ex alio: quia neq; alicuius doctrina, neq; usus experientia, sed ꝓpria natura hoc scire habuit, ex quo ante fuit, si fas est dicere, de æterno, ex quo hoc sciuit, non fuit quin ista sciret. Sic ergo æternus est, quia sapiētia

æterna eſt. Sic igitur Pater genuit filium coæternum, ſibi conſubſtantialem.

Quare uoluntas ſpiritus ſanctus. Cap. IX.

VOluntas uerò diuina dicitur Spiritus ſanctus. Eſt autem propriè ſpiritus halitus. Sed quia in ſpiritu & anhelitu, ſæpe uoluntas hominis perpēditur, aliter enim ſpirat letus, aliter iratus, diuinitatem translatiuè uocauerunt ſpiritū, ſed ἀντονομαστικῶς ſanctum.

Quare à patre & filio procedat. Cap. X.

SPiritus iſte à Patre & filio procedit, quia uoluntas diuina & bonitas inde, quòd ita potens, & ſapiens Deus eſſe ctu oſtenditur: nihil enim eſt Spiritum ſanctum à patre & filio procedere, aliud quam diuinam uoluntatem ex potentia & ſapiētia uſque ad creationem & gubernationem rerum extendere.

De coæternitate ipſorum. Cap. XI.

HAec bonitas & uoluntas, Patri coæterna eſt & filio. Non enim fuit potens & ſapiens, ita quòd nō eſſet bonus & creare uolens: quia idem eſt Deo et eſſe, et bonum eſſe, & ante tēpora uoluit,

quod

quod fecit. Nulla enim est in eo mutabilitas, coæterna est ergo prædictis uoluntas diuina & bonitas. Sed hæc personarum Trinitas, est essentiæ unitas, una enim est substantia, potentia diuina, & sapientia, & bonitas.

Quare quidam uni de personis attribuantur, cum sine alia nihil operetur. Cap. XII.

QVæ quamuis in omnibus cooperetur (nunquam enim diuina potentia aliquid agit sine sapientia & uoluntate, nec sapientia sine potentia & uoluntate, nec uoluntas sine potentia & sapientia) tamen quædam opera referuntur potentiæ, & sic patri: quædam sapientiæ, & inde filio: quædam uoluntati, & ideo spiritui sancto. Attribuitur potentiæ, id est Patri, filij missio: quam tamen operata est sapientia & uoluntas.

Quare filio attribuitur incarnatio. Cap. XIII.

ATtribuitur sapiẽtiæ, id est Filio, incarnatio: quã tamen operata est potentia & uoluntas, & merito sapientiæ ascribitur. Cũ em̃ tã potens esset, quod de potestate diaboli humanũ genus sola

uoluntate eripere possct, maluit tamen diuinitatem coniungere humanitati, ut qui Deum & hominem reconciliaret, in se, quòd hominis est & Dei haberet: si enim Deus tantũ esset, nunquã diabolus in eum manus iniiceret: quippe quomodo seruus in filium potentis domini cognitum, manum iniiceret? Vnde scriptũ est: Si cognouissent nunquam filiũ Dei crucifixissent. Si iterum tamen homo esset, quomodo captiuus homo captiuum liberaret? Omnes enim peccauerunt, & egent gratia Dei. Redemptor igitur noster Deus fuit & homo, & adhuc est: ut ex diuinitate saluare posset, & ex humanitate diabolum lateret, ut cum præter ius & fas diabolus innocentem inuaderet, potestatem sibi commissam iustè amitteret.

Quare spiritui sancto peccatorum remißio.
Cap. XIIII.

VOluntati uerò & bonitati diuinæ, Remissio peccatorum attribuitur: quia ex uoluntate & bonitate cõdonat, quòd ex potentia & sapientia quàm citò

factum

factum est punire posset. Sed quia dum loquimur de diuinitate, angustias nostrę scientiæ transgressi sumus, tacentes interim de ea ad reliqua transeamus, illud orantes: Ne si aliquid quod scriptum non sit alibi hîc inueniatur, hęresis iudicetur: non enim quia scriptum non est, Hæresis est, sed si contra fidem est. In particula superiori, de his quæ sunt & nō uidentur primum posuimus Creatorem Deū, Animam mundi. Finito igitur tractatu de Creatore, de Anima mundi aliquid dicamus.

De Anima mundi. Cap. XV.

ANima mundi, secūdum quosdam Spiritus sanctus est. Diuina enim bonitate & uoluntate quæ Spiritus sanctus est, ut prædiximus, omnia uiuunt quæ in mundo uiuunt. Alij dicunt Animam mundi esse naturalem uigorem, rebus à Deo insitum, quo quædam uiuunt tantum, quędā uiuūt & sentiūt, & discernūt: nō est aliquid quod uiuat & sentiat & discernat, in q̃ ille naturalis uigor non sit. Tertij dicunt, Animam mundi esse

quandam incorpoream ſubſtantiã, quæ tota eſt in ſingulis corporibus, quamuis propter quorundam tarditatem corporum, non idem in omnibus exercet uel operatur: q̄ uolẽs ſignificare Virgil. ait:

Quantum non noxa corpora tardant.

In homine ergo eſt illa propria anima. Si aliquis cõcludat, Ergo in homine ſunt duæ animę: dicimus non, quia non dicimus Animam mundi eſſe animam: ſicut non dicimus, caput mundi, eſſe caput. Hanc dicit Plato ex diuidua & indiuidua ſubſtantia eſſe excogitatam, & ex eadem natura & diuerſa. Cuius expoſitionem ſi quis quærat, in gloſulis noſtris ſuper Platonem inueniet. Tertium genus de eis quæ ſunt & nõ uidentur, diximus dæmones eſſe: de quibus tractare incipientes, dicamus quot illorum ſunt ordines, & quare uocati ſunt dæmones.

Quid ſit cœleſte animal & æthereum. Cap. XVI.

TRes igitur dæmonum ordines uoluit Plato eſſe, à ſuperiori uſq; ad imũ, nihil ſine rationali creatura eſſe affirmans. Dicit enim in firmamento eſſe quoddam

quoddam rationale animal, quod ita diffinit. Animal rationale, immortale, cœleste, impatibile: stellas uidelicet in firmamēto, de quibus in suo loco dicemus: sũt enim de eis quæ sunt, & uidentur. Deinde dixi in æthere esse quoddam genus inuisibilis animalis, id est à firmamento usque ad lunam, primum in ordine dæmonum, quod ita diffinitur: Animal rationale, immortale, impatibile, æthereum. Cuius est officiũ soli diuinæ contẽplationi uacare, & de eius contẽplatiõe uiuere.

Quid aerium. *Cap.* XVII.

IN inferiori uerò loco, scilicet circa superiorem partem aëris, uel uicinæ lunæ, dicit aliud esse genus, cuius hæc est diffinitio: Animal aërium, rationale, immortale, patibile, diligentiam hominib. impertiens. Cuius est secundũ idem officium deferre preces hominum Deo, & uoluntatem Dei hominibus, uel per somnia, uel signa, uel intimam aspirationẽ uel uocalem ammonitionem, dicitur patibile: quia cũ diligat bonos congaudet illorũ prosperitati, cõpatitur aduersitati.

Quid

Quid humectum. Cap. XVIII.

TErtius ordo est, in hac humecta parte aëris, quòd ita diffinitur: Animal humectum, rationale, immortale, patibile. Cuius est officium humanitati inuidere, ex inuidia insidiari: quia unde descendit per superbiam, homo per humilitatē ascēdit, & est ita luxuriosum, quòd alioquin commiscet se mulieribus, & aliquādo generat. Vnde Incubi dicuntur dæmones, qui sic concubunt. Qui differunt ab alijs dæmonibus, in hoc quòd duo primi ordines dicuntur καλόδαίμονη, id est bonum scientes: καλός enim est bonum, δαίμον sciens. Isti uerò dicuntur κακοδαίμονη, id est malum scientes. κακός enim malum est. Ne abhorreas nominis communitatem, quòd illi & isti dicuntur dæmones, quasi scientes: cum illi & isti angeli dicantur, unde malus angelus & bonus. Inferiorem partem mundi, id est terram habitat animal rationale, mortale, id est homo, de quo in suo loco dicemus.

Vtrum

Vtrum corpora sint uel spiritus. Cap. XIX.

DE prædictis dæmonibus quæritur: utrum corpora habeãt, cum animalia sint, & omne animal dicatur corpus, an sint spiritus ut ait Propheta: Qui facit angelos suos Spiritus. Inde dicũt quidam quòd corpora sint, sed ita subtilia, quòd sensu percipi non possint. Vnde respectu nostrorum, quæ spissa sunt & grossa, dicuntur spiritus: quemadmodũ aër quamuis corpus sit, propter subtilitatem uocatur spiritus, & hic affirmante autoritate beati Gregorij qui in Moralibus loquens de angelis ait: Comparatione quidem nostrorum corporum angeli dicuntur spiritus, sed comparatione illius summi & incircumscripti spiritus, corpora sunt dicenda. Hoc iterum probat autoritas beati Augustini, qui in Enchiridion quoddam tale ponit capitulũ: Qualia corpora angeli habeant. Alij dicunt illos non esse corpora sed spiritus, sed quia ubiq; non sunt, & de loco ad locum mouentur, cõparatione summi spiritus, qui ubiq; totus & integer est, à bea-

to Gregorio corpora dicti sunt:nec inde sequitur quòd sint corpora: sicut est illud:Sapientia huius mundi, stultitia est apud Deum:non quia Deus sapientiam huius mundi stultitiam reputet, sed quia ad comparationem Dei sapientiæ, stultitia est:nec inde ideo sequit̃ quòd sit stultitia. De illo capitulo beati Augustini qualia corpora habeant angeli, dicunt beatũ Augustinũ ibi loq de corporibus quæ assumunt, quãdo hominibus apparent, utrũ uera sint corpora an non: nec tamen dicit ea esse corpora. Nos uerò plus illorũ sentẽtię accedimus, q dicunt esse spũs

De dæmonibus. Cap. XX.

NEc uideatur esse alicui inconueniens, quod Plato dicit duo esse genera caledęmonium, cum etiam scriptura dicat nouem esse ordines angelorum. Plato enim diuisit ea secundum loca: sed diuina Pagina secundum officia. In duobus ergo illis generibus cõtinentur nouem ordines angelorũ, & ècõuerso. Post tractatũ de Creatore et anima mundi, & de dæmonibus, restat tractare de anima

anima hominis. Sed quia de homine locuturi sumus, usq; ad illũ locum, de eius anima loq̃ differamus, ut sit unus et cõtinus tractatus de homine & eius anima. Hactenus de illis q̃ sunt, et nõ uident̃ nostra disseruit oratio, nũc ad ea q̃ sunt et uident̃, stilus conuertat̃. Sed anteq̃ initiũ dicẽdi faciamus, petimus ut si loquẽtes de uisibilibus, ꝓbabile & non necessariũ dicamus, uel necessarium & non ꝓbabile, non inde uituperemur: ut Philosophi em̃, necessariũ, et si nõ ꝓbabile ponimus: ut Physici uerò, ꝓbabile, & si nõ necessariũ adiũgimus. Sed illud uideat̃, si aliqui inter modernos probabilius inde tractauerũt. Tractaturi igit̃ de his q̃ sunt et uidẽtur, q̃a corpora sunt, et omnia corpora ex elemẽtis constãt, ab elemẽtis sumat̃ exordiũ, & ostẽdamus q̃d sit elemẽtum: & cur quatuor sint elemẽta nec pauciora: ꝙ fuit chaos elemẽtorũ: & qualiter solutũ.

De elementis. *Cap.* XXI.

Elemẽtũ ergo, ut ait Constãtin⁹ in παντεγνῆ, est simpla et minima pars alicuius corporis: simpla ad qualitatẽ, minima

ad

ad quantitatem cuius expositio talis est: Elementũ est pars simpla, cuius nõ sunt contrariæ qualitates. Sed quia hic totum uidentur habere ossa, & similia, ut remoueat illa, addit minima, id est quæ ita est pars alicuius, quòd nihili est pars illarũ eiusdem. Vnde literæ persimile dicũtur elementa, quia ita sunt partes syllabæ, quòd nihili pars illarum est. Voluit autem iste Constantinus ex elementis quatuor constare humores, ex humoribus spissatis, partes tam ὁμιομερῆ, id est consimiles, ut est caro & ossa: quàm organicas, id est officiales: ut manus, pedes, & similia. Ex utrisque uerò partibus, humanũ corpus constare. Ergo secundum eum, nullum ex his quatuor quæ uidentur, & à quibusdam elementa reputata sunt. Elementum est, neque terra, nec aqua, nec aër, nec ignis: nullum quippè eorum est simplum qualitate, minimum quantitate. Et enim in terra aliquid est calidi, aliquid frigidi, aliquid sicci, aliquid humidi. quòd quia patens est lippis & tonsoribus, probationem illius prætermittamus.

mus: neq; enim aperta uera, neq; aperta falsa, probanda sunt, sed de quibus aliqua dubitatio est. Non est terra simpla qualitate, minima quantitate: nec ergo elementum. Similiter de aqua, & igne & aëre potest probari. Elementum ergo est simplæ & minimæ particulæ, quibus hic quatuor constãt, quæ uidemus: quæ elementa, nõ quod uidentur, sed ratione diuisionis intelliguntur. Diuiditur enim ut figuraliter dicatur humanũ corpus in organica, scilicet in manus, & cætera. Organica uerò in ὁμιομερεία, id est cõsimilia: uidelicet in particulas carnis et ossis, & cætera. ὁμιομερείαι autẽ in humores Melãcholiæ, & humores in elemẽta, id est, simplas et minimas particulas. Cuius dictionis pars actu sola ratione & cõditione fieri potest. Corpus enim humanum, in membra, in onnomira, actus diuidere potest: sed onnomira in humores, humores in elementa, solus intellectus diuidit. Quia ut ait Boëtius in commentario super Porphyriũ: Vis est intellectus animi, coniuncta disiungere, &

disiuncta coniungere. Sed quæret aliquis, ubi sunt elementa? nos uerò dicimus, in compositione humani corporis & aliorum: sicut litera est in compositione syllabæ, etsi non per se. Sed sunt quidam, qui ut rustici, nesciunt aliquid esse nisi sensu possint illud comprehendere: Quia animal homo non percipit quę spiritus sunt: cum sapienti plus sint inquirenda insensibilia, quàm sensibilia. Cum ergo illæ simplæ & minimæ particulæ elementa sint, quæ est frigida & sicca, terra est: quæ frigida & humida, aqua est: quæ calida & humida, aër: quæ calida & sicca, ignis. Cum igitur hæc quatuor quæ uidentur, ex illis composita sint, in quo particulæ frigidæ & siccæ dominantur, illius elementi dicitur terra: in quo frigidæ & humidæ: aqua: in quo calidæ & humidæ, aër: in quo calidæ & siccæ, ignis. Si ergo illis uelimus imponere digna nomina, particulas prædictas dicamus elementa: ista quatuor quæ uidentur elementata. Sunt quidam, qui neque Constantini scripta, ne

que

que alterius Physici unquam legerunt, ex superbia ab aliquo discere indignantes, & ex arrogantia, quæ nesciunt confingentes, ne nihil dicere uideantur: dicunt elementa esse proprietates uel qualitates istorum quæ uidentur, scilicet siccitatem, frigiditatem, humorem, calorē. Clamant eadem ore Platonis uocantis elementa materias, cum nullę qualitates materia alicuius esse possint: est & enim materia, quòd accepta forma transit in aliud. Reclamant iterum ore Ioannicij, qui in usagogis suis ait: Aliud esse elementa, aliud commixiones eorum, quo sunt calidæ & siccæ, & sic de alijs. Iterū reclamant ore Macrobij qui dicit: Cum in singulis elementis essent diuersæ qualitates, talem dedit unicuique, ut in eo cui inhærent & cognatam & similem reperiret, ut aqua cum terra frigiditatem aẽr cum aqua humiditatem, ignis cum aëre calorem. Vnde & elementa dixit non esse qualitates, sed qualitates esse in elementis. Si ergo quod alicui inest, diuersum est ab eo cui inest, non sunt

qualitates elementa. Sint alij qui dicunt quæ uidentur esse elementa, comprobantes hoc autoritate Iuuenalis, qui & gulosis loquens ait:

Interea gustus elementa per omnia quærunt,

scilicet in terra, uenationes: in aqua, pisces: in aëre, aues: & quia ista sententia uera est, nec autoritati Constantini contraria, qualiter cum ista stare non possit, exponamus. Constantinus ergo ut Physicus de naturis corporum tractans, simplices illorum & minimas particulas, elemẽta, quasi prima principia uocauit. Philosophi uerò de creatione mundi agentes, non de naturis singulorum corporum, ista quatuor quæ uidentur, elementa mundi dixerunt: quia ex istis constat, & ista primò creata sunt, uel creantur, ut in sequentibus ostenditur. Nulla ergo inter hos cõtrarietas. Sed dicit contra: Nullum istorum elementum est, quia nullũ horum est, quòd ex quatuor istis elementis factum non sit, quod probant sic: In terra aliquid de aqua est, quia humiditatis aliquid uidemus exire: in eadem est aliquid

aliquid aëris, quod probat fumus inde euaporans: & aliquid caloris, quòd tactu percipimus. Similiter de aliis probatur: hoc idē probant autoritate Platonis qui ait: Cum hic transeat in aquam, & aqua in terrā, quare magis dicatur terra quàm aqua? Nos dicimus contrà, in unoquoque illorum, aliquid de aliis esse, nec tamen in ea esse facta, quia non substantialiter, sed accidentaliter inest. Cum ergo terra porosa sit, & aquis circundata sit, aliquid humoris subintrat eam, & aliquid aëris. Cum uerò in medio mundi sit, & ignis ab ea æqualiter ex omni parte distet, quid miru m si aliquid inde caloris recipiat? Sed quia breuitatem in hoc opere sectamur, quid in aliis & aliis sit, & qualiter accidat eis, ingeniis aliorum inquirere dimittamus: etenim principiū à magistro, sed perfectio debet esse ab ingenio. Quòd iterū dicunt Platonē quæsisse, quur magis dicat̄ terra quàm aqua cum sic dissoluatur? sic intelligimus illum non loqui de elemento ibi, sed de parte elementi, quæ sic dissoluitur: Nun

quam enim totum elementum dissolui-
tur. Dicit ergo, quod soluitur, non terrā
sed terreum, id est partē terrę, sed quod
remanet retinens proprietatem terræ, di
cunt terram & elementum: sed de hoc
Deo annuente, satis dicemus. Sunt ergo
elementa corporum prędictæ particulę,
ut ait Constantinus. Sed elementa mun
di quæ uidentur: de quibus huiusmodi
tractatus habendus uidetur, quare unū-
quodque factum sit, quare quatuor, nec
pauciora. Sed quia infirmior est illorum
sententia quæ autoritate sapientis inniti
tur, quid inde Plato senserit ostēdamus.
Diuini, inquit, generis uel decoris est ra
tio, ut talem mūdum creare disponeret,
quippe, qui uisum pateretur & tactum:
ac si diceret: Cum Deus sola bonitate, nō
indigentia, mundum creare disponeret,
quippe qui perfectè bonus est, talem uo-
luit illum fieri, qui & uideretur & tange
retur: ut homo etiam oculis rerum crea-
tione, & gubernatione diuinam potenti
am, & sapientiam & bonitatem percipi
ens, & potentiā timeret, & sapientiā ue-
uenera-

neraretur, bonitatē imitaretur. Deinde subiungit. Constabat autem nihil posse uideri sine ignis beneficio, neque tangi sine solido, neque solidum esse sine terra: quomodo uisus sine igne esse non possit, nec tangibile sine terra, loquentes de sen sibus corporis, ostēdemus. Postea addit: Idcirco fecit Deus quasi fundamentū ignē & terrā, sed quoniā in eis sunt contra rietates, quippe terra est corpulenta, ob tusa, immobilis: ignis subtilis, mobilis, acutus. Vidit Deus sine medio ea non posse coniungi, & ideo inter ea medium creauit. Et quoniam de coniunctione illorum fecimus mentionem, dicamus quid sit commixtio, quid coniunctio contrariorum. Commixtio ergo contrariorum est, quando ex duobus ita fit unum, quòd neutrum remanet id quod ante fuerat: ut si calidissimum frigidissimo misceatur, fit tepidum, neque calidissimo, neque frigidissimo remanente. Coniunctio ergo contrariorū est, quan do ex duobus ita fit unum, quòd utrumque remanet id quòd antea fuerat,

quòd in contrarijs habentibus agentes qualitates, sine medio esse non possunt. Sunt autem agentes qualitates, calor, frigiditas, de qua re loquentes, de homine dicemus. Si enim unus alteri opponatur repugnāt, dissoluit unum aliud, oportet ergo ut subsistant, medium esse: quòd si tale fuerit, quòd plus habeat se ad unum quàm ad aliud, paulatim transit in aliud ad quod plus se habet, & sic uel illa coniunctio: ut si inter calidissimum & frigidissimum aliquid ponatur, plus habens se ad calidum, peribit frigidum, & dissoluetur illa coniunctio. Sed si tale fuerit mediū, quod æqualiter habeat se ad duo extrema, non plus transiens in materiā unius quàm alterius, coniunctionem illius obseruabit. Volens ergo prædicta duo elementa non commisceri, sed iungere, ut utrumq;, id quod est, remaneret, medium inter illa duo creauit, non unū tantum, sed duo, scilicet aquam & aërē. Si enim solam aquam inter ea posuisset, cum plus ad terram quàm ad ignem se habeat (habet enim cum terra coniun-

ctionem,

ctionẽ, secundũ corpulentiã & obtusitatem: cum igne mobilitatem) coniunctio illa nõ duraret. Similiter si solum aëra, habet enim commune cum igne subtilitatem & mobilitatem: cum terra obtusitatem. Sed dicet aliquis, & si unum istorum non sufficeret, potuit Deus facere quod sufficerent: sed dicimus nos nõ ponere terminum in diuina potentia, sed dicimus de his quæ sunt, nullũ posse sufficere, nec iuxta naturam rerum posse aliquid esse, quod sufficeret. Sed quia iã ostendimus quare unum ex istis nõ sufficeret, quare aliquid esse non posset, aperiamus. Cũ igitur inter aliqua duo, sunt duæ contrariæ qualitates, quia binarius in duo æqua potest diuidi, potest esse aliquid, qui proprietatem uniuscuiusq; retinens, in medio sufficiat: ubi cum terra & aër duas contrarias habeant qualitates (est etenim terra frigida & sicca: aër calidus & humidus) aqua habens omnẽ cum terra frigiditatem, cum aëre humiditatẽ, inter illa sola aqua frigida & humida sufficit. Sin autem aliquorum con-

trarietas in tribus sit qualitatibus, sicut nec ternarius in duo æqua diuidi potest, nullũ mediũ, quod ad ea se æqualiter habeat potest inueniri, oportet enim, quòd de uno unam accipiat, de alio duas: sic enim, nec aliter integra potest diuidi, ternarius. Qualitas uerò per medium non diuiditur, non potest ergo esse medium, nisi participãs una & duabus. Iterum dicet: etsi secundum hanc συζυγίαν qualitatum unum medium esse potest, scilicet illam quæ fit duabus qualitatibus, illud habere potuerunt. Si enim inter ignem & aquã, quę cõtrarias habent qualitates est aër, qui participat: una unius, alia alterius, quare int̃ ignẽ & terrã, quæ in zinzugia duarum qualitatum, nõ habẽt omnino eas cõtrarias, unum mediũ, nisi utrique unũ acciperet, esse nõ potuit. Est etenim ignis calidus, terra frigida & sicca. Nos uerò dicimus, Nec secundum hanc mediũ fuisse necessariũ cũ in aliq̃ cõueniant, scilicet in siccitate, nec esse potuit. Si eñ aliqd tale mediũ esset, q̃d ab utroq; aliqd acciperet, uel ab igne acciperet calorem

lorē, à terra ſiccitatē, et ſic idē eſſet q̃d terra: uel ab igne calorem, à terra frigiditatem, pręter hoc ut opinor, nihil poteſt cõfingi: ſed impoſſibile eſt aliquid eſſe calidũ & frigidũ. Cũ em̃ ſint elemēta quatuor, & quatuor illorũ qualitates, inde fiũt ſex cõplexiões, quarũ quatuor ſunt poſſibiles, duæ impoſſibiles. Sunt aũt quatuor poſſiblles, calidũ et ſiccũ, calidũ & humidũ, frigidũ & humidũ, frigidũ & ſiccũ. Duæ uerò impoſſibiles ſunt, calidũ et frigidum, humidum & ſiccũ. Duo ergo elemēta Creator in medio poſuit, q̃a unum prædictis rationibus in medio ſufficere non potuit. Elementorum talis eſt diſpoſitio, q̧ inferiorē locũ obtinet terra deinde aqua. poſtea aër: ſupior eſt ignis. Si em̃ aliq̃d inferius eſſet, q̃a natura grauis ad illud tēderet: grauia em̃ naturalr̃ tendũt deorſum. Si uerò aliquid ſupra ignē eſſet, ex leuitate ad illud tēderet, & diſſolui ab alijs quæreret. Iuxta terrã poſita eſt aqua, quia cũ naturaliter grauis ſit aqua, etſi nõ quantũ terra, ſecundũ locũ obtinere debuit. Deinde aër qui grauior eſt igne, et leuior eſt aqua, meritò in

utrumq; ponitur. Et quoniã quid sit ele mentum docuimus, & quot sint, & quare plura non sint, & causam ordinationis significauimus, de Chao, id est elemẽtorum confusione, quæ fuit in principio dicamus, communem sententiam proponentes, deinde probãtes, ad ultimum probationem nostram confirmãtes. Dicunt omnes ferè elementa in prima creatione certa loca non obtinuisse, sed in unam massam mixta fuisse, & ob hoc modo simul ascendere, modo simul descendere: subiungunt & rationem quare, ut Creator, uidelicet ostenderet; nisi sua potentia & sapientia & bonitate res ordinaret, quanta rerum confusio foret. Deinde autoritate Platonis hic probant, qui in Timeo ait: Deum ex inordinata iactatione, elementa redigisse in ordinem. Nos uerò, dicimus falsam esse sententiã quam ponunt, probantes non conuenientem rationem quam inducunt, nec bene esse intellectam autoritatem quã prætendunt. Prius ergo probemus sententiam esse falsam, postea rationem inconue

nientem

mentem,deinde autoritatem non bene intellectam. Dic ergo quiſquis affirmas: Elementa tunc erant corpora, an non? ſi corpora non erant,erant ſpiritus, uel proprietates ſpiritus aut corporis erant: ſi neq; ſpiritus,neque proprietas aliqua ſpiritus,materia eſſe poteſt: nec igitur elementa. Corpora igitur & loca obtineant:omne ẽm corpus in aliquo loco eſt: ſi in loco erant,uel ibi ſunt,uel alibi, ſed extra elementa nullus locus eſt. Erãt ergo elementa ubi nunc ſunt, etiã ſi eſſent ſic diſpoſita ut nunc ſunt, in his quatuor locis erant:aliquando ergo elementa obtinebant inferiorem locum,aliquando ſuperiorem locum, duo media loca. Si ergo ut affirmas, ſimiliter deſcendãt inferius,cum aliqui deſcendant,ſed non eſt locus quò deſcendant:ſimiliter ſi aſcẽderent ſuperius,cum aliquis aſcenderet, ſed non eſt locus quò aſcenderet:nec erdo ſimul aſcendebant,nec ſimul deſcendebant:falſa ergo eſt illorum ſententia. Inconueniens eſt ratio,quam inducunt, ſcilicet Deum ad hoc feciſſe,ut oſtenderet

ret quanta rerum confusio foret, nisi bonitas eius ordinaret: cui ostenderet, Angelo: sed angelus ex natura & gratia diuinam uoluntatem innotescit homini: sed nondum erat homo, ut homini ostenderet facta eorum, nisi usque ad hominẽ seruarentur: sed ante hominis creationẽ ordinata sunt. Inconueniens hæc esset ratio. Autoritas uerò Platonis, non bene intellecta est ab eis: cum enim dicit Plato: Deum inordinata iactatione elementa reduxisse in ordinem: non ideo dicit, quòd unquam inordinatè iactarentur. Quis em̃ locus esset inordinationi, Deo cuncta disponente? sed si qua essent, nisi sic ut non sint, ordinata à Deo essent. Cũ enim terræ naturæ naturale sit deorsum tendere, ignisque sursum, nisi inferiorem locum terra obtineret, & ignis superiorem, hæc quæreret semper inferiorẽ, hic superiorem: & sic esset inordinata iactatio. Hanc redegit Creator in ordinem, conferendo terræ locum inferiorem, igni superiorem: ut hic non habeat quò descendat, nec hic quò ascendat. Ex inordina

dinata igitur iactatione, quæ non fuit, sed esse potuit, Deus elementa redegit in ordinem: ueluti si monitu alicuius amici nostri, aliquid quod contingeret, nisi ipse esset, effugiamus: dicimus, iste liberauit nos ab hoc malo: nõ quia hoc malum primũ fuisset, et postea nos inde liberasset, sed quia iste nobis nisi esset accideret. Fuerunt in prima creatione ubi nunc sunt: etenim terra cooperta erat aquis, aqua uerò spissior, aër item spissior et obscurior q̃ modo sit: quippe cum neque sol, neque luna, neque aliæ stellæ essent quibus illuminarentur. Ignis spissior quàm modo sit: id uerò, quòd terra aquis cooperta, nec aliquo lumine illustrata, nec ædificijs distincta, nec suis animalibus repleta: nec aliquo gramine ornata: quòd aqua & aër, & spissi, & obscuri erant: quod in superioribus stellæ non apparebant, uocauerunt χάος, id est confusionem elementorum. Vnde Moyses: Terra, inquit, inanis & uacua, & terra erat super faciem abyssi hæc dissoluit.

Cum

Cum aqua usq; ad maximam partẽ aëris eleuata est, aër uerò spissus, & ignis similiter in ea spissitudine aliquid terræ & aquæ sub se inerat, quæ ex calore ignis similiter & siccitate coagulata, & durata, corpora stellarum uisibilia & lucida creauit. Quód uero in compositione stellarum, de inferioribus & superioribus elementis aliquid sit, ratione tali potest probari. quòd uisibilia sint & splendida, et mobilia: Quod eñ uisibilia sunt, ex uisibili sunt, ex uisibili & inuisibili habent, sed ab inuisibili nihil potest esse uisibile, ut Lucretius dicit:

Ex inuisibili ne credas uisibile esse.
Ex insensibili ne credas sensile esse.

Macrobius: Omnis qualitas geminata crescit nunquam contrarium operatur. Beatus Paulus ad Hebræos: Fide intelligimus aperta esse secula uerbo Dei, ut ex inuisibilibus uisibilia fierent. Nõ ergo ex igne & aëre habent quòd uisibilia sunt: quòd autem uisibilia sunt, ex uisibili, id est à terra & aqua simul, quod splendida sunt & mobilia, ex obscuro & immobili:

mobili:non habent ergo ex ſplendido et mobili,ſcilicet,ex aëre et igne:facta ſunt igitur ex quatuor elementis,ſed de inferioribus dominatur in eis aqua,de ſuperioribus ignis:ex hoc affectu poteſt probari,quòd calorem terris conferunt, ad nutrimentum ſui, humorem attrahunt: ſimilia nanqꝫ ſimilibus congaudent. Hic ſubijciet aliquis: Cum in aëre ſit humor ſuperior quàm eſſet in igne, & calor, & ſi non tantus, quare in aëre corpora ſtellarum facta nō ſunt? Nos uerò dicimus: Quòd quamuis aër ſit calidus,eſt tamen & humidus:non potuit ergo non deſiccando ſpiſſare,& ſic lucidum & uiſibile creare: ueluti ſi aqua ſpiſſa ſupponatur igni,ſpiſſatur ſæpe & uertitur in lapideam ſubſtantiam:ſi autem ſupponatur alicui calido & humido,ſicut aqua bullienti,ita quod ab illo ſolo recipiat calorem, non ſpiſſatur. Vel ſecundum Conſtantinum: Cum ſint iſta quatuor, & in unoquoqꝫ duæ qualitates,unam habent ſingularem ex ſe,aliam ex alio. Ignis ex ſe calidus eſt,ſiccus ex terra: aër humidus

ex se, calidus ex igne; aqua humida ex aëre, sed frigida ex se; terra uerò est sicca, sed ex aqua est frigida. Quod uerò in unoquoq; est, ex se, plus tñ eo præualet, quàm quod ex alio est. Cum uerò in aëre humiditas sit ex se, calor ex alio, quia ex igne: ergo præualuit in eo humiditas nec poterat desiccando corpora stellarũ creare. Iterũ quod maius est, fuit uolũtas creatoris, stellas in aëre esse: cum enim uicinus sit terræ, si in eo stellæ essent, ex uicinitate terram incenderent, nec aliquid in ea uiuere posset.

De creatione piscium & auium. Cap. XXII.

CORporibus stellarum creatis, quia igneæ sunt naturæ, cœperũt mouere se, & ex motu aëris subditum calefacere: sed mediante aëre aqua calefacta est. Ex aqua calefacta, diuersa genera animaliũ creata sunt: quorum quæ plus habuerunt superiorũ elemẽtorũ, aues sunt. Vnde aues modo sunt in aëre, ex leuitate superiorum: modo descendunt in terram, ex grauitate inferiorum. Aliæ uerò quæ plus aquæ habuerunt, pisces sunt. Vnde

in

in hoc solo elemento, nec in alio uiuere possunt. Sic ergo pisces & aues facti sunt. Vnde scriptum est: Magnæ Deus potẽtiæ, qui ex aquis ortũ genus, partim remittis gurgiti, partim leuas in aëra.

De creatione cæterarum animalium et hominis, & quo tempore mundi creatio facta sit. Cap. XXIII.

ISTis sic creatis ex effectu superiorum, ubi tenuior fuit aqua, ex calore & creatione prædictorum desiccata tantũ, & apparuerunt in ea quasi quædam maculæ, in quibus habitant homines, & alia animalia. Sed cum terra ex superposita aqua esset lutosa, ex calore bulliens, creauit ex se diuersa genera animalium: & si in aliqua plus abundauerit ignis, cholerica nata sunt animalia, ut leo: si terra, Melancholica, ut bos & asinus: si uerò aqua, Phlegmatici, ut porci. Ex quadam parte uerò, æqua elementa æqualiter conueniunt, humanũ corpus factum est. Et hoc est, quod diuina pagina dicit: Deum fecisse hominem de luto terræ. Non enim credendum est, animam quasi spiritus, et

leuis, & munda, ex luto factam esse: sed à Deo homini collatã. Vnde ait scriptura: Formauit Deus hominem ex limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum uitæ. Vnde cum diuersa animalia Melãcholica creata sunt, & infinita phlegmatica et cholera, unus solus homo creatus est, quia ut ait Boëtius in Arithmetica: Omnis æqualitas pauca est et finita, inæqualitas numerosa & multiplex. Sed quemadmodũ quod est primum æqualitati, & si minus, tamen aliquantum temperatum, & ex uicino limo, corpus mulieris esse creatum ueri simile est, & ideo nec penitus inde quòd homo est, nec penitus diuersa ab homine, nec ita temperata ut homo, quia calidissima frigidior est frigidissimo uiro: & hoc est, quod diuina pagina dicit: Deum fecisse mulierẽ ex latere Adæ. Non enim ad literam credendus est, cõstasse primum hominem. Sed dicet aliquis: eadem ratione plures homines & fœminas esse creati, & adhuc posse: Nos dicimus, uerum esse, si diuina uoluntas esset, quia ut aliquid fit natura ope-

tura operante, necesse est diuinam praecedere uoluntatem. Item dicet hoc esse diuinae potestati derogare, sic esse hominē factum dicere: quibus respondemus ecō trario, id ei cōferre, quia ei attribuimus, & talem rebus naturam dedisse, & sic per naturam operantem, corpus humanum creasse. Nam in quo diuinae scripturae contrarij simus, si quòd in illa dictum est esse factum, qualiter factum sit explicemus. Si enim Iulius sapiēs mihi dicat, aliquid factum esse, & non explicet qualiter, & alter dicat hoc idem & exponat, quasi in hoc contrarietas. Sed quoniam ipsi nesciunt uires naturae, ut ignorantiae suae omnes socios habeant, nolunt eos aliquid inquirere, sed ut rusticos nos crepere, nec rationem quaerere, ut iam impleatur propheticum: Erit sacerdos sicut populus. Nos autem dicimus, in omnibus rationem esse quaerendam, si antè alicui deficiat, quod diuina pagina affirmat, sancto Spiritui & fidei est mandandum. Vnde ait Moses: Si agnus non potest comedi, nòn statim igne comburatur

ratur, sed prius conuocet uicinum qui coniunctus est domui suę, etsi nec ita sufficiant ad æsum igni, tunc demum igni comburatur: quia cum de diuinitate aliquid quærimus, si ad illud comprehendendum non sufficimus, uicinum domui nostræ conuocemus, id est, manente in eadem fide Catholica, inquiramus. Si autem neq; nos, neq; ille ad id comprehendendum sufficiamus, tunc igne fidei comburamus. Sed isti uicinos multos habentes domui suæ coniunctos, ex superbia nolunt aliquem conuocare: malūtq; nescire, quàm ab alio quęrere: & si inquirentem aliquem sciant, illum esse hæreticum clamant, plus de suo caputio præsumentes, quàm sapientiæ suæ confidentes. Sed quæso, ne habitui credas, iam enim impletum est quod ait Satyricus:

Fronti nulla fides, quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis?

Et iterum:

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

Et quoniam de prima creatione fecimus mentionem, quàm diuersis rationibus

dicunt

dicũt esse factum, doceamus: qui in quo tẽpore, & quibus rationibus hoc dicant. Hebręi igitur & Latini dicunt in Vere principium mundi fuisse. Vnde Vergilius loquens de diebus Veris, ait:

Non alios crediderim prima origine mundi
Illuxisse dies, aliumúe habuisse tenorem.

Deinde subiungit:

Ver illud erat, Ver tempus agebat.

Horum ratio talis est: Quicquid oritur proportionũ ex qualitate creari: sed nullum tempus pręter hoc temperatum est. In Vere ergo, non in alio tempore anni, creatio rerum facta est. Aegyptij uerò dicunt, in Iulio factam esse creationem: quos secutus Macrobius dicit in natali die mundi, cãcrum gestasse Lunam: leonem Solem. Quorum hæc est ratio: In prima creatione tãtum fuisse humorem, quòd terra erat cooperta aquis, tãtusq; humor sine maximo calore non potuit temperari. Ergo in tẽpore anni, in quo est maximus calor, id est, in æstate, facta mundi creatio est.

Finis libri Tertij.

IN LIBRVM QVARTVM D. HONORII PRAEFATIO.

IN SVPERIORI particula de eis quae sunt & non uidentur, & de elementis quae quidā uisibilia docuerunt, pro paruitate nostri ingenij summatim perstrinximus, nunc uerò de unoquoque & ornatu eiusdem dicere satagamus. Sed quamuis multos ornatum uerborum quaerere, paucos ueritatem scire cognoscamus, nihil de multitudine, sed de paucorum probitate gloriantes, soli ueritati insudabimus: maluimus enim promittere nudam ueritatem, quàm palliatam falsitatem. Si quis tamen est, cui ariditas nostri sermonis displiceat, si nostri animi occupationes cognouerit, nō tantū ornatū sermonis nō quaesierit, sed de illo quod agimus stupebit. Quis enim ullus reliquus locus potest esse ornatui, cū oporteat quid, & qualiter legamus excogitare, demum legendo exponere, in disputationibus contra falsa declamare, de aliorum inuentis iudicare, contra inuidorum detractiones linguam acuere, ut iam in nobis impletum sit illud de filijs Israël: Qui reaedificantes templum, in una manu gladium, in alia lapidem

lapidem habebant. Sed hæc hactenus. Nunc de singulis elementorum & ornatu uniuscuiusque dicere incipiamus, à superiori, id est, ab igne, incipiendo.

HONORII AVGVSTVDVNENSIS PRAESBYTERI, Liber Quartus.

QVID SIT AETER ET ORNATVS ILLIVS.

CAPVT I.

GNIS igitur est spaciũ à Luna sursum, quod idem æther dicitur. Ortus uerò illius est, quicquid super Lunã uidetur, scilicet, stellę tam infixæ, quàm erraticę.

Quod aquæ congelatæ super æthera non sint. Cap. II.

SEd fortè quæret aliquis, Vtrũ aquæ congelatæ sint ibi, super quas sunt aliæ aquæ. Dicunt enim quidam, su

per æthera eſse aquas cõgelatas, quæ in modũ pellis extenſæ, occurrũt oculis noſtris, ſuper quas aquæ ſunt confirmatæ, hac autoritate diuinæ paginæ, quæ ait: Poſuit firmamentum in medio aquarum. Et iterum: Diuiſit aquas quæ ſunt ſub firmamento, ab his quæ ſunt ſuper firmamentum. Sed quoniam iſtud contra rationem eſt, quare ſic eſse non poſſit, oſtendamus: & qualiter diuina ſcriptura in ſupradictis intelligenda ſit. Si ibi ſunt aquæ congelatæ, ergo aliquid ponderoſum & graue: ſed primus locus ponderoſorum & grauium eſt, terra. Si iterum ibi ſunt aquæ cõgelatæ, uel igni coniunctæ, uel non: ſi igni coniunctæ ſunt, cũ ignis calidus & ſiccus ſit, aqua cõgelata, et frigida, et humida, cõtrariũ ſine medio ſuo cõtrario cõiunctũ eſt: nunquam ergo ibi cõcordia, ſed cõtrariorũ repugnãtia. Amplius: Si aqua cõgelata coniuncta eſt igni uel diſſoluet ab igne, uel extinguit ignẽ: cũ ergo ignis et firmamentũ remanent, ubi ſunt aquæ congelatæ, coniunctæ igni ſi: cõiunctę non ſunt, aliquid

aliquid inter eas et ignẽ est? Sed quid? elementũ, sed nullũ supius igne factũ est ex elemẽtis, uisibile ergo. Vnde igit non uidet. Restat ibi nõ esse aquas congelatas.

Quomodo intelligendus sit, Diuisit aquas quæ sunt sub firmamento. Cap. III.

Sed scio quid dicẽt. Nos nescimus qualiter hoc sit, scimus Deum posse facere. Miseri. Quid miserius q̃ dicere istud est? qa deus illud facere potest, nec uidere sic esse, nec rationem habere quare sic sit, nec utilitatẽ ostendere ad quã hoc sit. Nõ em̃ quicquid potest deus facere, hoc facit. Vt autem uerbis rustici utar, potest Deus facere de trũco uitulũ: fecit'ne unquã? Vt igit ostẽdant rationẽ, uel utilitatẽ ad quã hoc sit, uel sic esse indicare desinãt. Si ergo aquæ ibi cõgelatæ nõ sunt, nec super eas aliæ. Cũ aũt diuina pagina dicat: Diuisit aquas quæ sunt sub firmamẽto, ab his quæ sunt supra firmamẽtũ. Aëra firmamẽtum uocauit, quia firmat et temperat terrena. Super hanc aquæ sunt, uaporaliter in nubibus suspẽsæ (ut in sequentibus ostendetur) quæ diuisæ sunt

sunt ab his quæ sunt sub aëre. Similiter exponatur: posuit firmamentum in medio aquarum, quamuis hoc plus allegorice, quàm ad literam dictum credimus.

Quod super æthera nihil uideatur. Cap. IIII.

ITerum dicent: Quid est ergo, quid ibi uidemus spissum & aquei coloris: Ignis non est. Si enim aër ex nimia sua subtilitate non potest uideri, multo minus ignis qui subtilior est: Deinde talis igneus color non est: Ad quod dicimus: Nihil ibi uideri, sed uisum ibi deficere, et ex defectu uisus, quoddam spissum ibi confingere. Cū enim radius ille interior qui operatur uisum, ad superiora dirigatur, nec est ibi obstaculum quo repercutiatur: deficit, & deficiendo spissatur. Sed quia transit per oculū, in quo est aqueus humor, & crystalleidos (ut de cōpositione oculi loquentes ostendemus) cum deficit, nec alius color ibi occurrit, talem, id est, aqueū sibi cōfingit: Hic subiicient. Si nihil ibi uidetur, quomodo dictum est: Cœlū tegit omnia: Stellas esse in firma-

mento

mēto, in eodem esse duodecim circulos, in uno, quorum sunt duodecim signa, dicimus'ne defectū esse nostri uisus? Husc ergo quia autoritas uidetur, ex parte illius ista respondeamus.

Quot modis authoritas loquatur de superioribus. Cap. V.

TRibus igitur modis autoritas loquitur de superioribus: fabulosè, Astrologicè, Astronomicè. Fabulosè loquitur Nemroth. Hyginus Aratus, Taurum illum esse translatum, & in signum mutatum dicentes: & sic de alijs. Quod genus tractandi, maximè est necessarium. Eo enim scimus de uno quoq; signo, in qua parte cœli sit situm. Astrologicè uerò tractare, est, dicere ea quæ uidentur in superioribus, siue ita sint uel nō. Multa ibi nempe uidentur esse, quæ nō sunt ibi, quia fallitur sicut tractat Marcianus Hyspaicus. Astronomicè uerò tractare, est, ea quæ sunt de illis dicere, siue ita uideatur, uel nō: qualiter inde tractāt Iulius Firmicus, Ptholompeus. Cū ergo dictū est, cœlum tegit omnia: astrologicū est

est,quia sic uidetur,uel æther dicitur cœlum,quia diuersis stellis cœlatum est.

De firmamento & stellis. Cap. VI.

Dicitur firmamentum ,quia suo calore & effectu stellarum firmat & temperat subdita . Cœlũ igitur tegit omnia,quia sub æthere uel in æthere omnia continẽtur.In æthere dicũt stellæ infixæ, ut gemma in auro, sed quia in eodẽ existentes,semper in eadẽ parte eiusdem uidentur.Aliæ dicuntur Erraticæ, quia modo in hac,modo in illa parte cœli uidentur.Et quoniam de infixis fecimus mentionem,quæramus utrum moueantur,uel omnino careant motu, & si mouentur,qualiter moueantur.

De infixis stellis utrum moueantur. Cap. VII.

SVnt qui eas non moueri asserũt,sed à firmamento,ut in eo infixas,ad ortum & occasum referri. Alij dicunt eas etiã ꝓprio motu moueri,quia igneæ sunt naturæ,nec aliquid in æthere uel in aëre sine motu possit sustineri ,sed semper in eodem loco & circum se moueri. Tertij dicunt, easdem de loco ad locum moueri,

moueri, nullũ tamẽ eorum motuũ ab oculis nostris sentiri; quia tm̃ spacij in peragatione suorũ circulorum consumunt, quod uita humana, quæ breuis est, & ad breuem punctum tam tardæ accessionis cõprehendendum, non sufficit. Quãuis huic sententiæ, quòd de loco ad locũ moueantur, consentimus: aliam tamẽ rationem prætendimus, quare motus earum non sentiatur, quæ talis est; Omnis motus discernitur, uel per mobile, uel minus mobile. Cum em̃ aliquid mouetur, si aliquid mobile, uel minus mobile uidemus, cum illud præteriri uel appropinquari uidemus, motum sentimus. Si aũt aliquid moueatur extra ipsum, neq; aliquid uel immobile, uel minus mobile uideamus: motus non sentitur, quod potest probari per nauim in mari currentem. Motus ergo stellarum, uel per immobile, uel minus mobile superpositum sentitur, nũquam uerò per suppositum: ut per signa motum Planetarum discernimus, quia modo sub hoc signo, modo sub alio uident̃. Supradictas uerò stellas

nihil

nihil est uisibile, nec est ideo quod motus illarum discrimini prosit. Mouentur ergo, sed infixæ dicuntur, quia motus earum prædicta ratione nõ sentitur.

Quot circuli dicantur esse in firmamento. Cap. VIII.

IN eodem firmamento Philosophi dixerunt duodecim esse circulos, quorũ duo sunt uisibiles, alij inuisibiles. De uisibilibus disseremus.

Qui sint uisibiles. IX.

DVo igitur sunt uisibiles, γαλαξίας, id est, lacteus circulus. γάλαξ enĩ est lac, xyos circulus, & zodiacus circulus.

Vbi incipiant galaxias. Cap. X.

INcipiunt galaxias iuxta Septentrionem, ex parte Orientis, & obliquando per Cancrum & Capricornum, reuertitur ad principium. Dicitur autem sic propter notabilem sui claritatem. Si quis uero, unde in illa sit parte ille motabilis splendor, scire desiderat, Macrobium legat.

De Zodiaco, & unde dicatur. Cap. XI.

Zodiacus

ZOdiacus uerò à Capricorno per arietem ad cancrum ascendit: de Cancro uerò per libram ad Capricornum descendit. Descendere uerò & ascendere iuxta situm nostrum intellige: hic in duodecim æquales partes, per fluxum aquæ, ut refert Macrobius diuisus est, quarum unaquæque dicitur signum, quia eis signamus, in qua parte cœli Sol sit et alij Planetæ, & qua exierint, & ad quam debeant pertransire. Sed quoniam illa nominibus animalium titulata sunt, ut Aries, Taurus, & cætera, circulis quem continent, Zodiacus dicitur: ζῶον enim est animal. Si quis autem causas nominum quærat, Helpericum legat.

De dispositione signorum. *Cap.* XII.

SIgnorũ uerò talis est dispositio: quòd propinquus nobis est Cancer, scilicet, in confinio nostræ zonæ habitabilis & torridæ: deinde Leo obliquando descendit, pòst Virgo, deinde Libra existens in medio torridæ zonæ, ultra quã est Scorpio: deinde Sagittarius: postea est Capricornus à nobis remotissimus.

Deinde obliquè ascendendo, est Aquarius, pòst Pisces; deinde Aries in medio torridę zonæ Libra, oppositus suprà est Taurus, Gemini postea, deinde Cancer. Quod signum cuius mensis sit, & quare loquendo de Sole docebimus.

De inuisibilibus circulis. Cap. XIII.

NOuem alij circuli inuisibiles sunt, quorũ sunt quinq; Paralelli, unus quorum Equinoctialis dicitur, hic est, qui per medium torridæ zonæ uadens, per Arietem & Libram diuidit cœlum in duo hemisperia. Qui ideo dicitur ęqui noctialis, quia quando sol ad ipsum peruenit, æquat dies noctibus; de quo in sequentibus dicemus. Alter de paralellis dicitur, coniunctio nostræ habitabilis & torridæ. Tertius coniunctio eiusdem frigidæ. Quartus ex altera parte coniunctionibus, & alterius habitabilis. Quintus, eiusdem coniunctio & alterius frigidæ, ut in posteriori apparet figura. Sed quia autoritas clamat in cœlo esse zonas, utrum in æthere uel in aëre sint, tractantes de aëre dicemus. Isti quinque circuli dicuntur Paralelli, id est, æquè distã

tes, quia à medio, id est, æquinoctiali æqualiter distant. Tantũ em̃ distat hæc cõiũctio nostræ habitabilis et corridę quantũ & alterius. Similiter & cõiunctio nostræ habitabilis & frigidæ & alterius.

De duobus coluris. Cap. XIIII.

POst hos sunt duo Coluri, quorum principium in medio septentrionis est, sed alterũ inde ascẽdit p Cancrũ & ascendit p Capricornũ, rediens ad idẽ principium. Alter uadit per orientem & Arietẽ, reuertitur per Occidentẽ, ad suũ principiũ, & ita in summo septẽtrionis se intersecant, & cœlum in quatuor quadrantes diuidũt. Dicuntur aũt Coluri quasi colon uri, id est, mẽbrũ bouis syluestris, dicti sic propter imperfectionẽ, nõ quia imperfecti sint, sed quia pars illa alterius poli q̃ intersecãt, nunq̃ uidetur.

De Orizonte & meridionali circulo. Cap. XV.

DVo qui ad prædictũ numerum supersunt, meridianus & Orizõ. Meridianus dicitur linea, designans illam partem cœli, in qua sol existẽs, æqualiter distat ab ortu & occasu. Orizon uerò ui

detur cœlũ cũ terra iũgi, dictus orizon quasi luminãs. Isti duo ultimũ scribũt in Sphæra, quia pro diuersitate circunspicientium uel habitantium uariantur.

De motu firmamenti, & de polis. Cap. XVI.

MOtus uerò ætheris, uel ignis, qui prædictis rationibus cœlum & firmamentum dicitur, talis est: Cum ignis naturaliter semper sit in motu, nec supra ipsum sit quò ascendat ubi ostendimus, nec descendere potuit, quia hoc cõtra naturam eius est, & omnia inferiora loca ab inferioribus elementis occupata erant. Item inutile fuit illum descendere, descendendo terram, nempe incẽderet, nec in ea aliquid uiuere posset: ergo in q̃ possit & habet motum, et mouetur in circuitu, & est in circuitu, non occupando diuersa loca, se mouere, sed partes aliter atq; aliter sitas in eodem loco habere: sic uero in circuitu se uertendo ab ortu per occasum, refert secum stellas, tam erraticas quàm infixas. Quamuis tamen circa terram uoluatur non recto modo, sed obliquè circa nostram habitabilem uoluitur,

tur,

tur, quod per solos polos uideri potest. Est autem polus stella immobilis, una in hoc capite, alia in alio. Axis uerò est linea intelligibilis de polo ad polum, per medium terræ directa, circa quam uoluitur firmamentum. Si ergo recto modo uolueretur firmamentum, unus de polis recto modo esset super terram, & alter sub terra, uel in lateribus terræ. Cũ uerò unus sit inter medium cœli elatus ex nostra parte, similiter alter ex alia. Linea quæ dicitur Axis, obliqua est, & circa ipsam obliquè uoluitur firmamentũ. Et quoniam falsam sententiam quorundam de firmamento satis improbauimus: nostram uerò ponentes probauimus, & de stellis infixis in eo, & de circulis, & motu eiusdem non tacuimus. De Planetis dicere incipiamus ergo à summo Planetarum sumamus exordium.

De Saturno, et quare aliqua stella dicatur frigida, et quot modis nomina qualitatum rebus attribuantur. Cap. XVII.

SVmmus itaque Planetarum Saturnus dicitur, in peragratione zodiaci,

triginta annos consumens. Vnde in fabulis senex dicitur. Hæc stella frigida & nociua dicitur esse. De frigiditate ergo primum, deinde de nociuitate disseramus. Stellam istam esse frigidam & siccam, antiqui Astrologi probauerunt cum scirent solem existentem in Cãcro, terras adurere uidebant in aliquo anno minus solito. Scientes nubem ex natura solis hoc non contingere, quæsierunt quis Planeta in eodem signo esset cum Sole, reperientesq; Saturnum, dixerunt ex eo causam frigiditatis esse. Sed dicet aliquis: Cum omne corpus stellarum igneæ sit naturæ, quod probat motus & splendor, unde una stella dicitur frigida, alia calida? Neq; enim probamus ex ratione illa quia dicunt quidam ex uicinitate aquarum congelatarum Saturnum esse frigidum, sicut & Luna est ex uicinitate terræ & aquæ. Probauimus enim aquas congelatas, in superioribus esse nõ posse. Sunt qui inde dicunt plures esse qualitates ignis, quæ in quibusdam corporibus sunt coniunctæ, in quibusdam diuisæ.

diuisæ. Quemadmodum ergo est quoddã igneum & calidum, & non splendidum, ita est quoddam splendidum, nec calidum. Dicunt enim quod ignea non sint calida, nisi quæ coniuncta sint alicui spissæ & humidæ naturæ, quam in sui substantiam commutent. Vnde si alicui igneo desit uicinitas spissi humoris, deficit in eo calor. Hoc autem probant per solem, quia in conuallis montium. ubi est aër spissior, magnum exercet calorẽ, in superioribus propter aëris subtilitatẽ non exercet. Huius rei sunt indiciũ perpetuæ niues existẽtes. Sed de hoc loquẽtes de situ terræ satis dicemus. Volunt etiam isti super lunam nullũ esse sensum caloris, præ nimia ætheris subtilitate. Nos uerò dicimus nomina qualitatum tribus modis rebus attribui: uel propter effectum, unde uinum dicitur calidum, quia efficit calorẽ, etsi frigidũ sentiat: uel propter sensum, ut cũ aquã bullientem dicimus calidã, etsi naturaliter sit frigida uel propter signum, ut cũ dicimus sanũ bene dormire, sine difficultate spirare.

Cum enim aliqua ſtella dicitur frigidã, effectui deputatur. Quamuis ergo in ſe ſit calida, ſi efficiat frigus dicitur frigida. Inde quia Saturnus iunctus ſoli minuit calorem, propter effectum dicitur frigidus, etſi in ſe ſit calidus. Sed quæret forſan aliquis: Si corpora ſtellarum ignea ſunt, unde cõtingit quòd quædam efficiunt frigus? Omnes enim in omnibus poſſe inueniri rationem, ſed in quibuſdã recurrendum ad creationem, quamuis poſſumus hanc rationem inde reddere, quòd diuerſa ignea, ex propinquitate et remotione, magis & minus calefaciunt. Vnde Saturnus quia remotior à nobis eſt, non calefacit terram: Sol uerò quia propinquius terræ eſt, magis incẽdit eã: uel dicamus quòd quamuis aliqua ſtella calida ſit, ſunt in ea aliæ qualitates nobis ignotæ, à quibus calor non poteſt deſcendere. Sed quia in medio propoſuimus quæſtionem: Nõ omnia poſſumus omnes, ſit ingenij cuiuſq; inquirere, quid pro ſoluenda hac quæſtione poſſit inuenire. Hæc eadem ſtella ex frigiditate dicitur

tur nociua, & maximè quando est retrograda: unde in fabulis dicitur, falcem deferre. Deferens enim falcem plus nocet recedendo, quàm accedendo.

De Ioue. Cap. XVIII.

POst Saturnũ est Iupiter, in peragratione zodiaci duodecim annos consumens: hæc stella beniuola est, quippe ita temperata in suis qualitatibus, quòd per coniunctionem eius, cum sole probatum est. Sed quando media est inter Saturnum & Martem, si existat in superiore absíde sui circuli, uel in inferiori, temperatur eorum nociuitas eius beniuolentia. Inde est quòd in fabulis dicitur: Iupiter patrem Saturnum à regno expulisse, quia Saturno uicinior factus, naturalem nociuitatem ei aufert. Dicitur etiam adulterando diuersos genuisse, quia coniungendo se prædictis, in terrenis diuersa efficit.

De Marte. Cap. XIX.

TErtius est Mars stella, scilicet, calida & sicca, & inde nociua, in biennio peragrans zodiacum: sed positus in-

ter Iouem & Venerem, quæ sunt stellæ beniuolæ, uicinitate minuit suam nociuitatem, & illorum beniuolentiam. In prelijs dicitur dominari, quia calorē confert & siccitatem, ex quibus est animositas. Calidi enim & sicci animosi sunt.

De Venere. Cap. XX.

QVartus scilicet, Platonicos Venus calida & humida stella, unde est & beniuola, in anno ferè zodiacum circuiens. Dicitur adulterata cum Marte, quæ existens in superiori circuli sui abside, facta uicina Marti est minus beniuola. Dea luxuriæ dicitur esse, quia cōfert calorem & humorem, & in calidis et humidis uiget luxuria. Vt enim propter Venerem breuius dicamus, quod prolixius loquentes de homine exponemus: calidi & sicci multum appetunt ex calore luxuriam, sed ex siccitate non sustinēt effectum, & si faciunt maximè eis nocet. Frigidi & humidi, econtrariò malè appetunt, sed sustinent: sed frigidi & sicci nec appetūt, nec habent effectum, maximè corpori eorū prodest effectus eorū.

Quo

Quomodo eadem stella dicatur Lucifer & Hesperus. Cap. XXI.

LVcifer, quando ante Solē uidetur, Hesperus, quādo post eum in uespere uidetur. Vnde est quæstio: An in eodem tempore anni possit esse Lucifer et Hesperus? Dicunt quidam hoc esse non posse. Cum enim sit pars uelocitatis cum Sole, & ferè in eodem spacio cursum suum perficiens, quomodo in una & eadē nocte, in uespere sequeretur Solem & in mane præcederet. In uno ergo anni tempore præcedit Solem, & tunc est Lucifer: in alio subsequitur, & tunc est Hesperus. Alij dicunt in uno eodemq́ tempore anni, illam ante ortum Solis uideri, & post occasum eiusdem, non tamen præcedere & subsequi: hoc nanq; impossibile est. Dicunt enim stellam illam altiorem esse Sole, unde diutius uidetur in uespere, etiāsi nō subsequatur Solē, citius in mane etiāsi illū non antecedat. Dicitur lucifer & hesperus, in eodē tempore anni, nō quia præcedat et subsequatur, sed q̄a antè et pòst, ex sui altitudine uidetur.

Tertij dicunt

dicunt Venerem & Mercurium esse ferè eiusdem coloris & quantitatis, semperq́ solẽ comitari: cũ ergo sic comitant illũ, quòd una præcedit, alia subsequitur: præcedẽs in uespere, propter splendorẽ solis nõ uidetur, sed subsequens post occasum eius apparet. Contrà autem est in mane, præcedens nempe uidetur, sequẽs uerò splendore diẽi occultat. Sed quia unius sunt coloris, & quantitatis, una & eadem stella reputatæ sunt.

De Mercurio. Cap. XXII.

QVintus est Mercurius, ferè in anno cursum suũ similiter peragẽs, cum quo Venus legitur adulterata esse: quia quando est in inferiore absidè sui circuli, qualitatibus illius se miscet.

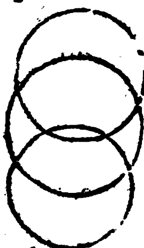
De statu et retrogradatione prædictarum stellarum, et quòd uerum sit Solem esse sub Mercurio et Venere, et de circulis ipsorum. Cap. XXIII.

SExtus est Sol. Sed antè de statu & retrogradatione stellarum prædictarum doceamus, deinde cur Chaldæi, & eorum sequaces dixerint, Solem

lem esse in medio Planetarum, super Venerem & Mercurium. Aegyptij quos secutus est Plato, eundem Sextum dixerunt, & superpositum Mercurio & Veneri. Dicunt quidam, quòd est quædam pars in circulo uniuscuiusque, ad quam unaquæque peruenerit. Sol facit eam stare uel retrò ire, sed non dicunt quare. Nos dicimus eas nunquam uideri stare, quia cũ sint igneæ naturæ, est quod semper sint in motu, uidentur tamen aliquãdo stare, ex ἄρσι & θέσι, id est, eleuatione & depressione. Constat enim inter omnes Astrologos unumquenque de Planetis aliquando plus solito remoueri à terra, & tunc eleuatur aliquando plus descendere uersus terras, quòd deprimi dicimus. Cum ergo eleuantnr uel deprimuntur, si recto modo hoc fit, sub eadẽ parte signi uidentur, & stare creduntur. Sin autem retro obliquent, ire retro uidentur. Huius ergo eleuationis uel depressionis causa est Sol. Cum enim sit fons totius caloris, aliquando plus desiccat superiora & inferiora. Vnde desiccata corpo-

ta corpora ſtellarum plus ſolito leuſa aſcendunt. Si item ad nutrimentum ſui plus ſolito humores attrahat, grauia deſcendunt. Quod ergo dicuntur ſtare, Aſtrologum eſt, quia ſic uidetur. Deinde dicendum eſt, cur Chaldæi dicant Solẽ eſſe quartum, Aegyptij & Plato ſextũ. Verum eſt Solem eſſe ſub Mercurio & Venere, iuxta lunam. Cum enim Luna frigida & humida ſit, neceſſe fuit, ut ei Sol, qui eſt calidus et ſiccus, uicinus eſſet, quatenus ex calore Solis, frigiditas lunæ ex ſiccitate humiditas temperaretur, ne cum uicina eſſet terræ, eam diſtemperatam redderet. Item cum luna proprio lumine careat, ut oſtendimus, & à ſole incipiat, ratio eſt, ut fonti ſui luminis ſit ſuppoſita, ſine medio. Sed quãuis hoc ita eſſe uerũ ſit, Chaldæis tamẽ aliter uiſum eſt, ex hoc ꝙ dicemus: Sol & Mercurius et Venus, ita coniũcti ſunt, ꝙ ferè in eodẽ ſpacio tẽporis, ſcilicet, in anno, plus minus'ue, curſus ſuos ꝑficiãt. Ferè ergo ſunt æquales eorũ circuli, ſed iuxta quãtitatem circulorum Planetæ breuius uel
lem

plixius tempus in pagratione zodiaci cō sumūt: cū ergo ferè ęquales sint, unus ab alio totus nō potest contineri. Intersecāt ergo sese, ita q̃d circulus Veneris, inferiori parte sui circuli intersecat, superiores partes circulorum Mercurij et Solis plus comprehendit de Mercuriali, q̃ de Solari. Circulus uerò Mercurij superiori parte sui intersecat Veneriū, scilicet inferiori solarē. Circulus uerò solaris supiori sui parte intersecat Mercurialem & Veneriū plus Mercurialē, minus Veneriū Sed quia facilius illabit animo, oculis subiecta descriptio intersecationem illā ostendamus.

Venus.
Mercurius.
Sol.

Quando circuli Veneris et Mercurij liberius appareant. Cap. XXIIII.

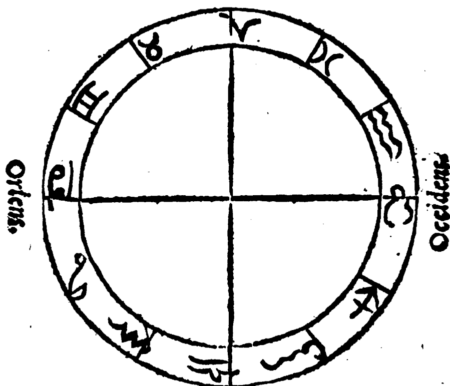
Cum circulus Solis, ab inferioribus partibus ambiatur, iustè inferior illis dicitur. Solem tm̄ nō obscurat subiecta, quātum supposita. Reputatus est ergo sol illis superior, sed iā tractatum ad solem, & ad alios Planetas trāsferamus.

Sed

Sed quoniam cæteri Planetæ, quemadmodum & Sol mouentur, de motu solis loquamur, ut similia de aliis intelligātur.

Vtrum Planetæ moueantur cum firmamento uel contrà. Cap. XXV.

GEneralis ergo sententia omnium Philosophorum est, firmamentum ab ortu ad occasum uolui, solem uerò & alios Planetas contrario motu, ab occasu ad ortum moueri, quod ostenditur oculis per signorum dispositionem.

Cum enim Aries sic sit positus, quod quan

quando in medio cœli, inter illum & ori entem, Taurus est: deinde Gemini, pòst Cancer: inter eundem & occidentē sunt Pisces, pòst Aquarius, deinde Capricornus, ut in hac figura apparet. Si ergo Sol uersus occidentem tenderet, de Ariete in signum uersus occidentem positum transiret, scilicet, in Pisces: deinde in cæteros. Cum ergo signa uersus orientem posita, de Ariete trāseant, scilicet, in Taurum, deinde in cætera sine dubietate cōtra firmamentum mouerentur. Subnectunt etiam rationem, quare necesse fuit sic esse. Cum firmamentum ab ortu in occasum uoluatur, si Planetæ similiter mouerentur, esset tantus impetus, quod in terra nihil stare uel uiuere posset. Ut ergo radio motui obuiarent, & impetū illius temperarent, in cōtrarietatem motus illius retorta sunt. Sed quamuis contra firmamentum deferantur, firmamentum tamen defert eas secum ad occasum & inde ad ortum, ut si aliquis existens in naui, contra quem currat nauis, se moueat, tamen à naui quocūq; uadit, defertur,

m non

non ideo à contrario motu quiescentem. Ergo quod paulatim uadunt ad orientem, naturalis cursus est, quod occasum & ortum, ex alterius impetu. Helpericus dicit hoc esse non posse.: Cum enim sol non sit de stellis infixis in firmamento, qualiter ab ipso refertur. Si enim aliquis extra nauim est, quomodo ab ipsa defertur? De eo uerò, quod sol uadit ad signa uersus orientem posita, dicit sic uideri, non uerò sic esse. Cum enim, ait, firmamentum & sol, naturali motu ab ortu ad occasum tendant, ita quod est sub prima parte Arietis, quia firmamentum aliquando uelocius sole transit, cum in uicesima parte unius signi est: ergo uerè sol uenit ad ortum, non illa pars signi quæ antè uidebatur, supra solem uidetur, sed posterior: & ita per singulos dies transeundo, uidetur quod ad signa posteriora, cum tamen non uadat, quod potest quilibet probare per lunã. Cũ em̃ certũ sit lunã ad septẽtrionẽ, nõ currere, si nubes ipsam præcurrãt, quãdo trãseũt lunã, uidetq; quod ad posteriora currat.
Sed

Sed cum priori sententiæ doctissimus omnium Philosophorum consentit, & uerum est, illi concordamus. Cōtraq́; hoc, ille dixit, solem à firmamento non posse referri cum in eo non sit, etsi possumus dicere, quod est infirmum secundum nostram sententiam, quam dicimus firmũ, uocari æthera, tamen dicimus, & si non sit in firmamento, tamen posse referri ab eo. Vt enim in eodem exemplo de naui persistamus, si aliquid leue iuxta nauim sit, impetu illius refertur, & si in ea non sit Ergo cum Sol leuis & igneæ sit naturæ, à firmamento, etsi in eo non sit, potest referri.

Quare Sol obliquè moueatur, & de hyeme & Vere.
Caput XXVI.

MOuetur ergo Sol & alĳ Planetæ ab occidente in orientem, non recto modo, sed obliquēdo modo, scilicet, descendendo ascendendo ad orientalia secundum prædictam signorum dispositionem. Sed dicet aliquis: Quæ necessitas fuit, quod sol obliquendo, non recto modo mouetur? respondetur. Magna

quantã ostendemus. Sed prædoceamus, quas diuersitates oblique meãdo operetur à remotiori, id est, à Capricorno incipientes. Cũ ergo sol intrat Capricornũ, quod cõtingit in medio Decẽbris, unius mẽsis intrat signũ, et in medio Ianuarij exit, eiq́ attribuitur in quo illud intrat, quia tunc remotissimus à nostra habitabili, illa frigore cõstringitur. Terra enim & aqua naturaliter frigidæ sunt, nisi à Sole calefiant. Itẽ cum non sit quo arescat, aër spissatur in nubes, quæ dissoluuntur in pluuias. Inde fit quædam uarietas anni, quæ uocatur hyems. Est enim hyems tumida & frigida, extenditurq́ donec sol transeat Aquarium & Pisces, quorum primum intrat in medio Ianuarij, & in medio Februarij. Constat ergo hyems tribus mensibus, & hoc est unum de quatuor anni temporibus. In hoc ex frigore constringuntur pori, superficiẽi terræ, nec potest calor euaporare, quod remanens intus, nutrit radices herbarum & arborum, uicemq́ matris prægnãtis obtinet. Incrementum autem non confert: quia

quia nec calor, nec humor, ex quibus omne incrementũ est, potest ascendere, propter cõstrictionis frigus. Sed unde gelu, unde niues, unde grandines, unde pluuiæ, unde tonitrua, unde fulmina contingant, in tractatu de aëre dicemus. Huic tempori consimilia sunt, aqua, phlegma, ætas decrepita, hæc etenim frigida & humida sunt. In eodẽ se melius habẽt Cholerici: peius Phlegmatici: melius iuuenes peius decrepiti. Pessima est infirmitas, quæ ex Phlegmate, cotidiana febris: minus mala, quæ ex colera, ut tertiana: utile est in eodem augmentare cibum. Pori enim humani corporis, ex frigiditate constringuntur, unde calor intus permanens, plus consumit. Contra igitur interiorẽ defectionẽ, oportunũ est infundere exteriorẽ refectionem. Inde quod apud antiquos Deus hyemis, pinguis uenter pingebatur, & ab immundicia paludis Spurius uocabatur. In eodem bonũ est uti calidis & siccis. Cũ uerò Sol ascendendo usq; ad Arietẽ peruenit, quem in medio Marcij intrat, nec minus remo-

tus,nec minus propinquus est,utpote in medio torridæ zonæ positus. Vnde aër nostræ habitabilis, nec minus calidus, nec minus frigidus, nec minus siccus, nec minus humidus, sed inter quatuor qualitates temperatus. Ex hac temperie pori terræ aperiunt, euaporatq; fumus humidus,qui per radices arborũ & herbarũ scandens, confert eis augmentũ,et uegetationẽ. Vnde q̃dã mensis huius tẽporis dicitur Apri.lquia tunc terra aperitur in flores. Estq; huius tẽporis propriũ inconstans esse,scilicet modo pluuiosum ex uicinitate hyemis,modo siccum ex uicinitate æstatis,modo eadem ratione calidum,modo frigidum. Inde est quod in Marcio sæpe infirmantur homines,quia corpora humana aperta sunt ex calore, statim corrumpuntur ex subito frigore. Sed si aliquis se in hoc tempore conseruet,tardius in eo,quoniam in alio tempore infirmitatem incurret.

Vnde altius mouentur infirmi in aere, & in autumno, & de quatuor anni temporibus. Cap. XXVII.

HIc subijciet aliquis: Vnde ergo est: quod si aliquis intret aliquẽ,cũ ali-

qua in infirmitate, nõ tã sæpe moritur in hyeme, quàm in Vere. Cum infirmitates oriãtur ex malo humore p mẽbra se diffundente; ex frigiditate hyemis cõstringũtur humores, nec potest defluere. Ex calore aũt Veris, itidẽ dissoluũtur, qbus decurrentibus per membra, succumbit homo & moritur. Hæc tẽperies ab Ariete incipiens extenditur, dũ sol est in Tauro & Geminis. Primum medio Aprilis, secundum medio Maij intrat. Huic tempori cõsimiles sunt aër, sanguis, pueritia qa calidi & humidi sunt. In eo se melius habent Melãcholici, peius Sanguinei, melius senes, peius pueri. Pessima infirmitas est, quæ uenit ex sanguine, minus mala quæ ex Melancholia, ut quartana. In eodẽ est conueniens, uti frigidis & siccis. Cũ aũt usq; ad cãcrũ ascendit, ex propinqtate sua terrã incendit, & desiccat. Vnde est æstas calida et sicca, quæ incipiens medio Iunio, quando sol intrat Cancrũ, extẽditur donec in leonẽ quẽ intrat medio Iulio, & donec est in uirgine, quã intrat medio August. huius tẽporis est et

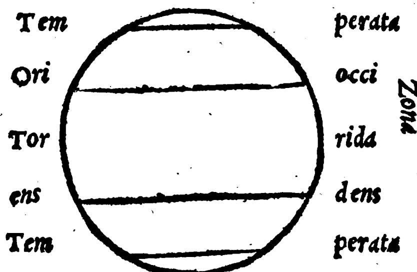
herbarum & arborum radices exiccare. Consimile est igni choleræ iuuentuti: hæc enim calida & sicca sunt, in eo se melius habent Phlegmatici, peius Cholerici: melius decrepiti, peius iuuenes. Pessima est infirmitas, quę uenit ex Cholera, minus mala quæ ex phlegmate est. In eodem est utile, uti frigidis & humidis. Augmentandus est potus, & minuendus est cibus. Cum enim ex calore aperti sunt pori corporis, euaporat calor naturalis, ex quo non ita bene digeritur cibus, sed quia potus citò transit in sanguinē, augmentādus est. Hic oritur quæstio. Cum istæ diuersitates in prædictis temporibus ex propinquitate & remotione solis habeant contingere, sol uerò existens in Leone, tātum distat à nostra habitabili, quantum existens in Geminis, in Virgine quantum in Tauro, in Libra quantum in Ariete, quare in illis tribus operetur calorem & humorem, in his duobus calorem & siccitatem? Cui respondendum est: Quod existens in tribus uernalibus, ex hoc quod propinquus est operatur calorem, ex uicinitate

hyemis præcedentis operatur humorẽ. Cũ uerò sol est in Leone, & uirgine ex proquinquitate operatur calorem. Sed quoniam ex calore ueris & æstatis, iã humor desiccatus est, non est quo temperetur calor, nec unde sit humiditas. Inde est aũt tempus calidum. Cum uerò est in Libra; quia iã omnino desiccatus est humor & extinctus est calor, oritur autumnus, frigidus & siccus, in quo fructus habentes intus humores, ut racemi & cætera colliguntur ex gemina siccitate æstatis, & autumni maturi. Incipit autem autumnus in medio Septembris, sole intrãte Librã, durans dum sol est in Scorpione & Sagittario, quorũ primum intrat medio Octobre, uel medio Nouembre. Assimilatur huic tempori terra, melancholia, senectus, quia frigidæ & siccæ sunt. In eo melius se habent sanguinei, peius Melancholici, melius pueri, peius senes. Pessima est infirmitas quæ nascitur ex Melancholia, minus mala quæ ex sanguine. Vt enim generaliter dicamus in omni tempore anni, pessima est infir

m 5 mitas

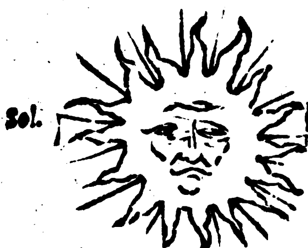
mitas, quæ fit ex humore simili temperati: qualitatibus enim temporis augmentatur materia morbi, minus mala quæ fit ex humore tempori cōtrario. Minuitur nanque qualitate tēporis materia morbi. In eodem utile est uti calidis & humidis. Inæquale est hoc tempus, ex uicinitate præcedentis æstatis, & subsequentis hyemis, ex quo succis fructuum habentium, indiscretim homines periclitantur. Hic oritur quæstio similis præcedenti. Cum sol existens in scorpione, tantum distet à nobis, quantum in piscibus, in sagittario, quantū in Aquario, quare alias operetur in illis qualitates, alias in istis? Huius solutio facilis est: In præcedentibus nempe, id est, in Scorpione, & sagittario, quia æstate desiccatus est humor, iamque sol medium torridæ zonæ transiuit, est frigus & siccitas. In istis alijs, quia similiter est sol remotus, est frigiditas: sed quia iam dudum defecit calor, qui aëra desiccat, paulisper spissatur aër in nubes, et fit tempus humidū. Quamuis, ut prædiximus, hyems sit frigida & humida.

da, in principio tamen magis est frigida, minus humida, in fine magis humida, minus frigida, in medio æqualiter. Verũ autem in principio magis humidum, minus calidum, in fine magis calidum, minus humidũ, in medio æqualiter. Aestas uerò in principio magis calida, minus sicca, in fine magis sicca, minus calida, in medio æqualiter. Autumnus in principio magis siccus, minus frigidus, in fine magis frigidus, minus siccus, in medio

æqualiter. Notandũ uerò est quãuis istæ sint quatuor tẽporum ꝓprietates, exaccidente tamen uariantur, ut si cum hyemalibus signis sit aliquis calidus Planeta, ut Mars est, propter naturã calida et sicca.

Similiter, si in æstate sit aliquis frigidus & humidus, plus solito est humida & sicca. Ideo prudenti Physico semper prouidendum est, quæ signa sol obtineat, & quis Planeta cum eo sit in eodem signo, ut scias qualis futura sit ætas, & alia tempora, ut contra futuram qualitatem, præsto sit medicamen.

Cum igit Sol has diuersitates operet, oblique ascendendo & descendendo, uideamus quid mali sequeretur, si semper recto modo uolueretur: & de hoc nullus dubitat, quod si semper ita propinquus nobis moueretur, ut in æstate, semper æstum habemus nec aliquid crescere posset. Similiter si semper remotus esset, ut in hyeme semper rigor frigoris esset, nec extra fructus & herbas

& herbæ nascerentur. Sed dicet aliquis: Si ita se moueret, Ver esset in Ariete, quod æqualiter distaret, quod æqualiter nobis semper temperiem faceret ueris, nec aliquid mali inde proueniret. Nos dicimus contrà, pessimum inde prouenire malum. Nunquam enim terra intus conciperet, quod agit in hyeme, neque fructus si aliqui nascerentur, ad maturitatem tenderent, sine quibus numerus animantium uiuere non posset. Et quoniam de naturali motu solis diximus, de his quæ agit relatus à firmamento dicamus. Cum igitur sol naturali motu, ab occidente in orientem, contra firmamentum nitatur, cotidie à firmamento, dum refertur ad occasum, existensque super terram agit splendorem, qui dies dicitur. Sub terra uerò eodem existente, in superiori parte est obscuritas, quæ nox uocatur. Attendendumque est, quod dies alius naturalis, alius usualis sit. De naturali ergo prius, deinde de usuali disseramus.

Quid sit naturalis & usualis dies, & de diuisionibus eorum. Cap. XXVIII.

Naturalis

NAturalis uerò dies, uigintiquatuor horarũ ſpacium continet, ſcilicet, uſualem diem & noctem. Vnde dicimus triginta dies eſſe in menſe, cũ in eo ſint dies & noctes. Hũc in quatuor Phyſici diuiſerunt, à nona parte noctis, uſq; ad tertiam diẽi uſualis, calidum & humidum eſſe dicentes, à tertia diei uſualis, uſque nonam calidum & ſiccum, à nona eiuſdem uſq; ad tertiam noctis, frigidũ & humidum. Inde contingit, quod quædam infirmitates in diuerſis partibus eiuſdem, peius & melius ſecundum prædictam rationem de temporibus habeant. Vſualis uerò dies eſt ſpacium, quo ſol ab ortu ad occaſum refertur. Hunc ut naturalem, quatuor modis diuiſerunt. Prima enim parte illius, ſol rubet, deinde ſplendet, poſtea calet, ad ultimum deſcendit & tepet. Inde eſt quod in fabulis quatuor equi Phœbo attribuuntur, nomina prædictis rationibus conuenientia obtinentes. Primus nempe dicitur exactus id eſt, rubeus, ſecundus acteus, id eſt, ſplẽdens, tertius lampas, id eſt, ardens, quar-

tus Philogeus, id est, amans terram. In istis usualibus tertio in anno contingũt diuersitates, aliquando nanque sunt æquales noctibus, aliquando prolixiores, aliquando breuiores.

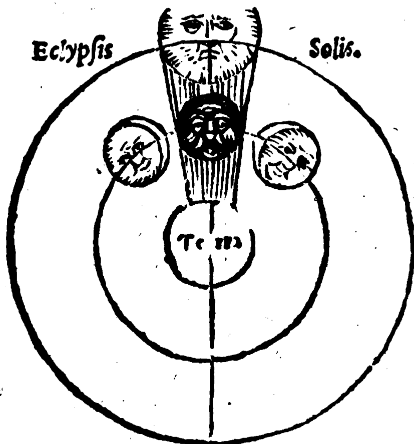
Vnde æqualitates & inæqualitates dierum.
Cap. XXIX.

HArum diuersitatum hæc causa est. Cum sol in hyemalibus signis est tumor terræ, qui est in medio torridæ zonæ, inter nos & illum positus, aufert nobis, ne illum citò uideamus, & causa est, quare ab oculis nostris auferatur, inde breuius est splendor eius apud nos super terram: & sic dies umbra prolixa, & ideo nox. Sed quando est in Cancro, & in alijs æstiualibus signis, quia citra tumorem terræ nascitur, citò in mane uidetur, & tarde ab oculis aufertur, inde prolixius est splendor super terram, & breuius umbra. Eodẽ uerò in Ariete uel in libra existente, quia æqualiter distat à nobis, æqualiter super terram, & sub terra est, inde est æqualis splendor, & æqualis obscuritas.

Vnde

Vnde Eclypsis solis sit, et quod singulis mensibus non contingat. Cap. XXX.

A Solis, tam ex naturali, quàm ex accidentali motu, de Eclypsi eius dicamus unde, & quo tempore contingat, solem esse in medio zodiaci, qui locus Eclypticus dicitur. Luna uerò sub eodē sic posita est, q̄d si linea dirigeretur, iret per medium solaris & lunæ & terreni

corporis sic. Tunc luna facit radios suos elidi, nec ad terrā obtectu lunaris corpo ris

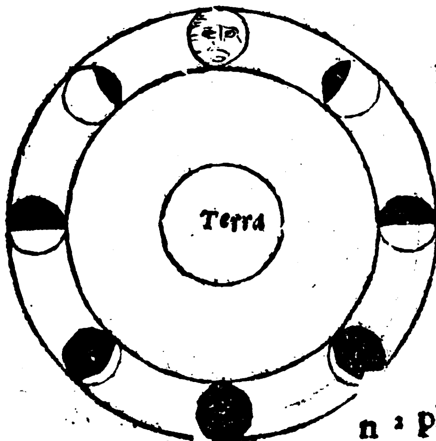
tris possit descendere. Inde est quod nunquã nisi in triginta luna contingat, quia alio die, non est recto modo supposita soli. Non tamen omni tricesima luna hoc contingit, Sed quotienscunq; contingit, in ea contingit. Si enim in tricesima die luna, ita opposita soli, quod sit aliquantũ uersus cãcrũ, alterum uersus Capricornum, non potest luna Solis uisum & descensum radiorum nobis aufferre. Sed quia de sole pro posse nostro disseruimus, deinde de luna disseramus.

Quare luna non habeat splendorem & calorem, et de nouilunio et plenilunio. Cap. XXXI.

LVna igitur ex propinquitate aquæ et terræ spissius habet corpus, quàm cæteræ stellæ, unde non habet proprium splendorem & calorem, sed à sole accenditur. Si enim proprium haberet calorem, cum uicina sit terræ, per singulos menses, æstum caloris, frigus hyemis in terram ageret, tanquam continuis inæqualitatibus, nihil uiuere posset. Caruit ergo splendore & calore, à sole tamen superposito illustratur, nõ tamẽ semper

æqualiter, sed modo post nouiluniũ, modo plenilunium modo interlunium hoc ita fieri. Dicunt quidam, quod non est supposita soli, in eodem signo, præ nimio splendore eam obscurari, nec posse apparere. Sed quando elongatur à sole in parte incipit splendor apparere. Vnde cum plus remouetur à sole, maior in ea splendor apparet. Cum enim primum appareat ex parte solis, falsa uidetur eorum sententia. Nobis uidetur quod omne luminosum supposito aliquo obscuro, in opposita sui parte facit umbrã, in parte sui splendorem. Cum igitur luna, quæ, ut prædiximus, naturaliter est obscura, soli supposita in parte sui, id est, supra solem ponit splendorem, in opposita parte, id est, uersus terram facit umbram, unde à nobis luna non uidetur. Sed quando elongatur à sole, incipit splẽdor ad modum gracilis cornu apparere, diciturq́ μονοειδής. Quãtoq́ plus elongatur, plus splendens descẽdit, ita quod in septimo die dicothomos dicitur, id est, diuisa per mediũ. Et est notandum quod quando

quādo ſplendor deſcēdit umbra aſcēdit, et ecōuerſo: poſt ſeptimū uerò diem uſq; ad decimumtertium eſt ἀμφίκυρτος, id eſt minus plena, & maior dimidia, decimaquarta uerò die quia per diametrum remota eſt à ſole, quod poteſt probari ex hoc quod ſole occidente ipſa oritur, iam tota umbra aſcendit, & deſcendit totus ſplendor, eſtq; πανσέληνος, id eſt, plenilunium. Poſtea uerò incipit appropinquare ſoli, & umbra deſcendere, ſplendorq; aſcendere. Vnde deficit ex noſtra parte ſplendor, & fit primū deſcendendo Am

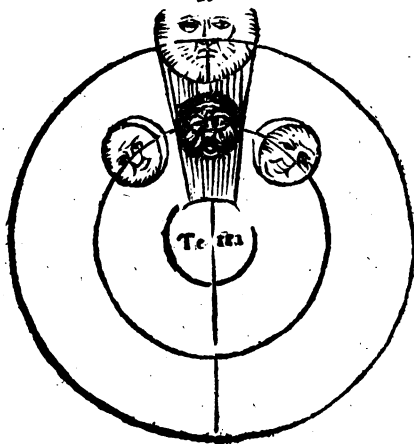

phicirtos, deinde dichotomos, post ea monoydes. Hæc omnia erunt apertiora ante oculos præcedente figura posita.

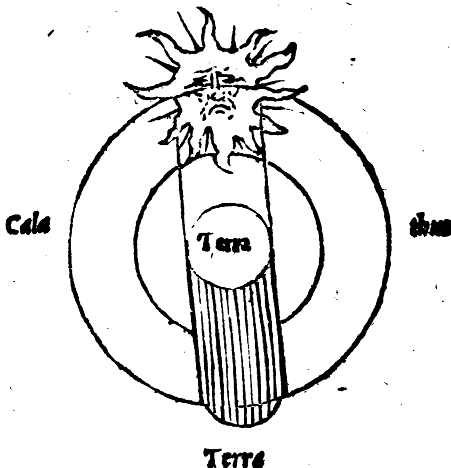
De Eclypsi Lunæ et quare singulis mensibus non contingat, et de figuris umbrarum. Cap. XXXII.

ECclypsis uerò lunæ est ratio. Sole & Luna in prædicta Eclyptica linea, sic dispositis, quod sol est in inferiori hemisperio, luna in superiori, terra uerò in medio: sic quod si linea descenderet à medio lunaris corporis, transiret per medium terreni & solaris, ad hunc modum.

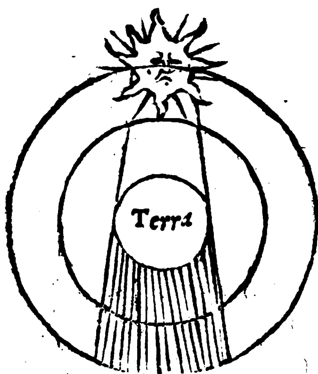
Eclypsis Lunæ.

Tunc tumor terræ altius interpositus, dirigit umbram, scilicet, usque ad ipsam lineam, unde & radiis solis, non possunt eam accendere: patiturque Eclypsim, donec mouendo se, tumorem transierit, & splendor in ea apparere incipiat. Inde est quod nunquam deficit nisi in quintadecima luna, quia tunc est soli opposita, non tamen in omni quindecima luna hoc contingit, Sed quotienscunque hoc contingit, in ea contingit. Sed quia hoc contingit ex figura umbræ terræ. De figuris umbrarum quæ ex aliquo rotundo corpore opposito splendori eiusdem fiunt præ doceamus. Omnis talis corporis umbra uel est cilindroides, uel conoides. Sed cilindrus est figura lōga & rotunda, æqualiter crescens, neque lineas in summum accingens. Inde dicitur cilindroides umbra quæ talis figuræ est. Quæ fit quotiens luminosum corpus & obscurum eiusdem quantitatis ad hunc modum:

Cum ergo corpus ſolis & terræ æqualia non ſint, quippe cum ſit ſol octies maior quàm terra, umbram terræ κυλίνδρος eſſe non poteſt. Calathus uerò eſt figura ab acuto in altũ rediens. Vnde & καλαθοειδὴς dicitur huius figuræ umbra, hoc fit, quãdo luminoſum corpus minus eſt obſcuro ad hunc modũ. Sed figura umbræ terræ

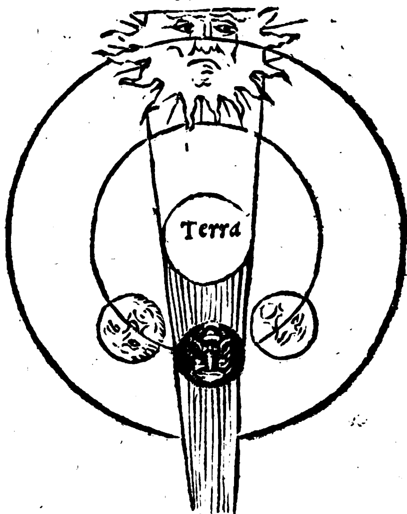

Vmbra terræ.
καλαθοειδής

terrę calathoides esse nō potest, quia sol, ut probat Macrobius, maior est terra. Chonoides uerò umbra dicitur: quia ex lato in acumē tēdit, quæ fit si luminosum corpus maius sit obscuro, ut monstratur in subiecta descriptione. Ergo quia solare corpus maius est terra, umbra illius Conoides est: cum sol & luna, ut prædiximus, conus umbræ terræ recto modo ad lunā tendit, eamq; inficit, nec radios à sole accipit, donec conum umbræ transierit.

Si autem in quintadecima luna non sit sic disposita, sed alterum sit aliquantulū uersus septentrionem, alterum uersus Austrum, conus umbræ non recto modo ad lunā dirigitur, nec eam inficit, sed

iuxta illam ad hunc modum.

Eclypsis Lunæ

Viso unde Eclypsis lunæ contingat, & quare nō in singulis mēsibus, de umbra quæ semper in medio eius uidetur, quid nobis inde uideat, dicamus. Cū luna frigida & humida sit, quāuis à sole illuminetur, aliqua parte sui retinet, quæ aliquid obscuritatis naturaliter inibi semper apparet.

HONORII AVGVSTVDVNENSIS PRESBYTERI, DE PHILOSOPHIA MVNDI.

Libri Tertij PRAEFATIO.

Etsi studijs docendi occupati, parum spacij ad scribendum habeamus. Quoniam inde multas uestes Philosophiæ abscindentes, & cum panniculis arreptis, totam sibi eam cessisse credentes, abisse dinoscimus, uoce ipsius clamantis excitati, ne nuda remaneat, particulas abscissas stilo nostræ paruitatis censuimus, non ignari morsibus inuidiæ in nos subiacere: nosq; hodie est periculum innoscere, & habere. Sed quoniam, ut ait quidam: Iustius inuidia nihil est, quæ protinus ipsum actorem rodit, excrucians animum. Et Hora.

Inuidus alterius rebus marcescit opimis.
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum.

De tormentorum illorum certi, & si de multis morsibus uenenatorum, non dubitantes, quasi Catonem per æstum Lybiæ feritatem sectantes, rationibus diuersis pusillorum muniti, ad sequentia transeamus.

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRESBYTERI, DE PHILOSOPHIA MVNDI. DE AERE. LIB. III.

CAPVT I.

T quoniam de æthere & ornatu eiusdem, quæ nobis uisa sunt, nostro proposito congruè docuimus, de aëre illi coniuncto, et subdito, doceamus, quæ, & unde in illo contingant, ostendentes. Aër igitur est à Luna usque ad terram, qui quanto terræ propinquior, tãto humidior & spissior: quanto remotior, siccior & splendidior. Hic cum sit suppositus soli, ex eo calorem & humorem accipit. Sed quoniã sol terminos torridæ zonæ nunquam excedit, illam partẽ aëris ex uicinitate accẽdit & remotã expertẽ sui caloris relinquit.

Qualiter quinque Zonæ sint in aere. Cap. II.

SVnt ergo in aëre quinque diuersitates ab antiquis zonæ dictæ sunt, non ut qui-

q̃dã æstimant sup̱ lunã. Illic nẽpe omnia immutabilia sunt, quia illic nulla est contrarietas. Cũ em̃ ibi æther, q ignis dicit, corporaq; stellarũ ignea, unde in aliqua parte erit frigus? Sed scio istos ex uerbis Philoso. errasse, qui quinq; zonas esse in cœlo, pronuntiãt. Cõtra hoc geminã habemus defensionẽ. Prima est, q̃d aër sæpe uocat̃ cœlũ, unde aues dicũt̃ cœli. Secunda est: Quod quinq; partibus aëris, quinq; partes ætheris suppositæ sunt, uocaturq; pars ætheris nomine partis aëris sit suppositi: diciturq; pars supposita frigidæ, frigida: q̃uis in ea nullũ sit frigus. Pars superposita torridæ, torrida: non quod in ęthere aliquis sit feruor caloris.

Quæ diuersitates ex aere in terra sint Cap. III.

EST ignis sup̱ior ita subtilis, q̃ accẽdere aliquid nõ potest, donec humido se misceat, & spisso. Istæ eædẽ diuersitates ex aëre supposito in terra sunt. Qualitas q̃ppe aëris, terrã subiectã inficit. Sũt igitur quinq; zonę in aëre, quinq; in terra. De aëre ergo supposito nostrę habitabili, disseramus, ostendentes quid in eo & unde

& unde sit, & à diuersitate pluuiæ, quia est omni tẽperiẽi cõmunis, incipiamus.

Vnde sint pluuiæ. *Caput IIII.*

PLuuiarum ergo diuersæ sunt causæ. Aliquando nanque fumus spissus, & humidus euaporat: qui cum ascendit, minutissimæ guttæ se inuoluũt, quæ grossiores & grauiores factæ, cadunt, fitq; pluuia. Aliquando uerò aër ex frigiditate terræ & aquæ spissatur, trãsitq; in aqueam substantiam, quæ ex calore Solis, ut glacies ab igne desiccata, cadit per minutissimas particulas. Aliquando ad nutrimentum sui caloris solem attrahere humorem contingit, & quia in illo liquidius est, in igneam transit substantiam. Quod uerò grauius deorsum cadit, ubi post acutissimum calorem uidemus contingere pluuiæ inundationem. Habet autem quæstionem.

Quare solis radij & calor ad terram tendant. *Cap. V.*

CVm proprium sit ignis, tendere sursum, unde est quod radij solis & calor ad terram tendunt? Ad quod dicimus.

thus, quia sol igneæ naturæ sit, non quia ex solo igne constet, sed quia in eo dominatur. Prædocuimus enim corpora stellarũ ex quatuor elementis esse facta, dominante tamen igne; Cũ sol ex quatuor elementis cõstet, quãuis igne dominante, q in eo ex terra & aqua est, ad simile, id est ad terrã & aquã tendit. Sed quia à caloris fonte procedit, secum aliquid caloris defert, quo terra & aqua calefiũt, & quoniã natura est caloris ascẽdere, calor qui prædicto modo descenderat, reuertendo secum aliquid humoris eleuat, quod ebulliendo in sui substantiã transmittat.

Quare sol calefacit terram, & ignis superior non. Cap. VI.

SI ergo propriè possimus loqui, dicamus quod sol sursum humorem eleuat, non attrahat. Ideoq; fons caloris dicitur, quia sic subdita calefacit: ignis uerò superior non. Cũ enim sit elementum nõ ex elementis factum, nihil est in eo quod ad inferiora descẽdat. Inde uerò est quod pars Arietis, & terræ, Soli subdita est feruida. Remota autem frigidæ, etsi sit

æther

ætheri subiecta. Sed dicet aliquis. Nonne ignis ubicunque est, calidus est? Cui dicimus, Non, nisi humido & spisso iunctus. Quamuis ergo super lunam sit ignis, non ibi feruor est: deficit enim humida & spissa materia, qua accendatur ignis, neque frigus, neque obscuritas, sed unus & continuus splendor, neque aliqua mutabilitas. Sed dicet ad hoc quod Aristoteles ait: Impossibile est ignem non calere. Respondemus ibi loquutum fuisse Aristot. de inferiori igne, quid semper alicui spissæ materiæ mixtus, nunquam calere desinit. Dicimus ignem calere, nõ actualiter, sed naturaliter. Quarta causa est pluuiarum, uentus eleuans humorẽ, de stagnis & fluuijs, & lacubus. Inde est quod ranunculi & pisces, à multis uisi sunt de aëre cadere. Cum enim, ut diximus, aqua uento sustollitur, contingit quod ranunculos & pisces secum eleuat, quibus ex naturali grandine descendentibus, stupent ignorantes. Nullum ergo tempus anni immune est à pluuia. In omni nanque

ni nanque uel fumus humidus euaporat, aër ex frigiditate spissatur, uel humor calore, uel uento eleuatur.

Quod ante finem mundi guttæ sanguinis cadent, uel quare sanguis dicatur fluere.
Cap. VII.

Hæc pluuia quãdoque plus solito spissata, ex nimio calore incensa, fit ad modũ sanguinis, rubea & spissa. Quod uidentes, rerũ causa, in ignorantes Philosophorum, dicunt sanguinem pluere. Inde ueri simile est dictum esse quod ante finem huius mundi guttæ sanguinis cadent, & cum debeat ex ustione finiri, ut testatur scriptura, quæ dicit: Ignis in conspectu eius exardescet. Et aliâs: Qui uenturus est iudicare uiuos & mortuos, & seculum per ignem. Aquæ ex calore in nubibus expensæ, ex feruore spissabuntur, & incensæ, rubeæque factæ, ad similitudinem sanguinis cadent. Et psalmo quadragesimonono: Deus noster manifestè ueniet, Deus noster & non silebit.

Est quando in pluuioso tempore arcus discolor in nubibus apparet, unde existant, & unde in eo tot appareãt colores, dicamus.

Cum, ut suprà diximus, cal r solis humorem eleuet, uel fumus humidus euaporet, aquæ in nube, ut in uitreo uase. & u b est tenuior & calidior, rubeum ostendit colorem, ubi spissior, purpureum uel nigrum. Inde est, quod arcus ille nunquã ut in opposita parte Solis relucet. Aêr enim ex splendore Solis ita irradiatur, q diuersi in eo colores apparent.

Vnde grando & nix. Cap. VIII.

Visis ergo causis pluuiarum, & arcus cœlestis, de grandinibus dissertamus. Cum igitur prædicto modo humor eleuetur, contingit sæpe in superioribus uentum frigidum & siccum fieri, qui guttas aquæ ex frigiditate congelãs, transmutat eas in lapideam substãtiam: et quia guttæ rotundæ sunt (quod potest probari per rotũda foramina, quæ agũt in lapide, assiduitate cadendi) grando rotunda descendit. Vnde carmen:

Gutta

Gutta cauat lapidem nō ui sed sæpe cadendo.
Ita homo doctus fit non ui, sed sæpe studendo.

Niues uerò sunt supradictæ guttæ, antequã grossæ sint, spissatæq́;, congelantur.

Quare niues nunquam contingant in æstate, cum in ea contingat grando. Cap. IX.

HIc subijcient: Cũ in æstate sæpe grando contingat, quare in eadem, iuxta inferiora montium nunquã niues cõtingant? Contra hoc dicimus: In æstate humorẽ ex calore alicuius eleuari, eleuãdoq́; guttas inuolui, quæ grossiores factæ, frigoreq́; congelatæ, grandinem gignunt. In hyeme uerò, quia frigus circa terrã est, guttas aquæ, antequam grossæ sint, ex frigiditate temporis constringi, & in niuem transmutari, constat. In æstate uerò, quia frigus circa terrã nõ est, donec in altum eleuatæ, grossæ & spissæ fiunt, non congelantur. Nunquã ergo in æstate niues, etsi in ea sunt grandines. De tonitruis & fulminibus, unde & qualiter contingant, differamus.

De tonitruis et fulminibus. Cap. X.

FVmo igitur, ut prædiximus, ad supe-

ra tendente, cum ad summum aëris peruenit, & præponderationem humoris, mouetur aëris summitas. Cuius particulæ ad modum undarum aqua sibi occurrentes, frangorem faciunt. Ex motu uerò aër calefactus, transit in igneam substantiam, fitq; coruscatio: quæ quamuis cum fragore fiat, citius tamẽ ad nos peruenit, quia uisus uelocior est auditu. Cũ. ergo, sicut prędiximus, sparsim ex fumo humido spissati generãtur, impetus qui ascendit sursum, est fragor sine fulmine. Sin autem impetus ille deorsum tendat, tamen tantus non fit, quod usq; ad obstaculum perueniat, nondum est fulmen. Cum uerò ad obstaculum peruenit, obstantia findit.

Sed quia proprium est motus aëris, tendere sursum, nulla materia exire uetante, reuertitur, sparsosq; recolligit ignes. Si uerò in hac inferiore parte aëris, multus sit humor, aër existens, in illo impetu igniri non potest, fitq; fulmen findens, non urens. Si autem ibi non sit humor, ex motu et siccitate ignescit, fitq;

ful

fulmen urens. Est autem fulmen pars aëris, collisione aliqua usq; ad obstaculum perueniens, cum impetu. Tonitruum uerò, est partium aëris sibi occurrentium sonus. Choruscatio autem pars est aëris ex impetu ignita & splendens. Non est ergo fulmen lapidea substantia, ut quidā asserunt. Si enim lapidea esset substantia non huc & illuc discurreret, nec sursum reuerteretur, & cum aliquam feriret carnem, & ossa comminueret. Ideo fulmen sæpius alta sternit, quia cum alto ablato obliquè descendit, citiùs alta repetit. Sed quia quorundam est sentētia, quoddam fulmen esse lapideam substantiam, ne ex ignorantia uel inuidia uideamur eam uituperasse, uel tacuisse, breuiter illud declaremus siue exponamus.

Aiunt isti, quod cum fumus humidus ad superna ascendit (proprium nāq; est fumi humidi ad superna eleuare, ut sępius à nobis expositū est,) eleuat cū eo aliquid terrenæ substantiæ, quæ ex calore solis in lapideam spissatur substantiam,

& continetur in concauitate nubis, donec impetu aliquo nubes diuidit, unde lapis ille impulsus, altum aliquid percutit.

Quare in sola æstate contingant fulmina.

Cap. XI.

HIc subijciet aliquis: Cum in omni tẽpore anni fumus humidus, ut prædiximus, ascendat, quare in omni nõ cõtingunt fulmina & tonitrua? Cui dicimus: Cũ ab fumo humido ascẽdente habẽt esse, nõ fiũt tamẽ inde donec ad summũ peruenerint aëris, quod ꝑ simile maris potest probari. Cum enim mare, ex fumo ascendente, in fundo cõmouetur, ex spissitudine, nõ potest huc uel illuc impelli. Sed cum usq; ad summum commotiò illa peruenerit, huc & illuc undæ impelluntur, fitq; tempestas. Quòd uero tẽpestas à fundo incipiat, ꝑ hoc potest probari, quod Phocas undas agitantes ante tempestatẽ uidemus. Vnde Plinius ait: Nautæ sunt dormitoriæ, quæ in fundo maris dormiunt. Fumo tamen, ut prædiximus, fundum maris commouente, excitati ad summum ascendunt. Quod uidentes

dentes Nautæ, experimento certi, etsi de Physica incerti, tempestatem futuram prædicunt, quippe iam incipit tempestas in fundo. Simile uerò est in aëre. Dũ em̃ inferiores partes aëris obtinet fumus, ex spissitudine non potest huc uel illuc impellere aëra. Sed cum ad summum peruenit, huc & illuc ex labilitate eum impellit, fiuntq; tonitrua et fulmina. In hyeme uerò, etsi aër spissus sit, non est tamẽ tantus calor, quod spissus fumus usq; ad summum possit erigi, non etiam in aëre. Remanens ergo in inferiori parte aeris, uentos & pluuias gignit. In æstate, cuius est maximus feruor quo eleuatur, fitq; partium aëris diuersa incursio: unde cõtingunt fulmina & tonitrua. In Autumno, qui est frigidus & siccus, neq; est humor qui eleuetur, neq; calor q eleuetur.

De eo quod stellæ uidentur aliquando cadere. Cap. XII.

IN eodem aëre uidetur nulla stella cadere, cadente aliqua. Cum igneæ sint naturæ, & proprius stellarũ locus sit æther, nunquam ad terram descendunt. Item

cum maximæ sint, etsi ex remotione par uæ uideantur, si aliqua caderet, totam terram uel maximam partem eiusdem occuparet, Non ergo cadunt, sed cadere uidentur. Sæpe etenim in superioribus partibus aëris, est uentus & commotio, etsi non sit in inferioribus, ex ea commo tione aer ignitus & splendens, per aera discurrit. Qui cum iuxta aliquam stellã splendere incipit, suo splendore uisum il lius stellæ nobis aufert, uideturq; quod stella ceciderit. Sed dicet aliquis: Vnde est ergo, quod stellam illã nõ uidemus? Huic dicimus: Stellam illam uideri pos se, sed eam esse, nesciri. Cum enim, ut prædiximus, aer ignitus discurrat, aer spissior, & modo tardior subsequitur, qui inter nos & stellam illam positus, ui sum eiusdem nobis aufert. Sed antequã transeat, & stella appareat, firmamentũ, quod ad occasum uoluitur, stellam illam ad ulteriora secum detulit. Cumq; appa ret, quia in alio loco, quàm antea esset, ui detur, alia stella putatur.

Quod Cometa non sit stella. Caput XIII.

De

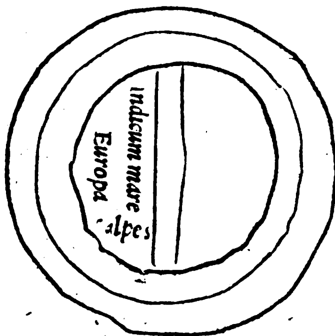
DE Cometa uerò quæ in mutatione imperij apparet, hoc sentimus, quod stella non est: quia neq; de infixis, neq; aliquis Planeta. Quod de infixis nõ est, ex hoc apparet, quod motus illius sentitur. Planeta uerò non est, cum extra zodiacum sæpe uideatur, nec motum Planetarum sequatur. Si item stella esset, esset in aliquo hemisperio. Cum igitur stellæ eiusdem Hemisperij apparent, unde ista, quæ maior uidetur, non apparet? Non est ergo stella, sed ignis, iuxta uoluntatem Creatoris, ad aliquid designandum, accensus.

De refluxionibus Occeani. *Caput* XIIII.

QVoniam de aëre, et eo quod in eo contingit, pro affectata breuitate transcurrimus, de aqua & situ eiusdem dicere incipiamus. Sapientia ergo diuina, sine calore & humore, nihil posse uiuere, præsciens: terram uerò & aquam esse frigidas, ut in ea uiuere aliquid posset, totius caloris fontem, id est, solem, ut æqualiter hinc & illinc terrã calefaceret, super medium terræ posuit. Sed quia à

solo calore nihil uiuere posset, in medio eiusdem, fontis caloris, fontem humoris supposuit, ex quibus hinc et illinc terra temperaretur. Est ergo fons humoris in medio torridæ zonæ, in medio Aequinoctialis circuli, terram circundans, qui ideo esse à pluribus non creditur, quia per nimium feruorem, ad ipsum nõ peruenitur. A Physicis tamen prædicta necessitate esse creditur, uerumq; mare uel Occeanus appellatur. Hoc uero mare cum usq; ad occidentem uenerit, duas refluxiones ibi facit, quarum una ad Austrum, alia ad Septentrionem uergitur, latera terræ sequentes. Similiter in Oriente duas facit refluxiones, ad prædicta latera se uergentes. Cum Occidentalis uerò refluxio, & illa Orientalis, ad prædicta latera se uergentes, sibimet occurrunt, ex repercussione ingurgitatur retrò mare, fitq; famosa accessio & recessio maris quæ fluctus maris dicit. Similiter aliæ duæ in capite, sibi occurrentes. Sũt alij qui dicunt, fluctus maris montes subditos mari caussam esse. Cum item
usq;

usque ad ipsos mare peruenit, retro cadit, & ingurgitatur, impleturq; retro alueus, sed antè expletur. Si antè uero expletur, retro item reuertitur, & expletur retro, sed impletur ante prædicta Occidentalis refluxio, ad septẽtrionem uergens. Cum iuxta latera terræ tãgens Africam, ad finẽ eius peruenerit, inter Calpem & Athlantem, usq; iuxta Hierusalem, mediterraneũ uocatur, diuersa à diuersis regionibus nomina accipiẽs. Qualiter uerò ascendat & descendat si quis scire desiderat, & quæ nomina, ex quibus regionibus sumpta, Mappam mun

di cõsulat. Sed quia facilius illabitur ani mo subiecta descriptio, id quod diximus oculis subijciamus: in posita Sphærula. Prædicta Occidentalis refluxio ad Septentrionem uergens, ex Athlante monte adiacente, Athlanticum mare uocatur, infra quam est Anglia, & uicinæ insulæ. Ex Orientali refluxione ad septentrionem uergente nascitur Indicum mare. Similiter ex alijs refluxionibus ad austrũ se uergẽtibus credẽdũ est, maria nasci diuersa. Sed hoc nostra attestatiõe describi nõ debet, q̃a ꝓpter torridã zonã interiectã situs illarũ nobis incognitus perseuerat.

De ortu uentorum. Cap. XV.

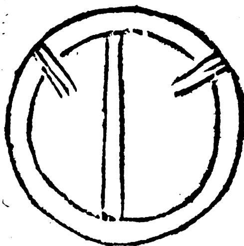
ET quia nostra sententia est, ex illis refluxionibus uentos nasci, de ortu eorum disseramus, tam Cardinaliũ q̃ Collateraliũ. Cũ igit̃, ut prædiximus, in Occidẽte ex illo fonte, totius humoris, duæ refluxiones, una ad Austrũ, alia ad Septentrionẽ diuidũtur, in illa separatione mouetur aẽr. Sed si tantus fuerit impulsus, quod usq; ad nos peruenerit, generat uẽtum, qui Zephyrus uocatur. Duæ

uerò

uerò Orientales, sua diuisione generant uentum, qui Eurus nominatur. Cum uerò Orientalis & Occidentalis ad Septentrionem uergentes, in medios sibi occurrunt, mouetur aër, fitq́ uẽtus septentrionalis, qui dicitur Boreas: qui idcirco frigidus, quia in frigida zona nascitur. Siccus uerò, quia nubes de hoc angulo terræ ad medium fugat, estq́ pluuiosus, iuxta fines torridæ zonæ. Cum uerò transit torridam zonam, calefit, etsi nobis sit frigidus, ibi tamen est calidus. Similiter cum duæ uergentes ad Austrum, in medio sibi occurrunt, generatur Auster: qui etsi ultra torridam zonam siccus & frigidus sit, ut apud nos Boreas, quippe cum in frigida zona oriatur, quia tamen transit per torridam zonam, calefactus est, & ad nos peruenit calidus, fugãdoq́ ante se nubes, usq́ ad angulum terræ, in quo habitamus, generat nobis pluuias, estq́ ex accidente nobis calidus & humidus, etsi in sua origine frigidus et siccus. Viso unde cardinales uenti oriãt̃, etiã unde sint, quatuor collaterales uideamus.

Si

Si in duabus refluxionibus ad Septentrionem uergentibus, Boreamq́ prædicto modo generantibus contingat, quod orientalis ex aliquo accidente sit uelocior, ultra mediũ Septentrionẽ & Occidẽtem occurrit, nasciturq́ uentus Collateralis, inter Boreã & Zephyrum. Si uerò occidentalis, ultra mediũ Septentrionalis orientali occurrat, fit uẽtus Collateralis inter Boreã & Eurũ. Similiter si aliæ duæ refluxiones ultra mediũ, modo hic modo illic, sibi occurrant, duo Collaterales uentos generant: unũ inter Eurũ, alterũ inter Austrũ, & Zephyrũ. Sed quia oculis subijciendo figurã, minuemus laborem, unam similem præcedenti faciamus, in qua non in medio sibi refluxiones occurrant. In prima ue ex illa Cardinales, ex hac Collaterales intelligamus. Sed quia in una figura, nõ plus q̃ duos possumus

mus

mus ostendere, per simile istarũ, de aliis intelligatur. Quæritur aũt: Si ex prædictis caussis contingãt uenti, cũ cotidie refluxiões diuidãtur, sibiq; occurrãt, quod testantur cotidiani fluctus, quare cotidie uenti non contingant? Cui dicimus: q;, et si cotidie contingant, non impetum faciunt, qui usq; ad nos perueniat. Sæpe uerò contingit, quod non putamus uentũ esse, cum in aliis regionibus, uel in superioribus aëris partibus trãsit, non tamen à nobis sentitur. Sunt qui dicunt cauernas terræ caussas esse uentorũ. Cũ enim eas subintrãt, partes aëris ex labilitate, una intrante, & alia exire uolente, fit cõflictus, q aër cõmotus, generat uentũ. Inde est quod Eolia, quia cauernosa est, regio uentorum dicitur. Alii dicunt fumũ humidũ ascendentem, & præponderatione sua aera mouere, uentũq; rigare. Nos uerò primum, & secundum, & tertium, caussam uentorum esse docuimus.

Vnde quædam aqua dulcis quædam salsa. Cap. XVI.

VNde aqua salsa sit, doceamus. Naturalis sapor aquæ insipidus est, unde na-

de naturaliter est insipidum Phlegma, ex accidente tamen fit salsa. Cuius ratio talis est: Cum mare, ut diximus, torridæ zonæ sit suppositum, ex calore spissatur, fitq; salsum. Certum nempe est, per ebullitionem aquam transire in salem. Sed dicet aliquis: Cum ex principio hoc salso, omnes aquæ nascantur, & ad idem reuertantur (teste Salomone, qui dicit: Ad loca unde exeunt aquæ, reuertuntur. Neque enim credendum est, aquas adnihilari, sed circulariter reuerti) unde est quòd quædam aquæ sunt dulces, quædam salsæ?

Quod aqua colata & attenuata fontes dulces gignat. Caput XVIII.

CVius hæc solutio: Cum terra cauernosa sit, aqua ex labilitate sua subintrat, quæ per Cataractas transiens, colatur & attenuatur, salsumq; amittit saporem, quæ ad terræ superficiem erumpens, fontes & diuersos riuulos dulcis saporis inde gignit.

Vnde

Vnde putei habeant humores.
Caput XIX.

SEd de puteis, unde habeant humores, dissensio est. Si enim à Cataractis fontes principium haberent, implerentur & decurrerent? Contra quod dicimus: Etsi à Cataractis principium habeant, non implentur tamen. Coniungit autem Catharactam non ibi finiri, sed hinc & illinc esse. Vnde ultrà trãsit aqua putei, & non ebullit sursum. Vbi enim fons finita est Cataracta: Inde aqua propter spissitudinẽ terræ, non ualens ultrà defluuere, cogitur sursum ebullire. Sũt alij qui dicunt, non esse ex Cataractis principium putei, sed ex sudoribus terræ. Cum enim terra aliquid humoris cõtineat, si perforata sit, descendunt guttæ aquæ ad modum sudoris hominis, & inde est aqua putei. Nobis uidetur ex utroque caussam esse. Quod enim ex Cataractis sinnt, per hoc probatur, quod iuxta flumina statim reperitur aqua putei, & quod cõtingit sępe uni puteo, post alterũ

facto

facto, aquam de primo auferri. Quod uerò ex sudore terræ sint, probatur per hoc quod in siccis & aridis locis, aqua putei reperitur.

Vnde aqua putei & fontis in æstate sit frigida, in hyeme calida. Cap. XX.

QVod aqua putei & fontis in hyeme sit calida, sic contingit: Cum hyems naturaliter sit frigida, ex frigiditate pori terræ constringuntur, nec potest calor euaporare, qui remanẽs, intus terram calefacit, & aquam. In æstate uero poris, superficiei terræ ex calore apertis, fumus euaporat, minuiturq́ calor: inde abintus erumpens, exit frigida. Est ergo aqua putei in ęstate frigidissima: aqua uerò fontis, quia propinquior calido aeri, minus frigida, minus adhuc aqua fluuiorũ, minus pluuiarũ. Sic ergo dulcis aqua colãdo per catharactas terræ fit. Sed aquæ illæ, ex quarum humoribus fontes exeunt, per superficiem terræ, nõ per Cataractas, spissæ sunt & salsæ, mariaq́ uocantur.

Vnde

Vnde exustio uel diluuium.

Cap. XXI.

ET quoniam communis Philosophorum sententia, terrena modo diluuio, modo exustione finiri. Vnde utrunque contingat uideamus. Cum sit aqua, ut prædiximus, fonti caloris supposita, contingit humorem paulisper crescere, caloremque superare, donec ad id peruenerit, quod nullis littoribus detentus, per terras se diffundens, terrena submergit. Qui cum ex calore solis, & ex siccitate terræ desiccatus sit, contingit calorem paulisper crescere, humoremque superare, donec ad id creuerit, quod per terram diffusus, eas adurat. Sunt qui dicunt, ex communi Planetarum eleuatione, uel depressione eorum contingere. Si enim omnes Planetæ simul eleuantur, plus solito à terra remoti minus de humore sibi assumunt. Vnde humor crescens per terram se diffundit, fitque diluuium. Sed si unus, uel duo, uel tres, eleuentur, sine aliis, nõ tamen excrescit. Quod enim crescit ex illorum eleuatione, desiccatur ex

aliorum propinquitate. Sic uerò ex uici nitate omnes adurunt terras, fitq́ exustio; quia quod iste ex propinquitata maius faciunt, aliæ remotæ minus faciunt. Et attendendum, quod diluuium aliud commune, aliud uerò particulare. Commune uerò continuum esse non potest, particulare uerò potest. Sicq́ alternatim pereunt mortalia. Vnde quia in tempore Noë per diluuium mundi fuit destructio, per exustionē mundus finietur

Vnde sit quod in lunatione modo crescunt humores, modo decrescunt. Caput XXII.

SEd quia in fine huius uoluminis de habitu maris est tractatum, unde in primis septem diebus lunationis fluctus illius decrescant, in alijs septem crescant, uideamus. Cum igitur interluniū est, quod totus splendor solis, qui eam accendit, aëra subditum non potest tenuare, neq́ humorem desiccare. Est enim tunc plenus fluctus. Sed cum splendor incipiens descendere, accenditur luna & desiccat aera, minuitq́ humorem. Quantoq́ plus descendit splendor, desiccatur humor.

humor, usque ad septimum diem. Septima uerò die, quia tota medietate accensa est, mediante aere, calefacit humorem. Qui ebulliens sursum eleuater, & sic usque ad decimumquartum diem crescit fluctus, sed quia in tertia hebdomada calor eleuans in ea minuitur fluctus maris immoratur. In quarta uerò, quia splendore accendente calor deficit, spissatur aer, humorque crescit, & inde fluctuat usque ad Nouilunium.

LIBRI TERTII FINIS.

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRESBYTERI,

In Librum Quartum Præfatio.

VPERIORVM uoluminū series à prima causa rerum orta, usq; ad terram defluxit, pruritum aurium non continens, sed utilitati legentium deseruiens, atque ideo animis stultorum non sedens. Iam enim illud impletum est: Erit cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros, prurientes auribus. Quæ igitur studij reliqua libertas sperari poßit, cum magistros discipulorum palpones, discipulos magistrorū iudices, legemq; loquendi & tacendi imponentes cognoscamur? In paucis enim magistri frontem, si adulantis uocem & uultum percipiens, etsi sit aliquis qui magistri seueritatem sequatur, ut insanus à Meretricibus magistra scholarum fugiatur, crudelisq; uocatur, & inhumanus: ut iam uerbis Verbicij poßit uti, atq; ideo nulli comes, ex eo tāquā Mancus, & existens corpus non utile dextræ. Vnde ergo deberent diligi, fugantur magistri. Secundum illud Ouidij:

Per quas

Per quas nos petitis, sæpe fugatis opes.

Sed quoniam probi est animum ad peiora nō flectere, sed melioribus conformare, remoto animo à peioribus, conformatoq; melioribus, ad cætera transeamus. Et quia de alijs elementis, & ornatu eorum sectantes compendia diximus, de terra & ornatu eius dicere incipiamus.

D. HONORII PRAEFATIONIS FINIS.

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRESBYTERI, DE PHILOSOPHIA MVNDI

Liber Quartus.

DE TERRA ET MVNDO.

CAPVT I.

ST ergo terra elementũ in medio mundi ſitũ,atque ideo infimũ. Mundus nẽpe ad ſimilitudinem oui eſt diſpoſitus. Nãq; terra eſt in medio ut uitellus in ouo. Circa hanc eſt aqua ut circa uitellum albumen. Circa aquã eſt aër,ut pãniculus cõtinẽs albumẽ. Extra uerò concludens omnia ,eſt ignis ad modum teſtæ oui.

De diuerſis qualitatibus terræ. Caput II.

HAec terra ſic in medio mundi poſita,& inde omnia recipiẽs põdera, etſi naturalit̃ ſit frigida & ſicca,in diuerſit tamẽ partibus ſuis,ex accidente diuerſas cõtinet q̃litates. Pars em̃ illius torridæ zonæ,parti aẽris ſubiecta, ex feruore ſolis,torrida eſt & inhabitabilis. Sed duo eiuſdem capita , frigidis partibus

aëris subdita, frigida sunt & inhabitabilia. Pars uerò tẽperatæ parti aeris subiecta, tẽperata est & habitabilis. Sed quia duæ partes illius, ut prædiximus, intemperatæ sunt, duæ infra sunt temperatæ, & habitationis patientes. Vna extra torridam zonam, altera ultra: sed quamuis habitabiles, unam tamen ab omnibus inhabitari tantum credimus, nec totã. Sed quia Philosophi de habitationibus utriusq;, non quia ibi sunt, sed quia ibi esse possunt, loquuntur de illis, quos nos non credimus esse, propter intellectũ lectionis Philosophicæ, aliquid inde dicamus.

De habitatoribus eius. *Caput* III.

PArs igitur zonæ habitabilis, in qua sumus, in duo diuiditur. Cum enim temperies aeris ex omni parte sit terræ, quædam pars temperata est, & habitabilis. Sed quoniam refluxiones Occeani latera terræ iuxta qualitatem Horizontis cingit, in duo illam diuidunt. Cuius superiorẽ partẽ habitamus. Antipodes uerò nostri inferiorem. Nullus tamẽ nostrũ ad illos, neq; illorũ ad nos peruenire potest.

Ex parte enim Septentrionis, frigus & refluxiones, transitum prphibẽt. Ex parte uerò Orientis & Occidentis, sol & refluxiones . Similiter alia habitabilis in duo diuiditur: Superius, quorum ἀντίοι nostri obtinent, & inferius ἀντίποδοι illorum. Sunt ergo in duabus habitabilibus quatuor habitatores, alij cum alijs in quibusdam temporibus conueniunt, in quibusdam differunt. Nos ergo & nostri Antipodes simul habemus æstatem, & hyemem, & alia anni tempora. Sed quando habemus diem, illi noctem, ecõuerso. Si enim ex propinquitate solis est Aestas, & ex remotione Hyems, ex mediocri distantia Ver & Autumnus: signa uerò nobis & illis æqualiter distant. quippe terram seruantia, & suum naturalem locum obeuntia, in quocunque signo sit sol, æqualiter erit nobis & illis, & idem efficiet. Meritò igitur habemus similes diuersitates, non tamen simul diẽ & noctem. Cum enim ex splendore sit dies ex umbra terræ fit nox. Vmbra uerò semper est in parte opposita splendori so

ri solis, cum in superiori parte terræ est splendor diei, in inferiori est umbra noctis, & econuerso. Nulla est ergo hora, in qua in aliqua parte non sit dies, & in aliqua non sit nox. Sed quęrit: Si nos, & illi, simul habeamus æstatem, & Hyemē, Sed quando nos diem, illi noctem. In æstate uerò nobis sunt longissimi dies, breues autem noctes. Habebunt ergo ipsi in æstate sua dies breues, & noctes longas, quod non est naturale æstatis? Contra hoc dicimus: Etsi quando nos diem, illi noctem, tamen in quodam tempore dies nobis & illis est communis, sed alteri in uespere, alteri in mane. Cum enim sol est nobis in ortu, adhuc est illis in occasu, habemusq; mane, illi uespere: ut circa horam primam nondum sit eis nox. Similiter in Occasu, ex quo sol incipit descendere, incipit illis apparere, & tunc est illis mane, nobis uespere. Inde est ergo, quod habemus, nos & illi, dięs æquales & noctes, etsi non simul. Similiter Hyems. Qualiter hoc sit, ingenijs legentium, discutiendum permittamus. Nos

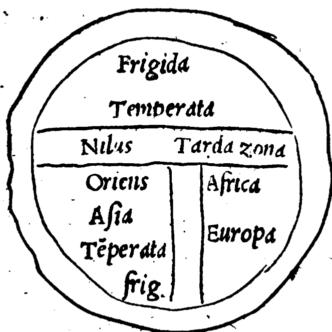
uerò & ἄντιοι similem habemus diem et noctem, sed quando nos æstatem, illi hyemem, & econuerso. Cum enim in eodē Hemisperio simul nos & illi habemus splendorem, & simul umbram: sed quia quando nobis est sol propinquus, illis est remotus: quando habemus æstatem, illi hyemem. Sed hic oritur quæstio, similis priori, ad quam siquis prioribus instructus accesserit, illius solutionem facilè inueniet. Nos uero, & Antipodes ἀντιῶν, neq; simul ęstatem, neq; simul hyemem, neque diem, neq; noctem habemus. ἀντίδικοι uerò & sui Antipodes sic se habēt, ut nos & nostri Anteci & nostri Antipodes, ut nos & sui. Antipodes nostri & sui, ut nos & Anteci. Et quoniam de habitationibus tribus & earum habitatoribus satis docuimus, de nostra dicere incipiamus. Nostra igitur habitatio ab oriente in Occidentem, à meridie ad Septentrionem extenditur, quæ quamuis temperata dicatur, non æqualiter tamen in omnibus suis partibus temperata est. Pars enim torridæ zonæ propinquior, ut

ut est Libia, Aethiopia, calida est & sicca, uicina frigidæ, frigida est, & humida, Occidentalis, frigida & sicca, Orientalis calida & humida. Aequaliter uerò distans, æqualiter est temperata.

De terminis Asiæ, Africæ & Europæ.

Caput IIII.

HVius item tres partes sunt principales, Asia, Africa, & Europa: & incipit Asia ab Oriente, & extenditur lateraliter à Septētrione, usq; ad torridam zonam, terminaturq; Thanai & Nilo, mediā partem habitabilis continens. Europa uero & Africa duas alias obtinet. Sūt uerò termini Africę, Nilus, ex parte Orientis: à meridie torrida zona, à Septētrione mediterraneum mare, ab Occidente refluxio mediterranei.

Termi-

Termini uerò Europæ ſunt ab Oriente Thanaís, ad Mediterraneum mare, ab Occidente refluxio, à Septentrione frigida zona, hoc modo.

Vnde in quibuſdam montibus perpetuæ ſint niues. Caput V.

IN hac itē ſunt mōtes, in quorum ſummitatibus ſunt perpetuæ niues, cum in conuallibus maximus ſit calor. Sed quæritꝰ, cum calor ſit ex ſole, & ex ſuperioribus, montes uerò ſint propinquiores ſoli, quàm ſuæ conualles, quare in ſuperioribus illorum ſint niues, & in conuallibus non? Cōtra hoc dicimus, quod & in ſuperioribus breuiter tetigimus: Quod quāuis ex ſole ſit calor, qui idem eſt calidæ naturæ, donec tamen humido, quod in ſui naturam tranſmutet, ſe commiſceat, nihil calefacere poteſt. Vnde in prædictis montibus, quia aër ſubtilis eſt ex nimia remotione à terra, à ſole non poteſt accendi, ſed ex ſua leuitate impulſus, huc & illuc, frigidus efficitur. In conuallibus uerò, quia aēr eſt ſpiſſus, & inde ferè immobilis, citò incenditur, et calefit, quod

quod per hoc simile potest ꝓbari. Quia si aër est immobilis, accenditur, & est calidus, sed si uentus ueniat, qui illum moueat, frigus sentitur. Hic oritur quæstio alia: Si aër in superioribus prædictorum montium ita est subtilis, unde ergo spissatur in nubes & niues? Nos uerò dicimus quod ille aer non spissatur, sed fumus humidus qui ex conuallibus ascendit, ex frigiditate superiorũ in nubes & niues, constringitur.

Quas qualitates contrahat terra ex diuersis uentis. Caput VI.

HAec eadem habitabilis, diuersis uẽtis exposita, diuersas contrahit qualitates. Si enim aliqua pars eiusdẽ montibus oppositis oriẽti, Septẽtrioni clausa sit, & Occidenti, exposita uerò meridiẽi est calida & sicca, & Hyeme habitationi bona, in Aestate pessima. Si uerò ex contrario, in Hyeme mala, in Aestate bona. Pars uerò Orienti exposita, aliis itidem clausa est, & calida & humida, & Veri bona, econtrario frigida & sicca. In autumno mala, sed in Vere bona. Idem uerò

de parti

de partibus terræ diximus, probari pō-
test per fenestras domus: Austrinæ nan-
que in æstate sunt malę, in hyeme bonæ.
Septentrionales econtrario. Inde erat ꝙ
Antiqui triclinia Australia & Borealia
faciebant, ut in Australi hyeme, in Bore
ali æstate discumberent.

De insertis arboribus.

Caput VII.

ET quoniam de hoc elemento, & de partibus eius satis disseruimus, de terræ fructibus & arboribus cōsequens est ut dicamus. Sed quia Macer & Dioscorides omne illud aperte docent, de illis taceamus. Vnam solam eius quæstionem cum eius solutione ponentes, quæ talis est: Cum alterius sit naturæ truncus alterius surculus, quæ sit causa crescendi? Causa crescendi est fumus qui uenit de terra, per radices & truncum, & dum descendit, perforans radices, aliquid terræ & aquæ substantiæ trahens, causamq́ uiuendi augmentandi, fructusq́ ferendi conferens. Hoc per truncum ascendit

dit, truncusq́ue quod suæ naturæ est conueniens, continet, naturaliq́ue calore illud digerens, in medullam, & truncum, & corticem transmutat. Quod uerò ad surculum ascendit, surculus similiter, quod sibi conuenit, in sui naturã dirigit. Quũ nobis hac quæstione & solutione, prædictorum autorũ, satis superq́ue dictum uideatur: restat ut de terreno animali aliquid loquamur. Quod cum omne sit mortale, quoddam tamen rationale, sed quia irrationabilia infinita sunt lectioni Philosophorum multum pertinentia, de naturis illorum, & unde quædam ruminent quædam non, dicere postponamus, ut de rationali & mortali, id est, de homine, quod dignius est, differamus, quod quia ex duobus, scilicet, ex anima & corpore constat, prius de humano corpore, quod nostræ cognitioni occurrit, deinde de Animæ uirtutibus doceamus. Sed quoniam de compositione primi hominis tam masculi quàm & fœminæ, qualiter & quomodo ex limo homo factus sit

ctus sit, in primo uolumine docuimus, de cotidiana hominis creatione, formatione, natiuitate, ætatibus, membris, de officijs, & utilitatibus mēbrorū dicamus

Quid sit sperma. *Caput* VIII.

CVm igitur ex spermate conceptio hominis fiat, de ipso aliquid dicamus. Sperma ergo est utile semen, ex pura substantia omnium membrorum cōpositum. Quod uerò ex substantia omnium membrorum illud sit cōpositum, ex hoc apparet, quod omnia membra inde creantur, naturaliterq́ est, ut similia con similibus nascantur. Aliud item ad hoc est argumentum, quod si pater in aliquo membro aliquam incurabilem infirmitatem habeat, filius in eodem membro eandem obtinebit.

Quare in pueritia coitus non contingat. *Cap.* IX.

A Quartodecimo anno tēpus coitus incipit. Sed querit: Cū calore & humore sperma causam cōtrahat, pueritia uerò calida & humida sit, quare in ea coitus non contingat? Cui dicimus, quod in illa ætate stricti sunt meatus, huic ad hoc

deseruia

deseruientes, unde sperma exire non potest. In aliis uerò aperti sunt, & apti coitui. In senectute uerò & senio propter frigiditatem coitus uix contingit. Post comestionem ante somnum molestum hoc opus, minuitur enim naturalis calor qui cibum debet digerere. Post somnum uerò quia cibus digestus est & uersus in sanguinem, tempus illius est. Quæ uerò complexio huic operi conueniat, ex secunda particula quæratur.

Coitus mox post sumptam escam inutilis.

De matrice. Cap. X.

MAtrix uerò est ista seminis susceptrix, intus uillosa, ut melius semẽ suscipiat, septem obtinens cellulas, humana figura, ut moneta impressas. Inde est, quod septẽ, nec unquam plures muli er uno lecto potest parere. Et quia ex matrice causa sterilitatis contingit aliquando, aliquid inde dicamus.

Quæ sit causa sterilitatis. Cap. XI.

CAussa igitur sterilitatis est nimia siccitas, nimia humiditas, nimis calor, nimium frigus. Cum enim sperma ex temperato, id est, sanguine con-

ftet, ut inde aliquid fiat ſimile, requiritſ. Aliquãdo nimia pinguedo eſt cauſa quare nihil concipiatur. Ex ea enim os folliculi obſtruitur, ne ſemen intrare poſſit. Vnde Virgil. in Georgic. dicit: Equas in tempore coitus macie eſſe extenuandas. Deinde ſubiungit Phyſicam:

Ne pinguior uſus ſulcos oblimet inertes.

Iterũ frequẽtia coitus huius rei cauſa eſt, delinitur cũ matrix intus ad modũ marmoris uncti, & nihil poteſt retinere. Si uerò in muliere nulla ſit cauſa ſterilitatis, ueniatq́ ſperma genituræ conueniẽs in matricem, clauditur ſtatim, ita ut ait Hypocra. quod nec acus poſſit immergi, factaq́ conceptio eſt. Ideoq́ conueniens genituræ diximus, quia ſi nimis ſit calidũ uel ſiccũ, nõ eſt aptum genituræ.

Si aliqua nolens poteſt concipere. *Cap.* XII.

SEd quæritur, Si ſolũ uirile ſemẽ ſine muliebri ſpmate genituræ ſufficiat. (Dicunt quidã illud ſolũ ſufficere.) Cuius rei hæc eſt probatio: Quod ſæpe aliquis homo cum aliqua nolente eaq́ flente, concubitũ & aliquãdo gignit, ubi nullum

nullum semen mulieris esse potest: non est enim sine uoluptate seminis emissio. Nos dicimus etiã muliebrem esse in cõceptione: quia per infirmitatem, quã puer contrahit, in simili membro à matre potest probari. Quod uero dicit, aliqua nolente, puerum concipi. Dicimus quia, etsi in principio displicet, in fine tamen ex fragilitate carnis concupiscentialis placet. Sed quia facta conceptione Mẽstruum solet cessare, unde contingat, & quare tunc cesset, edisseramus.

De superfluitatibus. *Cap.* XIII.

CVm mulier omnis naturaliter frigida sit, calidissima quippe, frigidissimo uiro frigidior est, cibum non potest bene digerere, remanetq́ superfluitas, quæ per singulos menses purgatur, menstruumq́ uocatur. Conceptione uero facta geminatur calor ex fœtu, unde melius cibus digeritur, ne tantæ superfluitates oriuntur ut prius. Item quia ex sanguine matricis nutritur fœtus, non indiget purgatione.

Quare homo cum natus est non graditur.

Cap. XIIII.

INde est, quod cætera animalia, ex quo nata sunt, gradiuntur; homo non graditur, quia ex sanguine menstruato homo in utero nutritur. Sed unde mulieres post conceptionem feruẽtiores sunt libidine, bruta uero animalia omnino ab ea cessant? Inde cum mulieres frigidiores sint uiris, luxuriosæ magis sunt illis. Vnde post coitum leprosi mulier nõ lædatur, accedens uerò uir, leprosus efficiatur dicere postponamus, ne corda religiosorũ si fortè hoc opus nostrum in manibus acceperint, diu loquendo de tali re offendamus.

De formatione hominis in utero.

Caput XV.

SPermate igit̃ in matrice locato, oreq́; eiusdem clauso, si in dextra parte remaneat (quia epar est in dextra parte matrici uicinum) melior, & calido sanguine nutritur fœtus, masculus efficitur. Si autem in sinistra parte, quæ à fonte caloris, id est, ab epare est remota, fœmina erit.

erit. Si uerò non bene in dexteram, sed aliquantulum uersus sinistram, plus tamen uersus dextram, uir effœminatus. Si in sinistra, ita quod aliquantulum uersus dextram, mulier uirilis. Cum uerò in una prædictarum quatuor partium semen locatum est, incipit uirtus digestiua operari, quæ calefaciendo calore matris illud spissat. Sed ex siccitate folliculum intra se conceptum continentem creat, ne aliquæ superfluuitates se illi miscentes, illum corrumpant: hic folliculus cũ puero crescit, & oritur. Septima die conceptus, ut refert Macrobius, guttæ sanguinis in superficie folliculi incipiũt apparere. Tertia Septimana ad ipsum conceptionis humorem se demergũt. Quarta in quædam liquida soliditate, uelut inter carnẽ & sanguinem coagulatur. Quinta uerò si puer in septimo mense nasci debeat, sin autem in nona, septima incipit uirtus formatiua, cuius est officium, humanam figuram conferre. Hanc sequitur uirtus assimilata, cuius est officium quod frigidum et siccũ est commutare in

frigidum et siccum, ut sunt ossa: quod fri gidum & humidũ, in Phlegmata, ut est pulmo: quod calidũ & siccum, in cholerica, ut est cor: quod calidum et humidũ, in sanguinea, ut epar. Deinde sequitur uirtus concauatiua. Huius est officium manus concauare, nares perforare, & cętera. Formatis uerò mẽbris, assimilatis et cauatis, incipit fumus humidus per uenas, & arterias discurrere, motum uitãq; conferre. Hic motus septuagesimo die à conceptu incipit, si puer in septimo mense nasci debeat: sin autẽ in octies decimo nono. Sed quia omnia quæ temporaliter uiuunt, cibo aliquo indigẽt, sequitur uirtus pascitiua, quæ usq; ad mortẽ extẽdit.

Vnde puer pascatur in utero. Cap. XVI.

SEd quare, qualiter, & quomodo puer in utero pascatur. Dicimus quod quibusdam neruis, qui in umbilico sunt, matrici cõiunguntur, per quos puro sanguine ab epate matris descendente, nutritur puer & crescit. Vnde quia digestum recipit, non indiget ægestate superfluitatis.

De natu-

De natiuitate, & quare nati in septimo mense uiuant Cap. XVII.

HAs prædictas uirtutes, sequitur natiuitas, cuius duo sunt termini. Septimus mensis & nonus. Habet autem quæstionẽ, quæritur, si ante septimũ mensem nascatur, uiuere puer non potest, & cur in septimo natus, uiuat, in octauo non. Dicunt enim Physici; Quia ante septimum mensem, non est tantus motus in puero, quod si nascatur, uiuere possit. In septimo uerò est motus sufficiens uitæ, unde puer mouens se, debiles neruos, quibus matrici iũgitur si habeat frangens illos, nascitur uitæ idoneus. In octauo mense, motu septimi debilitatus, uiuere non potest, donec refectus in illo, & in parte Noni iterũ incipit moueri, rumpensq; neruos, idoneus uitæ nascitur: & quia in calido & humido nutritus est nascens, & ad dissimile prodiens, contrarietatem sentit, uocemq; æmulationis emittit, & ideo prima uox hominis est uox doloris.

De infantia, & sensu. Cap. XVIII.

A Natiuitate uerò usque ad annum quintum est infantia, quia in quadam parte illius fari non potest, in altera uerò si loquitur, imperfectè loquitur. In hac ætate sensum habere potest, rationẽ tamen & intellectum non. De sensu igitur aliquid dicamus, De ratione uerò & intelligentia, quare in tali ætate haberi non possint, quia sunt de uirtutibus animæ, loquendo de anima, satis inde dicemus. Et quia ex animali uirtute, quoniã præcedit naturalis & spiritualis sensus, habet principium, de istis uirtutibus, à naturali quæ prior est, inchoando delibemus. Cum igitur homo constet ex quatuor elementis, ex calore & humiditate, contingit humidum fumum nasci & calidum, qui diffusus per membra mouẽs illa, digestionem trinam operatur, uirtusq; naturalis uocatur. Et quia de tribus digestionibus facta est mẽtio, inquiramus quid sit, & ubi sit, & qualiter fiat.

De digestionibus & lapide urinæ. Cap. XVIII.

Dige

DDigeſtio igitur eſt alicuius rei per ebullitionẽ facta mutatio. Prima uerò digeſtio fit in ſtomacho, ſecũda in epare, tertia in omnibus mẽbris: quare de prima primum dicamus. Cum humanum corpus incremento indigeat, in quadam ætate, in omni uero reſtauratione, quippe interiori & exteriori, calore & frigore deuaſtantibus neceſſe fuit, cibum & potum, ex quibus eſſet mutatio & incremẽtum ſubintrare. Sed ſi cibus eſt groſſus, neceſſe fuit, ut priuſquã intraret ſtomachum, tenuis & deſiccatus redderetur. Ad hoc ergo dentes parati ſunt, nati ex phlegmate, per gingiuas deſcendente, & ex ſpiſſato frigore, & durato, cibũ conterant. Lingua ad modum manus Molendinarij illum uertat, & ſub dentes reducat, quæ ad hoc ſpongioſa eſt, ut cibi ſuccum recipiens, ſaporem diſcernat. Fit ergo in ore quædam primæ digeſtionis præparatio, cibus uero cum potu ſic præparatus, per νοσόφαγον, id eſt, in ſtomachum per portam, cuius introitus amplus eſt, deſcendit, ibiq; decoquitur

tur,& in speciem Typsanæ transmutat,
& est hæc prima digestio. De stomacho
uerò, utrum sit calidæ naturæ, est quæ-
stio. Aiunt quidam, quod calidæ naturæ
sit, aliter enim cibus non posset decoqui:
cum ergo cibum decoquat, & trans-
mutet, calidus est. Nos uero dicimus, sto
machum frigidum esse naturaliter, cali-
dũ accidentaliter. Est eñ neruosæ natu-
ræ, ut quãdo homo plus solito comede-
ret, extẽderetur, quãdo minus, cõtrahe-
retur. Iterũ necesse fuit, q̃d esset neruosæ
naturæ, ne cũ aliquid durũ, nec cõmasti-
catũ reciperet, læderetur: cũ igitur omne
neruosum frigidæ sit naturæ, ergo & sto
machus. Sed ut melius cibũ retineat, do-
nec decoquat, intus est uillosus. Quãuis
tamẽ naturaliter sit frigidus, ex accidẽte
calefit. Superpositus est eñ epati, ita scili
cet q̃ ferè totus ab eo includitur. Ex de-
xtra uerò eius parte est fel, ex sinistra est
cor, quæ calida sunt & sicca: inde calidus
est stomachus, ut igni superpositus caca
bus. Si ꝓpriè uolumus loq. in stomacho
dicimus cibum coqui. Cibus igitur sic
est

est, in modum Typsanæ mutatus, per πυλωρὸν, foramen, quod porta dicitur, exiens intrat duodenum intestinum, sic dictum quia quantitatem duodecim digitorũ, quales sunt digiti eiusdem in unoquoq; obtinet. Relicto uerò eo quod eius nutrituræ est conueniens, transit in aliud quod ieiuniũ dicitur: quia nihil inde retinet. Huic ieiunio uenæ quædã ab epate uenientes se coniungunt, per quas quod liquidius est transit in infima epatis, Miseraicæ, quia succum mutant, sic dictæ. Quod uerò frigidum feculentum est, in longationem, & in secessum descendit: & hæc est primæ digestionis superfluitas. Illud uero liquidum q̃d in infima epatis transit, calore eiusdem digeritur. Quodq; in ea calidum & siccum est, transit in Choleram, per quasdam uenas, ad cistã fellis transmittit: & hoc est choleræ sedes, inde quædã pars ad cõfortandum in stomachum transit; quod frigidum & siccũ in Melancholiã transit, & ad splenẽ, sedem Melancholiæ trãsit. Sed quædã pars ad stomachũ descẽdit: inde

inde ad retentiuam confortandā. Quod uero frigidum & humidum in Phlegma mutatur, & ad pulmonem ſedem phlegmatis tranſit, quadam parte propter expulſiuam uim in ſtomachum trāſmiſſa. Quod ſi calidum & humidum, in ſanguinem uerſum, remanet in epate, quod eſt ſedes ſanguinis. In epate ergo quatuor gignūtur humores, proprias ſedes habētes, Cholera, Phlegma, Melancholia, id eſt, nigra Cholera. Sanguis epar, phlegma pulmonem, quamuis quidam dicūt Phlegma, proptiam ſedem non habere, ſed cum ſanguine, ut melius poſſit per membra diſcurrere, remanere. Et hæc eſt ſecunda digeſtio. Quod ibi ſuperfluum eſt, per λίριν, uel υλιν uel Quilim uenā quæ ſplene adiacet, & ad renes deſcēdit. Quod ibi liquidum eſt, ad ſui nutrimentum retinentes, reliquum per uricides poros ad ueſicam tranſmittit. Quod per uirilem uirgam exiens, urina dicitur, & hæc eſt ſuperfluitas ſecum digeſtionis. Sed quia pueri habent poros uricides ſtrictos, quod ibi ſpiſſum eſt rema

nens

tiens, in lapideam transit substantiam. In aliis uerò ætatibus, quia pori aperti sunt non generatur ibi lapis, sed circa renes: ergo pueris nascitur lapis in collo uesicæ, senibus circa renes. Sanguine uerò in epate prædicto modo generato, ad omnia transit membra per uenas, quorũ calore digestus, in eorum similitudinem trãsit. Superfluitas uerò per sudores exit. Alia uerò pars, ad epar reuertitur, ibi decocta descendens, exit cum urina, Sedimenq; uocat. Sed si in fundo sit urinæ, dicitur ὑπόστασις, id est, natura subsistens, siue substantia: si in medio ἐναιώρημα, siue ἐναιώρει, id est, ad inferna in aluum fundẽs: si in summo, Nephile, nephi, id est, purificatio. Sed quid significet in diuersis locis existens, quid quando est continuum quando diuulsum, quod ex substantia et calore, dicere non est nostrum. Si quis uerò hoc scire desiderat, Theophylũ de Vrinis legat.

Quod homo naturaliter sit calidus et humidus, et unde longus et paruus, gracilis et grossus. Cap. XX.

Huius

HVius item naturalis uirtutis est augmentum conferre, quod contingit ex humore et calore. Quod enim aliquis ascendit, est caloris: quod uerò spissatur, humoris. Sed dicetur: si ex calido & humido incrementũ, unde cholerici et Melãcholici, quorum alteri frigidi & sicci, alteri calidi & sicci sunt, crescunt? Nullũ uerò esse hominem dicimus, q calidus nõ sit, & humidus: sed tamẽ quidã plus qdã minus. Verbi gratia: Homo naturaliter calidus et humidus, et inter quatuor qualitates tẽperatus, sed qa corrũpitur natura, cõtingit illas in aliq iniẽdi & remitti. Si uerò in aliq intendat calor, & remittat humiditas, dicit Cholericus, id est, calidus & siccus, nõ est sine humiditate tamen. Sin uerò in aliquo intentus sit humor, calor uerò remissus, dicitur Phlegmaticus. Sin aũt intensa sit siccitas, remissus calor, Melancholicus. Sin uerò æqualiter insunt, dicitur Sanguineus. Sunt ergo omnes homines naturaliter calidi & humidi, sed propter qualitates intensas & remissas, recipiunt nomen in tensio-

tensionis, & nomen cõtrarij, id est, remissi. In omni igit cõplexione homo pótest crescere, plus tñ in alia, & minus in alia: in quadã in longũ, in quadã in latũ. Cholerici nãq; longi & graciles: longi ex calore, & graciles ex siccitate. Sãguinei uerò ꝑpter calorẽ longi, pingues propter humiditatẽ. Phlegmatici uerò propter frigiditatẽ parui, propter humiditatem grossi. Melãcholici aũt propter siccitatẽ graciles, propter frigiditatẽ breues. Istæ naturales proprietates sæpe uariantur ex accidente. Nã Cholerici et Melãcholici uel ex ocio, uel comestibne sunt pingues. Sanguinei et Phlegmatici ex abstinẽtia, uel labore graciles. Quod uero Sãguinei & Phlegmatici et cæteri, pariter sunt parui, ex paruitate matricis uel spermatis cõtingit. Hæc naturalis uirtus habet quædã principalia mẽbra, quædã deseruientia, & ad iuuãtia, quædã alterum quædã neutrũ. Sed quia hæc à Iohannicio in Hysagogis satis dictũ est, illo postposito ad somnum, qui ad naturalem uirtutem pertinet, transeamus.

De som-

De somno. XXI.

SOmnus ergo est quies animaliũ uirtutum cum intensione naturalium. Contingit autem fumo humido ad superiora ascendente, implentur nerui, quibus animalis uirtus solet descendere. Desinit ergo uidere animal, & audire, & cætera. donec naturali calore illo de siccato, animalis spiritus incipiat ascendere, & ad aliquem sensum animalem excitare.

Vnde somnia, et de animali et spiritali uirtute.

Cap. XXII.

SOmniũ uerò ex reliquijs cogitationum, ex cibo & potu, & ex temperie, & ex complexione, ex qualitate iacendi, habet existere, & hoc nihil significat. Alia ex ministratione Angelorũ, alia ex mundi causa, alia ex uirtute & libertate animæ, quorum omnium probationes in promptu habemus. Sed quoniam nostro proposito, hoc multum non attinet, & ad finem uoluminis tẽdimus, illo prætermisso ad spiritalem uirtutem transeamus. Pædictus ergo fumus per

diuersa

diuersa foramina transeundo subtiliatus ad cor perueniens, ad attrahenda aëra, illud dilatat, ut interior calor temperetur: ad expellendas uerò superfluitates idem constringit, & tunc dicitur spiritalis uirtus, cui arteriæ deseruiunt. Sed ad animalem uirtutem ueniamus. Prædictus uerò fumus per neruos ascendens colando, ita subtilis efficitur: qui perueniens ad cerebrum, spiritus dicitur: descendensq́ per diuersa instrumenta, diuersas operatur animales uirtutes, ut ostendemus: quæ quia à cerebro prodeũt, de ipso antè dicamus, deinde qualiter sensus inde prodeant, & quoniam in capite continentur, ab illo exordiamur.

De capite. Cap. XXIII.

CApur est quædam substantia Sphærica, quasi duobus digitis, antè & retrò expressa. Rotunda uerò, ut melius in eo cerebrum moueretur: & ne superfluitates in angulis, si ibi essent, remanentes, illud corrũperent. Ante & retro propter neruos inde procedentes, quorum priores sensus operãtur, posteriores uerò

rò motum corporis uoluntarium. In eius exteriori parte, est graneum, cuius pelliculæ adhærent capilli, ex fumo ascẽdẽte, & per poros exeunte, nati. Fumus etenim exiens ille siccus, ex frigiditate aëris constringitur, & in corpulentam substãtiam uertitur: alio uerò fumo exeunte, impellitur sursum, quod induratũ est, & sic crescũt capilli: sed quia naturale est ponderosum descẽdere, curuantur descendunt. Vnde quia & nulli ætati desunt superfluitates, neq; alicui deest incrementum capillorum. Similiter est de unguibus, qui ex superfluitatibus cordis per summitates digitorum exeuntibus, ex frigiditate induratis, fiunt. Cæteri uerò pili barbæ, & pectoris, cuidam ætati desunt. Barbæ uerò fœmineo sexui desunt. Cum enim barba ex calore habet existere in homine, propter geminũ calorem cordis & testiculorum, potest esse. In muliere uerò propter frigiditatẽ esse non potest, nisi sit aliqua præter naturam calida. Eadem ratione nec est barba in Spadonibus. In pueritia uerò esse

non

non potest; propter strictionem pororũ: & quoniã fumo ascẽdẽte fiũt capilli; iuxta qualitates complexioni uniuscuiusq; contrahunt colores. De quibus in Physica satis dicitur. Ad cætera transeamus.

De cerebro. Cap. XXIIII.

SVb graneo duæ pelliculæ sunt, Miningæ dictæ, quarũ exterior, durior est, duraq; mater dicitur: propinquior uerò cerebro, ne lædat ipsũ, tenuior, diciturq; pia mater. Sub istis est cerebrũ, cuius talis à Cõstãtino datur diffinitio. Cerebrum est alba & liquida substantia, sine sanguine. Quæritur an frigidum sit, an calidum? Dicimus quia naturaliter sit frigidum, ne continuo motu desiccetur. Sed in capite sunt tres cellulæ, in prora, in puppe, in posteriori parte. Prima uerò cellula est calida & sicca, & dicitur Phantastica, id est, uisualis uel imaginatiuus, quia in ea uis uidendi est, & intelligendi, sed ideo calida & sicca est, ut formas rerum & colores attrahant. Media uerò dicitur λογιστικὸν, id est, rationalis; quia in ea est uis discernendi. Quod

enim Phantastica trahit, ad hanc transit, ibiq; anima discernit. Est calida & humida, ut melius discernendo, proprietatibus rerum se cõformet. Tertia uerò, Memorialis dicitur, quia in ea est uis retinẽdi aliquid in memoria Quod enim in logistica cella discretum est, transit ad memorialem, per quoddam foramen, quod claudit quidã panniculus, donec aperiatur, quando aliquid tradere uolumus, uel ad memoriam reducere. Ista est frigida & sicca, ut melius retineat. Frigidi enim & sicci est constringere. Sed dicet aliquis: Quomodo hoc in quoquã potuit probari? Dicimus per uulnera illis partibus accepta. Cum enim esset aliquis bonæ intelligentiæ, rationis & memoriæ, uidetur Physicis, quòd accepto uulnere, in aliqua illarum cellarum, uim illius amittat, uires aliarum retinens. Vnde Solinus in Polystorijs narrat, de quodam qui accepto uulnere in occipitio, ad tantam deuenit ignorantiam, quod nesciuit se habuisse nomen. Ergo merito antiqui dicebant, in capite esse sedem sapientiæ.

In

In capite enim habent ſedem quē faciũt ſapientem, intellectus, ſcilicet, ratio & memoria. Ab hoc cerebro ꝑdeunt nerui ad oculos, per quos animalis ſpiritus exiens, uiſum operat̃, ut oſtẽdemus. Sed prius de ſubſtantia oculorũ aliqd dicamus.

De oculis. Cap. XXV.

OCulus ergo eſt quædam orbiculata ſubſtantia & clara, ſed in ſuperficie aliquantulum plana, ex tribus humoribus, & ſeptem tunicis conſtans. Orbiculata eſt, ut huc et illuc uerti poſſit; in ſuperficie plana, ut melius formas rerum & colores in ſe poſſit recipere, lucens & coruſcans ex humoribus, ut à uiſuali ſpiritu poſſit penetrari. Ex tunicis, ut ſuperfluitates expellãtur, ne illum lędant. Sed ſi quis nomen humorum, & tunicarum, & diſpoſitiones ſcire deſiderat, Panthegiũ legat. Duos uerò oculos natura inſtituit, ut ſi unus læderetur, alter remanet. Deinde de uiſu dicamus.

Qualiter uiſus fiat. Cap. XXVI.

CVm igitur naturalis ſpiritus per neruos à cerebro prodeuntes ad o-

culos usque peruenerit, exiens, si aliquē splendorem, uel Solis, uel alterius reperit, usq; ad obstaculum dirigitur: quia offerēs se, per ipsum se diffundit, formisq; & illius coloribus informatus, per oculos, & per phantasticam cellam transit, uisusq; efficitur. Inde est, quod uisu figuras rerum et colores discernimus. Stoyci tamen dicunt, uisualem spiritum usque ad obstaculum non peruenire, sed oculum figuras rerum & colores in se recipere, ad quam perueniens ille radius, similiterq; informatus, uisum operatur. Sunt alij qui dicunt, illum, formis & coloribus ad obstaculū peruenire, neq; oculo informari, ad quē radius perueniens, informatusq; reuertens, uisum operatur. Nobis uerò placet illa sentētia, quia uisualis spiritus usq; ad rem perueniat. Cuius rei hæc est probatio: Quia ex uisu alicuius lippientis sæpe contrahimus eandem infirmitatem: Et unde hoc, nisi quod à uisuali spiritu ad corruptionem oculorum perueniens corrumpitur, reuertensque oculum corrumpit.

rumpitur. Huius eiusdem rei facilis probatio est, quia sic contingit: Cum homines sint contrariæ complexionis, alij etenim sunt calidi, alij frigidi, alij humidi, alij sicci, uisualis spiritus ab aliquo exiens, qualitates illius secum trahens, diffusus per faciem alterius contrariæ qualitatis, illum corrumpit. Contraria nanque contrarijs læduntur. Inde est quod uetulæ lingentes faciem, expuentes, illud curant. Quod enim ibi est nociuum expuunt. Vt igitur uisus fiat, tria sunt necessaria: Interior radius, exterior splendor, obstaculum rei. His enim concurrentibus, est uisus, aliquo uerò istorum deficiente, deficiunt.

De contuitione & intuitione & detuitione.
Cap. XXVII.

VIsus aũt species sunt tres: Contuitio, intuitio, detuitio. Et est cõtuitio, quãdo aliquid uidemus, nullo in eo occurrẽte simulachro, sed ostendẽtet qualiter uisus fieret, de ea satis diximus. Intuitio est quãdo aliquid uidemus, in cuius superficie aliq̃d occurrit symulachrũ. Detuituo

uerò est, quãdo nõ in supfilie, sed in fundo apparet, ut in aqua: diciturq; detuitio, quasi deorsum tuitio. Restat ergo de tuitione dicere: quorũ quia eadẽ est ratio, etiã de detuitione disputemus, ut quod de ea cõstituamus, de intuitione intelligamus. Cũ ergo uisualis spiritus ad aliquid uidẽdum dirigitur, ex labilitate huc & illuc impellitur, informatusq; formis circunstantia, si ad aliquid obscurum peruenerit, ex sui subtilitate uideri non potest. Sin autem ad aliquid radiosum, ex splendore illius apparet. Aristoteles uerò dixit, nullum apparere sibi ibi simulachrũ sed hominẽ se & posteriora uidere, hoc modo: Cum prædictus spiritus aliquid radiosum ostendit, radijs illius elisus repercutitur, reuersus ad faciem uidentis, & posteriora illa percipit: sed quia mediante speculo hoc contingit, uidetur hoc in speculo apparere. Sunt qui dicunt aẽra inter hominem & speculum diuersis formis & coloribus insignitum. Vnde si aliquid opponatur, splẽdidum apparet. Sin autem econtrario, non.

De

De auditu. Cap. XXVIII.

AVditus autem sic contingit: Cum aër naturalibus instrumentis percussus, foramina uocis acceperit, exiens, primam partem aëris quam reperit, simili informat forma, & alia aliam, donec ad aures perueniat; ad modum tympani, siccas & concauas, quibus resonantibus, excitatur ille spiritus animalis, descendensq; ad aures, per quosdam neruos, informat se simili forma, sicq; formatus, ad Logisticam cellulam reuertẽs auditum operatur. Similiter alij sensus fiunt, eodem spiritu animali ad illorum instrumẽta per neruos à cerebro descendente. Et quoniã de perceptis ab illis iudicat anima, de anima & eius uirtutibus tempus est differere.

Quid sit anima. Cap. XXIX.

ANima est spiritus quidam coniunctus corpori, idoneam rationem discernendi & intelligendi conferens. Quod ex anima sit discernere, & intelligere sic probatur: quod crescente cura corporis, minuuntur illæ uirtutes, decre

scente illa, & crescente cura animæ, & illæ crescent. Si enim ex natura corporis essent, crescente cura corporis, crescerẽt. Augmentata nanque caussa, augmentatur effectus. Iterum cum omnis creatura corporea uel spiritus sit, conueniens fuit, ut homo ex spiritu & corpore constaret, ut cũ utroq; aliq̃ affinitatem haberet. Hoc ergo cũ corporibus uita carentibus cõmune existere, cũ herbis & arboribus uiuere, cũ brutis animalib sentire, cũ spiritib. discernere. Inde est, q̃d in diuina pagina, homo dicit᷑ omnis creatura

Quæ actiones sint animæ & corporis. Cap. XXX.

CVm ergo ex anima et corpore homo sit, dominãte anima, qppe in q̃ est similis creatori, inconueniens esset si corpus suas actiones haberet, anima uero nõ. Sed dicet aliqs: Quomõ discernã, quæ actiones in homine debeãt iudicari animæ, & quæ corporis sint? Dicimus: Oẽs illæ actiões quæ cõmunes sunt homini cũ bruto animali, uel cũ corporib. uita carẽtibus, etsi anima illas in homine operet᷑, nec debent dici animæ, sed corporis. Quæ uerò inueniunt᷑ in homine, &

in nullo alio corpore esse possunt, animę sunt: discernere, et intelligere animæ est, sentire uerò & similia corporis.

Quomodo motus corporis contingant. Cap. XXXI.

SEd dicet aliqs: Si animæ actiones nō sunt, nec debent dici, uel uirtutes uel uitia animæ, & quare illa dānant̃ uel remittātur? Nos uerò dicimus: Etsi illius nō sint actiões, esse possūt eius uitia. Cū em̄ ad hoc sit anima homini data, ut illicitos motus corporis corrigat, ignorātia illius uel negligētia contingunt. Sicut ergo, si discipulus uel seruus negligentia doctoris uel domini, peccet, magister uel dn̄s, extra culpam non est, sic nec anima illis contingentibus. Non ergo extra culpam est, etsi illius non sint actiones.

Qualiter anima sit in homine. Cap. XXXII.

CVm igitur homo ex anima & corpore constet, quærit̃ an sit apposita, an concreta, an commixta, an coniūcta? Vno qppe istorū modorū insuntomnia, quę sunt in alicuius cōpositione. Apposita nō est qa tūc extra corpus anima esset nec æqualiter illud moueret. Omne em̄ appositum extra illud est, cui est apposi-

tū, & maiores uires habent in proximo, ut alicui ignis appositus. Concreta non est. Concretū est q̄d ex substātia trāsit in alterius substantiā, ut aqua per ebullitionē in salem, Cū ergo anima non transeat in corporis substantiam, sed semper spiritus, concreta illi non est. Nullum etenim commixtorum, esse suum retinet. Non sunt ergo commixta, corpus & anima. Coniuncta ergo sunt, sed ita quia tota in omnibus partibus est corporis, esse suum retinens, tota & integra, hic subijcient: Si in omnibus partibus tota est, abscisa una parte corporis, anima tota abscisa est à corpore? Nos uerò dicimus: Animā nō esse in aliqua parte corporis, nisi dū anima est coniuncta corpori idoneo uitæ. Separata ergo corporis parte, remanet anima in alijs partibus, in quibus anima ante tota erat. Iterum quæritur, an anima sit ex eadem parte & corpus, an ex alio? Nos dicimus: Nullam illius esse certam, propter creatorem solū, qui in omnibus dat esse. Vnde Plato omnium Philosophorum doctissimus dicit: Deum creatorem, stellis creatis à se

spiritibus causam formandi hominem iniecisse, ipsam uerò animam fecisse, & illis tradidisse: quia ministerio spirituū, & effectu stellarum, corpora humana existunt & crescunt, sua uoluntate Creatoris anima existit.

De tempore coniunctionis illius cum corpore.

Cap. XXX.

ITem quæritur: An humana anima ante existat, quàm corpus, & quando illi coniungitur. Dicimus illam ante nō subsistere, quod probari potest hac ratione, & autoritate. Si enim ante esset, uel in miseria uel in beatitudine esset, nullo præcedente merito. Autore hoc Augustino probatur, qui dicit: Deum cotidie creare nouas animas. Tempus uerò illius cum corpore, à nullo diffinitur. Nobis autem uidetur post operationem informatiuæ & cōcauatiuæ uirtutis. Tūc enim naturalis uirtus per mēbra discurrere incipit, sine qua uita non potest esse nec anima in corpore.

De uirtutibus. *Cap.* XXXIIII.

HVius animæ diuersæ sunt poten-

percipit

tiæ, scilicet: Intelligentia, ratio, memoria & est intelligentia uis animæ, qua percipit homo incorporalia, cum certa ratione quare ita sit. Ratio est uis animæ, qua pcipit homo qd sit, in q res coueniant, cũ alijs, & in q different. Memoria uerò est uis, q̃ firme retinet homo ante cognita.

Quare non discernat & intelligat infans.

Cap. XXXV.

SEd quæritur cũ istæ proprietates sint animæ, quare infans, in quo est et anima, nec discernat, nec intelligat, etc. Ad hoc dicimus, quia anima hominis à creatore habens principium, ex quo est perfecta quidem in genere suo. Vnde est, quod ex quo est anima quod nescit, æque ab homine sciri possunt, nisi grauitas carnis esset, quod per primum hominem qui ante corruptionem humanitatis, ex quo fuit, habuit scientiam humanã perfectã, probari potest. Si uero corrupta humanitate, ex quo coniungitur, corrũpitur, nec proprietates suas potest exercere, donec usus experientia, & alicuius doctrina execrata, incipit discernere, ue

re, ueluti si aliquis subtili acie oculorum, tenebroso carceri detrudatur, uidere nõ potest, nisi consuescat tenebris, uel lumẽ accendatur. Vnde Virgilius:

Quantum non noxia corpora tardant?

In prima uerò ætate, nec præcessit usus, nec experiẽtia, nec est tẽpus doctrinę cõ ueniens, Cum enim illa ætas sit calida & humida, statim cibum digerit & appetit, unde frequenti influxione indiget, et effluxione, spissusq; fumus generatur, qui ascendens, cerebrum in quo uis est discernendi & intelligendi, turbat.

De iuuentute et senectute, & senio. Cap. XXXVI.

HAnc ætatem sequitur iuuẽtus, quæ est calida et sicca. Desiccatus est enim ille naturalis humor, quem contrahit homo ex matris utero: unde non tam spissus nascitur fumus, neq; ita cerebrũ turbatur, estq; ætas conueniẽs ad discernendũ, &c. Et maximè si lampas diligentis doctrinæ accendatur. Sequitur senectus, frigida & sicca. Extinctus est enim naturalis calor, unde in hac ætate uiget memoria; sed uires corporis deficiunt.

Ex fri-

Ex frigiditate enim & siccitate, cuius est constringere, est memoria. Ex calore uero, cuius est impetum facere, uires corporis. Hanc sequitur senium, frigidum & humidum. Extincto enim calore naturali, crescit frigidum phlegma. Vnde in illa deficit memoria, fiuntq; homines pueriles. Est enim à phlegmate uis expulsiua. Hanc sequitur animæ et corporis dissolutio. Non enim extincto naturali calore, diu potest homo uiuere. Et quia de homine satis docuimus, cuius est docere & doceri, dicamus, quales ut doceant, quærendi sint, & quales ut doceantur, qualis complexio doctrinæ conueniens, in qua ætate sit incipienda, & quando finienda, quis ordo discernendi.

Qualis quærendus sit magister.
Cap. XXXVII.

TAlis igitur quærendus est, qui doceat: qui neq; causa laudis, nec spe temporalis emolumenti, sed solo amore sapientiæ doceat. Si enim propriam diligit laudem, nunquam discipulum ad sui perfectionem uenire desiderat. Subtra-

hit er

hit ergo doctrinam, ne in eo quod plus diligit æquetur, uel superetur. Si em̃ spe commodi temporalis inductus, doceat, non curabit quid dicat, dum numum extorqueat. Sæpe uerò plus placent nugæ, quàm utilia. Sed si amore scientiæ ad docendum accesserit, nec propter inuidiam doctrinam subtrahet: nec ut aliquid extorqueat, ueritatem cognitã fugiet, nec si deficiet multitudo sociorum, desinet, sed ad instructionem sui & aliorum, uigil & diligens erit.

Qualis discipulus. *Cap.* XXXVIII.

VT doceatur uerò talis eligendus est qui non sit doctrinæ obstrepens nec superbus, ne uideatur aliquid esse, cum nihil sit, qui magistrum ut patrem diligat, uel etiam plus quàm patrem. A q̃ enim maiora & digniora accipimus, magis diligere debemus. A patre autem rudes esse accipimus, à magistro autem esse sapientes, quod maius & dignius est. Plus ergo diligendi sunt boni doctores, quàm parentes. Nec tamen iustum, ut plus diligantur doctores, sed utile, ut sen

tentiæ illius nobis placeant, & uerba in eo quem diligimus, quia quem non diligimus, sæpe etiam nobis uerba displicēt illaq́ꝫ fugimus, dum studemus non imitari illos, quos non diligimus.

Qualis complexio conueniens sit doctrinæ.
Cap. XXXIX.

QVamuis uerò sanguinea complexio sit habilis ad doctrinam, in omni tamen aliquis perfectus potest esse, cum labore, quia labor omnia uincit.

Quæ ætas & quis terminus discendi.
Cap. XL.

PRincipio uerò doctrinæ, adolescentia est conueniens: quia, ut ait Plato, ætas hominis similis est ceræ, quæ si nimis mollis sit, figuram non recipit, nec retinet. Similiter si sit dura. Ergo nec nimis tenera ætas, nec nimis dura, conueniens est doctrinæ. Terminus uerò doctrinæ, est mors. Vnde quidam sapiens, cum ab eo quæreretur ita: Vbi est terminus discendi? Respondit: Vbi & uitæ. Quidam uerò Philosophus cum nonagenarius moreretur, inquisitus à quodā

discipulo

discipulo suo, an de morte doleret, ait: Sic. Quo interrogante: Quare? Quia nunc cœpi discere.

Quis sit ordo discendi. Cap. XLI.

ORdo uerò discendi talis est, ut quia per eloquentiam omnis sit doctrina prius instruatur in eloquentia. Cuius sunt tres partes, rectè scribere, & rectè pronunciare scripta, quod confert Grãmatica, probare quod probandum est, quod docet Dialectica. Ornare uerba & sententias, quod tradit Rethorica. Inciandi ergo sumus in Grammatica, deinde in Dialectica, postea in Rhetorica: quibus instructi, & ut armis muniti, ad studium Philosophiæ debemus accedere. Cuius hic ordo est, ut prius in quadruuio, id est, in ipsa prius Arithmetica, secũdus in Musica, tertius in Geometria, quartus in Astronomya. Deinde in diuina pagina: Quippe cum per cognitionẽ creaturæ, ad cognitionem creatoris perueniamus. Quoniam in omni doctrinà Grammatica præcedit. De eà dicere proposuimus: quoniam etsi Prisc. satis dicat, tamẽ

tamen obſcuras dat diffinitiones, nec exponit cauſas, nec inuentiones diuerſarum partium & diuerſorum accẽtuum in unaquaq; prætermittit. Antiqui uerò gloſſatores ſatis bene literam continuauerunt, et uerè & plerunq;, & bene regulas exceperunt; ſed in expoſitione accentuum errauerunt. Quod ergo ab iſtis minus dictũ eſt, dicere ꝓpoſuimus, q̃d obſcurè exponere ut ex noſtro opere aliquod cauſas inuẽtionis prædictarũ quærat, & diffinitionũ Priſciani expoſitiões Ex antiquis uerò gloſſis continuationẽ, & expoſitionem literæ eiuſdem, & expoſitiones regularum, & ferè & plerunque petat. Sed quoniam de propoſitis ſupra, id eſt, de eis quæ ſunt & non uidentur, ſectãtes compendia diximus, ut animus lectoris alacrior ad cætera diſcenda accedat, hic quartæ particulæ longitudinem terminemus.

LIBRI TERTII FINIS.

Hono-

HONORII AVGVSTVDVNENSIS PRESBYTERI, DE SOLIS AFFECTIBVS.

Liber Quartus.

DE HEMISPERIO.

CAPVT I.

Emisperium nullus uidet, quia si uisus super terrã dirigitur,& recta linea in firmamentum, tunc non uidet dimidiũ cœlũ. Respõdemus: Licet plana sit terra, tamen linea secus terrã protẽsa,& si sit directa, nõ tamen est inclinata sed tumor est, & ubi terra deest, uisus adhuc per eandẽ lineã descendit usq; in cœlum, cum nunquam uisus possit esse tortuosus: ideoq; si plana esset terra, sicut aliqui putant, uideret polum utrunque, ita modo cum sit rotunda.

De ortu & occasu solis. Cap. II.

QVare Sol in æstate uidetur oriri,& occidere in Septentrione: Meridie ante esse in Austro, sic collige: Cuiuscunque uertici immineret polus,

ei sol ambiret terram, quasi circa pedes. Recedenti tamen uersus Austrum, tantum quod æstiui tropici retro aliquid abscondatur, nihilominus tamen in angulo uersus Septentrionem uidemus, quasi acumina eius Paralelli, qui æqualiter undiq; distat à polo. Ergo & sol in illo existens, non potest hinc & hinc polo esse uicinior. Si enim per lineam quæ uidetur, deberet sol ab oriente ad ortũ peruenire, tunc in Meridie polo esset uicinior, quod esse non potest. Hinc enĩ quæstio, quæ sequitur, soluta est: Quomodo in ortu solis Diametros eius inuestigetur, cum uideatur oriri per rectam lineam, & umbra orientis solis, illic uideatur, debere eadẽ quo etiã insidentis Orizonti. Sed notandum est, quod obliquè oritur, quasi per arcum.

De horis artificialibus. Cap. III.

OMni die præter Aequinoctium, sunt artificiales horæ, et semper uigintiquatuor æquales inter se, sic, ut totum spacium diuidas inter se æqualiter in duodecim partes æquales, siue breue

sit

sit, siue longum. Naturales autem tantum in Aequinoctio.

Altitudo solis & Climatis. Cap. IIII.

EST autem altitudo alia Climatis, alia solis. Altitudo solis cotidie deprehenditur, id est, quantum sol cotidie ascendat in Meridie. Porrò altitudo Climatis uocatur illud, quod est à capite cuiusque hominis, usque ad solē in Meridie in Aequinoctio. Bene autem dicitur, Altitudo Climatis: nam cum in Climate cuiusque id quod ei sit altissimum, quod est super caput eius, in nostro Climate quadragintaseptem gradus in meridie, in Aequinoctio sunt usque ad solem: ergo tā altū est Clima nostrum, quod si adderentur soli, sexaginta octo gradus, perueniret super uerticem nostrum: ideoque in Meridie in Aequinoctio sol ab Horizōte ascendit sexaginta duo gradus adde sexagintaocto, & erunt nonaginta usque ad uerticem nostrum.

De terra & magnitudine solis. Cap. V.

CVm Philosop. terrā centrū esse asserūt, uerū dicūt: sicut enim pūctū in circulo

nullam habet proportionem usitatam, sic nec terra ad superiora. Ideoq; cum dicit Macrobius, quod terra sit punctum ad circulum solis, sol autẽ octies maior terra, patet quomodo se habeat terra ad circulum Solis; sed tamen quia non est usitata, ideo dicitur centrum illius circuli, utpote multo mitior in comparatione in eum, quàm Sol.

De aquæ tumore. *Cap.* VI.

QVæritur de aqua: Si tumorem habeat, quod uidetur esse non posse; cum liquida, & descendit usque ad planitiem, sed uidendum est quod hoc non est: quippe eius natura est semper in tumorem descendere, ut uidetur in gutta, & ubicunque est aqua, pone oculum in uno littore, iam præ tumore medio aliud littus non uidebis.

De solis uicinitate. *Cap.* VII.

QVanto sol est uicinior, tanto facilior longiores dies: uerum est, sed radijs est uicinior, quàm nolim: uerum est, ergo facit longiores dies, quam nobis: falsum est. Sic determina: Lõgiorem

rem diē facit eius uicinitas Rhodijs, quā prius habuerunt, sed non longiorem, respectu aliorum, sed respectu sui.

Quod nihil ante solem occidat, quod cum sole oritur. Cap. VIII.

ITem ad hoc quod dicimus plusquam hemisperium in ortu directorum signorum. Opponitur: Sol oritur cum aliqua parte, sed nulla pars, quæ oritur cū sole, occidit ante solem. Dicimus autem Hemisperium in uespera, super nos, & non plus. Ergo non oritur nisi Hemisperium. Ad hot dicimus, quia partes, quæ oriuntur cum gradu Solis, & iam quæ post eum emergunt, quædam, inquam, illarum partium ante solis occasum, in inferius hemisperium conuoluuntur.

Quomodo fiat Eclipsis. Caput IX.

QVare uel totus Sol inest Eclipsis? Ad hoc hoc dicimus, quod uel uisum iudicabit; fit autem, ut aiunt, Eclipsis sic: etsi nullus homo esset in mūdo, tamen necesse est, ut Luna tamē inferior sit sole, cum fuerit in centro solis, ita quando sit in centro terræ, id est, in Ae-

 quino-

quinoctiali circulo, id est, in Ariete, uel Libra, tunc sua oppositione facit tenebras toti mundo. Aliter autem mihi uidetur, si enim fieri Eclipsin non credo posse, quippe cum in hoc Septentrionali lucem simus positi, & luna Soli subsit nobis inspicientibus, ad Austrum non oboritur luna, nec aliquid impedit, ergo non fit ibi Eclipsis. Sic factis tenebris, in Eclipsi uidetur stellæ in die. Nec etiam potest fieri in illo latere Zodiaci, sed tantum in hoc, quia dum luna euagatur ad finem latitudinis zodiaci, tunc tantum nostris uisibus opponitur. Est autē maior luna, quàm terra: quia si tota terra esset ignis unus, & aliquis esset, ubi modo est luna, non tanta appareret ei terra inde, quanta nobis uidetur luna hinc, id est, à terra. Sed opponitur: Luna ubicunque sit, potest in omni loco facere Eclipsin toti terræ, quia ita magna est, quod totam terram tegit? Ad hoc respondemus: Quia magna res & lata aliqua, prope aufert alicui to-

tum

tum uisum, sed remota minus. Videtur mihi: Si sol patiatur Eclipsin, quod oporteat eum in ecliptica linea pati, licet luna non. Si luna autem patiatur, oporteat eum esse in Eclipsi, licet solem non, & hanc secundum nostram rationem, non secundum publicam.

De Lunæ saltu. Cap. X.

SAltus Lunę, nihil aliud est, quàm detractio unius diei à decemnouenali circulo: quia quod debet contrahi in singulis lunationibus, illud reseruatur. Et quia plus in singulis computatur, ergo in una aufertur, unde uidere potest per contrarium. In anno bisextili sunt trecenta sexagintasex dies, hoc non habet de sui solius augmento, cum omnes anni sint æquales, sed quod prius dimissum erat, per singulos annos, hoc in quarto corrigitur, eodem modo ultimus annus Embolismatis minus habet uno die aliјs annis Embolismatibus: quod non est illius anni damnum solius, sed

quod

quod in singulis lunationibus prius nimis computatum est, hic corrigitur. Ergo cũ dicit auctor, Lunam accendi post uigintinouem dies, & hora duodecima nondum completa, bene dicit, ut de his minutis dies unus colligatur. De Oriente in Occidentem notantur Climata.

De Oriente & alijs. *Cap.* XI.

RAtio uidetur ut qui habent eundem Orientem, habeant & eũdem Occidentem, & qui habent eundem meridiem, habeant & Orientem, sed utrunque falsum est, quod habet modo liquebit. Constituamus in primo Climate uirum unum, uel in quarto unum, uel in septimo, in linea directa à Septentrione in Austrum, tunc ei qui Septentrionali est, prius Sol orietur, utpote lõgiores dies habeant. Item constituamus à latere Australis uiri, contra Orientem uirum, tantum ut cum eo Solem uideat oriri, qui est Septentrionalis, ecce eundem habent Orientem, sed non eundem Occidentem.

De meridie. *Caput* XII.

De

EAdem quoque positione hominum uidebis eos qui habent Meridiem unum, non eundem habere Orientem. Cōstituti enim in linea à Septētrione in Austrum, duo priores, quos dixi, cum sol ad lineam illā uenerit, Meridies erit utriq; , sed tamen unum Orientem non habuerunt. Quippe Sepirētionalior, prius uidet solem oriri, utpote productiores dies habiturus.

De Cancro et Capricorno. Cap. XIII.

DIcitur Cancer nobis esse uicinior, quàm Capricornus, quod quidam non esse asserere conantur, sic: Terra est centrum, sed ad quamcunq; partem circuli à centro ducatur linea, æqualis erit, ergo quæ à terra ducitur ad Capricornum, similis est ei, quæ ducitur ad Cancrum. Tota terra centrum est superior, non quælibet eius pars.

De Horizonte. Cap. XIIII.

HOrizon alius terræ, alius cœli. Sed breuis & longus homo differentes habent Horizontes, quod & Macrobius

bius innuit, cum dicit: Vltra centum & octaginta stadia inde extenditur humanus aspectus; quia infra potest mutari. Horizon autem cœli, neque pro longitudine hominis uariatur; nec pro qualibet mutatione loci: quia si quis staret in altissima turri, & aliquis in uno eiusdem cum Astrolabio eodem tempore, quo per foramen unius, eodemq; tempore, & per foramen alterius transiret radius solis; ita Horizon terræ mutatur qualibet progressiõe; nec Horizon cœli

De Aequinoctio. Cap. XV.

AFfirmant quidam Aequinoctium habere illos, supra quorũ capita est Paralellus Aestiuus sic: Omnis circulus in modum coluri ductus, super caput alicuius uidetur ab eo dimidius, uerum est; ergo super cuius caput ducitur Aestiuus tropicus, tantum uidet eius medietatem, & ita Aequinoctium est in illo: Hoc ita esse quidam uere affirmant; sed non est ita, quia propter nostram positionem quodammodo in finibus uidetur eleuari, & in medio uersus Austrũ

deflec-

deflecti, & coniungitur ei circulo, qui du citur rectè super caput alicuius, ab Oriente in Occidentem. Sed dicit: super caput cuius aliqua pars sit eius circuli: q̃d totus super eũ uoluat, quod probare potest: uerte globũ pro placito tuo, & tene aliquid supra Paralellũ, & uerte, semper circulus opponetur ei qui supra se est. Itẽ est aliud quod obest, scilicet, quãdo plus uidet de Paralello: sed dicũt talẽ esse illius loci naturã, quod hic plus operať una sexagena, q̃ ibi tres, ꝓpter solis uicinitatẽ

De die & nocte. Cap. XVI.

Dies est sol lucẽs super terrã; uel aẽr illuminatus, sed in æquinoctio ante solis ortũ; & post solis occasum, aẽr est illuminatus, ergo nox nõ est ęqualis diẽi Sed notandum est, quod in talibus locutionibus per causan nõ attendiť natura rei expressæ: Gnomoicæ enim arti studẽtes, ab umbra orientis, usq; ad umbram insidentis Orizonti, tantum diem numerat, & uerum est, dum dies est, quando aẽr illuminatus est: sed aër & in lumine est anteq̃ sit dies, per distinctionẽ horarũ incipiat

incipiat computari. Item cum de naturali die agitur, uiginti quatuor horarum, scilicat diem uocamus, ab ortu ad ortũ, quod est conuersio firmamenti: sed si quis dicat, quod interea sol gradum unũ transierit, & ita in die naturali plusquã firmamentum conuertitur, uerum est, sed nõ notatur: quia in tam magno quasi nihil est hic. Itaque propter gradum illum cottidianum, fit in anno, ut plures sint cœli conuersiones, quàm dies, id est, trecenta sexagintaquinque dies, & trecentæ sexagintasex conuersiones. Verbi gratia: Hodie Sol oritur cum primo gradu Arietis, crás in secundo, & ita in uno die conuertitur totum firmamentũ & grddus unus. In secunda die tantundem. Ita in duobus diebus conuertitur firmamentum bis, & duo gradus.

De Paralellis. Cap. XVII.

Forsitan quærat aliqs, & dignũ quæstione uidetur, cũ ille eũ q esset in medio perustæ, uidere omnes Paralellos in dimidia parte, & inde recederet cõmutatio loci mutare, etiã ei Paralellos scilicet

ut de

ut de quibusdam plus assumeret, de aliis tantundem amitteret. Quod si est tunc etiã illius æquinoctialis, aut plus assumit aut aliquid perdidit, quod si fit, tunc non potest in eo fieri Aequinoctiũ. Sed notandum quod ferè omnes Paralelli mutãtur, prȩter æquinoctialem. Hoc enĩ natura facit medietatis.

Horologiorum diuersitas. Cap. XVIII.

HOrologiorum uarietates scire non est inutile. In concauo enim stante, in terra, in modũ pedis, ut mihi uidetur: pro uarietate dierum, erit & uariatio ortuum: sed & umbra, ut reor, in illo per superius labrum uagatur. Impendente uerò super terram, non potest, ut æstimo, deprehendi, nisi uerus Meridies, sed & umbra inferius peruagatur.

Ad inueniendum interuallum in Horologio.
Cap. XIX.

TErtiumdecimum interuallũ in Horologio ad mensuras rerum distinctum, sic inuenito. Gnomonem in octo partire, & ipsas partes in Horologio æqua mensura diuide. Ad unũ igitur men

t sura

ſura erit octuplus Gnomo, ad duas qua-
druplus, ad tres duplus, ſuper partiens
tertias ad quatuor duplus, &c. Ad octo
partes æquales. Deinde umbra uincit
Gnomonē, ergo adiecta ad umbrā una
menſura, umbra ad gnomonem erit ſeſ-
qui octaua duabus, erit ſeſqui quarta, tri
bus erit ſuper partiens octauas, & ita in
infinitum. Eodem modo ſi quodlibet in
teruallum in duo æqualia diuiſus erit,
Gnomō eſt, ſed ſeſcuplus ad primū, &c.

Quod Sol medius numero dicatur.
Cap. XX.

CVm Sol dicatur medius numero, non ſpacio, uidetur quod iure debe-
ret medius ſpacio. Vnde Ouidius dicit de Phœtonte: Vt terra & cœlum ferant
æquum calorem medio ibis. Sed cum ſit uicinior terræ, non fert æquum calorem
ſuperis & inferis. Reſpondeo: Natura caloris eſt, aſcendere, & omni licet ſit re-
motior à ſuperis, tamen recompenſatur per naturam aſcenſus, ut hic operetur ui
cinitas, illic natura aſcenſionis.

De ſtellarum lumine. *Cap.* XXI.

Si à

SI à sole lumen accipiunt omnes stellæ & eandem lucem tam in die quàm in nocte non amittunt, cur in die sicut in nocte non uidentur, uel non in nocte sicut in die obscurãtur? Respõdeo: Claritas diurna impedit. In nocte aũt uident, per obscurum aëra existentes in lucido.

De distinctis sphæris. Cap. XXII.

SPheras esse distinctas, & distinctum esse eclypsim, taliter ut sit interstitium sphæræ unius ab alia, nihil est: quomodo em̃ Planetæ traherent à Sphæra firmamẽti, quæ est ultima? ergo totus ille æther unum continuum, & naturali motu, scilicet circulari mouetur, & trahit secum Planetas: cum enim moueri necesse sit, sed nec sursum nec in aliam lineam possit, in circulum rapitur.

Terra unde frigida. Cap. XXIII.

LIcet autoritatis uerba sint, temperari tẽperatã uicino calore & frigore, hinc inde tamen sic est accipiendũ, ut totam nostram frigidam naturaliter esse sciatis, sed à frigida zona, quia multum recessit sol, ideo multum permittit suæ

naturæ, & quæ multum habet frigoris, uidetur temperare calorem, eum potius calor imminuat intemperata naturalem frigus terræ, minus autem frigida.

Terra unde frigida. *Cap.* XXIII.

SOl octo sexagenas collustrans perustæ, cum in tropico æstiuo fuerit, calorē facit his, qui sunt sub hyemali tropico, & si non adeò uehemētem, ut prius, ergo uidetur ut per totidem sexagenas uersus Septentrionē æquū calorē sit fusurus: quod si est iam frigida, non est aliqua. Solutio: Aēr ille perustæ solaris corporis præsentia ita incēditur, ut citò calefiat diei præsentia: sed posito sole in Capricorno, cum per tredecim sexagenas distet à frigida, ita solaris absentia corporis, permittit aërem naturalem terreno frigore consolidare & frigere, ut licet ad eum uicinius quandoque accedat: tamē minus ei dominetur, quàm illi remotiori, quoniam præsens accendit, uicinitas enim non tantum confert, quantum diuturnitas, & frequentia accensionis, ut de sole uidemus in Leone remotior, quàm

in Cancro uiciniori, plus calido.

De linea Zodiaci. Cap. XXIIII.

ZOdiaci lineã, utpote obliquã, aiunt longiorem, quàm æquinoctialem, quod non est: quia quæcunque linea quocunque modo ducatur, tantum ut transeat centrum, æqualis est alijs. Quod autẽ ista uidetur obliqua, hoc euenit ex Parallellorum diuersa sectione: tã recta enim in sui natura est Ecliptica linea, sicut æquinoctialis.

Zodiacus quò ducatur. Cap. XXV.

QVoniam zodiacus obliquè ducitur per perustã, quare, si sol singulas partes per ustæ accingat, cum zodiacus nunquã exeat? Solutio: Perustam terræ haud dubio peragrat, non perustã coeli. Quod si quis conetur ostẽdere sic: Sol est longè sub firmamento, & rapitur àb eo contra omnes partes perustæ coeli, falsum est: Cum enim ipsa quoque perusta coeli rapta trahat solem, non potest contra eius partes rapi. Verum autem esset hoc, sed si raptato sole staret, perusta coeli itidem.

Planetæ quo uadant. Cap. XXVI.

VTriq; sententiæ, siue contra firmamentum uadunt Planetæ, seu cum firmamento, potest opponi. Contra firmamentum non uadunt, quia nulla res dum rapitur ab alia, potest suo motu procedere eos sua celeritate, non præcederet eos obliqua, sed directa linea. Et sic sol, aliqua extra zodiacum esset. Quia omnes stellæ sunt igneæ naturæ, ideo necesse est ut moueantur, ignis enim semper in motu est.

De æquinoctiali linea. Cap. XXVII.

HI qui essent in perusta, semper haberent æquinoctiũ, nec sic dico, quod tantum dies sit æqualis suæ nocti, sed dies diebus, et nox noctibus: quia etsi Aequinoctialis linea sit maior alijs, tamen dies in ea non fit longior: celerius enim ibi rapitur. Item si in Cancro altior esset raptus, q̃ sub libra, tamen nec citius, uel tardius in utraq; lineã cõuolueretur.

De Solstitio in Cancrum. Cap. XXVIII.

SI in primo gradu Cancri fit solstitiũ, ille nullum habet similem. Altrinsecus

cus

cus autem æquipollent sibi uigintinouẽ gradus cancri, & uigintinouẽ geminorũ & ita respondent sibi primus geminorum & primus Leonis, et sic per cætera: nec tamẽ hæc signa sibi sunt opposita in uicẽ, sed à solstitiali loco æqualit̃ distãtia.

Vnde uisus recidat. Cap. XXIX.

PRoprium est & naturale, ut deleuigata superficie, uisus recidat, in conspicientem, certum quod est, sed opponitur de baculo: tango umbram in alicuius in aqua, nec tamẽ eũ. Solutio: imò in illo loco, ubi uideor tãgere imaginẽ, ibi impeditur uisus, ne cadat in altũ. Visum à leuigato relabi, in aliqua sic argumentum astrue: facies posita in luce, uidetur uisu relabente à speculo. Item auerte faciem à luce, ut sint tenebræ in faciem etiãsi speculum sit in luce, tamen non inspicies faciem tuam: quia dum uisus relabitur in tenebris faciẽi, non uidet faciem tenebris impedientibus. Ideo & Plato tractat de natura speculorũ, ad probãdã sententiãsuã de uisu: qa dicit, quod ignis

exeat p oculos, quia apparet in speculis.

De signis duodecim obscurantibus solem.
Cap. XXX.

DVodecim signa obscurare Solem sic astrue: Pone aliquod in mundi umbilico, in superiori Hemisperio, unũ hominẽ oppositũ illi, similiter in umbilico inferioris hemisperij, deinde solis medio corpore super Horizontẽ exorto, claritate sua statim sex signa supiora impedit, similiq; modo in inferiori sua sex, ita duodecim. Ad quod dicendum sic: quod fieri, ut & illi, & huic homini auferat, nec tamen eo minus sex uidentur. Sol enim semper totam sphæram cœli illuminat utpote in q est lumẽ omniũ, corporis uerò terræ medietatem etiam illuminat tunc, quæ in umbra sunt posita: quia per umbram uident, sex signa uident: & ita aliquis habet partem Hemisperij in nostri super suum Horizontẽ. Et ego quia per illuminatum aërem nullum signum uideo. Ille alter eiusdem Hemisperij signa uidet sed per umbrã: aliud est enim per claritatẽ uidere post

umbrã

umbrã, aliud per umbrã ad claritatem.

Quod Planetæ non semper sint æquè celeres.
Cap. XXXI.

CVm Planetæ dicantur æquè celeres, hoc esse non potest. Quippe si contra firmamẽtum uadunt, hi qui sunt superiores plus impediuntur, quàm inferiores, & ita æquale spacium non potest conficere eodem tempori, superior & inferior. Ideo sic dicas: Aequè celeres sunt ad motũ, ubi una tantũ laboret, quãtum alia, si nõ æquè permoueatur: si em̃ rapitur, dum contra firmamentũ mouetur, necesse est uel impediatur, nec enim in ulla duci posset, & non retardari.

De Sole ascendente, & quid efficiat. Cap. XXXII.

NOtandum est, Cum Sol uersus cœlum eleuetur, ut in Geminis duos dies supra triginta ponat, descendendo recompensat, ita ut opposita signa diuidat inter se, quicquid fuit supra triginta. Nam cum unumquodque signum diuisum sit in triginta partes, & sol in unoquoque ponere dicatur secũdum æqualem diuisionem triginta dies, quicquid

in Geminis plus ponit quàm triginta, hoc datur Sagittario, & erunt unde duobus sexaginta dies, sicut & cæteris oppositis signis. Item notandum, quod Aequinoctialis circulus diuidit æqualiter zodiacum, sed nõ in duo æqua, absides planetarum. Ergo solaris absis minus est à Libra ad Arietem, quàm ab Ariete ad Libram. Ideoq; plures dies ponit in Hemisperio dextro, quàm sinistro.

In Ariete sol multiplicat dies.

Cap. XXXIII.

ITem ab Ariete in tribus signis duo dies plus ponit, quàm in reliquis tribus. Nam minutis sedecim horis in Cancro, æquipollet Cãcer Tauro in numero dierũ & horarum, & ita duo illi dies in Geminis supersunt. Aequipollent autẽ gradus, proximus ante solstitium, & proximus post solstitium, in æquali remotione, si non sol in illis, quippe ab Ariete usque ad cãcrũ sunt nonagintaquatuor dies, à Cancro ad Libram quatuordecim. Ergo dici non potest, quod solita descen

dat

dat sicut ascendit quia tunc tot dies poneret hic, quot ibi Item dici non potest, quod ante æquinoctium duos ibi dies prætermittamus: quia tunc oporteret quod æquinoctialis circulus declinaret ad Solem, sed hoc est dicendum. Sol ascendēs, præ nimio ascensu parum spacij transit de gradu, descendens autem plus spacij de gradu, transit ita, scilicet, ut capita huius sphæræ longius à se distent, quàm illius, quam facit ascendens, & ita dies proximus post Solstitium non omnino similis est illi, qui sit ante solstitium, sed tamen parum deest, quod tunc omnes gradus diuiderentur illud spacium, quod sol consummauit per dies duos ascendens. Quod autem in dextro Hemisperio plures dies ponit, non nocet ad Aequinoctium: quia in paucitate uel pluralitate dierum non est uis, sed in medietate, potest autem in confinio Geminorum & Cancri, esse & altitudo uersus uel erga coelum, & altitudo uicinitatis nobis: Attamen altitudo uersus cœlum Geminis ascribitur

ascribitur, quia ibi finitur: altitudo uersus nos Cancro datur, quia ibi incipit descendens.

De linea tendente per Centrum. Cap. XXXIIII.

OPpositionibus & quæstionibus faciendis, illud præmittas, & scias uisum admitti in plano ut terra, & ubi non adhæret terræ, secundum hoc quod ab oculo descendit, adhuc usque decidat in firmamentum, quod est causa quare Hemisperium uideatur. Item sciendum, lineam tendi per centrum terræ, de polo ad polum, eodemq; modo ab Oriente in Occidentem per centrum terræ in firmamentũ. Porrò fit unus in medio perustæ, & alter in inferiori Hemisperio oppositus illi, uisus illorum non incidet: lineis sic ductis per centrum terræ, in modum crucis, nisi in fine linearum, id est, ubi incidit firmamentum. Sol igitur cũ uenerit ad lineam ductam per centrum terræ, nequaquam adhuc uidetur: cum autem uenerit ad lineam uisus, tunc primum oritur: ergo longius spacium est

per

per quod non uidetur, quàm per quod uidetur. Ergo his, qui sunt in perusta, non potest esse Aequinoctium. Adhuc & aliud inconueniens, quod gradus prius oritur, quàm Planeta. Harum oppositionum talis est enodatio: Duos Horizontes esse, in plano unum, alterum in alto, nullus unquam dubitauit Philosophorum. Dimersio eius quæ habetur in plano, per Macrobiũ innotuit: eius qui sit in altò dimersio, comprehensioni nõ subiácet. Sciendum autem est, Hemispe rium terræ uideri non posse, tumore terræ interueniẽte. Hemisperium uerò firmamenti uisu in altum directo uidetur. De lineis uerò quæ se in centro terræ secant, & per terram de polo ad polum, de ortu ad occasum protendi intelliguntur, hoc habeto, quod locũ, ubi exire intelliguntur non uides, nec quicquam de ipsa linea, nisi tantum ubi capita earum gradibus iunguntur, in ipso firmamento, ut præsens figura docet. Sed dices: Ergo prius uidetur gradus solis, quàm ipse

Sol

Huic paginæ apponatur præsens figura.

sol? Ad hoc ita respondemus: Non negamus, nec est inconueniens sane intelligenti, si pars ipsius gradus prius uideatur quàm sol, nam magnitudo gradus magnitudinem solis infinita & incomprehensibili quantitate uincit, etsi affixus esset ipsi gradui, sæpe hoc continget.

Sed nō concedo, ubi totus prius emergatur, eodē modo intelligas in occidēte partem gradus adhuc apparere, quamuis Sole uisui, iam subtracto. Quare diem naturalem dices, non de ortu Solis ad ortum, sed ortu gradus, ad ortum eiusdem.

An sol diutius sub terra sit, quàm in æquinoctio.

Cap. XXXV.

QVod autem solem dicunt diutius esse sub terra, quàm suprà in Aequinoctio, falsum est. Sunt enim in hoc decepti, quod non putant solem esse super terram, nisi occurrat uisui eorum. Sed non ita est. Nam dum supereminet lineæ supradictæ, scilicet, quæ transit

super

super terram, in nostro Hemisperio incipit tunc esse, quamuis non uideamus eum, nec ad locum, ubi uisus dirigitur, peruenerit, quod probari potest per hãc comparationem. Hoc modo: Si aliquis esset in inferiori Hemisperio oppositus illi, quod proposuimus in superiori, non magis uidetur solem, quam superior, quia eorum uisus non conueniunt in regione solis, sed in ipso gradu firmamenti, à quo multum distant. Et quanto plus stella quælibet à firmamento descendit, tanto magis spacium est inter utrunque, superioris solis & inferioris.

De Lucifero & Hespero. Cap. XXXVI.

NEcessaria igitur ratione probatur si Venus sit supra solem, quod sit eadem die Lucifer & Hesperus simul. Nec aliquid inconueniens inde incurrimus, quàm hoc quod duos Luciferos & duos Hesperos habemus. Aliquando nanque in una die habemus uel uicinius ad terram, scilicet cum uterque

supra so

ſupra ſolem uagatur, & duos Luciferos & unum Heſperum, cum unus fuerit ſupra ſolem, & alter ante: quandoque duos Heſperos & unum Luciferum, cum unus fuerit ſupra ſolem, & alter retrò. Si firmamẽto longius à terra acceſſiſſet, non uideremus Hemiſperium. Si ſolem uideremus in linea Orientali, tunc plus uideremus, quàm Hemiſperium, quia oporteret ut per ſolem dirigeretur uiſus in cœlum, infrà quàm modo, ubi iungitur lineæ orientali in cœlo. Cum ſol uenit ad lineam orientalem, non ſtatim uidetur: ſic etiã tantè occidit, quantũ ad uiſum conueniat ſub lineam occidentalem: ſecundum quod igitur dicemus habere Aequinoctium? Per Solem dici non poteſt, quia per longius tempus non uidetur, quàm uideatur? Reſpondeo: Secundum Solem dicitur æquinoctium: quia dum adhuc quaſi inſideret lineæ orientali, peruenit ad ortum eius cantus, & nec per aquam nec per Horologium poſſet deprehẽdi, per maius ſpacium latere, quàm uideri; quoniã cum

Sol

sol sit maior terra, tam magnum uitam paruo non subito, facit notabilem differentiam. Regio uero gradus uidetur ante solis ortum, stellæ uerò eius habetantur. Venus autem licet rarò, tamen quandoque est super solem, prius uenit ad lineam uisus, quàm solare corpus: etsi Venus sit minor sole, tamen non tantum, quantum terra. Porrò de hoc inuestigando sagatius, non erit inutile.

Quod Horologium in prima & ultima hora non habeat partes. XXXVII.

IN Horologio prima hora & ultima non habent partes: quia neque primæ initium, sed finis tantum attenditur: nec finis ultimæ, sed initium. Sed quomodo nouies in hora sol uoluitur, cum aliquid pertinet primā ad horam? De hoc quod sol uadit de linea Orientali inquā, quæ oritur, sed Oriens non uidetur? uel quomodo sibi respōdere possunt, circulus cœlestis & Astrolabij, uel Horologij, Gnomonē habentes, cum sol in linea prædicta non uideatur oriri? Respōdetur: Tātæ est magnitudinis sol, quod in

paruo nullã facit diuersitatem, insidente enim Alhidada lineæ Orientali, penetrat radius utrunque foramen: sol enim magnus est, & à terra remotus. Et ideo licet ipse cantus eius in linea Orientali non uideatur, tamen nõ obest instrumẽtis, quia rationis datæ sunt, secũdũ quod deprehenduntur res in instrumento, & ideo etiã secundũ solem bene dicitur æquinoctium: quia in instrumẽto per tantum tempus medietatem circuli percurrit, per quantum tempus non uidetur. Et ita ratio, quod aliud habere uidetur, quàm res: sed nos sequamur actum, sicut est deprehensum.

Quod sol ducentesima sexta pars circuli sui dicatur.
Cap. XXXVIII.

CVm Sol dicitur ducentesima sexta decima pars circuli sui, uidetur nõ esse uerum: quia si totidem soles ponerẽtur ab Oriente ad Occidentem, & inferius, nõ impleret totum circulum? Respõdetur: Alius est ille circulus, cuius, ipse est, ducentesima decimasexta pars, & uisus noster fallitur: quia nõ potest habere

in il-

in illo circulo, in quo sol uoluitur in æther, sed in ipsum firmamentum cadit. Sol aũt nõ est pars circuli firmamẽti, sed sui, in quo rapitur, qui est terræ uicinus.

De plano & alto. Cap. XXXIX.

AN fiat in alto per æquã remotionẽ mutatio quæ fit in plano? Respondetur: Si quis in altissima terra staret, & alter in imo eccius, fieret eis diuersitas quę in plano mutatio Meridiei uel umbrę, quia aliud est solis ortui occurrere ꝑ uitium, aliud cũ quis eleuato soli in altũ opponitur: tãtus enĩ est sol, quod non facile aliquis centrum eius euadat, & ita cũ quis habet meridiem alius longè inde remotus, etiã habet Meridiẽ, nec mirũ cũ eleuat solis in altũ utrisq; sit idẽ centrũ.

De gradibus & Climatis. Cap. XL.

DEprehenso uno gradu in terra per umbram omnes trecentos quadraginta constat inuestigandos. Item & Climata per umbræ uariationem inueniuntur. Igitur uidetur gradus unus Clima unum continere, sed habitabilis nostra quandoq; habet sexagenas, unaquæq;

 habet

habet septem gradus, ideo non quælibet mutatio umbræ facit Clyma, sed in unoquoq; Clymate notabilis uariatio umbræ in principio, & in medio, & in fine. Quare ergo septimo Clymate potius quàm quadragesimo, duodecim esse dicuntur, de hoc quærendũ est: Planetæ omnes dicuntur esse eiusdem celeritatis quod esse non uidetur: quia quãto sunt altiores, tanto magis impediuntur à firmamento: Respõdetur: Verè magis impediuntur superiores, quàm inferiores, & tamen æqua est omniũ celeritas: quia quanto superiores, tanto leuiores: quanto leuiores, tanto celeriores. Sed firmamentum plus impedit superiores, nec mirum, quia naturaliter sunt celeriores, & sic attemperantur inferioribus.

De sole hyemali. *Cap.* XLI.

QVando sol habet nostrum Parallellum ab hyemali distat octo sexagenas à septentrionali quinq;. Igitur qui sunt in frigida debẽt plus habere caloris, q̃ aliqui q sunt in perusta: Solutio: Nulla pars pustæ, super quã sol in anno

bis

bis non eat. Ad has autem partes semel tantum uenit, non igitur uicinitas, sed assiduitas calorem facit.

Aequales possunt esse ortus, occasus non item.
Cap. LXII.

NOn omnes qui possunt habere eundem ortum, eundem habere possunt occasum. Proba: Illi q sunt in Climate Rhodiorum habent longissimũ diẽ sedecim horarũ. Sed illi qui sunt in Climate Rhodiorum. Si aliquis modo iret de Syene tam longè uersus Orientẽ, ut duabus horis prius oriretur sibi sol, quàm illi qui esset in Siene, ille haberet Orientẽ solem, cũ illis quæ sunt in Climate Rhodiorum, sed nõ haberet Occasum cũ eis.

Quod non sint æquales, meridies & Occasus.
Cap. XLIII.

NOn omnes qui habẽt eundem Meridiem eundem habent Occasum. Proba: Dicimus, qui sunt sub linea quæ protenditur de polo ad polum, eundem habent Meridiem, sed non eundem occasum: quia quando Sol habet Cancrũ tunc Rhodus citius occidit quàm no-

bis, & tardius oritur, quàm nobis.

Quod sol sit administrator ætherea lucis.
Cap. XLIIII.

QVærit cum sol administrator sit totius æthereæ lucis, quare non in medio positus sit? Respondetur: Sol superior & inferior à luce & calore illustrare debet, sed cum natura sit totius caloris semper ascendere, & nunquam descendere, necesse erat ut uicinior inferioribus, quàm superioribus esset.

De corpore solari. *Cap.* XL V.

QVando solare corpus dimidium super Horizontem nostrum uenit, sex signa in nostro obscurat Hemisperio, & similiter in inferiori sex, igitur duodecim? Solutio: Verũ est, & tamen non nisi sex obscurat; quia illi qui sunt in Occidente, uident sex, & hæc est causa quare uideant, quod umbra adhuc ante oculos eorum est.

De medijs perustæ. *Cap.* XLVI.

QVæritur de illis q̃ sunt in medio pustæ, si semper habeãt Aequinoctium? Respondetur: Habent, quia semper

per

per dimidios Paralellos uidēt. Item quæritur: Quãdo sol Aequinoctialem habet Paralellũ, si tunc longior sit dies & nox, quàm tunc, quando habet tropicus? Respondet: Nõ, quia nõ citius uoluitur paruissimus circulus in Sphæra, quã & longissimus. De Aequinoctio poteris hoc modo probare: Quod si in medio perusta esset positus, omnes Paralellos ex dimidia parte uideret, quorum unusquisque totus infra uigintiquatuor horas euoluitur, dimidius infra duodecim, quã cunque illorum seruat sol oriendo & occidendo, in quanto spacio illi euoluitur, in tanto & sol. ἀνώμαλοι sunt illi Planetæ, qui non uadunt in sequenti anno ut in priori, quod maximè Mars facit. Anomale enim sonat, sine regula.

De ortu matutino & uespertino. Cap. XLVII.

NOtandum quod alius ortus Matutinus, alius Vespertinus. Matutinus ubi aliqua stella oriente solem præcedet, post mediã noctẽ. Vespertinus ubi post occasum solis aliqua stella apparuit. Est aũt præterea ortus alius mundanus,

alius Heliacus alius Acronicus. Mundanus cum de inferiori Hemisperio quælibet stellæ in superius Hemisperiū emerserit. Heliacus cum recedente sole ab aliqua stella, permittit eam uideri. Acronicus est cum Sole occidente uagatū quælibet per Diametrum soli apposita exierit. ἀκρόνυχος etenim est, intēpestiuus, siue sine tēpore. Occasus alius Mūdanus alius Heliacus. Mūdanus cū de superiori Hemisperio in inferiori quælibet stella descendens. Heliacus est cum accidente sole ad aliquam stellam uideri eā non posse, efficit.

Quid statio Matutina & Vespertina.

Cap. XLIX.

EST statio alia matutina alia uespertina. Matutina cum ante ortū sol est in statione in legitimo termino. Vespertina est cum occidente sole apparet aliqua in statione. Ipsorūquoq; Planetarū alij sunt Hypolitici, id est, transitorij, alij stationarij, alij retrogradi, alij Anomali. Hypolitici siue transitorij sunt, qui è priori signo tendunt ad posterius; cumq; hoc

hoc omnes faciant, præcipuè tamen sol & luna. Ita enim hi duo de prioribus ad posteriora tendunt, quod nunquam obsistunt, nunquam retrogradantur. Si solem aliquis opponat subsistere, quod in Geminis tardius mouetur, quàm in Sagittario, dicite, ipse nũquam subsistit. Nam ubiq; æqualiter celer est: sed quia maius spacium ibi complere habet, dicitur ibi subsistere, q; patet in extremitate.

Vnde stellaria creata sint. Cap. XLIX.

QVod uerò stellaria ex aquis materialiter facta sunt, isto argumento probari potest. Nam cum duo superiora elementa, ignem & aëra ex sua natura, ita absq; omni spissitudine esse manifestum est, ut nihil horum ex sua natura nisi ex accidẽte uisui peruium sit. Nã cum hoc, quod quidam rudes dicunt se cœlum uidere, quando aẽr purus est, cum aliquid uidere se fingunt, conspicere illud falsissimum est. Nam ubi uisus deficit, ibi error: sensus dat imaginationem ui dendi, quod non uidet. Sicuti aliquis clausis oculis uidetur sibi tenebras

uidere. Nã quamuis uisus ex luce oculõrum sumit exordium, nihil tamen ualet nisi ex obstaculo alicuius spissitudinis repercutiatur. Si uerò aẽr iste inferior, qui est inter nos & parietem, uel materiam, uel aliquid tale, non potest uisui adsentiendum obstare, multo minus qui superior & purior est, unde propriè aẽr cœlũ dicitur, eo quòd à uisibus nostris celetur. Vnde constat, quod omne corpus uisibile alicuius densationis est, quod ex spissitudine aquæ uel terræ contingit. Nam nubes ex uapore aquarum densatæ uisibiles apparent; etiã flammæ quæ in nubiloso aẽre, uel in aliqua materia qua comburitur, fiunt ex uaporibus.

Libri quarti finis.

IN

IN CHRONICON D. HONORII Præfatio.

NON *arbitror infructuosum, seriem temporum huic operi inserere, quo Lector transacti mundi tempora queat uno intuitu agnoscere.*

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRESBYTERI, CHRONICON SIVE DE ætatibus Mundi.

LIBER V.

SATHAEL primus Archangelus, signaculum similitudinis Dei creditus, plenus sapientia & perfectus decore, in delicijs cœlestis Paradysi non plenam horam mãsit, atq; ob superbiam cum uniuersis sibi consentaneis, æternum exilium incidit.

Prima

PRIMA AETAS.

Adam primus homo ad imaginem Dei in Hebron formatus, in Paradyso cũ Eua septẽ horis cõmoratus, ob mandati transgressionem huius mundi exilium subijt, in quo triginta filios, & totidem filias, absq; Abel & Cain genuit. Ipse uerò post noningentos & triginta annos in Hierusalem obijt, in loco Caluariæ sepultus, aliquandiu requieuit: deinde in Hebron translatus, in terrã, de qua assumptus est, redijt.

Abel filius Adæ triginta annorum à fratre Cain apud Damascum occiditur.

Seth frater Abel uixit noningentos duodecim annos.

Enos uixit noningentos uigintiquinque annos.

Cainan uixit noningẽtos decẽ annos

Malalech uixit octingentos nonagintaquinq; annos.

Iareth uixit noningentos sexaginta duos annos.

Enoch uixit trecentos sexagintaquinque annos, & translatus est in Paradysum

sum. Hic literas reperit, & libros conscripsit. Huius tēpore Adam mortuus est. Huius etiā tempore Gigantes orti sunt, quorum statura erat quindecim uel triginta cubitorum.

Mathusalem uixit annos noningentos sexagintanouem.

Lamech uixit annos septingentos octuagintaseptem.

REGNVM CAIN.

CAin primus condidit ciuitatem Enoch, in qua ipse primus rex regnauit. Post hunc Enos filius eius. Huic successit Iareth filius eius. At illi Madiel filius eius. Huic Matusaēl filius ipsius. Illi uerò Lamech successit, hic in diluuio perijt, hic & Cain occidit. Iabel filius Lamech reperit usum tabernaculorū. Cuius frater Thubal inuenit Musicam. Illorum frater Thubalcain inuenit artem fabrilem, ferri & æris. Soror eorū Noēma reperit artem uariæ texturæ.

DECIMVS AB ADAM.

NOë uixit noningentos quinquaginta annos. Huius tempore extitit diluuium.

uium. Huius etiam tempore primitus uisa est Iris, & pluuia, & hominibus usus carnium concessus. Hæc prima ætas cōtinet annos iuxta Hebraicam ueritatem mille sexcentos quadraginta duos. Iuxta Septuaginta interpretes bis mille ducentos sexagintaduos. Generationes decem.

SECVNDA AETAS.

Sem filius Noë, ipse Essedem, qui & Melchisedech, uixit sexcentosduos annos. Huius tēpore diuisum est genus hūmanum in tria, in liberos, in milites, in seruos. Liberi de Sem, milites de Iaphet, serui de Cam.

Arphaxad, à quo Chaldæi filius Sem uixit trecentos trigintaocto annos. Secundum Septuaginta interpretes quingentos sexagintaquinque.

Caynan uixit quadringentos trigintaocto annos.

Salē uixit quadringentos trigintatres annos. Hic condidit Salem, ab hoc Samaritæ, & Indi.

Heber

Heber, à quo Hebræi, uixit quadringentos sexagintaquatuor annos. Huius tempore turris Babilonica construitur.

Phalec uixit ducentos trigintanouem annos. Huius tempore diuisæ sunt linguæ in septuaginta & duas. Huius etiã tempore Idolatria exorta est.

Rhagau uixit ducentos trigintanouem annos.

Huius tempore regnum Scytharum & Aegyptiorum exortum est.

Saruch uixit ducentos triginta annos. Huius tempore regnum assyriorum & Sicimorum siue Samaritanorũ nascitur.

Nachor uixit annos centum quadragintaocto.

Thara uixit ducentos quinq; annos. Babylonia conditur.

Hæc secunda ætas continet annos à diluuio usque ad Abraham, iuxta Hebraicam ueritatem ducentos nonaginta duos, generationes decem.

Iuxta

decem. Iuxta Septuaginta interpretes, noningentos quadragintaquinq;, uel ad iecto Caynan, qui septuaginta, & Lucas ponit mille septuagintaduos, generationes undecim. Ab Adam usq; ad Ninum sunt anni ter mille centum octuaginta quatuor, qui ab omnibus Historicis uel omissi, uel ignorati sunt.

REGNVM ASSYRIORVM SVB SEM.

SEcunda ætate apud Babel, primus regnauit Nemroth triginta cubitorum Gigas, cui successit filius eius Assur, à q Assyrij. Huius filius Bel, qui & Belus, regnauit annos sexagintaquinq;. Belo primũ sacrificia facta sunt. Huius filius Ninus regnauit annis quinquagintaduobus. Hic cõdidit Niniuen. Huius tẽpore inuẽta est Magica ars à Zoroaste rege Bactrianorũ, quẽ idem Ninus bello uictũ occidit: qui & Syrophanẽ primum Idolatram Aegypto subiecit. Tẽpore Nini natus est Abraham.

SVB ABRAHAM.

Post Ninum regnauit Semyramis uxor eius sexagintaduos annos. Hæc cõ

didit

didit magnam Babyloniam,& subiugauit Indiam & Aethiopiã. Huic successit filius eius Zameis. Zamei uerò Arrius, qui & Erioch. Huic successit Xerxes. Post hunc regnauit Belotus, deinde Armamitres.

SVB MOSE.

Post hunc Baal, qui & Balcus. Deinde Mamithus, exin Sparetus, post hunc Ascades. Post hũc Amyntes, post hunc Lampares, post illum Thineus: deinde Europs, exin Sardanapallas, sub quo defecit regnum Assyriorum, quod stetit annos mille centum sexagintaquatuor.

REGNVM SCYTHARVM.

Post diuisionem linguarum surrexit regnum Scytharum sexaginta annis antequam Assyriorum, ubi primus regnauit Tanaus, à quo flumẽ Tanais dicitur.

REGNVM AEGYPTI.

In Aegypto primus regnauit Pharao à quo Pharos ciuitas, & posteri reges dicti, hic et Zoes. Ab hoc decimoseptimo, Amasis, sub quo uenit Ioseph in Aegyptum. Post hunc regnauit Hebron, de-

inde Amenophis, exin Mestres, sub quo moritur Ioseph. Inde regnauit Misphor; post hunc Muthusis, deinde Thitmosis, item Amenophis Horus, Acheneres, Achoris, item Cencres, qui submersus est in mari Rubro.

REGNVM ARCHADIAE.

Apud Sicimos id est Archades, regnauit primus Aegyalęus, qui et Aegelas. Huic successit Archas à quo Archadia, inde Tantalus, inde Europs, qui Europam subiugauit, unde & Europa dicit.

SVB ABRAHAM.

Cuius tēpore Ephron, qui & Enach gygas Hebron cōdidit, postquam septimo anno cōdita est Thanais à Thanao in Aegypto. Europi successit Stelchin, deinde Thurimachus, cui facta sunt sacrificia, post hunc Leucippus, inde Messappus, qui & Cæphisus, post hunc Eratus, inde Plemmeus, exinde Orthopolis, post hunc Maratheus.

SVB MOSE.

Deinde Chorax, deinde Hercules. exinde Menalion, post hunc Parthonopeus

peus, post illum Phineus, deinde Pallas, exin Dutanos, deinde Polyphides, post hunc Pelasgus, à quo Pelasgi, post hunc Zeuxippus, quem occidit Alethes rex Corinthiorum, & tunc consumptum est regnum Sicimorum, quod stetit annos noningentos, deinde sacerdotes populũ rexerunt.

TERTIA AETAS.

ABraham duodecimus ab Noë uixit centum septuaginta annos. Huic primò repromissus est Christus, & huic primitus data est circuncisio. Hic inuenit Hebræas literas. Hic etiam docuit Chaldæos Astronomiam, Aegyptios Geometriam. Huius tempore quinque ciuitates. Sodoma & Gomorrha, cum alijs submersæ sunt.

Isaac uixit centum uiginti annos. Huius tempore ortum est regnum Argorũ.

Iacob uixit centum quadraginta septẽ annos. Huius tempore fuit diluuium nouem menses in Achaia, sub Ogygio rege Thebanorum, in quo Cerambus uolasse fertur. Hoc tempore claruit Miner

ua in Africa. Tempore Iacob mortuus est Sem, qui & Melchisedech. Post sexcentos duos annos. Memphs in Aegypto conditur.

Ioseph uixit centum decē annos. Huius tempore fuit fames septem annis. Caath filius Leui fratris Ioseph, uixit cētum trigintatres annos.

Amram filius eius uixit centum trigintaseptem annos. Hoc tnmpore oppressi sunt filij Israël in Aegypto. Cecrops Athenam condidit.

Moses filius eius uixit centum uiginti annis. Huius tempore percussa est Aegyptus decem plagis. Hic eduxit filios Israël de Aegypto, & hic primus legem populo conscripsit. Huius tempore exiuit diluuium in Thessalia sub Deucalione. Tempore etiam Mosi Lacedæmon urbs condita est à Cecrope, & templum Delphicum.

IVDICES ISRAEL

Iosue uixit centum decem annis. Huius tempore exiccatus est Iordanis populo Dei, & sol stetit spacio duorum dierū.

Caleph

Caleph successit Iosue, qui in morte Iosue erat centum annorum. Huius tempore fictę sunt fabulæ. Hoc tēpore claruit Orpheus in musica à Lesbo. Hoctēpore etiā fuit Saturnus & Iupiter: prima Sibilla Persica floruit. Solinus & Varro scribunt decem Sybillas. Othoniel filius Caleph iudicauit populum quadraginta annis. Huius tempore condidit Cathmus Thebas.

PRIMVM CIVILE BELLVM.

Loth iudicauit Israēl annos octoginta. Huius tempore fuit bellum inter populum Israēl, & Beniamin propter uxorem Leuitæ apud Gabaon constupratam: & de Israēl qui idem occisi sunt quadraginta millia: de Beniamin autem triginta quinque, &c. uiri. Troia construitur. Amphion Musicus claruit.

Sangar iudicauit populum decem annis. Huius tempore ortum est regnum Laurentum.

Barach cum Debbora iudicauit Israel quadraginta annis. Huius tempore fuit Sybilla Libica secunda. Picus rex

in Italia. Gedeon cum Debbora iudicauit Isráel annis quadraginta. Huius tempore erat Hercules. Orpheus Musicus claruit.

Abimelech filius Gedeon regnauit filios Israël annos duos. Huius tempore extitit Theseus.

Thola iudicauit Israel annis uigintitres. Huius tempore fuit tertia Sybilla Delphica. Priamus in Troia.

Iair iudicauit Israel uigintiduos annos. Huius tempore fuit bellum Thebanum. Carmentis Nympha claruit.

Iephthe iudicauit Israël sex annis. Huius tempore erant Amazones.

Abessan iudicauit Israël septem annis. Huius tēpore Booz sumpsit Ruth. Hoc etiam tēpore claruit Sybilla quarta Ericthrea uel Babylonica.

Elon iudicauit Israel decem annis. Huius tempore obsessa est Troia.

Abdō iudicauit Israel octo annis. Huius tempore capta est Troia. Ex parte Græcorum occisi sunt nouies centum septuaginta millia septem millia: ex parte

ſe Troianorum ſexies centum octuagin ta ſex millia. Aeneas in Italia pugnat cũ Turno.

Samſon iudicauit Iſrael uiginti annis Huius tempore regnum Albanorũ ortum eſt. Aſcanius Albam condidit.

Heli ſacerdos iudicauit Iſrael quadraginta annis. Huius tempore claruit Sybilla quinta Cumana, ad quam uenit Aeneas.

Samuel iudicauit Iſrael duodecim annis. Huius tempore Oreſtes & Pilades fuerunt. Lacedæmoniorum regnum oritur.

Saul primus rex Hebræorum regnauit uiginti annis, ſiue (ut actus regum teſtãtur) quadraginta annis. Huius tempore occidit Dauid Goliad Gygantem ſex cubitorum.

Hæc tertia mundi ætas continet generationes ab Abraham uſque ad Dauid, iuxta utranque autoritatem quatuordecim. Annos uerò noningentos quadraginta. A diluuio uſque ad Dauid ſunt anni duo millia centun decem & ſeptem,

Ab initio mundi usque ad Dauid quater mille centum uigintiquatuor.

REGNVM IDVMEAE.

Tertia ætate primus rex Idumęorum erat Balaac, filius Beor, post quē regnauit Iobab, qui & Iob: deinde Husan, exin alij quinq; reges: deinde duces. Iob autem erat quintus ab Abraham. Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Esau, qui & Edom, à quo Idumęi. Esau Zara, is genuit Iob.

SVB MOSE.

Alius Balac filius Beor erat rex Moab & Madian, qui conduxit ariolum Balaam, qui & Eliu, in libro Iob legitur. Iob octagintanouem annorū tentatus est: post plagam rex factus, uixit centum quadraginta annis.

REGNVM ARGORVM SVB. ISAAC.

Apud Argos primus rex regnauit Inachus quinquaginta annis. Cuius filia Io à Græcia nauigās, in Aethiopiam uenit in Aegyptum, ibi literas reperit, leges docuit, iustè imperauit, unde Isis dea dicta,

dicta, eius maritus Osiris.

SVB IACOB

Phoroneus successit Inacho. Huic Apis, qui & Epaphus, qui postea in Aegypto regnans, Serapis uel Sorapis deus est dictus. Post hunc regnauit Argus, à quo ciuitas Argos, & à quo Argiui.

SVB IOSVE.

Deinde Honoreus, qui primus boues ad aratrũ iũxit. Huic successit Eryasis, illi Phorbas, illi Triophas uel Crotopus huic frater Dardani.

SVB MOSE.

Illi Sthelenus, huic Danaus, qui habuit quinquaginta filias, frater eius Aegistus uel Aegyptus, totidẽ filios, qui omnes præter unum à filiabus sunt interfecti. Ab hoc Aegisto, Aegyptus est dicta Post Danaum regnauit Abas, huic successit filius Acrisius, illi Euristius, illi Euchippus, at illi Adrastus, post quem Theseus Argos destruxit, & sic regnum Argiuoru m defecit.

Tertia quoque ætate Prometheus rex Caucasi primus docuit Philosophiam in

Oriente. Athlas frater eius rex Africæ docuit Astrologiã. Hesperus eorũ frater regnauit in Italia, & Hesperiã uocauit.

REGNVM ATHENIENSIVM SVB MOSE.

Athenas condidit Cecrops, qui primus regnauit ibi. Hic Aegyptum subiugans cum Pharaone submersus est in mari rubro. SVB CALEPH.

Post hunc regnauit Menander, post hunc Amphitrion pater Herculis. Exinde Erictonius inuentor currus: post hunc Pandion pater Prognes & Philomelæ. Deinde Aegeus, exin Theseus, post hunc Demophon.

SVB SAMVEL.

Post illum Mnestęus, deinde Melantho, exin Codrus, qui se pro populo hostibus tradidit, post hunc magistratus populo præfuerunt.

REGNVM AMAZONVM SVB GEDEON.

Hac ætate Amazones in Asia regnabant. In primis Marsepia & Lampeto, qui Ephesum condiderunt, deinde Sino

pe, exin Anthiopa, & Hyppolitæ, post hanc Orethia, post illã Penthesilæa, hanc occidit Pirrhus apud Troiam.

REGNVM TROIANORVM.

Hac ætate Dardanus in Phrigia regnauit. Huic successit filius Erictonius, huic filius Trous, à quo Troia. Ipsi filius Ilus, à quo Ilium. Ei uerò filius Laodæmon, illi filius Priamus, pater Hectoris & Paridis.

SVB IEPHTHE.

Tunc Græci destruxerunt regnum Phrigiarum, quod stetit annos noningentos duos.

REGNVM THEBANORVM.

Thebas Cathmus condidit, qui primus ibi regnauit, & Græcas literas reperit. Huic successit Pentheus, illi Lachis, huic Aedyppus, illi Aetheocles & Polinices, illis Creon, post hũc Theseus Thebas destruxit.

REGNVM CRETENSE

SVB IOSVE.

In Creta regnauit Saturnus, post hũc Iupiter, deinde Minos, exin Idumenæus

qui cum aliis Troiam obsedit. Liber in India, qui occidit Liberum.

REGNVM MIAENARVM
SVB IOSVE.

Apud Micænas regnauit Tantalus, deinde filius eius Pelops, exin filius huius Atræus, post hūc filij Agamēnon, et Menelaus, post hos Orestes filius Agamemnonis.

REGNVM ITALIAE SVB MOSE.

In Italia regnauerunt hi: Hesperus, à quo Hesperia, Oenotrius filius Lycaonis, Dardanus, Italus à quo Italia. Sabinus à quo Sabinia. Glaucus filius Minois. Tybris, á quo fluuius Tyberis. Ianus, Saturnus, à quo Saturnia, & Lacium. Picus qui auguria reperit.

SVB SAMSON.

Faunus, Latinus, ab hoc dicti sunt latini. Euander, cuius mater Carmētis latinas literas reperit. Post hunc defecit regnum Laurentum.

REGNVM HIERVSALEM
VEL IVDA.

QARTA AETAS.

Quarta

Quarta ætate rex Dauid quartusde cimus ab Abraham, regnauit in Hierusalem quadraginta annis. Huius tempore claruit Homerus, & Carthago conditur. Nathan & Gad prophetæ.

Salomon filius Dauid regnauit annis quadraginta. Hic fecit primum templum in Hierusalem.

Roboam filius Salomonis regnauit annis decem & septem. Huius tempore regnum Israël oritur. Smirna conditur à Amazonibus.

Abias regnauit annis tribus. Samus conditur.

Asa regnauit annis quadraginta uno.

Iosaphat regnauit annis uigintiquinque. Helias propheta claruit. Huius tempore non pluit annis tribus. Hic primus mortuum suscitauit.

Ioram regnauit annis octo. Helisæus propheta claruit. Helias translatus est.

Zacharias uel Ochozias regnauit unum annum.

Gotholia mater eius regnauit septem annis.

Ioas

Ioas filius Zachariæ regnauit annis quadraginta. Zachar. Ioadæ fil. lapidat.

Amasia regnauit annis uigintinouē.

Ozias qui & Azarias regnauit ānnis quinquaginta duobus. Esaia, Osea, Ioël, Amos, Abdias, Ionas, Micheas prophetæ claruerunt. Huius tempore Sybilla sexta claruit. Regnum Macedonū oritur. Regnum Assyriorū in Mædos transfertur, quod stetit per annos trecentos quinquagintaquinque.

Ioathan regnauit annis sedecim. Hoc tempore Olympias instituitur à Græcis, apud Elidem ciuitatem.

Achaz regnauit annis sedecim. Roma conditur, regnum Romanorum oritur. Israel transfertur.

Ezechias regnauit annis uigintiocto. Romulus senatum cōstituit & annum.

Manasses regnauit annis quinquagintaquinq;. Numa duos mēses adiecit.

Amon regnauit annis duob. Arion Citharista claruit.

Iosias regnauit annis triginta. Hic à rege Aegypti occiditur. Huius tempore

Niniue

Niniue destruitur à rege Giaxare, quæ stetit an. mille quadringentos septuaginta. Sybil Samya claruit, et Hiere. proph.

Ioachaz qui & Ieconias filius Iosiæ regnauit menses tres.

Eliachim uel Ioachim Iosue filius regnauit annis quadraginta.

Ioachim qui & Eliachim regnauit menses tres.

Sedechias qui & Mathanias filius Iosiæ regnauit annis undecim. Huius tempore destructa est Hierusalem à Babyloniis. Post hũc defecit regnum Iuda, quod iam stetit per annos quadringentos quadragintanouem.

Hæc quarta mundi ætas à Dauid usque ad transmigrationẽ Babylonis colligit annos iuxta Hebraicam ueritatem quadringenta septuagintaquinque. Iuxta Septuaginta translatores, duodecim amplius. Generationes quatuordecim, uel decem & septem. Ab initio mundi, quatuor millia sexcentum & decem.

REGNUM ISRAEL.

Hac ætate regnauit in Israël Hieroboam

boã annis uigintiduob. Hũc uincit Abia rex & occidit.

Nabath filius eius regnauit annis duobus. Hic occidit Nadab.

Baaſa regnauit annis duobus. Hunc occidit Zambri ſeruus eius.

Zambri regnauit ſeptem dies. Hunc occidit Amri princeps militiæ.

Amri regnauit duodecim annis in Samaria, hic morbo periјt.

Achab filius eius regnauit annos uigintiduos, hunc occidit rex Syriæ.

Ochozias filius Achab regnauit annis duobus, hic cecidit per cancellos & obiјt.

Iorã frater Ochohiæ regnauit annis uiginti, hũc occidit. Iehu ſeruus Achab.

Iehu regnauit annis uigintiocto, morbo interiјt.

Ioachaz filius eius regnauit annis decem & ſeptem, morbo periјt.

Ioas huius filius regnauit annos ſedecim, morbo periјt.

Ieroboam filius eius regnauit annis quadragintauno, ſimilitet morbo periјt.

Zacharias

Zacharias filius huius regnauit mensibus sex, hunc occidit Sellum.

Sellum regnauit mensem unum, hũc occidit Manahen.

Manahen regnauit annis decem, morbo obijt.

Phaceia filius eius regnauit annis duobus, hunc occidit Phaceẽ dux eius.

Phaceẽ regnauit annis uiginti, hunc occidit Oseẽ.

Oseẽ regnauit annis nouem. Hunc Salmanassar, qui & Senacherib, rex cũ omni populo transtulit in Assyrios. Et sic defecit regnum Israẽl, quod stetit per annos trecentos quinquaginta. In hac captiuitate fuit Tobias.

REGNVM MACEDONVM SVB TOBIA.

In Macedonia regnauit primus Charanus annis uigintiocto. Cui successit Perdica, tunc Alexander, deinde Archelaus filius Perdicæ, illi Amynthas, huic Philippus, illi Alexander Magnus, huic frater Alexandri Philippus, illi Cassander. Stetitq; regnum Macedonum per

annosducentos usque ad tempora Ptolo-
maei Phylometoris & tunc defecit.

REGNVM ALBANIAE
SVB SAMSON.

Apud Albam regnauit Aeneas annis tribus. Hic Lauinium condidit, & fulmine perijt.

Ascanius qui & Iulus filius Aeneae regnauit annis triginta octo. Hic Albam cōdidit, & Iuliū filiū genuit, à quo Iulia gēs.

Syluius Posthumus frater Ascanij regnauit annis triginta nouem, ab hoc omnes reges Albae Syluij dicti sunt. Ideo Syluius quia in silua est natus: ideo Posthumus, quia post mortē patris est natus.

Aeneas Syluius regnauit annis trigintauno.

Latinus Syluius regnauit annis quinquaginta.

Alba Syluius regnauit annis triginta nouem. Ab hoc Albani reges.

Aegyptus uel Atis Syluius regnauit annis uigintiquatuor.

Capis Syluius regnauit annis uigintiocto. Hic Capuam condidit.

Calpetus

Calpetus Syluius reg. annis tredecim

Tyberius Syluius regnauit annis nouem. Ab hoc fluuius Tyberis dicitur, quia in eo est extinctus, qui antea Albula est dictus.

Agrippa Syluius regnauit annis quadraginta.

Aremulus Syluius regnauit annis decem & nouem. Hic fulmine interijt.

Auētinus Syluius regnauit annis triginta septē, ab hoc Auentinus mōs dicit.

Procus Syluius regnauit annis uiginti tribus.

Amulius Syluius regnauit annis quadraginta tribus. Huius frater erat Numitor, cuius filia Rhea, Romulum & Remum. Quo occiso Amulio, Numitorem in regnum statuit, sub qub defecit regnū Albanorum, quod iam stetit per annos quadringentos quadraginta.

REGNVM ROMANORVM SVB ACHAB.

Romulus condidit Romam, & primus regnauit annis triginta septem. Hic fulmine interijt.

Numa Pompilius regnauit annis quadragita uno. Hic inuenit Nigromantiã, & primus sacra instituit, morbo perijt.

Tullius Hostilius regnauit annis triginta duobus. Hic etiam fulmine perijt.

Ancus Marcius regnauit annis uigintiduobus. Hic hostiam condidit, morbo perijt.

Tarquinius Priscus regnauit annis trigintaseptẽ. Hic circum & ludos Romæ constituit, hunc filij Anci occidunt.

Seruius Tullius regnauit annis trigintaquatuor. Hic à Superbo Tarquinio occiditur.

Taquinius Superbus regnauit annis uigintiquinq;. Hic regno expellitur, & Consules creantur. Fuerũtq; reges per annos ducentos quadragintaquatuor.

QVINTA. AETAS.

REGNVM BABYLONIAE.

Quinta ætate apud Babyloniam regnauit Nabuchodonosor quadraginta quatuor annis. Sybilla septima Cumana claruit, & Ezechiel propheta.

Euilmerodach filius Nabuch. regnauit

uit annis decem & octo. Daniel & tres pueri claruerunt.

Egusar huius filius regnauit annis quadraginta. Septẽ sapientes claruerũt.

Zabosordach regnauit mensibus nouem. Abacuc propheta claruit.

Balthasar regnauit annis decem & septem. Hunc Cyrus occidit & Babylonẽ destruxit.

REGNVM PERSARVM.

Cyrus Persarum primus regnauit cum Dario annis triginta. Hic laxauit captiuitatem. Hunc regina Amazonũ occidit. Sybilla octaua claruit.

Cambyses, qui & Nabuchod. filius Cyri regnauit annis octo. Huius tempore fuit Iudith, hic condidit Babylonem in Aegypto.

Smerdes Magus regnauit mensibus septẽ. Pythagoras Philosophus claruit.

Darius regnauit annis triginta septẽ, Aggæus, Zacharias, & Malachias claruerunt.

Xerxes filius eius regnauit annis uiginti. Sybilla nona, Phrigia claruit.

Arthabanus regnauit mēses septem. Herodotus claruit.

Artaxerxes qui & Longimanus regnauit annis quadraginta. Ypocras medicus claruit, & Esdra.

Xerxes secundus filius eius regnauit duos menses. Socrates claruit.

Sogdianus regnauit octo menses. Democritus claruit.

Darius Nothus filius Artaxerxis regnauit annis octodecim. Plato claruit.

Artaxerxes, qui & Mnemon filius Darij regnauit annis quadraginta. Hester claruit, et Sybilla decima Tiburtina.

Artaxerxes, qui & Ochus regnauit annis uigintisex. Aristoteles claruit.

Arses qui & Xerxes Ochi filius regnauit annis quatuor. Zenon Stoicus claruit.

Darius Arsami ultimus Persarum regnauit annis sex. Hunc occidit Alexander. Sub hoc defecit regnū Persarū, q̄d stetit per annos ducentos triginta tres.

REGNVM ALEXANDRIAE.

Alexander Magnus Alexandriam

condidit

condidit. Hic ueneno interijt, & duodecim annis regnauit. Hic Tyrũ destruxit

Ptolomæus, qui & Sother, uel filius Laij, regnauit in Alexandria quadraginta annis, morbo perijt. Ab hoc Ptolomęi uel Lagidæ sunt dicti.

Ptolomæus Philadelphus, alterius filius regnauit annis trigintaocto, morbo obijt. eptuaginta Interpretes claruerũt. Hic Philadelphiam condidit.

Ptolomæus Euergetes frater Philadelphi regnauit annis uigintisex, morbo obijt. Iesus filius Syrach claruit.

Ptolomæus Phylopator frater Euergetis regnauit annis decem & septem, morbo perijt.

Ptolomæus Epyphanes regnaut annis quatuordecim, similiter obijt.

Ptolomæus Philometor, regnauit annis trigintaquinq;, similiter obijt.

Ptolomæus Euergetes frater supioris regnauit an. uigintinouẽ, similiter obijt.

Ptolomæus Phiscon, qui & Sother, regnauit annis septemdecim. Hic pulsus est regno, quia filium fratris occidit.

Ptolomæus Alexander frater Sother regnauit annis decem, & hic regno pellitur, quia matrem occidit.

Ptolomęus Phiſcon, qui & ſupra Cleopatræ filius regnauit ſecundo, annis ſeptem, morbo obijt.

Ptolomæus Dyoniſius regnauit annis triginta. Hic naufragio perijt. Hic ſororem Cleopatram habuit. Hic Pompeium occidit.

Cleopatra ſoror & uxor Ptolomæi regnauit annis uigintiduobus. Hæc à ſerpente interijt. Et ſic regnum Ptolomæorum uel Lagidorum defecit, quod per annos ducentos nonagintaquinq; ſtetit.

REGNVM SYRIAE.

In Syria regnauit Seleuchus, poſt Alexandrum Magnum. Hic condidit Seleuciam, hunc Ptolomæus Lagides occidit.

Antiochus qui & Sother filius eius regnauit poſt eum. Hic condidit Antiochiam, morbo obijt.

Antiochus Theos filius alterius poſt hunc regnauit, ſimiliter obijt.

Seleucus

Seleucus Callinicus cũ fratre Antiocho filij superioris post illum regnauit. Hunc Ptolomæus Euergetes occidit.

Antiochus Magnus cum fratre Seleuco Ceraunio, filij Seleuci deinde regnauit. Hic filiam suam habuit, & fulmine interijt. Seleucus uerò in Phrigia occiditur.

Seleucus Philopator filius Antiochi Magni post patrem regnauit. Hic ueneno occiditur à ducibus.

Antiochus Epiphanes frater Seleuci illustris Romæ obses, post hunc regnauit. Sub hoc Machabæorũ bella scribũtur. Hic magno tormẽto doloris obijt.

Antiochus Eupator filius Antiochi post patrem ragnauit. Hunc occidit Demetrius filius Seleuci.

Demetrius filius Seleuci deinde regnauit. Hunc occidit Alexander filius Antiochi.

Alexãder nobilis filius Antiochi post hunc regnauit. Hunc Ptolomæus Philometor occidit.

Demetrius filius Demetrij post hunc

regnauit. Hunc occidit Alexander filius Antiochi.

Antiochus filius Alexandri post hũc regnauit. Hunc occidit Triphon.

Alexander filius Antiochi post illum regnauit. Hunc occidit Diodates rex.

Antiochus Pius filius Demetrij, post hũc regnauit, hic in Parthia occiditur.

Antiochus Spondius uel Dionysius filius Antiochi post illum regnauit. Hic de regno fugatur.

Demetrius Macero, frater Antiochi post hunc regnauit Hunc Alexãder rex Iudæorum occidit.

Antiochus qui & Dionysius frater Demetrij regnauit, hunc rex Arabum occidit. Post hũc defecit regnũ Syriæ, q̃d stetit per annos ducentos septuaginta.

DE CONSVLIBVS ET DICTATORIBVS.

Romani post reges habuerunt Cõsules, quorũ præcipuos hic annotabimus.

Anno urbis conditæ ducẽtesimo quadragesimoquarto primi Consules, Brutus & Tarquinius fuerunt.

Hi

Hi cum Porsenna rege bellum egerunt.
Anno urbis conditæ ducẽtesimo quadragesimooctauo, Valerius & Posthum9 Cõsules Sabinos & Auruncos uicerũt.
Anno urbis conditæ ducẽtesimo quadragesimoprimo dictator uel imperator creatur Largius. Hic præfuit Consulib. Consules Posthumus & Communius.
Anno urbis cõditæ, ducẽtesimo quinquagesimoprimo Posthumus Dictator: Consules Butius & Vetusius. Hi cum Tarquinio Superbo pugnarunt.
Anno urbis cõditæ ducẽtesimo quinquagesimooctauo, Valerius Dictator: Consules Appius & Seruilius. Hi cum Volscis & equis pugnant.
Anno urbis cõditę ducẽtesimo sexagesimosecũdo, Cincinnatus ab aratro sumptus, Dictator efficit: hic urbẽ ab hostib. liberat. Cõsules Minucius et Sẽpronius
Anno urbis cõditæ ducentesimo sexagesimoquinto, Cassius et Proculus Consules, seditio inter senatores & plebem.
Anno urbis cõditæ ducẽtesimo septuagesimoprimo, Fabius & Mamilius Cõ-
sules

ſules. Hi cum Veientibus pugnant.

Anno urbis conditæ ducētesimo octagesimotertio, Hæmilius & Quintus Cōſules, hi Luſtrum inſtituarunt.

Anno urbis conditæ ducenteſimo ſecundo, Volumnius & Publicola Conſules. Hi cum exulibus ſeruis ingēs bellum habuerunt.

Anno urbis conditæ trecēteſimo ſecūdo Decāuiri proconſules creantur. Hi leges Romanis ſtatuerunt.

Anno urbis conditæ trecēteſimo duodecimo, Tribuni militum Proconſules creantur.

Anno urbis cōditæ trecenteſimo decimoſexto, iterū Dictator creat̄, Mamercus, et Conſules Greganius & Sergius. Hi maximum bellum egerunt cum Phaliſcis & Phidenis.

Anno urbis conditæ trecenteſimo uigeſimoſecūdo Aurelius Dictator Iulius & Mento Conſules. Hi cū Volſcis & equis ingens bellum habuerunt.

Anno urbis cōditæ trecēteſimo uigeſimoſeptimo, Hęmilius dictator, & quatuor Tribuni

tuor Tribuni Procōsules constituti. Ab his Veientes septies uicti.

Anno urbis cōditæ trecentesimo quadragesimo octauo, Cornelius Dictator, Fabius & Cossus Proconsules. Hi cum Volscis & equis pugnarunt.

Anno urbis cōditæ trecētesimoquinquagesimosexto, Camillus ab agro Dictator, Tribuni Cōsules, hi Hetruscos uicerunt.

Anno urbis conditæ trecentesimo sexagesimo secūdo, tres Fabij tribuni militū Proconsules creati. Hi cum Gallis pugnauerunt, sed Romani uicti sunt.

Anno urbis cōditæ trecētesimo uigesimooctauo, Sulpicius Dictator, Pōpilius & Mallius Cōsul. Hi Gallos uicerūt.

Anno urbis cōditæ quadringētesimo nono, Valerius & Cornelius Consules, hi Samnitas graui bello uicerunt.

Anno urbis cōditæ quadringētesimo uigesimoseptimo. Torquatus & Decius Cōsules. Hi cum Alexandro rege Epiri pugnauerūt, & occiduntur.

Anno urbis cōditæ quadringētesimo sexagesimo

sexagesimo septimo, Fabricius & Curius Cõsules. Hi cũ Pirrho rege Epiri pugnauerunt & occiduntur.

Anno urbis conditæ quadringentesimo septuagesimoquinto Gemitius Consul Picentes uicit.

Anno urbis conditæ quadringentesimo septuagesimoseptimo Sempronius Aphros & Tarentinos uicit.

Anno urbis conditæ quadringentesimo octuagesimotertio, Claudius & Fabius cõsules, hi siculos et Pœnos uicerũt

Cornelius & Duilius Consules cum Hannibale seniore Chartaginensi Imperatore pugnauerunt & occiduntur.

Scipio & Florus Consules cum Hannibale Carthaginẽsi Imperatore pugnauerunt, & occiduntur.

Regulus & Manlius Consules cum Amilcare Pœnorũ Imperatore pugnauerunt & occiduntur.

Paulus & Fuluius Consules cũ Carthaginensibus nauali prelio pugnauerunt & occiduntur.

Attilius Manlius Consules ab Hannibale

nibale filij Amilcaris Impatore uicti sũt.

Metellus & Furius Consules cũ Hastrubale Carthaginensi Imperatore pugnauerunt & occiduntur.

Scipio & Sempronius Consules ab eodem uicti sunt.

Aemilius & Varro Consules cum omni exercitu ab eodem uicti occisi sunt.

Scipio qui postea Africanus Magonem ducem fratrem Hannibalis uicit & cœpit.

Leuinus alter Consul Hannonem ducem Afrorum cœpit.

Scæuola Consul, Graccus prætor occiduntur.

Marcellus Consul Hannibalem prelio uicit.

Cato Censorius Consul Hispaniam uicit.

Fabius Consul Chartalonem ducem Hannibalis cum omni exercitu deleuit.

Drusus & Flamminius Consules Hastrubalem fratrem Hannibalis cum omni exercitu occiderunt.

Lelius Cõsul Siphacem regem uicit.

Alter

Alter Consul Scipio Hannibalem & omnem populum Chartaginensem uicit, & Terentium abduxit.

Licinius & Cassius Consules Macedones maximo prelio uicerunt.

Censorius & Manlius Consules cum Scipione deleuerunt Chartaginem cum omni populo occiso, quæ stetit annis septingentis.

Metellus & Marius Consules, Iugurtham regem uarijs prelijs uicerunt.

Manlius & Cepio consules, Cimbros & Tautones maximo prelio uicerunt.

Sylla consul Mitridatem regẽ multis prelijs uicit.

Cinna consul Senatum occidit, & ipse occiditur.

Tullius & Antonius consules Catilinam cum suis deleuerunt.

Pompeius Dictator & consul in Oriente cum uigintiduobus regibus pugnauit, & uicit.

Crassus Dictator & consul Parthiam uicit & occiditur.

Iulius Cæsar Dictator & consul Gal

liam

liam uicit, Pompeium Consulem cũ omni populo Orientis deuicit, à Senatu occiditur. Ab hoc Cæsares sunt dicti.

Iulius Cæsar primus Monarchos quinque annos regnauit. Hic Bisextum immò Cyclum magnum composuit.

Lepidus Dictator & Consul Africã & Siciliam deuicit.

Antonius Dictator & Consul, Aegyptum deuicit & Ydumęam.

Octauianus Dictator & Consul qui postea Augustus, Antonium cum Cleopatra maximo prelio uicit, & totum orbem pacificauit. Post hunc Consules destituerunt, qui per quadringẽtos septuagintaquatuor annos fuerunt. Hisq́; Augusti uel Cæsares successerunt.

DE SACERDOTIBVS IVDAEORVM.

Hi sacerdotes præfuerunt populo Dei sub lege usq; ad ad Christũ: Aaron, Eleazar, Phinees, Abiu, Booz, Ozias, Zacharias, Maraioth, Amasias, Achitophel, Sadoch, Achias, Azarias, Iohannã, Ezechias, Amarias.

SVB DAVID.

Achitophel, Sadoch, Mosolla, Helchias, Azarias, Sarayas.

IN TRANSMIGRATIONE BABYLONIS.

Iosedech, Iesus, Ioachim, Eliachim, Ioiada, Ionathas uel Ionan.

SVB ALEXANDRO MAGNO.

Addus Onias, Symon, Eleazarus, Manasses, Onias, Symon, Iason, Menelaus, Lisimachus, Iudas Machabeus, Ionathan frater eius, Symon frater Iudæ, Iohannes filius Symonis, Aristobolus rex & sacerdos, Alexāder & ipse rex, Hircanus hic rex & sacerdos, Aristobolus rex et sacerdos, Antigonus rex & sacerdos. Hic sub Herode ab Antiocho Romano Consule occiditur, & Herodes Idumæus rex constituitur, qui regnauit trigintasex annis. Sicq; defecerūt sacerdotes ex stirpe Aaron, qui præfuerunt ab Aaron usque ad Christum annos mille sexcentos septem.

Quinta

Quinta ætas à captiuitate Babylonis usque ad Christum continet generationes quatuordecim, annos quingentos octoginta septem.

Ab exordio mundi usque ad Christum secundum Hebraicam ueritatem sunt anni quatuor millia ducenti sexaginta tres; secundum Septuaginta Interpretes, quinque millia ducenti uigintiocto.

DE AVGVSTIS ROMANORVM.

SEXTA AETATE.

Sexta ætate regnauit Augustus Cæsar quinquagintasex annis, & menses sex, hic ueneno interijt. Huius tempore Christus nascitur. Huius tempore Ioannes Baptista claruit, & Virgilius & Horatius, & Ouidius Poëtæ. Colonia ab Agrippa rege conditur. Augusta á Druso rege priuigno Augusti conditur.

Tyberius priuignus Augusti triginta tres annis regnauit, Tandem malo

in anno ueneno periјt. Huius tempore Ioannes decollatur, Christus crucifigit.

Caius Caligula tres annos, & menses decem. Asius occiditur, Matthęus Euangelium scripsit, Philo claruit.

Claudius tredecim annos mẽses octo ueneno periјt. Marcus euãgeliũ scripsit.

PRIMA PERSECVTIO.

Nero tredecim annis menses nouem, seipsum occidit, Lucas Euangelium scripsit. Iacobus Apostolus à Iudæis lapidatur, Petrus crucifigitur, Paulus decollatur, Lucanus claruit.

Galba & Piso septem menses hos occidit Ottho.

Ottho tres mẽses, hic seipsum occidit:

Vitellus septem menses, hunc occidit Vespasianus.

Vespasianus annos nouem, profluuio uentris mortuus est. Hierusalem à Romanis destruitur, quæ stetit annos mille octaginta nouẽ. Iosephus claruit.

Titus annos duos mẽses duos morbo (obiјt.

SECVNDA PERSECVTIO.

Domitianus frater Tyri quindecim annis

annis menses quinque. Hic à suis confossus est.

Nerua annum unum menses quatuor, morbo interijt. Ioannes Euãgelium scripsit.

TERTIA PERSECVTIO.

Traianus nouemdecim annis, mẽses sex & dimidium, uentris profluuio interijt. Ioannes Apostolus claruit, & obijt.

Helius Adrianus uigintiuno anno morbo obijt. Hic Hierusalem reædificauit, & Heliam nominauit. Aquila interpres claruit.

QVARTA PERSECVTIO.

Antonius Pius cum filio Aurelio & Lucio uigintiduobus annis, menses tres similiter obijt.

Marcus Antonius Verus cum fratre Lucio Aurelio Commodo annis decem & nouem, mensem unũ, similiter obijt.

Lucius Antonius filius Antonini tredecim annis. Teodocion interp. claruit.

Helius pertinax menses sex. Hic à milite Iuliano in Palatio occiditur. Theophilus Cyclum paschalem scripsit.

Iulianus regnauit menses septem, à Seuero occiditur.

QVINTA PERSECVTIO.

Seuerus pertinax septemdecim annis. Albinus Imperator occiditur. Narcissus episcopus claruit.

Antoninus Caracalla septem annis, ab hostibus occiditur.

Macrinus uno anno, hic à militibus occiditur.

Marcus Aurelius Antonius quatuor annis, à militibus occiditur. Sexta editio inuenitur.

Aurelius Alexander tredecim annos à militibus occiditur. Origenes claruit.

Maximinus tres annos. Hic à Pupieno occiditur. Qui & ipse regnum usurpans occiditur.

Gordianus septē annis, à suis occidit.

Philippus cum Philippo filio septem annis. Hic Christianus per Origenem efficitur, ambos Decius occidit.

Decius uno anno octo menses & ab hostibus, à Diabolo uel ab hostibus occiditur. Antonius claruit.

Septima

SEPTIMA PERSECVTIO

Gallus cum Volusiano filio duobus annis menses quatuor. Ab Aemilio occiditur.

Aemilius tres menses regnauit & occiditur.

OCTAVA PERSECVTIO.

Valerianus cũ filio Gallieno sedecim annis, alter à Parthis capitur & cæcatur, alter à militibus occiditur. Sub hoc Gallieno septem tyranni regnauerunt. Genuus apud Mirsam occiditur. Posthumius decem annis in Gallia regnauit, & occiditur. Emilianus Moguntiæ occiditur. Tetricus à militibus occiditur. Donatus in Syria ab uxore occiditur, frater eius septemdecim dies regnauit, & occiditur. Marius Moguntiæ interficitur, Victorinus à Gallis creatur & occiditur

Claudius uno anno menses octo morbo obijt. Quintillus Aurelianus annis quinq; menses sex, à suis occiditur.

Tacitus menses sex. Hic apud Pontum occiditur.

NONA PERSECVTIO.

Aurelianus regnauit duos menses & dimidium, & in Tharso occiditur.

Probus annis sex menses quatuor. Hic à militibus occiditur. Ipse tres tyrannos occidit Saturninū, Proculū, Bonosū

Carus cum filijs, Carino & Numeriano annos duos. Carus fulmine interijt, Carinus occiditur. Numeranus á socero suo interfectus est.

DECIMA PERSECVTIO.

Diocletianus cum Herculio Maximiano uiginti annos. Alter regno pellitur, alter occiditur.

Constantinus cum Galerio Maximino sedecim annis. Galerius seipsum interfecit. Constantinus in Anglia morit̃.

Carausius septē annis regnauit. Ab Alecto occiditur.

Allectus tres menses regnauit. Hunc Præfectus suus occidit.

Achilleus Imper. in Aegyp. occidit̃.

Allectus tres menses regnauit. Hunc Præfectus suus occidit.

Maximinus & Seuerus annis quatuor.

or. Maximinus apud Tharsum dolore periijt, Seuerus uerò occiditur.

Constantinus Constantij filius ex concubina Helena triginta annis menses decem communi morte obijt. Hic á Syluestro baptizatur, & ab hoc Nicea Synodus cõgregatur. Cõstãtinopolis cõditur.

Maxentius & Licinius annis decem. Ambo à Constantino occiduntur.

Crispus & Constantinus, Constantini filij, & Licinius, Licinij filius Cæsares à Constantino occiduntur.

Dalmacius Imperator à militibus occiditur.

Constantinus cũ Cõstãtino & Cõstãte fratrib. annis uigintiquatuor, menses quinq; & dimidium. Constantius dolore periijt, Constantinus occiditur à fratre Cõstante. Cõstãs uerò in Hispania occiditur. Sub Cõstãtio fuerũt hi septẽ tyrãni: Magnentius, qui seipsum occidit, Decẽtius frater eius, qui laqueo uitã finiuit. Gallus, quẽ ipse Constantius occidit: Siluanus, quẽ etiã occidit: Veterion qui imperium deposuit. Nepocianus quẽ Ma-

gnentij duces occiderunt. Iulianus postea fit Augur.

Iulianus apostata annis duobus menses octo. Hic idolatra efficitur, & à Mercurio matre, uel ab hoste quodã occidit.

Iouinianus menses octo morbo obijt. Athanasius claruit.

Valentinianus cum Valente fratre annis undecim, hic fluxu sanguinis obijt Procopius tyrannus occiditur. Martinus & Ambrosius, Episcopi claruerunt.

Valens cum Gratiano & Valentiniano fratris filijs, annis quatuor. Valens igni crematur à Gothis. Firmius tyrannus occiditur. Hieronymus claruit.

Gratianus cum Valentiniano fratre annis sex. Hic à Maximino tyranno occiditur. Valentinianus regno pellitur.

Theodosius & ualentinianus, qui & suprà, annos undecim, hic laqueo suspenditur, alter morbo perijt. Maximus & Victor filij eius Imperatores occiduntur. Eugenius tyrannus occiditur.

Archadius filius Theodosij annos tre

decim

decim obijt. Ioannes Chryſoſtomus & Auguſtinus claruerunt.

Honorius frater Archadij cum Theo doſio filio fratris anno quindecim ſimiliter obijt. Halaricus rex Gothorum Ro mam deuaſtat, quæ ſtetit annis mille ſexagintaquatuor. Sub Honorio fuerunt hi ſeptem tyranni: Eucherius quem Ho norius occidit. Conſtantinus, hunc Con ſtantinus Comes occidit. Conſtans filius Conſtantini, hunc Gerontius Comes occidit. Maximus hic exilium ſubijt. Iouinius qui mox occiditur. Athalus huic manus ab Honorio abſciduntur. Heraclius hic à militibus occiditur.

Theodoſius filius Archadij, qui & Minor, uigintiſex annis morbo obijt. Gildo tyrannus occiditur.

Valentinianus filius Conſtantini Co mitis regnauit annis duodecim. Hic con foditur.

Attila rex Hunorum claruit.

Marcianus & Valentinianus annis ſeptem, hi occiduntur.

Angli

Angli Britanniam inuadunt.

Leo annis ſeptemdecim, hic obijt. Victorius Cyclum paſchalem ſcripſit.

Zenon annis decem & ſeptem, ſimiliter obijt. Theodoricus rex Gothorum occiditur.

Anaſtaſius hæreticus annis uigintiſeptem, fulmine perijt. Fulgentius Epiſcopus claruit.

Iuſtinus Senior annis octo, hic morbo perijt. Benedictus Abbas, & Boetius claruarunt.

Iuſtinus maior, nepos Iuſtini annis trigintaocto, morbo obijt. Dionyſius Abbas Ciclum paſchalem ſcripſit.

Iuſtinus Minor annis undecim, morbo obijt. Totila rex occiditur.

Iulius Conſtantinus ſeptem annis, ſimiliter obijt. Lõgobardi Italiã inuadũt.

Mauricius annis uigintiunum. Hic occiditur. Gregorius Papa claruit.

Phocas tyrannus annis octo, occiditur & crematur. Anglia conuertitur.

Heraclius annis uigintiſex, Hydropi obijt. Crux exaltatur.

Conſtan

Constantinus filius Heraclij menses sex, ueneno perijt.

Heraclonas annis duob. nasu trũcat.

Constantinus hęreticus, filius illius superioris annis uigintiocto, hic occiditur. Hysidorus episcopus claruit.

Constantinus filius illius annis septẽ & decẽ. Hic morbo obijt. Synodus sex Constantinopoli.

Iustinianus filius Constantini annis decem, nasu & lingua truncatur. Hic regno pellitur.

Leontius annis tribus, hũc occidit Iustinianus. Gudbertus Episcopus claruit

Tyberius annis septem. Hunc Iustinianus in custodia perdidit. Beda monachus claruit in Anglia.

Iustinianus secundo cum Tyberio filio annis sex. Iustinianus à Philippo occiditur, Tyberius uerò strãgulatur. Pippinus rex Francorum.

Philippus anno uno menses sex. Hic ab Anastasio excæcatur.

Anastasius annis sex. Hic à Theodosio captus, presbyter ordinatur.

Theodosius

Theodosius anno uno. Hic Catholicus obijt.
Leo hæreticus annis octo, hic morbo (obijt.
Constantinus hæreticus filius Leonis annis trigintaquinque, similiter obijt.
Leo filius Constantini annis quinque. Hic occiditur.
Constantinus filius Leonis cum matre Hirenæ, annis uiginti. Constantinus excæcatur, Hirene à regno pellitur.
Carolus Magnus filius Pippini regnauit annis quadragintaseptem. Brema construitur. Dania conuertitur à Vuillibaldo Episcopo.
Ludouicus filius eius annis uigintiseptem. Ansgarius Episcopus, Suuędos cõuertit.
Lotharius filius Ludouici annis septemdecim. Rabanus Episcopus claruit.
Ludouicus filius Lotharij cum fratribus Lothario Carolo & Pippino annos trigintasex.
Carolus filius Ludouici cum fratribus, Carolomanno & Ludouico annis undecim.

Arnol-

Arnoldus filius Carolomanni annis duodecim.

Ludouicus filius Arnoldi annis duodecim.

Chunradus filius Chunradi principis annis ſeptem.

Henricus comes regnauit annis octodecim, Vdalricus Epiſcopus claruit.

Otho Magnus Hẽrici filius annis triginta octo. Parthenopolis conſtruitur.

Otho filius eius annis octo.

Otho filius ſuperioris annis octodecim. Nodker abbas claruit.

Henricus dux Bauariæ annis uiginti tres menſes ſex. Babingerg conſtruitur, Ruzi, Polani & Vngari facti ſunt Chriſtiani.

Chunradus annis quindecim. Spira conditur.

Heinricus Pius filius Chunradi annis decem & ſeptem.

Heinricus filius eius annis quadraginta nouem.

Rudolphus & Hermannus reges occiduntur, Chunradus rex obijt.

Heinricus

Henricus filius superioris decem & septem annis regnauit.

Lotharius annis duodecim.

Chunradus successit.

SERIES ROMANORVM PONTIFICVM.

PEtrus annis uigintiquinque, menses duos dies tres.

Linus annis duodecim, menses tres, dies duodecim.

Cletus annis duodecim, mensem unũ dies undecim.

Clemens annis nouem, menses duos dies decem.

Anacletus annis nouem, mẽses duos, dies decem.

Euaristus annis nouem menses decẽ dies duos.

Alexander annos duodecim menses septem dies duos.

Sixtus annis decem menses duos, diẽ unum.

Higinus annos quatuor menses quatuor

tuor dies quatuor.

Anicetus annos undecim mẽſes quatuor dies ſex.

Pius annos nouemdecim menſes ſex dies uigintiunum.

Sother annos nouem menſes ſex dies uigintiunum.

Eleutherius annos quindecim menſes tres dies duos.

Victor annos undecim menſes duos dies duos.

Zepherinus annos nouẽ menſes ſex dies decem.

Caliſtus annos ſex menſes duos dies decem.

Vrbanus annos quatuor menſes tres dies duodecim.

Pontianus annos nouem mẽſes quinque dies quinq;.

Antheros annos undecim menſem unum dies duodecim.

Fabianus annos tredecim menſes undecim dies undecim.

Cornelius annos duos menſes duos dies tres.

Lucius annos tres mēſes tres dies tres
Stephanus annos ſeptem menſes ſex.
Sixtus ſecundus annum unum menſem unum dies decem.
Dionyſius annos ſex menſes duos dies quatuor.
Felix annos quatuor menſes quatuor dies quindecim.
Euticianus annum unum menſem unum diem unum.
Gaius annos undecim menſes quatuor dies duodecim.
Marcellinus annos quatuor menſes quatuor dies ſedecim.
Marcellus annos quinque menſes ſeptem dies uigintiunum.
Euſebius annos ſex mēſem unū dies (tres.
Melciades annos quatuor.
Sylueſter annos uigintitres menſes decem dies decem.
Marcus annos duos menſes octo dies uiginti.
Iulius annos duodecim menſes duos dies ſeptem.
Liberius annos ſex menſes tres dies quatuor.

Felix annum unum menses septem dies undecim.

Damasus annos octodecim menses sex dies decem.

Siricius annos quindecim.

Anastasius annos quindecim.

Innocentius annos quindecim menses undecim dies uigintiunum.

Sozimus annos tres menses tres dies undecim.

Bonifacius annos sex menses octo dies septem.

Celestinus annos quatuor menses decem dies quatuordecim.

Sixtus tertius annos septē dies octo decim.

Leo annos uigintiunū mensem unum dies tredecim.

Hylarius annos sex menses tres dies decem.

Simplicius annos quindecim mēsem unum dies septem.

Felix annos octo menses undecim dies septemdecim.

Gelasius annos quatuor menses octo dies octodecim.

Anastasius annum unum menses

undecim dies uigintiduo.
Symmachus annos quindecim menses septem dies uigintisex.
Hormisda annos octo dies octodecim
Ioannes annos duos menses octo dies quindecim.
Felix annos septem menses quinque dies quindecim.
Bonifacius annos duos dies uiginti (sex.
Mercurius qui Iesus annos duos dies quinque.
Agapitus menses undecim dies nouemdecim.
Syluerius annum unum menses quinque dies undecim.
Vigilius annos septemdecim menses sex.
Pelagius annos duodecim menses decem dies uigintiocto.
Ioannes annos duodecim menses undecim dies uigintisex.
Benedictus annos quatuor mensem unum dies uigintiocto.
Pelagius annos decem menses duos dies decem.

Gregorius

Gregorius annos tredecim menses sex dies decem.

Sabinianus annum unũ menses quinque dies nouem.

Bonifacius annos quinq; mẽses decẽ.

Honorius annos duodecim menses decem dies septemdecim.

Seuerinus mẽses duos dies quatuor.

Ioannes annum unum menses nouẽ dies nouemdecim.

Theodorus annos sex menses decem dies octodecim.

Martinus annos sex mensem unum dies uigintisex.

Vitalianus annos quatuordecim mẽses sex.

Adeodatus annos quatuor menses quinque dies quinque.

Donus annum unum menses quinq; dies decem.

Agatho annos duos menses sex dies octo.

Leo iunior menses decem dies septẽdecim.

(decim.

Benedictus menses decem dies quin

Ioannes annum unum dies nouem.
Conon menſes undecim.
Sergius annos tredecim menſes octo dies uigintiquatuor.
Ioannes annos ſex menſes quinq; dies ſeptemdecim.
Ioannes annos duos menſes ſex dies
Gregorius annos ſede- (quindecim.
cim menſes nouem dies undecim.
Siſinius dies triginta.
Cōſtantinus annos ſeptē dies quinde
Gregorius annis decem menſes(cim.
octo dies uigintiquinq;.
Zacharias annos decem menſes quatuor dies quatuordecim.
Stephanus annos quinq; dies uiginti octo.
Adrianus annos uigintiquinq; menſes decem dies quatuordecim.
Leo annos uiginti menſes quinque dies ſedecim.
Stephanus menſes ſeptem.
Paſchalis annos ſeptem dies ſeptemdecim.
Eugenius annos quatuor menſes ſe-
ptem

ptem dies uigintiduos.

Valentinus dies quadraginta.

Gregorius ſeptemdecim annos.

Sergius tres annos.

Leo annos octo menſes tres dies ſex.

Benedictus annos duos menſes ſex dies ſex.

Nicolaus annos nouem mẽſes ſex dies triginta.

Adrianus annos quinq;.

Ioannes annos decem dies duos.

Martinus annum unũ mẽſes quinq;.

Adrianus annũ unũ menſes quatuor.

Stephanus annos quinq;.

Formoſus annos quinq; menſes ſex.

Bonifacius dies quindecim.

Stephanus annis quinq; menſes tres.

Romanus menſes quatuor.

Theodorus dies uiginti.

Ioannes annos duos.

Benedictus annũ unũ mẽſes quinq;.

Leo dies ſexagintaſeptem.

Christophorus menſes quatuor.

Sergius annos ſeptem menſes tres dies ſedecim.

Anastasius annos duos.
Lando mẽses sex dies trigintaquinq;.
Ioannes quatuordecim menses duos dies tres.
Leo menses septem.
Stephanus annos duos mensem unũ dies duodecim.
Ioannes annos quatuor.
Leo annos tres mẽses sex dies decem.
Stephanus annos quatuor mẽses tres dies quindecim.
Marinus annos tres menses sex dies duodecim.
Agapitus annos decem menses septẽ dies decem.
Ioannes annos nouem menses tres.
Octauianus annum unum.
Leoptus annum unum.
Benedictus dies sexaginta.
Ioannes annos sex menses decem.
Benedictus annos decẽ menses octo dies uigintinouem.
Ioannes annum unum.
Petrus Ioannes annum unum.
Gregorius regnauit annos tres. Syl-
uester

uester qui & Gerbertus.
Ioannes, Ioannes, Sergius, Benedictus, Ioannes, Nicolaus, Gregorius, Leo, Victor, Stephanus, Alexander, Gregorius, Vrbanus, Paschalis, Gelasius, Calixtus, Honorius, In nocentius.

LIBRI QVINTI FINIS.

IN LIBRVM DE LVMINARIBVS ECCLESIAE D. Honorij Præfatio.

ROGO *autem te Lector (si tamen præ dona inui die audeas) ne huius opusculi laborem ulipēdas. Ego quippe uigilaui ut tu dormias: ego laboraui ut tu quiescas. Tuus solummodo labor erit, ut perlegendo intelligentia replearis, & præditus, clarus ab omnibus habearis. Si autem (quod magis spero) tabido corde & nebulosa facie his flosculis ornatè contextis liuidum dentem inprimis, ac rosigerum sertum, candidulis lilijs connexum, uenenata lingua carpis, inuidia quidem te ut proximum seruum caligini ignorantiæ inuoluet, me autem beneuolentia per lumen scientiæ ad gloriam & hono*

rem perducet. In hoc libello omnes Ecclesiasticos scriptores à tempore Christi usque ad nostra tempora nominatim expreßi, quos ex Hieronymo, Gennadio, & Hysidoro, Beda, & alijs cognoscere potui.

DE LVMINARIBVS ECCLESIAE, SIVE DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS, D. HONORII AVGVSTVDVNENsis Presbyteri.

LIBER SEXTVS.

SYMON Petrus filius Ioannis prouinciæ Galliæ, uico Bethsaida, frater Andreæ apostoli, et princeps Apostolorũ scripsit duas epistolas, quæ Canonicæ nominantur. Euangelium quoque Marci eius esse dicitur. Libri autem, de quibus unus Actorũ eius inscribitur, alius Euangelij, tertius Prædicationis, quartus Apocalypseos, quintus Iudicij, inter Apocriphas scripturas repudiãtur. Hic post episcopatũ Anthiocensis

cēſis eccleſiæ,ad expugnandū Symonē Magū Romā pergit,ibiq́ʒ uigintiquinqʒ annis cathedrā Epiſcopalem tenuit,uſqʒ ad quartumdecimum annū Neronis, à quo & crucifixus eſt,Romæq́ʒ ſepultus.

Iacobus frater domini cognomēto Iuſtus Ioſeph,ut quidā exiſtimant,ex alia uxore,ut alij Mariæ ſororis matris domini filius,ſcripſit unam de ſeptem Canonicis epiſtolam. Hic poſt paſſionē Domini ab Apoſtolis Hieroſolymorum ordinatur Epiſcopus,triginta annis rexit Eccleſiam,iuxta templum Domini ubi præcipitatus fuerat,ſepelitur.

Matthæus qui & Leui ex publicano Apoſtolus,primus in Iudæa Euangeliū Chriſti Hebræis literis compoſuit.

Iudas frater Iacobi unam de ſeptem Canonicis reliquit epiſtolam.

Paulus apoſtolus, q antea Saulus extra numerum duodecim Apoſtolorum, de tribu Beniamin,& oppido Iudææ Giſcali ſcripſit decem epiſtolas ad Eccleſias, ad Romanos unam, ad Corinthios duas, ad Galathas unam, ad Epheſios

unam

unam,ad Philippenses unam,ad Colossenses unam, ad Thessalonicenses duas, ad Hebræos unam: præterea ad discipulos suos quatuor, Timotheo duas, Tito unam, Philemoni unam, Ad Laodicenses unam, quæ quidem legitur, sed ab omnibus exploditur. Hic quartodecimo Neronis anno, eodẽ die quo Petrus Romæ pro Christo capite truncatur, & in uia Ostiensi sepelitur tricesimoseptimo anno post passionem Domini.

Barnabas Cyprius, qui & Ioseph Leuites cum Paulo Gentium apostolus ordinatus, unam ad ædificationem ecclesię epistolam composuit, quæ inter apocriphas scripturas legitur.

Lucas Medicus Anthiocensis, sectator Pauli Apostoli scripsit Euangelium, & Actus apostolorum Romæ. Hic octogesimo & quarto anno in Bythinia moritur, & postmodum Constantinopolim transfertur.

Marcus discipulus & interpres Petri Romanis scripsit Euangelium. Hic pas

sus

ſus eſt octauo Neronis anno, & Alexandriæ ſepultus.

Ioannes apoſtolus, filius Zebedæi, & frater Iacobi, ſcripſit Aſię epiſcopis Euãgelium, & Apocalypſim, & tres Canonicas epiſtolas. Hic ſexageſimooctauo anno poſt paſſionem Domini ſub Traiano moritur & apud Epheſum ſepelitur.

Hermas, cuius Apoſtolus Paulus ad Romanos meminit, ſcripſit librum, qui appellatur Paſtoris.

Phylo Iudæus, natione Alexãdrinus, de genere ſacerdotum, ſcripſit librum unum, de uita noſtrorum ſub Marco de gentium. Huius extant præclara & innumerabilia opera:

In quinq; libros Moſi.

De confuſione linguarũ liber unus.

De natura & inuentione liber unus.

De his quæ ſenſu precamur & teſtamur, liber unus.

De eruditione, liber unus.

De hærede diuinarũ rerũ liber unus.

De diuiſione æqualium & contrariorum, liber unus.

De tri-

De tribus uirtutibus liber unus.
Quare quorundam in ſcripturis mu-ta ſint nomina lib:r unus.
De pactis libri duo.
De uita ſapientis liber unus.
De tribus uirtutibus liber unus.
Quòd ſomnia mittantur à Deo, libri quinque.
Quæſtionum & ſolutionum in Exodum libri quinq;.
De tabernaculo, & de catalogo libri quatuor.
De uictimis & repromiſſionibus.
De maledictis.
De prouidentia.
De Idæis.
De conuerſatione uitæ Alexandri.
Quòd ꝓpriā rationē habeāt muta ani
Quod oīs inſipiēs ſeruus ſit. (malia.
De Apoſtolicis uiris, quem inſcripſit de contemplatiua uita.
De agricultura duos.
De æbrietate duos. Hic conſcripſit ſecundum librum Machabæorum.
Lucius Anneus Seneca Cordubenſis
Fotini

Fotini Stoici discipulus, & patruus Lucani Poëtæ scripsit quasdam epistolas ad Paulum apostolum, & Apostolus quasdam rescripsit.

Iosephus Mathatiæ filius ex Hierosolymis sacerdos à Vespasiano captus, scripsit Romæ septẽ lib. Iudaicæ captiuitatis, & alios uigintiquatuor, Antiquitatũ libros, ab exordio mundi usq; ad quartũ decimũ annũ Domiciani Cæsaris, & duos conflictus aduersus Apionem Grammaticum Alexandrinum, & unum qui inscribitur De potentia, in quo digesta sunt Machabæorum martyria.

Iustinus Tyberiẽsis de prouincia Galilæa, scripsit hystoriam Iudaicarũ rerũ, & quosdam cõmẽtariolos de scripturis.

Clemens, cuius apostolus ad Philippenses meminit, quartus post Petrum Apostolum, Romę episcopus, siquidem secundus Linus, tertius Anacletus fuit, scripsit epistolam ad Corinthiorum ecclesiam ualdè utilẽ, & itinerariũ Petri, et disputationẽ Petri & Apionis, & multa alia, quæ inter Apocripha numerãtur.

Dionysius

Dionyſius Ariopagita Philoſophus à Paulo apoſtolo conuerſus, Athenis Epiſcopus ordinatus, ſcripſit librũ de Hierarchia, & multa alia.

Ignatius Antiochenæ eccleſiæ poſt Petrum apoſtolum tertius Epiſcopus, ſcripſit eccleſiæ Epheſiorum epiſtolam, alteram ad Magneſianos, tertiã ad Troienſes, quartam ad Romanos, deinde ad Philadelphios, & Smirnes. Hic paſſus eſt ſub Traiano.

Polycarpus Ioannis apoſtoli diſcipulus, ab eo Smirnæ epiſcopus ordinatus, ſcripſit ad Philippenſes ualdè utilem epiſtolam, quædam de die Paſchæ. Hic ſub Commodo pro Chriſto igni traditur.

Papias Ioannis auditor, Hieropolytanus in Aſia epiſcopus, quinq; ſcripſit uolumina, quæ prænotauit Explanatio ſermonum Domini.

Quadratus Apoſtolorum diſcipulus, Athenarum epiſcopus, ſcripſit librum pro Chriſtiana religione ualde utilẽ apoſtolica doctrina dignum.

Ariſtides Athenienſis Philoſophus eloquen-

eloquentiſſimus, ſcripſit uolumen noſtri dogmatis rationem continens.

Agrippa cognomento Caſtoris, uir ualdè doctus, aduerſus uigintiquatuor uolumina Baſylidis hæretici, quæ in Euangelium confecerat, fortiſſimè diſſeruit. Sub Adriano claruit.

Egeſippus Vicinus Apoſtolorũ temporum, omnem à paſſione Domini uſque ad ſuam ætatem eccleſiaſticorum actuum texens hyſtoriam, quinq; libros compoſuit.

Iuſtinus Philoſophus de Neapoli urbe Palæſtinæ, patre Priſco Bachio, ſcripſit libros quatuor pro religione Chriſti contra Gentes, & unum De monarchia Dei, & unum quem prænotauit Pſalten, & unum De anima, & dialogum contra Iudæos, & inſignia uolumina, contra Marcionem, & librũ contra omnes Hæreſes. Ad ultimum pro Chriſto ſanguinem fudit.

Melito Aſianus Sardẽſis Epiſcopus, librum pro Chriſtiano dogmate compoſuit. Scripſit etiã de Paſcha duos libros.

De uita Prophetarum librum unum.
De Ecclesia unum.
De die dominico unum.
De fide unum.
De plasmate unum.
De senibus unum.
De corpore & anima unum.
De baptismate unum.
De ueritate unum.
De generatione Christi unum.
De prophetia sua unum.
De hospitalitate unum. Et aliũ librũ, qui Clauis inscribitur.
De diabolo unum.
De Apocalypsi Ioannis unum.
Aeglogarum libros sex.

Theophylus sextus Antiochenæ Ecclesiæ episcopus, contra Marcionem librum composuit, & ad Auctolicum tria uolumina, & contra hæresim Hermogenis librum unum, & alios tractatus.

Apollinaris Asiæ Hieropolitanus episcopus, insigne uolumen pro fide Christianorum edidit, & quinque libros aduersus Gentes, & tres de ueritate, & duos

aduer

aduersus Cathaphrygas.

Dionysius Corinthiorũ ecclesiæ Episcopus multas epistolas ad ecclesias scripsit. In quibus est una:

Ad Laodicenses, alia

Ad Athenienses.

Tertia ad Nicomedienses.

Quarta ad Cretenses.

Quinta ad Ponti Ecclesias.

Sexta ad Ignosianos.

Octaua ad Chrysophoram, sanctam fœminam. Sub Marco Antonio claruit.

Pinitus Cretensis Ignosiæ urbis Episcopus, scripsit ad Dionysium Episcopũ ualdè elegantem epistolam.

Tacianus Hæresiarches infinita scripsit uolumina. Hic Iustini Philosophi discipulus fuit, in Rhetorica quàm maxime floruit, nouam hæresim condidit.

Philippus Cretensis Coritinæ urbis episcopus præclarum aduersus Marcionem edidit librum.

Musanus non ignobilis scriptor cõfecit librum aduersus quosdam, qui ad hæresim Tacianam declinauerunt.

Modeſtinus aduerſus Marcionem fecit librum & alia quædam.

Bardeſanes in Meſopotamia clarus infinita aduerſus penè omnes hæreticos ſcripſit uolumina. Hic nimis eloquens fuit & nouam hæreſim condidit.

Victor tertiusdecimus Romanæ urbis epiſcopus De paſcha & alia quędam ſcripſit uolumina.

Hireneus Lugdunenſis Galliæ Epiſcopus ſcripſit:

Aduerſus hæreſes libros quinq;.
Contra Gentes uolumen breue
De diſciplina aliud, &:
Ad Marcionis fraudem.
De Apoſtolica prædicatione,
Librum uariorum tractatuum.
Ad Blaſtum de ſciſmate,
Ad Florinum de Monarchia,
De Ogdoade egregium documentũ.

Et quædam:

Ad Victorem Papam de Paſcha.

Panthenus Stoicæ ſectæ diſcipulus tã in ſanctis ſcripturis, quàm in ſeculari literatura eruditus, Alexandriæ multos commen

commentarios in sanctam scripturam fecit. Hic ad Indiam missus ubi Bartholomeus docuit, ibi Euangelium Mathæi reperit, quod & secum detulit.

Rhodon genere Asianus à Thaciano in scripturis Romæ eruditus, edidit plurima, præcipuumq́; aduersus Marcionē opus, sed & in Hexaemeron elegantes tractatus composuit, & aduersus Catha phrygas insigne uolumē. Sub Commodo floruit.

Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, Pantheni auditor, post eum Ecclesiasticā scholam tenens, scripsit insignia uolumina, plena eruditionis & eloquentiæ, tam de scripturis diuinis, quàm de secularis literaturæ instrumento. Quibus sunt illa Stromatum & informationum libri octo.

De pædagogis unus.

De Pascha unus.

De Ieiunio unus.

De disceptatione unus, & alius qui inscribitur: Quisn'am ille diues sit.

De obtrectatione liber unus.

De canonibus ecclesiasticis unus. Huius discipulus fuit Origenes.

Melciades scripsit præcipuum uolumen aduersus Montanum, & Priscam, & Maximillam, & alios libros aduersus Gentes & Iudæos.

Apollonius uir disertissimus scripsit aduersus Montanum, & Priscam, et Maximillam insigne & magnum uolumẽ. Contra hunc scripsit Tertullianus. Hic claruit sub Seuero.

Serapion Antiochiæ Episcopus, scripsit epistolam ad Carinum, & Pontum de hæresi Montani. Ad Dommonẽ quoque librum composuit, & unum de Euãgelio, & alias breues epistolas.

Apollonius Romanæ urbis Senator insigne uolumen pro fide nostra composuit. Hic sententia Senatus pro Christo, capite truncatur.

Theophilus Cæsariæ Palæstinæ, quæ olim turris Stratonis uocabatur, episcopus, de Pascha synodicam & ualdè utilẽ composuit epistolam.

Bachilus Corinthiorum Episcopus elegantem librum de Pascha composuit.

Policrates Ephesiorũ Episcopus, scripsit Synodicam epistolam:

Ad Victorem Romanum Episcopũ.

Heraclitus in Apostolum commentarios composuit.

Maximinus famosam quæstionem insigni uolumine uentilauit, unde malum & quod materia à Deo facta sit.

Candidus in Hexaemeron pulcherrimos tractatus edidit.

Appius similiter in Hexaemeron tractatus fecit.

Sextus sub Seuero scripsit librum de resurrectione.

Arabianus quædã opuscula ad Christianum dogma pertinentia edidit.

Iudas plenissimè disputauit de septuaginta Ebdomadibus apud Danielem, & Cronica usq; ad Seuerum perduxit.

Tertullianus presbyter prouinciæ Africanæ ciuitatis Carthaginensis, patre Centurione proconsulari, acris & uehementis ingenij multa scripsit uolumina. Specialiter autem aduersus ecclesiã texuit uolumina, De pudicitia:

De persecutione.
De ieiuniis.
De Monogamia.
De Extasi libros quinque, & sextum aduersus Apollonium, & multa alia quæ non extant uolumina.

Origenes, qui & Adamantius Leonide patre, matre Alexãdriæ, à Demetrio eiusdem urbis episcopo in locum Clemẽtis presbyteri confirmatus, tantum in scripturis habuit studii, ut & Hebræam linguam contra ætatis gentisque suæ naturã edisceret: & exceptis Septuaginta Interpretibus alias quoque editiones in unum congregatet, Aquilæ scilicet Pontici Proseliti, & Theodocionis Ebionæi & Symmachi eiusdẽ dogmatis. In Euãgelium quoque κατὰ Matthæum scripsit commentarios. Præterea quintam & sextam, & septimam editionem cum cæteris comparauit. Dialecticam quoque & Geometriam, & Arithmeticã, & Astronomiam, Musicam & Grammaticam, et Rhetoricam, omniumque Philosophorũ sectas ita didicit, ut studiosos quoque secularium

cularium literarium sectatores haberet, concursusq; ad eum mirificè fierent. Sex milia librorum scripsit. Sub Seuero floruit.

Ammonius uir disertus & ualde eruditus, in Philosophia clarus, Alexādriæ inter multa ingenij sui præclara monumenta etiam de consonantia Mosi & Iesu, elegans opus composuit, & Euangelicos canones excogitauit, quos postea secutus est Eusebius Cæsariensis.

Ambrosius primum Martionites, deinde ab Origene correctus Ecclesiæ Alexandriæ Diaconus, multas epistolas ad Origenem scripsit. Ad hunc Origenes infinita dictauit uolumina.

Triphon Origenis auditor in scripturis eruditissimus multa fecit opuscula, præcipuè librum, quem composuit:

De uacca rufa, in Deuteronomio.

De diuisione columbæ & turturis ab Abraham.

Minutius Felix Romæ insignis causidicus scripsit altercationis dialogū, Christiani & hæretici disputantis, & librum:

De facto contra Mathematicus.

Gaius aduersus Proculũ Montani sectatorẽ ualde insignẽ habuit disputatiõẽ

Berillus Arabiæ Botrenus Episcopus, in quandam hæresim lapsus, ab Origine correctus, scripsit uaria opuscula, & maximè epistolas. Extat & Dialogus Origenis & Berilli.

Hippolytus cuiusdam urbis episcopus, scripsit de Pascha & temporibus, & nonnullos in scripturas commentarios:

In Hexaemeron.
In Exodum.
In Cantica canticorum.
In Genesim.
In Zachariam.
De Psalmis.
In Esaiam.
In Danielem.
In Apocalypsim.
In Prouerbia.
In Ecclesiasten.
De Saul & Phytonissa.
De Antichristo.
De resurrectione.

Com

Contra Marcionem.

De Pascha, aduersum omnes hæreses narrationem. De laude Saluatoris.

Alexander Cappadociæ Episcopus, scripsit epistolā ad Antiochenses, & aliā Ad Originem, aliam Ad Demetrium, & alias ad diuersos epistolas. Hic sub Decio martyrio coro (nat.

Iulius Aphricanus scripsit quinque de tēporibus uolumina. Hic ab Aurelio Imperatore suscepit legationē pro instauratione urbis Emaus, quæ postea Nicopolis est appellata.

Geminus Antiochenæ ecclesiæ presbyter quædā ingenij sui monumenta cō (posuit.

Theodorus qui postea Gregorius appellatus est, Neocæsariæ Ponti Episcopus, Origenis auditor, scripsit Metaphrasin in Ecclesiasten, breuem quidē, sed ualde utilē, & alias de fide epistolas.

Cornelius Roman. urbis epis. scripsit epistolā ad Fabiū Antiochenæ Ecclesiæ episcopū, de Synodo Romana, & Italica, aliā de Nouatiano, & de his qui lapsi sunt: tertiam De gestis Synodi, quartā:

Ad

Ad eundem Nouatum, & Fabiū ualde prolixam.

Cecilius Cyprianus Aphricus Carthaginensis Episcopus multa composuit opera, quæ sole sunt clariora, passus est sub Valetiano, quo Cornelius Romæ.

Pontius Diaconus Cypriani, egregiū uolumen uitæ & passionis Cypriani reliquit.

Dionysius Alexandriæ urbis Episcopus, Origenis insignissimus auditor, scripsit quatuor libros:

Ad Dyonisium Romanæ urbis Episcopum, &

Ad Leodicenses de pœnitentia.

Item Canonem de pœnitentia.

Ad Origenem de martyrio.

Ad Armenios de pœnitentia, &c.

De ordine delictorum.

De natura ad Timotheum, &c.

De tentationibus ad Euphranonem.

Ad Basilidē quoq; multas epistolas.

Donatus Romenæ urbis presbyter, aduersus Corneliū Cathedrā sacerdotalē inuadēs, lapsos recipere nolēs, scripsit:

De Pa-

De Pascha.
De sabbato.
De oratione.
De cibis Iudaicis.
De Attalo, multaq; alia, &c.
De trinitate grande uolumen, quod plurimi Cypriani existimant.

Malchion disertissimus Antiochenæ Ecclesiæ presbyter dialogum aduersus Paulum Samosatenum disputauit.

Archelaus Episcopus Mesopotamiæ librum aduersum Manichæũ cõposuit.

Anatholius Alexandrinus Laodiciæ Syriæ episcopus, uolumen de pascha cõ posuit, decem libros, de Arithmetica, Geometria, Astronomia, Grammatica, Rhetorica, Dialectica.

Victorinus Pictauiensis episcopus, scripsit commentarios:
In Genesim.
In Exodum,
In Leuiticum.
In Esaiam.
In Ezechielem.
In Habacuc.

In Can-

In Ecclesiasten.
In Cantica canticorum.
In Apocalypsim Ioannis, & aduersum omnes hæreses, & multa alia, ad extremum martyrio coronatur.
Pamphilus presbyter Eusebij Cæsariensis episcopi necessarius, tãto bibliothecæ diuinæ amore flagrauit, ut maximam partem Origenis uoluminum sua manu conscripserit, & in duodecim Prophetas uigintiquinq; quæstionum Origenis uolumina, sub Maximiano passus est martyrio pro Christo.
Pierius Alexandrinæ ecclesiæ presbyter, scripsit longissimum tractatum in Osee Prophetam, & alios diuersos tractatus, tanta sermonis elegantia, ut iunior Origenes uocaretur.
Lucianus uir disertissimus Antiochenæ ecclesiæ presbyter, postmodum Nicomediæ episcopus, magno scripturarũ studio laborans, scripsit librum de fide, & epistolas ad nonnullos. Passus est sub Maximiano, & Helinapoli sepultus.
Phileas de urbe Aegypti, quæ uoca-
tu

tur Thebais, nobili genere, magnis opibus, elegantissimum librum de martyrū laude composuit. Hic pro Christo capite truncatur.

Arnobius Rector, scripsit aduersus Gentes duo uolumina.

Firmianus, qui & Lactantius Arnobij discipulus, scripsit in Scholis Africæ Itinerarium Hexametris uersibus; & aliũ librum, qui inscribitur Grammaticus, & alium pulcherrimum:

De ira Dei, & institutionū diuinarū.

Aduersus Gentes libros septem.

Ad Asclepiadem duos.

Ad Demetrium auditorem suum epistolarum libros septem.

De persecutione unum.

Ad Probū epistolarū libros quatuor.

Ad Seuerum epistolarū libros duos.

Ad Demetriadem de opificio dei, uel formatione hominis librū unū. Hic magister Cæsaris Crispi filij Cōstantini fuit.

Eusebius Cæsariæ Palæstinæ Episcopus, in scripturis diuinis studiosissim⁹, et bibliothecæ diuinæ cū Pāphilo martyre diligen-

diligentissimus inuestigator, edidit infinita uolumina, de quibus hæc sunt:

Euãgelicæ expositionis libri uiginti.

Euangelicarũ quæstionũ libri quindecim.

Thophaniæ libri quinque.

Ecclesiasticæ hystoriæ libri decem.

Omnimodam hystoriam, & eius breuiarium.

De Euangeliorum dissonantia, &.

In Esaiam libri decem, &.

Contra Porphyrium, qui eodem tempore scribebat in Sicilia, (ut quidam putant) libri triginta.

Topicorum liber unus.

Pro Origene libri sex.

De uita Pamphili martyris tres.

De martyribus, & alia opuscula, &

In cẽtum quinquaginta psalmos eruditissimos commentarios, & alia multa. Floruit maximè sub Constantino, & ob amicitiam Pamphili martyris, cognomẽtum ab eo Eusebius Pãphili, sortitus est.

Rethicius Augustudunensis Episcopus, scripsit cõmentarios in Cantica can

ticorum

ticorum,& aliud grande uolumen aduersus Nouatianum.

Methodius Olympi Lyciæ,& postea Tyri episcopus, nitidi compositiq; sermonis aduersus Porphyrium confecit libros,& Symposion decem uirginum;
De resurrectione opus egregium.
Contra Origenem,&
Aduersus eundem de Phitonissa.
De animæ exitu.
In Genesim.
In Cantica canticorum commentarios,et multa alia.Sub Decio & Valeriano martyrio coronatus est.

Iuuencus nobilissimi generis Hispanus presbyter,quatuor Euangelia Hexametris uersibus,quatuor libros composuit,& nonnulla eodem Metro ad sacramentorum ordinem pertinentia, floruit sub Constantino.

Eustachius genere Pamphilus,primus Beriæ Syriæ, deinde Antiochiæ episcopus,multa composuit, aduersus Arrianum dogmata,& de Anima multa uolumina, & aduersus Origenē,& infinitas epistolas.

Marcellus Anchiranus episcopus, sub Constantino et Constantio multa diuersarum expositionum scripsit uolumina, & maxime aduersum Arrianos.

Athanasius Alexandriæ urbis episcopus, sub Constante scripsit duos libros,

Aduersum Gentes.

Contra Valentem et Vrsaicum librũ unum.

De uirginitate librum unum.

De persecutionibus Arrianorum plurimos.

De psalmorum titulis.

Hystoriarum Antonij Monachi, & multa alia.

Antonius monachus cuius uitam Athanasius insigni uolumine prosecutus est, misit septem epistolas ad diuersa monasteria, Apostolici sensus & sermonis.

Basilius Anchiranus episcopus, artis medicinæ, sub Constantio scripsit,

Contra Marcellum, &

De uirginitate librum, & nonnulla alia.

Theodorus Heracliæ Thraciarũ episcopus,

scopus elegantis apertíq; sermonis edidit sub Constantio commentarios.

In Matthæum.

In Ioannem.

In Apostolum.

Eusebins Emisenus Episcopus, elegãtis & Rhetorici ingenij, innumerabiles confecit libros, è quibus præcipui sunt,

Aduersus Iudæos & Gentes.

Ad Nouatianos.

In epistolam ad Galathas libri decẽ.

In Euangelia Homiliæ plurimæ, sed breues. Floruit sub Constantio.

Triphilius Cyprilitẽsis siue Leucontheon Episcopus eloquentissimus, sub Constantio scripsit commentarios in Cãtica canticorum, & multa alia.

Donatus, à quo Donatiani, per Africam sub Constantio multa scripsit opuscula, ad suam hæresim pertinentia, & de Spiritu sancto librum, Arriano dogmati congruentem.

Asterius Arrianæ factionis Philosophus, sub Constantio scripsit in Epistolam ad Romanos.

In Euangelia.
In Psalmos cõmẽtarios, & alia multa.
Lucifer Caralitanus episcopus contra Constantinum Imperatorem scripsit libros.
Eusebius natione Sardus, ex lectione urbis Romæ Vercellẽsis episcopus, ob confessionem fidei à Constantino principe Scitopolim, inde Capadociam relegatus, & sub Iuliano Imperatore reuersus, edidit in Psalmos commentarios Eusebij Cæsariensis.
Fortunacius natione Afer, Aquilegiensis Episcopus, sub Constantino scripsit commentarios in Euangelia, titulis ordinatis.
Achatius Cæsariensis Palæstinæ Episcopus, elaborauit in Ecclesiasten octodecim uolumina, ad dogma populorum sex. Præterea multos diuersosq; tractatus composuit. Interim autem sub Constantio Imperatore claruit, ut in locum Liberij episcopi Felicem Arrianum episcopum constituerit.
Serapion Themuseos Episcopus, qui ob

ob elegantiam ingenij cognomen scholastici accepit, Charus Antonij monachi edidit:

Aduersus Manichæum egregium librum.

De Psalmorum titulis unum, & ad diuersos utiles epistolas. Sub constantino claruit.

Hilarius Pictauiensis episcopus, factione Saturnini Arelatensis Episcopi, de Synodo Biterensi Phrygiam relegatus, sub Valēti niano confecit duodecim libros:

Aduersus Arrianos, & alium librū,

De Synodis, quem ad Galliarum episcopos scripsit.

In Psalmos commentarios.

In primum, uidelicet & secundum, et à quinquagesimo primo, usque ad sexagesimum secundum: & à centesimo octauo, usq; ad extremum. In quo opere imitatus Origenem, nonnulla etiam de suo addidit. Scripsit duos libros ad Constantium, & unum aduersus Valentem & Vrsacium. Hystoriam Ariminensis &

Seleucienſis Synodi continẽs. Et ad Præfectum Saluſtium, ſiue contra Dioſcorũ & librum Hymnorum, & alium myſteriorum, & commentarium in Matthæum, & Tractatus in Iob, & elegantem librum contra Auxentium, & nonnullas ad diuerſos epiſtolas, & librum in Cantica canticorum.

Victorinus natione Afer, Romæ ſub Conſtantio Rhetoricam docens, ſcripſit aduerſus Arrianũ more Dialectico ualde obſcuros, qui inde ab eruditis non intelligũtur, & cõmentarios in Apoſtolũ.

Titus Botrenus epiſcopus, ſub Iuliano fortes aduerſus Manichæos ſcripſit libros, & nonnulla alia uolumina.

Damaſus Romanæ urbis epiſcopus, ſub Theodoſio multa & breuia uolumina, heroico Metro edidit.

Apollinaris Laodicenus Syriæ epiſcopus, patre presbytero, ſub Theodoſio innumerabilia in ſanctas ſcripturas cõpoſuit, et cõtra Porphiriũ triginta lib.

Gregorius Boëticus, Hiliberri epiſcopus, diuerſos tractatus cõpoſuit, & de fide ele

de elegantem librum.

Pacatius in Pirenæis iugis Barcinonæ episcopus, tam uita quàm sermone clarus, scripsit uaria opuscula cõtra Nouatianos sub Theodosio.

Fotinus Marcelli discipulus In Sirmi episcopus ordinatus in hæresim Thebionis lapsus plura scripsit uolumina, in quibus uel præcipui sunt cõtra Gentes, & ad Valentinianum librum.

Phœbadius Agenni Galliarum Episcopus, edidit contra Arrianos librum. & alia multa.

Dydimus Alexãdrinus captus à parua ætate oculis, & ob hoc quoq; elementorum penitus ignarus, tantũ miraculũ sui omnibus præbuit, ut Dialecticam & Geometriam, quæ uel maximè uisu indigent, usq; ad perfectum didicerit. Hic plurima, nobiliaq; conscripsit, commentarios in Psalmos, commentarios

In Euangelium Matthæi & Ioannis.
De dogmatib. et cõtra Arrianos li. duos.
De Spiritu sancto librum unum.
In Esaiam tomos octodecim.

In Osee libros tres.

In Zachariam quinque, & commentarios in Iob, & multa alia.

Optatus Afer Mileuitanus Episcopus, sub Valente scripsit libros sex,

Aduersum Donatianæ partis calumniam.

Achilius Seuerus Hispanus sub Valentiniano composuit uolumen, quasi Hodiporicum, totius uitę suæ statum cōtinens, tam prosa quàm uersibus, quod uocauit Cathastrophen.

Cyrillus Hierosolimæ Episcopus, sæpe pulsus ab Ecclesia & receptus, sub Theodosio scripsit quædam uolumina.

Eulonius Thespesium episcopus, uarios & multiplices tractatus composuit.

Epyphanius Cypri Salaminæ episcopus, scripsit aduersus omnes hæreses libros, & multa alia.

Effrem Edissenæ Ecclesiæ Diaconus, multa composuit opuscula, & de spiritu sancto.

Basilius Cæsariæ Capadociæ, quæ prius Mazaca uocabatur, Episcopus, egregios

gios contra Eunomium elaborauit libros, & de sancto spiritu uolumen, & in Hexameron Homelias nouem, & uarios tractatus. Claruit sub Gratiano.

Gregorius Nazazenus, uir eloquentissimus, ad triginta milia uersuũ, omnia opera sua composuit. E quibus illa sunt:

De morte fratris Cæsarij.

Laudes Machabæorum,

Laudes Cypriani.

Laudes Athanasij.

Laudes Maximi Philosophi, & postea Episcopi; & librum Hexametro uersu uirginitatis & nuptiarum, contra se differentium.

Aduersus Eunomium libri duo.

De spiritu sancto liber unus.

Contra Iulianum Imperatorem liber unus. Sub Theodosio floruit.

Lucius Alexandrinus episcopus, Arrianæ partis, composuit solemnes epistolas de Pascha, & non paucos uariarum expositionum libellos.

Diodorus Tharsensis episcopus, commẽtarios in Apostolũ fecit, & multa alia

Eunomius Arrianæ partis Euzizoenus Episcopus, multa contra Ecclesiam scripsit. Responderunt ei Apollinaris, Dydimus, Basilius Cæsariensis, & Gregorius Nazanzenus, & Nisæus.

Priscillianus Abilæ episcopus, qui factione Idacij & Itacij Treueris à Maximo cæsus est, edidit multa opuscula.

Latronianus ꝓuinciæ Hispaniæ, uir ualde eruditus, & in Metrico opere ueteribus comparandus, cæsus & ipse Treueris cum Priscilliano, diuersis Metris edidit multa opera.

Tyberianus Boëticus, scripsit Apologeticum tumenti cõpositoq́; sermone.

Ambrosius Mediolanẽsis episcopus, scripsit Hexameron, & librum de Officijs, & unum de Sacramentis, & multa alia egregia.

Euagrius Antiochiæ episcopus, acris & feruentis ingenij, diuersarum expositionum tractatus edidit, & uitam Antonij de Græco in Latinum transtulit.

Ambrosius Alexandrinus auditor

Dydi

Dydimi aduersum Apollinarem uolumen multorum uersuū de dogmatibus scripsit, & commentarios in Iob.

Maximus Philosophus, natus Alexandriæ, Constantinopoli episcopus ordinatus & pulsus, insignem de fide aduersum Arrianos scripsit librum, quem Gratiano Imperatori edidit.

Gregorius Emisenus episcopus, frater Basilij Cæsariensis, Hieronymo & Gregorio Nazazeno legit libros.

Contra Eunomium, quiet alia multa scripsit.

Ioannes Antiochenæ ecclesiæ, presbyter Eusebij Niseni Theodoricꝗ sectator, multa composuit opuscula.

Gelasius Cæsariæ Palæstinæ episcopus, post Eunomium episcopum, accurati limaticꝗ sermonis scripsit quædam capitula.

Theotimus Scithiæ, Thomorum episcopus, in morem dialogorum, & ueteris eloquentiæ breues commaticosꝗ tractatus edidit.

Dexter

Dexter Patiani filius clarus ad seculū & Christi fidei deditus, texuit Omnimodam hystoriam.

Amphilogius Iconij episcopus edidit librum de spiritu sancto.

Sobronius uir adprime eruditus, laudes, adhuc puer, & de subuersione Serapis insignem librum composuit, & opera Hieronymi in Græcum transtulit.

Hieronymus natus, patre Eusebio, oppido Stridonis Pannoniæ cōfinij, scripsit sub Theodosio uitā Pauli monachi.

Epistolarum ad diuersos librum unū.

Ad Elidorum exhortatoriam.

Altercationē Luciferiani & orthodo

Chronicō Omnimodæ hystoriæ. (xi.

In Hieremiam & Ezechielem.

Homelias Origenis uigintisex.

De Seraphin.

De Osanna.

De frugi & luxurioso filio.

De tribus quæstionibus ueteris legis

Homelias tres.

In Cantica canticorum duas.

Aduersus Heluidium unam epistolā.

De

De sancta Maria.

Ad Eustochium de uirginitate seruā da unam.

Ad Marcellum epistolarum librum unum.

Consolatoriam de morte filiæ ad Paulam unam.

In epistolam Pauli ad Galathas commentarios libros quatuor.

Itē in epistolā ad Ephesios libros tres.

In epistolam ad Titum librum unū.

In epistolam ad Philemonem librum unum.

In Ecclesiasten commentarios.

Quæstionum Hebraicarum in Genesim librum unum.

De locis librum unum.

De spiritu sancto librum unum.

In Lucam Homelias trigintaocto.

In psalmos à decimo usq; ad sextumdecimum tractatus septem.

De captiuo Monacho.

Vitam beati Hylarionis.

Vitam Paulæ.

Nouum testamentum de Græco, Vetus de

tus de Hebræo in Latinum transtulit, duodecim Prophetas exposuit, infinitas epistolas, & alia innumerabilia cōposuit.

Iacobus cognomento Sapiens, Nisebenæ nobilis, Persarum ciuitatis episcopus, sub Maximiano confessor, scripsit uigintisex libros, idem

De fide contra omnes hæreses.
De charitate generali.
De ieiunio.
De oratione.
De dilectione erga proximū, speciali.
De resurrectione.
De uita post mortem.
De humilitate.
De patientia.
De pœnitentia.
De satisfactione.
De uirginitate.
De sensu animæ.
De circuncisione.
De azymo benedicto in Esaia.
De Christo, quòd filius Dei sit, & consubstantialis patri.
De castitate aduersus Gentes.

De con

De constructione tabernaculi.
De Gentium conuersatione.
De regno Persarum.
De persecutione Christianorum.
Scripsit & Chronica. Sub Constantio moritur.

Iulius, urbis Romæ Episcopus scripsit ad Dyonisium quendam de Incarnatione domini epistolam unam.

Paulonas presbyter discipulus beati Effrem, homo ualde acris ingenij, & in diuinis doctus scripturis, ab Ecclesia se separans, scripsit multa fidei contraria.

Vitellius Afer Donacianorũ scisma defendens, scripsit aduersum Gentes, & aduersum nos, uelut traditores in persecutione diuinarum scripturarum, & ad regulam Ecclesiasticã pertinentia, multa disseruit. Sub Constante claruit.

Macrobius presbyter, & ipse Donatista, postea in urbe Roma occultè Episcopus, scripsit ad Confessores & ad uirgines librum unum, moralis quidẽ, sed ualde necessariæ doctrinæ.

Heliodorus presbyter scripsit librũ.

De naturis rerum exordialium.
Bachomius Monachus, fundator coenobiorum Aegypti, scripsit regulã utrique generi Monachorum aptam, quam angelo dictãte perceperat. Scripsit & ad collegas praepositurae suae epistolas, in quibus Alphabetum mysticis tectum mysterijs, uel humanae consuetudinis excedentem intelligentiã clausit, solis credo eorum genere uel meritis manifestatum. Scripsit & de Pascha.
Theodorus presbyter successor Bachomij, scripsit ad alia monasteria epistolas sanctarum scripturarum sermone digestas.
Oriesiesis Monachus amborum supradictorum collega, uir in scripturis ad perfectum instructus, composuit librum diuino conditum sale, totiusq; Monasticae disciplinae instrumentis constructũ, in quo totum penè Vetus & Nouum testamentum compendiosè est compositũ.
Macharius ille Aegyptius signis & uirtutibus clarus, unam tantum ad iuniores suae professionis scripsit epistolam.
Euagrius

Euagrius Monachus supradicti Macharij familiaris discipulus, diuina & humana literatura insignis, scripsit multa necessaria Monachis, scilicet uitam Patrum, & aduersum octo principalium uiciorum suggestiones, octo ex sacrarum scripturarum testimonijs libros. Composuit & Cœnobitis ac Synoditis doctrinam aptam uitæ cõmunis: & ad uirgines deo sacratas libellum unum, competentem religioni & sexui. Edidit & paucas sententiolas ualde obscuras, & (ut ipse ait) solis Monachorum cordibus cognoscibiles.

Theodorus Antiochenæ ecclesiæ presbyter, uir scientia cautus, & lingua disertus, scripsit

Aduersus Appollinaristas & Eunomianos,

De incarnatione dñi lib. quindecim ad quindecim milia uersuũ continantes.

Prudentius uir seculari literatura eruditus, composuit Dirochæum de toto ueteri Testamento, personis exceptis. Cõmentatus est autem & in morem Græ-

 corum

corum Hexameron de mundi fabrica: Composuit & libellos, quos Græcè prætitulauit ἀποθέωσις, ψυχομαχία, ἁμαρτία, id est, De diuinitate.

De compugnantia animi.

De origine peccatorum.

Fecit et in laude martyrum librum unũ & alterum aduersus Symachum.

Audentius episcopus Hispanus scripsit aduersum Manichæos, & Sabellianos, & Arrianos, maximè contra Fotinianos.

Commodianus quidam scripsit librũ aduersus Paganos:

Faustinus presbyter scripsit ad personam Flaccillæ reginæ,

Aduersum Arrianos, & Macedonios libros septem, & unum Valentiniano & Theodosio Imperatoribus.

Rufinus Aquilegiensis Ecclesiæ presbyter non minima pars doctorum ecclesiæ, & in trãsferendo de Græco in Latinum elegans habẽs ingenium, maximã partem Græcorum bibliothecæ Latinis exhibuit:

Basilij

Basilij uidelicet, Cæsariensis episcopi.
Græg orij Nazanzeni, eloquentissimi hominis.

Clementis Romani recognitionum libros.

Eusebij Cæsariensis Palæstinæ hystoriæ nouem libros, quibus duos addidit.

Syxti philosophi sententias.

Aduersus Mathematicos.

Origenis autem nõ omnia, quia & Hieronymus aliquanta transtulit. Symbolum sic exposuit, ut in eius expositione alij nec exposuisse credantur. Differuit & benedictionem Iacob super Patriarchas, triplici modo, id est, hystorico, morali & mystico sensu. Scripsit et epistolas

Ad timorem Dei hortatorias multas. Suo obtrectatori duobus uoluminibus respondit.

Tichonius natione Afer in diuinis literis eruditus, in secularibus non ignarus, in Ecclesiasticis negotijs studiosus, scripsit,

De bello intestino libros tres.

Expositiones diuersarum causarum. Composuit & regulas octo ad inuestigandum intelligentiam scripturarum, quas in uno uolumine conclusit. Exposuit & Apocalypsim Ioannis ex integro nihil in ea carnale, sed totum intelligens spiritale. Sub Theodosio floruit.

Seuerus presbyter cognomento Sulpitius Aquitaniæ prouinciæ, uir genere & literis nobilis, scripsit uitam Martini Thuronensis Episcopi, & Paulini Nolanensis, & sororis suæ, epistolas multas hortatorias.

Ad amorem Dei, & contemptū mundi. Scripsit & ad Paulinum duas, & ad alios alias. Sub Archadio claruit.

Antiochus scripsit aduersus Auaritiā unum & longum uolumen, & Homeliam de cœco nato. Sub Archadio morit.

Seuerianus Gauellensis Ecclesiæ episcopus, in diuinis scripturis eruditus, & in Homelijs mirabilis declamator, frequenter à Ioanne episcopo, & Imperatore Archadio, ad faciendum sermonē Cōstantinopoli uocatus, scripsit expositionem

nem in Epistolam
Ad Galathas.

De baptismo, & Epiphaniæ solemnitate libellum gratissimum.

Niceas Romatianæ ciuitatis Episcopus, composuit simplici & nitido sermone sex, competentes ad baptismum instructionis libellos. Ex quib. primus est
De Competentibus baptismi. Secundus:
De Gentilitatis erroribus. Tertius:
De fide unicæ Maiestatis. Quartus:
Aduersus Genealogiam. Quintus:
De symbolo. Sextus:
De agni Paschalis uictima. Condidit & ad lapsam uirginem libellum, penè omnibus labentibus emendationis incentiuum.

Olimpius natione Hispanus episcopus, scripsit librum fidei aduersus eos, qui naturam & non arbitrium in culpã uocant.

Bachianus uir Christianæ Philosophiæ nidus & expeditus, edidit grata opuscula de fide.

Sabacius Gallicanæ ecclesiæ episcopus, rogatus à quadam casta & Deo dicata uirgine Secunda nomine, composuit librum de fidei aduersus Marcionẽ & Valentinum eius autorem, & aduersus Eunomium, & eius magistrũ Aëtiũ.

Isaac scripsit de tribus personis sanctæ Trinitatis, & Incarnatione Domini librum obscurissimę disputationis, & inuoluti sermonis.

Vrsinus Monachus scripsit aduersus eos, qui hæreticos rebaptizandos decernunt.

Macharius alius Monachus scripsit in urbe Roma:

Aduersum Mathematicos librum.

Heliodorus alius Antiochiæ presbyter, edidit de Virginitate egregium, & sanctis scripturis instructum, uolumen.

Ioannes Hierosolymorũ episcopus, scripsit aduersus obtrectatores studij librum, dicens se Origenis ingenium, nõ fidem, secutum.

Paulus episcopus scripsit:

De pœnitentia libellum.

Helui-

Heluidius Auxentij discipulus Symmachi imitator, scripsit:

De sancta Maria librum erroris plenum. Cui Hieronymus respondit libello doctrina pleno.

Theophilus Alexandrinæ ciuitatis episcopus, scripsit:

Aduersus Origenem grande uolumen, & aliud:

Aduersus Anthropomorphitas hæreticos, qui deum humana figura & membris constare credunt, & Paschalem Cyclum, & tres libros edidit.

Eusebius scripsit de crucis domini mysterio, & Apostolorum constantia.

Vigilantius presbyter, natione Gallus, Hispaniæ Barcilonēsis Parrhochiæ ecclesiam tenens, scripsit quædam hæresi plena, cui Hieronymus respondit.

Simplicianus episcopus Mediolanensis, multis epistolis hortatus est Augustinum, ad hunc presbyterum agitare ingenium, ut nouus quidam Ambrosius Origenis compulsor operis uideretur.

Vigilius episcopus scripsit ad Sim-

plicianum in laude martyrũ libros quinque.

Augustinus Afer Hypponensis oppidi episcopus, uir eruditione diuina & humana orbi clarus, fide integer, & uita purus, scripsit tanta, quanta nec inueniri possunt. Quindecim libros:

De Trinitate. Vigintiduos

De ciuitate dei; & alia innumerabilia.

Orosius presbyter Hispanus genere, uir eloquens & hystoriarum cognitor, scripsit septem libros, in quibus descripsit hystoriam ab origine mundi usque ad sua tempora. Hunc misit Augustinus ad Hieronymum pro discenda ratione animæ. Sub Honorio claruit.

Maximus Thauriensis Ecclesiæ episcopus, uir in diuinis scripturis satis intentus, composuit

In laudem Apostolorum tractatus, et

In Ioannis Baptistæ, & generalem omnium martyrum Homeliam. Sed &

De Capitulis Euangeliorum & Actuum apostolorum multa sapienter exposuit. Fecit & duos:

De

De conuersatione sancti Eusebij Vercellẽsis episcopi, & cõfessoris tractatus.

De sancto Stephano.

De baptismi gratia librum edidit.

De auaritia.

De hospitalitate.

De defectu lunæ.

De Eleemosynis.

De passione Domini.

De leiunio seruorum dei generali.

De Ieiunio speciali quadragesimæ.

De Calendis Ianuarijs.

Homelias de Natiuitate Domini.

De Epiphania.

De Pascha.

De Penthecostes multas. Et alia plurima. Sub Theodorico claruit.

Petronius Bononiensis ecclesiæ episcopus, uir sanctæ uitæ & Monachorũ studijs ab adolescentia exercitatus, scripsit uitas patrum Aegypti monachorũ. Floruit sub Theoderico.

Pelagius hæresiarches scripsit tres libros de fide Trinitatis, & pro actuali uita librum, pro hæresis suæ fauentia. Cui

respondit Augustinus.

Innocentius urbis Romæ episcopus. scripsit decretum occidentalium & orientalium ecclesiarum,

Aduersus Pelagianos, q̃d postea successor eius papa Zozimus latius ꝓmuga

Celestinus scripsit ad parentes su (uit. os de monasterio epistolas, in modum libellorum tres morales.

Iulianus episcopus Campanus uir acris ingenij in diuinis scripturis doctus Græca & Latina lingua, scholasticus in hæresim Pelagij lapsus, scripsit,

Aduersus Augustinum libros quatuor. Et iterũ lib. septẽ. Est & liber altercationis amborũ partes suas defendentiũ.

Lucianus presbyter uir sanctus, scripsit reuelationẽ sancti Stephani Græco sermone. Hanc Auitus presbyter Hispanus genere in Latinũ trãstulit sermonẽ.

Paulinus Nolæ Cãpaniæ episcopus, cõposuit breuia, sed multa, & ad Celsum quendam Epitaphij uice consolatorium libellũ super morte Christiani & baptizati infantis. Et ad Seuerum plures epi-

stolas,

ſtolas, & ad Theodoſium Imperatorem Panagericum ſuper uictoria Tyrannorum. Fecit & Sacramentoricũ & Hymnarium. Ad ſororẽ quoq; epiſtolas multas De contemptu mundi, & de diuerſis cauſis diuerſos tractatus: & librum De pœnitentia, & unum De laude martyrum. Sub Honorio claruit.

Eutropius presbyter ſcripſit ad duas ſorores ancillas Chriſti duas epiſtolas, in modum librorum conſolatorias, eleganti & aperto ſermone.

Euagrius alter, ſcripſit altercationem Symonis Iudæi, & Theophili Chriſtiani, quæ pene omnibus nota eſt.

Vigilius Diaconus, compoſuit ex traditione patrum Monachorum regulam breuiato & aperto ſermone.

Atocius monaſticæ profeſſionis in ſe tenentem diſciplinam.

Atticus Conſtãtinop. epiſ. ſcripſit ad reginas Archadij imperatoris filias de fide, & uirginitate, librũ ualde egregium.

Neſtor hæreſiarches Antiochenæ eccleſ. presbyter inſignis in dicẽdo declamator

mator, composuit infinitos tractatus di uersarum ὑποθέσεων. Postea Constantino politanæ ecclesiæ episcopus, scripsit lib.

De Incarnatione Dñi hæresi plenum.

Celestinus urbis Romæ episcopus, scripsit aduersus Nestorium uolumen.

Sixtus successor Celestini, scripsit etiã

Aduersus Nestorium.

Theodorus Anchiranus Galaciæ episcopus, scripsit aduersus Nestorium librum Dialectica arte compositum.

Fastidius Britannorũ episcopus, scripsit ad Fotalem quendam:

De Vita Christiana librũ unũ, & aliũ:

De uiduitate seruanda, sana & Deo digna doctrina.

Cyrillus Alexandriæ Ecclesiæ episcopus, edidit uariarum ὑποθέσεων tractatus. Homelias etiam composuit plurimas, & libros:

De Synagogæ defectu.

De fide aduersum hæreticos, & librũ specialiter aduersus Nestorium.

Timotheus Episcopus, composuit librum de Natiuitate Domini secundum

Lepori

carnem, quã credidit in Epiphania factã.

Leporius adhuc Monachus, postea presbyter, secutus dogma Pelagianum, sed per Augustinum correctus, scripsit librum emendationis suæ.

Victorinus Rhetor Massiliensis, edidit libros:

In Genesim.

Cassianus natione Afer, Constantinopoli à Ioanne Magno episcope Diaconus ordinatus, apud Massiliam presbyter, condidit duo monasteria, id est, uirorum & mulierum, quæ usque hodie extant: scripsit experientia magistrante librato sermone, & (ut apertius dicam) sensu uerba inueniens, & actione linguam mouens, res omnium Monachorum necessarias professioni, id est, de habitu Monachi, & de Canonico orationum modo atq; psalmorum, qui in monasterijs Aegypti, die noctuq; tenentur, libros tres,

Instructionum librum unum.

De Origine & qualitate ac remedijs Principalium uitiorum libros octo.

Singulos quidem de singulis uicijs expediens

diens. Digessit etiam collectiones cum patribus Aegypti habitas, hoc est, de destinatione Monachi ac fine.

De discretione.

De tribus ad seruiendum Deo uocationibus.

De pugna carnis aduersus Spiritum, & spiritus aduersus carnem.

De natura omnium uiciorum.

De nece Sanctorum.

De mobilitate animæ.

De octo principalibus uitijs.

De qualitate orationis.

De perfectis.

De castitate.

De protectione Dei.

De scientia spiritali.

De diuinis Charismatibus.

De amicitia.

De diffiniendo uel non diffiniendo.

De tribus antiquis generibus Monachorum, & quarto nuper exorto.

De fide Cœnobitæ & Heremitæ.

De satisfactione pœnitentiæ.

De remissione quinquagesimæ.

De noctur

De nocturnis illusionibus.

De eo quod dicit Apostolus: Non enim quod uolo, facio bonum.

De mortificatione.

Ad extremum rogatus à Leone Archidiacono, postea urbis Romæ episcopo, scripsit aduersus Nestorium:

De Incarnatione Domini lib. septẽ. Et in his scribdndi apud Massiliam, & uiuendi finem fecit sub Theodosio.

Philippus Presbyter auditor Hieronymi, edidit librum in Iob, & plures epistolas.

Eucherius Lugdunensis ecclesiæ presbyter, disseruit Soloni & Vranio episcopis obscura quæque sanctarũ capitula scripturarum. Sed & scripta Cassiani longo sermone distenta, breuiter coarctauit. Sub Valentiano floruit.

Vincentius natione Gallus, apud monasterium Lirinensis insulæ presbyter uir in scripturis sanctis doctus, scripsit ualidissimam disputationẽ, quã abscõso nomine suo, attitulauit Peregrini, aduersum hæreticos. Sub Theodosio claruit.

Siagrius

Siagrius scripsit de Fide aduersum hæreticos.

Isaac presbyter Antiochenæ ecclesiæ scripsit multa adudesum Nestorianos & Circianos. Ruinam etiam Antiochiæ lõgo carmine planxit, eo auditores imbuens sono, quo Effrem diaconus Nicomediæ lapsum. Sub Leone moritur.

Saluianus Massiliẽsis ecclesiæ presbyter, humana & diuina literatura instructus: & (ut absq; inuidia loquar) episcoporum magister, scripsit Scholastico & aperto sermone multa, id est,

De uirginitatis bono ad Marcellum presbyterum libros tres.

Aduersus auaritiam libros quatuor.

De præsenti iudicio libros quinq;.

Ad Solonum episcopum librum unũ.

In Genesim Hexameron unum.

Homelias episcopis multas, & sacramentorum plures.

Paulinus composuit tractatus:

De initio quadragesimæ.

De die dominico Paschæ.

De obedientia.

De

De pœnitentia.

De Neophitis.

Hilarius Arelatẽsis episcopus, in sanctis scripturis doctus, absque personarum acceptione omnibus castigatum opus prædicationis ingessit. Sub Valentiniano floruit.

Leo urbis Romæ episcopus, scripsit ad Flauianum Constantinopolis ecclesiæ episcopum,

Aduersus Euticen presbyterum epistolam. Sub Leone claruit.

Mochimus Mesopotamius presbyter apud Antiochiam scripsit,

Aduersum Euticen egregium libellũ

Timotheus Alexandriæ episcopus, scripsit ad Leonem Imperatorem librũ ualde suasorium.

Asclepius Afer in Vagiensi territorio episcopus, scripsit,

Aduersus Arrianos.

Petrus Edissenæ ecclesiæ presbyter, declamator insignis, scripsit uariarum causarum tractatus: & in mortem sancti Effrẽ diaconi psalmos Metro cõposuit.

Petrus natione Pannonius presbyter, scripsit duos libros:
De uirginitate, & cōtemptu mundi.
Pastor episcopus composuit libellum in modum symboli paruum.
Victor Cartennæ Mauritaniæ ciuitatis episcopus, scripsit,
Aduersum Arrianos librum unum.
De pœnitentia unum.
Ad Basilium quendam, super morte filij cōsolatorium librum. Homelias etiam multas composuit.
Buconius Castellani Mauritaniæ oppidi episcopus, scripsit aduersum Ecclesiæ inimicos, Iudæos & Arrianos, & alios hæreticos. Composuit etiam Sacramentorum egregium uolumen.
Mussæus Massiliensis ecclesiæ presbyter in diuinis scripturis doctus, excerpsit de sanctis scripturis lectiones totius anni, festiuis diebus aptas, Responsoria & Psalmorum capitula temporibus & lectionibus congruentia & sacramentorum egregium uolumen, & Homelias quasdam.

Vincentius

Vincentius presbyter natione Gallus, in diuinis ſcripturis exercitatus, fecit commentarium in Pſalmos.

Cyrus genere Alexãdrinus, arte medicus, ex philoſopho Monachus, uir dicendi peritus, ſcripſit,

Aduerſus Neſtorium eleganter & fortiter.

Samuël Ediſſenæ eccleſiæ presbyter, multa aduerſus Eccleſiæ inimicos hæreticos compoſuit.

Claudianus Mennenſis eccleſiæ preſbyter, uir ad loquendum artifex, & ad diſputandum ſubtilis compoſuit tres, quaſi De ſtatu, uel de ſubſtãtia animæ libros.

Proſper epiſcopus Aquitaniæ regionis ſermone Scholaſticus, & aſſertionibus neruoſus, multa cõpoſuit Chronica à conditione primi hominis uſque ad captã urbem Romã, á Geneſerico Vuandalorum rege. Fecit & librum,

Aduerſum opuſcula Caſſiani, quæ eccleſia Dei probat ſalutaria, ille infamat nociua. Et reuera Caſſiani, & Proſperi, De gratia Dei.

De libero arbitrio, sententiæ sibi contrariæ inueniuntur. Epistolæ quoque Leonis Papæ,

De incarnatione Christi aduersus Euticen ab ipso dictatæ sunt.

Faustus ex Abbate Lirinensis monasterij, apud regium Galliæ episcopus factus, uir in diuinis scripturis satis intentus, composuit librum,

De Spiritu sancto, & egregium opus

De gratia Dei qua saluamur, & alia.

Cæsarius Arelatēsis urbis episcopus, uir sanctitate & uirtutibus celebris, scripsit egregia & grata, & Monachis ualde necessaria opuscula.

De gratia quoque & Libero arbitrio. Floruit sub Anastasio.

Seruus Dei episcopus, scripsit aduersus eos, qui dicunt Christum in hac uita degentem, non uidisse carneis, suis oculis patrem, sed post resurrectionem ex mortuis, & ascensionem in cœlos, cum translatus est in gloriam patris, hoc dantis ei in remunerationem martyrij, ostendens ex scripturis dominum Iesum semper car-

per carneis oculis, & patrem & spiritum sanctum uidisse.

Victorinus natione Aquitanicus, calculator studiosissimus, composuit Paschalem cursum, post quatuor priores Compotistas id est, Hypolitum, Eusebium, Theophilum & Prosperum.

Theodoricus Cyriæ ciuitatis Episcopus à Cyro rege Persarum conditæ, scripsit De incarnatione Domini, aduersum Euticen presbyterum, & Dioscorũ Alexandriæ episcopum, qui humanam carnem in Christo fuisse negant. Scripsit & decẽ libros Ecclesiasticæ hystoriæ. Sub Leone floruit.

Gennadius Constantinopolitanus episcopus, uir lingua nitidus & ingenio acer. Danielem ex integro commentatus est, Homelias & multas scripsit.

Theodorus presbyter in Cæle siria cõposuit librum aduersum hæreticos, De consonantia Veteris & noui Testamenti. Claruit sub Zenone.

Sidonius Auernorum episcopus, scripsit uaria & grata opuscula aduersos di

uerso metro uel prosa & epistolarum insigne uolumen. Sub Zenone claruit.

Ioannes Antiochenæ parrochiæ ex Grammatico presbyter, scripsit quædã aduersus hæreticos,

De Dei & hominis persona.

Gelasius urbis Romæ episcopus, scripsit aduersus Euticen & Nestorem grãde uolumen ac præclarum, & tractatus diuersarum scripturarum, & Sacramentorum elimato sermone, & aduersus Petrũ & Achaiũ epistolas. Fecit & Hymnos in similitudinẽ Ambrosij. Sub Anastasio claruit.

Honoratus Constantinæ, Africæ ciuitatis episcopus, scripsit

Ad Archadium quendam, epistolam exhortatoriam.

Cærealis episcopus, natione Afer, edidit libellum,

De Catholica fide.

Eusebius Carthaginis Africæ ciuitatis episcopus & confessor publicus, scripsit expositionem fidei & altercationes, quascũq; Præsulib. Arrianorũ habuit.

Gẽnadius Massiliæ presbyter scripsit,

Aduersus omnes hæreses libros octo

Aduersus Nestorem libros sex, &
Aduersus Euticen libros undecim.
Aduersus Pelagium libros tres.
Tractatus de mille Annis in Apocalipsin, & Epistolam de fide.

Osius Cordubensis ciuitatis Episcopus, scripsit ad sororem suam.

De laude uirginitatis epistolam pulchro ac diserto comptã eloquio. In Sardicensi etiam concilio quàmplurimas ipse edidit sententias. Hic in senectute à Constantio perterritus Arrianæ impietati consensit. Qui cum contra Gregorium Eliberritanæ episcopum residens fastu, quasi regalis imperij sententia conaretur exprimere, os uertit distorquẽs pariter & ceruicem, ac de sessu naturam eliditur, atq; ilico expirauit.

Anicius Hispaniarum episcopus cognomento & eloquio clarus, scripsit

Aduersus Priscilliam dogma, & maleficiorum eius artes librum. Hic cum Vrsaico episcopo ob necem eiusdẽ Vrsacij, cuius accusatores extiterãt ecclesiæ cõmunione priuatus, exilio condẽnatur

Siricius Romanæ urbis Episcopus scripsit Decretalia opuscula.

Paulinus presbyter edidit libellum, De benedictionibus Patriarcharum librum triplici intelligentia. Hic scripsit uitam Ambrosij petente Augustino.

Proba uxor Adelphi proconsulis cōposuit Centonem de Christo, Virgilianis cooptatum uersibus, qui inter Apocriphas scripturas computatur.

Ioannes Constantinopolitanæ sedis episcopus, cognomento Chrysostomus scripsit multa & præclara opuscula, et diuersos tractatus. Cuius quàmplurima eloquentiæ fluenta de Græco in Latinū sermonem translata sunt Hic Theophili Alexandrini episcopi discordia oppressus, ab Archadio Imperatore innocenter damnatus, atq; ab episcopatu eiectus, pōto in exilium retrusus moritur

Sedulius presbyter, edidit tres lib. heroico metro cōpositos, quorū primus signa & uirtutes ueteris testamēti potētissimè resonat. Reliqui uerò gestorū Christi sacramenta, uel miracula intonant.

Possidonius

Possidonius Africæ prouinciæ episcopus stilo prosecutus est uitam sancti Augustini, in qua plus quàm quadringentos libros eius enumerat.

Primasius Africanus episcopus, composuit sermone scholastico,

De hæresibus in libellos, libros,

Ad Fortatunatum episcopum.

Proterius Alexandrinæ ecclesiæ Antistes scripsit epistolas,

Ad Leonē Romanæ sedis Antistitē,

De festiuitate Paschali.

Pascasinus Siciliensis episcopus edidit unam Paschalem epistolam,

Ad Leonem supradictum Papam.

Ioannes Scotus uel Chrysostomus in scripturis insegniter eruditus, scripsit eleganti stilo librum περιφυσιων, id est,

De natura omnium rerum.

Theodolus natiōe Italus, scripsit unā Aeglogam,

De ueteri Testamento, & fabulis Gētilium contextam, in qua ueritatem fidei astruxit, perfidię falsitatem destruxit.

Iulianus cognomento Pomerius natione

tione Maurus in Gallia presbyter ordinatus, scripsit octo libros,

De animæ natura in Dialogi morem.
Quorum primus continet:

Quid sit anima, uel qualiter credatur ad imaginem Dei facta. In secundo loquitur:

Vtrum anima corporea sit an incorporea. In tertio disseruit,

Vnde primo homini sit anima facta.
In quarto:

Vtrum noua anima sine peccato fiat, ac peccatum primi hominis ex illo propagata originaliter trahat. In quinto describit, Quæ sit facultas animæ. In sexto loquitur, Vnde sit ea discordia, qua carnis spiritus uel caro spiritui aduersatur. In septimo autem describit:

De differentia uitarum ac mortium, uel resurrectione carnis & animæ, siue

De morte carnis, ac de eius resurrectione. In octauo loquitur:

De his quæ in fine mūdi futura sunt: uel de quæstionibus, quæ solent de resurrectione proponi, siue de finibus bono-

rum ac

rum atq; malorum. Condidit etiam unū libellum de uirginibus instituendis, alios quoq; tres Prognosticos de futuræ uitæ contemplatione, uel actuali conuersatione: nec non etiā de uicijs atq; uirtutib.

Egippius Abbas composuit uitā sancti Seuerini Monachi, & regulā mona(chis.

Fulgentius Afer ecclesiæ Ruspēsis episcopus in cōfessiōe fidei clarus, in scripturis copiosissime eruditus, loquēdo quoq; dulcis, in docēdo ac disserendo subtilis, scripsit multa, ex quib hæc sunt:

De gratia Dei, & Libero arbitrio,

Libri responsionum septem.

Contra hæreticos, & unus liber,

De sancta Trinitate, & liber regulæ ueræ fidei, & alius:

De sacramento incarnationis Christi, & duo libri de ueritate prædestinationis liber, de quæstionibus, liber altercationis, plurimi tractatus & sermones. Sub Anastasio claruit.

Eucherius episcopus elegans sententijs, ornatus in uerbis, edidit unum opusculum de laude heremi dulci sermone dictatum.

Hilarij

Hilarius Arelatensis episcopns scripsit uitam prædecessoris sui Honorij episcopi, suaui ac præclaro eloquio.

Aprigius Pacensis Ecclesiæ Hispaniarum episcopus disertus lingua, & scientia eruditus, exposuit Apocalypsim Ioannis Apostoli subtili sensu, atq; illustri sermone, melius planè quàm ueteris Ecclesiastici uiri exposuerunt. Scripsit & nonnulla alia.

Iustinianus Imperator quosdã libros, De incarnatiõe Domini edidit, quos etiam per diuersas prouincias misit. Cõdidit & rescriptum contra Illyricianam Synodum.

Cassiodorus ex senatoribus Rauennæ præfectus, arte Philosophus, professione Monachus, transtulit de Græco Tripartitam hystoriam, exposuit magnificè Psalterium, & multa alia scripsit.

Boëtius Patricius uel Consul, scripsit librum,

De sancta Trinitate, & alium,

De consolatione, & Quadriuium de Græco transtulit, idest, Arithmeticam,

Musicā

Musicam, Geometriam, Astronomiam, Dialecticam verò explanauit, à Theoderico Gothorũ rege Mediolani interficitur.

Secundus Ermianensis Ecclesiæ episcopus duodecim libros de professione Catholicæ ecclesiæ edidit.

Iustinianus Valentiæ ecclesiæ episcopus ex quatuor fratribus & episcopis, eadem matre progenitus, unus, scripsit librum Responsionum ad quendam rusticum, de interrogatis quæstionibus. Quarum prima responsio est,

De spiritu sancto. Secunda:

Contra Bonosianos, qui Christũ adoptiuum & non proprium dicũt. Tertia:

De baptismo Christi, quod iterare nõ licet. Quarta:

De distinctione baptismi Ioannis & Christi. Quinta:

Quod Filius sicut pater inuisibilis sit.

Iustus Orgellitanæ Ecclesiæ Episcopus, & frater prædicti Iustiniani, edidit libellum expositionis,

In Cantica canticorum. Huius quoque frater

frater Nibridius & Elpidius quædam scripserunt.

Martinus Dumiensis monasterij sanctissimus, pontifex ex Orientis partibus nauigans, Galliam uenit, ibiq; conuersis ab Arriana impietate ad fidẽ Catholicam Suæuorum populis, regulam fidei & sanctæ religionis constituit, ecclesias informauit, monasteria condidit, copiosaq; præcepta piæ institutionis cõposuit. Librũ quoq;, de differẽtijs quatuor uirtutũ, prudentia, fortitudine iustitia, & tẽperantia, scripsit & aliud uolumẽ Epistolarũ plenum cultura omnium uirtutum.

Auitus episcopus scientia sanctarũ literarũ doctus, edidit quinq; libellos heroico metro cõpositos, quorũ primus est

De origine mundi. Secundus:

De Originali peccato. Tertius:

De sententia Dei. Quartus:

De diluuio mundi. Quintus:

De transitu maris Rubri. Scripsit & ad Fulcinam sororem de laude uirginitatis librum unum pulcherrimo carmine compositum, & elegãti Epigrammate coaptatũ.

Dracõtius cõposuit he

roicis uersib. hexamerō creatiōis mūdi.
Victor Cęmensis Africę ecclasiæ epi scopus, scripsit à principio mūdi usq; ad Iustini tempora nobilem hystoriam.
Benedictus Abbas monasterij Cassi- ni scripsit regulam Monachorū per to- tum mundum promulgatam, qui omni- um iustorum spiritu plenus scribitur.
Ioannes Constantinopolis episcopus natione Capadox edidit ad Alexandrū episcopū lib. de Sacramēto baptismatis.
Gregorius Romanę urbis episcopus organum sancti Spiritus incomparabi- lis omnibus suis præcessoribus, multa præ sole præclara, ac præ Obrizo auro præciosa, scripsit ad supradictum Ioan- nem Pastoralem curam, ad Leandrū epi scopū librū Iob triginta et quinq; uolu- minibus largo eloquentiæ fonte explicu it dialogum de miraculis sanctorum ad Petrū Archidiaconū. Quadraginta ora- cula Euāgeliorū immò totū textū quatu or euāgeliorū sermocinando populo ex posuisse dicit: &c. Homelias in Ezech. et infinitas epist. quarū collectio registrū dicitur. Floruit sub Mauricio

Gregorius Episcopus Turonensis scripsit librum hystoriæ.

Leander ex Monacho Hispalensis ecclesiæ prouinciæ Beticæ Episcopus, uir suauis eloquio, ingenio præstans, uita atque doctrina clarus, cõposuit duos lib.

Aduersum hrȩticorũ dogma, & unũ

Ad Florentinam sororem, de institutione uirginum. Et unum:

Contra Arrianos, & unum:

De contẽptu mũdi, et multas epistol.

Ad Gregorium Papã, & ad alios coepiscopos, & orationes in toto Psalterio, & in sacrificij laudibus multa dulcisonè composuit. Floruit sub Phoca.

Lucinianus Chartaginis Spartariæ Episcopus in scripturis doctus, scripsit epistolam de Sacramentis baptismatis, & alias mnltas de diuersis causis. Claruit sub Mauricio.

Seuerus Malacitanæ sedis Antistes, edidit libellum,

Aduersus Vincentium episcopum Arrianum, & unum,

De uirginitate, qui dicitur Annulus:

Sub

Sub Mauritio floruit.

Ioannes Gorundensis ecclesiæ episcopus, natione Gothus scripsit regulã, Monachis, & omnibus Dei timentibus necessariam.

Eutropius Valentiæ ecclesiæ episcopus, scripsit epistolam,

De Vnctione Chrismatis, & aliam,

De distinctione Monachorum.

Maximus Cæsar Augustæ ciuitatis episcopus, multa composuit uersu prosaq́ꝫ, & quandam hystoriã Gothorum.

Hysidorus Hispalẽsis episcopus innumera scripsit opuscula, ex quib. hęc sunt:

Libros Etimologiarũ uigintiduos.

Librum glosarum.

Librum Sententiarum.

Synonima.

Librum de differentia, totum uetus Testamentum dupliciter exposuit, historicè & allegoricè, & multa alia. Floruit sub Heraclio.

Beda Monachus & presbyter Anglicæ prouinciæ, scripsit infinita, ex quibus sunt hæc:

F In Ge

In Genesim libros quatuor.
De tabernaculo & uasis eius, ac uestibus sacerdotum libros quatuor.
De ædificatione templi libros duos.
In librum Regum librum unum.
Quæstionum triginta.
In Prouerbia Salomonis libros tres.
In Cantica canticorum libros septē.
In Esaiam & Danielem & duodecim prophetas, & in partem Hieremiæ.
In Esdram & Neemiam libros tres.
In librum Tobiæ libros duos.
In canticum Abacuc librum unum.
Item. In libros Regum & Paralippomenon.
In Iob.
In Pentateucum Moysi, & Iosuæ, &
In parabolas.
In Ecclesiasten.
In Cantica canticorum.
In Esaiam.
In Estram capitula multa.
In Euangelium Marci libros quatuor
In Lucam sex.

In Ho

In Homelias Euangelij libros duos.
In Apostolum multa capitula.
In Actis apostolorum libros duos.
In epistolas Canonicas libros septẽ.
In Apocalypsin tres.
In Capitula De toto Nouo Testamento.
Epistolarum librum ad diuersos.
De sex ætatibus unum.
De mãsionibus filiorum Israël libros nouem.
De Esaia unum.
De ratione bisextili.
De æquinoctio nouem.
De Hystorijs sanctorum.
Librum uitæ & passionis sancti Felicis confessoris de Metro in prosam transtulit.
Vitam & passionem sancti Anastasij de Græco in Latinum correxit.
Vitam sancti Cutberti Monachi & episcopi, Metro & prosa composuit
Hystoriam Anglorum quinq; libris edidit.

Martyrologium de natalicijs sanctorum librum.

Hymnorum diuerso Metro siue Rithmo.

Librū Epigrammatū Eleiaco metro.

De natura rerum, &

De temporibus singulos libros. Item alium:

De temporibus maiorem.

Librū de Orthographia Alphabeti.

Librum de Metrica arte.

De Schematibus & Tropis, hoc est,

De figuris & modis locutionum sacræ scripturæ. Sub Leone floruit. Romæ moritur & sepelitur.

Alcuinus natione Anglus, Eboraicæ ciuitatis diaconus, officio Scholasticus, dignitate Abbas, magister Caroli Imperatoris, scripsit breuiter omnes liberales artes ad prædictum Imperatorē, & multa alia præclara.

Amelarius Metensis Episcopus sub Ludeuico scripsit libros quatuor,

De diuinis Sacramentis.

Raba

Rabanus ex monasterio Fuldensis Abbate, Moguntiensis episcopus, scripsit mirabilem librum,

De mysterio sanctæ crucis, & totum Vetus & Nouum testamentũ exposuit. Sub Ludeuico claruit.

Paterius quidam redegit in librum testimonia scripturarum, quæ beatus Gregorius introducendo exposuit.

Smaragdus Abbas monasterij sancti Michaëlis lectiones & Euangelia in diuinis officijs legenda per circulum anni exposuit, & librum monasticæ professionis congruum composuit, quem Diadema Monachorum uocauit, & Grammaticam, maiorem Donatum exponendo explicuit.

Haymo quidam Homelias in Euangelia solemnia fecit. Hic & librum

De uoluptate mundi composuit.

Henricus quidam Homelias in Euãgelia fecit.

Notgerus Abbas monasterij sancti Galli sequentiarum & tropicos uersus,

& multa alia. Sub Ottone floruit.

Pascasius librum de corpore Domini composuit.

Petrus cognomento Damiani ex monacho & Hæremita episcopus, scripsit librum contra illos qui Simoniacos reordinare censuerũt, èt multa alia. Sub Henrico Pio floruit.

Hermanus Monachus cognomento Contractus, quædam scripsit, & dulcisonum cantum composuit. Sub eodẽ Henrico floruit.

Bernoldus Constantiensis Ecclesiæ presbyter Romanum ordinẽ sub quarto Henrico composuit.

Lantfrancus Cantuariensis ex Abbate episcopus scripsit librum,

De corpore Domini contra Beringarium hæreticum. Sub eodem Henrico flouit.

Anshelmus eiusdem Lantfranci discipulus ex Abbate eiusdem Cãtuariensis ecclesiæ Angliæ ꝓvinciæ episcopus, multa memoranda cõscripsit, ex quibus hæc sunt, librum qui dicitur:

Cur

Cur Deus homo.
Monologium librum scilicet,
De sancta Trinitate. Vnum,
De incarnatione uerbi. Vnum,
De processione sancti spiritus unum.
De lapsu diaboli unum.
De Libero arbitrio.
De gratia Dei.
De prædestinatione, & multa alia deo

Ropertus Tuiciẽsis monaste (digna. rij Abbas spiritu sancto peruisionem illum natus totam penè scripturam egregio stilo exposuit. Sub quinto Henrico floruit.

Honorius Augustudunensis Ecclesię presbyter, & scholasticus, non spernenda opuscula edidit. Elucidarium in trib. libellis. Primum,
De Christo. Secundum,
De Ecclesia. Tertium,
De futura uita distinxit. Libellum,
De sancta Maria, qui sigillum sanctæ Mariæ intitulatur. Vnum de libero arbitrio, qui Ineuitabile dicitur; unũ libellũ Sermonũ, qui Speculũ eccles. nuncupat.

De Incontinentia sacerdotum, qui offendiculum appellatur.
Summam totius
De Omnimoda hystoria.
Gemmam animæ.
De diuinis officijs.
Sacramentarium de Sacramentis.
Neocosmum de primis sex diebus.
Eucharistion de corpore Domini.
Cognitionem uitæ de Deo & æterna uita.
Imaginē mūdi de dispositione orbis.
Summam gloriam de Apostolico & Augusto.
Scalam cœli.
De gradibus uisionum.
De Anima & de Deo quædā, de Augustino excerpta, sub dialogo exarata.
Expositionem totius Psalterij cū canticis miro modo.
Cantica canticorum, ita ut prius exposita non uideantur.
Euangelia quæ beatus Gregorius nō exposuit.
Clauem Physicæ de naturis rerum.
Refe-

Refectionem mentium.
De festis Domini & sanctorum.
Pabulum uitæ.
De præcipuis festis. Hunc libellum,
De luminaribus Ecclesiæ.

Sub quinto Heinrico floruit. Quis post hunc scripturus sit, posteritas uidebit

LIBRI SEXTI FINIS.

HONORII AVGVSTVDVNENSIS PRESBYTERI DE HAERESIBVS PRAEFATIO.

QVum eos summatim notauimus, qui claro lumine Catholicæ doctrinæ Ecclesiam illustrauerunt, restat ut etiam illos strictim notemus, qui eam quasi tetro fumo hæretici dogmatis obfuscauerunt. Hæresis igitur dicitur electio. Inde hæreticus dicitur elector, quia quisque hanc sectam, quam sequitur, eligit. Fit autem hæreticus errore & contentione, dum quis errorē suum contentiose defendit, & sapientum dicta uel scripta contemnit. Is quippe Ecclesiæ contradicit, & ab eius fide alienus existit. Non est autem hæreticus iudicandus, qui scripturam aliter quàm est, intelligit, si modo sese correxerit, cum à doctiore audierit.

HONORII

HONORII AVGVSTV DVNENSIS PRESBYTERI DE HAERESIBVS Liber Septimus.

DE HAERETICIS IVDAEORVM.

PVD Iudæos fuerunt hæ octo hæreses. Pharisæi erant Clerici Iudæorum, et dicuntur diuisi. Horum hęresis erat q̃d traditiones suas præferebant mandatis Dei. Saducæi erant Monachi Iudæorum, & dicũtur Iusti. Horum hæresis erat, quod Resurrectionem corporum negabant, animam cum corpore interire prædicabant. Legem Moysi receperunt, scripta Prophetarum respuerunt.

Esseni quidam Iudæorum hæretici, dicentes hunc esse Christum, qui docuit illos omnem abstinentiam.

Marbonæi

Marbonæi alij hæretici, qui dicunt ipsum esse Christum, qui docuit illos in omni re sabbatizare.

Genistæ hæretici de semine Abrahæ se gloriantes. In Babylone quippe alij Iudæi Paganis mulieribus, alij Israëlitis mixti, reuersi in Hierusalem, ab omni populo se diuiserunt, & hoc nomen iactantiæ sibi sumpserunt.

Meristæ hæretici, quosdam prophetas recipiunt, quosdam non recipiunt.

Samaritæ hæretici, solam legem custodiunt, prophetas respuunt.

Eromerobaptistæ hæretici cotidie uestimenta & corpora sua lauant.

DE HAERETICIS PAGANORVM.

Philosophi erant Patriarchæ hæreticorum, inter quos plures fuerunt hæreses.

Platonici à Platone dicti, qui Deum animas, angelos uerò corpora creasse, & post multa secula animas in diuersa corpora redire, & omnia in pristinum statũ reuerti, dixerunt.

Stoici à loco dicti. Stoa quippe porticus

eius erat Athenis, in qua sapientium & fortium facta erant. In hac Zeno Philosophus discipulos suos instituit. Hi omne peccatum uniforme dicunt, tam graue esse triticum quàm aurum furari. Beatitudinem in sola anima cõstare, animã cum corpore interire affirmabant.

Achademici à uilla Platonis Achademia dicti. Hi omnia incerta opinantur. Huius sectæ repertor fuit Archiselaus, & sectator eius Democritus, qui dixit ita ueritatem in occulto latere, ut aquã in alto puteo sine fundo.

Perypatetici à deambulatione dicti, quia autor eorum Aristoteles de ambulando disputabat. Hi dicunt animam ex parte æternam, ex parte mortalem, fortuito casu agi ferunt.

Cinici ab immundicia dicti. Hi ut canes in uicis & in plateis cum uxoribus coibant, dicentes, Cõiugium esse iustum et ideo honestũ, iure in publico agẽdum.

Epicuræi ab Epicuro philosopho dicti. Hi summum bonum in uoluptate corporis constituunt, animam nihil aliud

ud quàm corpus esse dicunt: mundum non à Deo regi, sed ex Athomis, unde productum, dicunt.

Gymnosophistæ nudi in desertis in die philosophantur, pudenda tantum cõtegunt. Hi se in ignem proijciunt, amore alterius uitæ.

Quidam philosophi dixerunt, hic mundum esse Deum, ut Dionysius: quidam mentem dixerunt Deum, ut Tales Milesius: quidam animum in hominibus manentem, & lucidum, ut Pythagoras: quidam sine tempore incommutabilem, ut Plato: quidam solutam mentem, ut Cicero: quidam spiritum & mentem, ut Maro.

Item alij philosophi, ut Platonici mundum affirmant incorporalem: Stoici corporalem, Epicurus ex Athomis, Pytagoras ex numeris, Heraclitus ex igne.

In Ecclesia fuerunt hi hæretici:

Symoniaci à Symone Mago dicti, qui pecunia tentauit donũ Spiritus sancti, ab Apostolis comparare. Hi dicunt creaturam non à Deo, sed à quadam superna

perna uirtute creatã. Omnes qui emunt ſpiritualia, ſunt Symoniaci, cum Symone damnandi: qui autem uendunt, ſunt Iezitæ, cum Iezi, ſeruo Helyſei reprobā di, qui ſalutẽ uẽdidit, quã Helyſæus gratis dedit, & ideo lepra Naamã ei adhęſit.

Menandriani à Menandro diſcipulo Symonis dicti. Hi mundum non à Deo ſed ab angelis factum aſſerunt. Hi Chriſtum paſſum negant. Hi coniugia communia habent.

Nicolaitæ à Nicolao Diacono Stephani ſocio dicti, qui uxores ſuas communes fecerunt.

Gnoſtici ab excellentia ſcientiæ dicti. Hi animam naturam Dei eſſe dicũt, bonum deum & malum fingunt.

Carpocraciani à Carpocrate quodam dicti. Hi Chriſtum hominem tantum de utroq; ſexu natum dicunt.

Cirinthiani à Cirintho quodã dicti. Hi circunciſionem obſeruant, mille annos in uoluptate carnis poſt reſurrectionem futuros prædicabant.

Naza-

Nazaræi à Nazaret uico dicti. Hi Christum filium Dei confitentur, omnia tamen ueteris legis custodiunt.

Ophi dicitur coluber. Inde Ophitæ hæretici, quia colunt serpẽtem, eo q̃d in Paradiso induxerit uirtutis cognitionẽ.

Valentiniani à quodam Valentino dicti. Hi secula quædam in originem dei creatoris inducunt, Christũ nil corporis de uirgine assumpsisse, sed per eam quasi aquam per phistulam transisse.

Apellitæ ab Apelle quodã dicti. Hi Christum non deum in ueritate, sed hominem in Phantasia apparuisse dicunt.

Acõthiani à principibus dicti. Hi omnia opera dei, opera angelorum dicunt.

Adamiani dicti, quia Adæ imitantur nuditatem. Nudi enim orant & nudi coeunt.

Caiani dicti, quia Cain oderant.

Sethiani à Seth filio Adam dicti, qui dicunt eundem esse Christum.

Melchisediani dicti, quia Melchisedech non dei sacerdotem, sed dei uirtutẽ prædicant.

Angelici

Angelici dicti, quia angelos colunt.

Apostolici dicti, qui nihil proprium possidentes, non recipiunt eos qui aliquid in hoc mundo utuntur.

Cerdoniani à Cerdone quodã dicti. Hi duo principia contraria asserunt.

Marcionistæ à Marcione quodam dicti. Hi alterum bonum alterum iustum Deum asserunt, tanquam duo principia Creatoris dicunt.

Artotheritę ab oblatione dicti. Hi panem & caseum offerunt, dicentes à primis hominibus oblationem à fructibus terræ, & ouium celebratam.

Aquarij dicti, quod aquã solam offerunt in calice Sacramenti.

Seueriani à Seuero exorti. Hi uinum non bibunt, Vetus tastamentum & resurrectionem non recipiunt.

Taciani à quodam Taciano dicti, qui et Creathitæ. Hi carnes abominantur.

Alogij, tanquam sine uerbo dicti. Hi Deum uerbum non credunt, Ioannis Euangelia, & Apocalypsim non recipiũt.

Cataphrygiæ à Phrygia prouincia di

cti, unde Montanus. Hi ſpiritum ſan ctum, non in apoſtolos, ſed in ſe traditũ aſſerunt.

Cataroæ à munditia dicti. Hi pœnitentibus ueniam peccatorum negant, ui duas, ſi nupſerint, tanquam adulteras damnant, mundiores ſe cæteris prædicãt.

Pauliani à Paulo Samoſateno epiſcopo exorti. Hi dicunt non ſemper Chriſtũ fuiſſe, ſed à Maria inicium ſumpſiſſe.

Hermogeniani ab Hermogene quodam uocati. Hi materiam mundi Deo æqualem faciunt.

Manichæi à Manes quodam Perſa dicti. Hi duas naturas & ſubſtantias, id eſt bonam & malam, introducunt, animas ex Deo, quaſi ex aliquo fonte manare aſſerunt; uetus Teſtamentum reſpuũt, nouum ex parte recipiunt.

Canomiani ſine lege uiuentes.

Anthropomorphitæ ab homine dicti Anthropos enim homo dicitur. Hi Deũ humana membra & humanam formam habere autumnant, cum Deus ſit ſpiritus & incorporeus.

Heracli

Heraclitæ ab Heraclio quodam exorti. Hi monachos tantum recipiunt; coniugia respuunt, paruulos regnum cœlorum habere non credunt.

Nouatiani à Nouato urbis Rom. presbytero dicti. Hi lapsos ad pœnitentiã nõ recipiunt, & baptizatos rebaptizabant.

Montani à montibus dicti. Hi tempore persecutionis in montibus latuerunt, & se à corpore ecclesiæ diuiserunt.

Ebionitæ ab Ebione siue à paupertate uocati. Hi Christum perfectum tantũ & iustum uirum putant. Hi semiiudæi sunt, Euangelium tenent, & legem carnaliter seruant.

Fotiniani à Fotino Smirnæ Episcopo dicti. Hi Christũ à Maria per Ioseph nuptiali coitu conceptum prædicant.

Aëriani ab Aërtio quodam dicti. Hi offerre sacrificiũ pro defunctis spernũt.

Etiani ab Etio nominati ijdem.

Eunomiani ab Eunomio quodã Dialectico Etij discipulo dicti. Hi asserunt, patri filium similem, & filio spiritũ sanctum dissimilem. Dicunt etiam nullum

imputari peccatum in fide manentium.

Origenistæ ab Origine dicti. Hi dicunt quod non possit filius uidere patrē: neq; spiritus sanctus. Dicunt etiam animas in mundi principio peccasse, & pro diuersitate peccatorum è cœlis lapsas, corpora diuersa in terris intrasse quasi uincula: & hac causa mundum factum fuisse.

Noëtiani à Noëto quodam dicti. Hi dicunt Christum eundem esse & patrem & spiritum sanctum. Trinitatem in officiorum nominibus, non in personis accipiunt. Vnde & Patripassiani uocantur, quia patrem passum dicunt.

Sabelliani à Sabellio discipulo Noëti dicti. Hi unam personam patris & filij & spiritus sancti astruunt.

Arriani ab Arrio Alexandrino presbytero exorti. Hi diuersas substantias in Trinitate faciunt.

Macedoniani à Macedonio Constantinopolitano episcopo dicti. Hi negant spiritum sanctum Deum esse.

Apollinaristæ ab Apollinare uocati.

Hi

Hi dicunt Christum corpus tantum sine anima suscepisse, & deitatem pro anima habuisse.

Antedicomaritæ contradicunt uirginitati Mariæ, dicentes eam post natum Christum uiro commixtam.

Metangositæ à uase dicti. Angios enim uas dicitur. Hi substantiam humanæ carnis à diabolo conditam dicunt.

Coliciani à Colico quodam nuncupati. Hi dicunt Deum non facere mala, cōtra illud: Ego dominus creans mala.

Floriani à Florino quodam dicti. Hi dicunt Deum creasse mala, contra illud: Fecit Dominus omnia bona.

Donatistæ à Donato quodam Afro uocati. Hi asserunt filium patre minorē, & spiritum sanctum filio maiorem, & rebaptizabant Catholicos.

Bonosiaci à Bonoso quodam episcopo exorti. Hi Christum filium Dei adoptiuum, non proprium asserunt.

Circuncelliones, id est, agrestes, idem Cotopitæ superiorum, hæresim sectantes. Hi amore martyrij semetipsos inte-

rimunt ut martyres nominentur.

Priſcillianiſtæ à Priſcilliano epiſcopo uocati. Hic in Hiſpania ex hæreſi Gnoſticorum & Manichæorum permixtũ dogma compoſuit.

Luciferiani à Lucifero Smirnæ epiſcopo exorti. Hi in hæreſim lapſos, et poſtea ad Catholicam Eccleſiam reuerſos recipere nolunt.

Iouinianiſtæ à Iouiniano quodam monacho dicti. Hi aſſerunt nullam diſtantiam eſſe inter nuptias & uirgines, inter abſtinentes & epulantes.

Eluidiani ab Eluidio quodã presbytero nominati. Hi dicũt Mariam alios filios poſt natũ Chriſtũ de Ioſeph peperiſſe

Paterniani à Paterno quodam exorti. Hi inferiores corporis partes à Diabolo dicunt factas.

Arabici ab Arabia prouincia dicti. Hi animam cum corpore mori, et utrunque in nouiſſimo reſurgere aſſerunt.

Tertullianiſtæ à Tertulliano Africæ prouinciæ Carthaginẽſis ciuitatis preſbytero dicti. Hi animã nõ immortalem,

sed

ſed corpoream prædicant: animas pecca torum poſt mortem in Dæmones conuerti affirmant.

Teſſereſcedecaditę à quatuordecim dicti: Teſſera enim quatuor, deca dicitur decem. Hi paſcha quartadecima luna cū Iudæis celebrabant.

Nyetiges à ſomno uel à nocte uocati. Hi uigilias noctis reſpuunt, dicentes noctem ad requiem datam.

Pelagiani à Pelagiano quodā Monacho exorti. Hi Liberum arbitrium gratiæ Dei anteponunt, dicentes, ſufficere uoluntatem ad implenda diuina iuſſa.

Neſtoriani à Neſtorio Conſtantinopolitano epiſcopo nuncupati. Hi ſanctā Mariam non Dei ſed hominis tantum genitricem prædicant, aliam perſonam carnis, aliam deitatis facientes, nec unū Chriſtum in uerbo & carne, ſed alium filium dei, alium filium hominis, affirmāt.

Euticiani ab Euticete Conſtantinopolitano Abbate ita nominati. Hi negant in Chriſto duas naturas eſſe, ſed

solam diuinam in eo post assumptam carnem, scilicet carnem in Deitatem uersam prædicant.

Acæphali sine capite dicti, à quippe sine: cęphas dicitur caput. Hi sine autore sunt, & duas substantias in Christo negant, unam naturam in eius personam prædicant.

Theodosiani & Gaianitæ à Theodosiano & Gaiano episcopis Alexandriæ exorti. Hi ex duabus unam in Christo naturam asserunt.

Gnoitæ ab ignorantia dicti. Hi dicũt quod Christi diuinitas ignorat futura, de die nouissimo.

Tritoitæ à tribus dicti. Hi sicut tres personas in Trinitate: ita asserunt, tres esse deos.

Sunt & aliæ hæreses, & sine nominibus: ex quibus aliæ triformem putant esse Deum: aliæ Christi diuinitatem passibilem dicunt: aliæ Christi natiuitati de patre initium dant: aliæ unam operationem & unam uoluntatẽ in Christo deitatis & humanitatis prædicant: aliæ libę rationẽ

rationem hominum, apud inferos Christi descensione negant: aliæ Dei imaginem habere non æstimant.

Item, aliæ de mundi statu dissentiunt, aliæ innumerabiles mundos opinantur: aliæ aquam Deo coëternã faciunt, aliæ nudis pedibus ambulant, aliæ cum hominibus non manducant: aliæ de corpore Christi dubitant, quas omnis Catholica Ecclesia damnat.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI FINIS.

DE QVO DVBITAS LECTOR.

consule Errata, quæ sic emendabis.

Pagina 1. linea 5. lege Quid sit mundus. pag. 34. lin. 8. lege sulphure. pag. 40. lin. 3. lege putida. pagina 43. lin. 23. lege spirando. pag. 75. lin. 8. in principio lege sabbati. pag. 81. lin. 22. lege (post undecimus) Nouember, quasi nonus Imber. Duodecimus. pag. 105. linea ultima in fine, lege terminum. pag. 108. lin. 1. lege Embolismus. pag. 199. linea 12. leg. mentem. pag. 113. lin. 19. leg. comprehendimus. pag. 115. lin. 1. leg. uel aliquid. pag. 116. li. 17. lege diuina. Pag. 119. lin. 22. lege incarnatio. pagina 120. lin. 22. lege diuinæ. pag. 122. lin. 6. lege tardant. pagina 126. lin. 18. leg. Caledæmonum. pagina 27. lin. 3. in fine. lege continuus. pag. 132. lin. 1. lege Sunt. Ibidem li. 5. lege omnia. Pag. 139. lin. 9. lege possibiles. pag. 141. liner 21. lege ergo. pag. 144. lin. 16. lege sensibile. pagina 146. lin. 6. lege quàm. pag. 147. lin. 6. lege cæterorum. pag. 149. lin. 2. lege uoluntatem. Ibidem. lin. 17. & 18. lege credere. pag. 154. lin. ultima lege igni, si. pagina 161. lin. 1. lege arietatem. Ibidē lin. 13. lege circulus. pag. 169. lin. 16. leg. expulisse. pag. 177. lin. ultima lege pro à naui, nauis. Ibidem lin. 18. leg. radij. Ibidem lin. ultima. lege (pro desertur) secum defert. pag. 178. linea 4. lege ad occasum. pagina 180. linea 1. leg. quomodo. pag. 182. lin. 23. leg. Vere. Ibidem. lin. ult. leg. aliquam. pag. 183. lin.

a.leg.infirmitatem.pag.88.linea 6.lege aftas. pag. 192. lin.3.in prin.lege Annumeratis affectibus.pag.243.linea 3. lege muliebre.pag.246.linea.18.lege quaeritur.pag.261.li. ultima lege neruos.pag.263.linea 1.lege corrumpit.pagina 285.linea 8.lege Septentrionalior pag.288.linea 3.lege scilicet. Ibidem linea.17.lege gradus.pag.293.linea 14.leg.quaeritur.pag.197.lin.10.lege quotienscunque. pag.205.lin.12. lege descendat. Ibid.linea penultima lege Aeris. pag .206. linea 12.lege qui.pag.207.linea 5.lege pluere.Ibid. linea 11. lege causam igneo.pag.207.linea 15.ante Ignis.lege ultimas tres lineas, nā transpositae sunt.pag.208.lin.8.le. ubi.pag. 303.linea 8. lege uideret.pag 309.linea 19.et 22.lege eandem.Ibid.lin.ult.lege Rhodijs.pag.452.lin.4.lege aduersum.pag.435.lin.20.lege Genfrico.pag.437 lin. ultima lege ad diuersos.pag.438.lin.18 lege exhortatoriam. pag. 439.lin.11.lege edidit.pag.440.lin.23.lege ueteris.pagina 44..lin.8.lege fortunatum.pag 447.lin.2. lege ecclesiae. pag.448.lin.7.lege haereticorum.

OMNIVM, QVAE IN OMNIBVS HVIVS OPERIS LIbris, notatu digna uidebantur, tam copiosissimus, quàm utilissimus, INDEX.

A

Abissus quid 34. & 35
Achaia unde 23
Acheronta quid. 33
Adam unde componatur. 56
Adam unde oriatur 12
Adamas quomodo frãgi possit Ibid.
Adolescentia quæ conueniẽs doctrinæ 274
Aduentus Domini quomodo inueniendus. 108
Aegyptus unde dicta 329
Aegyptus ubi 16
Aegyptus unde nomen habeat. Ibid.
Aegyptus circundatus Nilo quomodo. Ibidem.
Aegyptus non accipit pluuias, ne q; nubibus obscuratur Ibid.
Aeyptus quomodo & quot plagis percussa 324
Aegyptũ quid fœcundet. 16
Aegyptij unde Geometriam habeant 323
Aegyptij quando diem inchoent 75
Aegyptij quomodo menses nominent 79
Aegyptiorum regionum quando exortum 319
Aequinoctium unde dictum 94
Aequinoctium an semper sit in perustæ medijs 310. & 311
Aequinoctia quid faciãt. 93
Aequinoctialis circulus quomodo diuidat zodiacũ. 298

Aequino-

Aequinoctium ubi & quomodo 286
Aer quid sit 42
Aer in aquam conuertitur et econtrà 2 & 3
Aer quare & unde coelum dicatur 314
Aer igni proximus 8
Aer ubi, unde, quid & quomodo 203
Aer humidus & calidus 3
Aeris natura 130. & 145. & 146
Aeris grauitas 139
Aeris quot diuersitates, & quomodo dictae 203. & 204
Aeri quid deputetur 8
Aestas quando incipiat. 183
Aestas quid & unde 83
Aestatis natura 187
Aestates binae in anno ubi. 84
Aetas prima doctrinae inconueniens 271
Aetas adsimilatur cerae 274
Aetas quid 89
Aetates hominis quot sint Ibidem.
Aetates mũdi quod sint. Ibi.
Aethiopia unde dicta 27
Aethna mons quid operetur 30
Aethnae montis incẽdium. 37
Africa quantũ extẽdatur 6
Africa unde dicta 26
Africae termini qui 238
Agareni unde dicti 16
Agentes qualitates quid. 136
Agractae & Bragmani quales 9
Alamania unde appellata 21
Alania prouincia ubi sita 20
Albania unde dicta 18
Albanorum regnum quãdiu steterit 339
Alexandria unde orta 17
Altitudo solis 279
Altitudo uersus coelum cui

ascribatur 300 & 299
Altitudo uersus nos de cœlo cui ascribatur Ibid.
Amazones fœminæ ut uiri præliantes 17
ἀμιπώτης quid 35
Angeli qualia corpora habeant 125. & 126
Angeli quando creati. 142
Angeli unde corpora habeant 47
Angelorum quot sint ordines. 126
Anglia ubi. 218
Anima mundi quid. 121. 122
Anima an ante corpus existat, aut econtrà 269
Anima unde existat Ibid.
Anima quid sit 265
Anima qualiter in homine 267
Anima qualis in homine
Animæ actiones. 266 (122
Animæ officium 167
Animæ diuersæ potentiæ 269. 270
Animal humectum quid & quale 14
Animal rationale ubi habitet Ibid.
Animal rationale quid. 123
Animal inuisibile ubi. Ibid.
Animal aeriũ q̃le et ubi. Ibid.
Animalia in terra & aqua habitantia 41
Animalia uaria unde creata 147.
Animalia quare gradiãtur mox post natiuitatem, homo minus 244
Animosi qui sint 170
ἀνώμαλοι Planetæ quales 311
Antiochia unde dicta 14
Antiochia olim Reblatha (Ibid.
ἄντιοι quales. 232. & 233. & 234
Antipodes ubi habitẽt. 231. & 232
Antipodes an omnia sua tẽpora nobiscũ habeãt. 232.
&

& 233. & 234
Annus bisextilis quot dies comprehendat 281
Annus solaris quomodo inueniendus 102
Annus domini quomodo inueniendus 101
Annus qd et unde dictus. 85
Annus multipliciter sumitur. Ibi. lunaris quid. Ibi.
Annus qui mēsis nominatur
Annus cōmunis qd. 85 (ibi.
Annus ἐμβολισμὸς dictus
Annus solaris quid. 86. 87
Annus bisextilis 86 (Ibi.
Annus Mercurialis. Ibid. Veneris ibid. Martis ibi. Iouis ibi. Saturni ibidem.
Annus magnus Ibidem.
Annus remißionis Ibid.
Annus Iubeleus Ibi.
Annus ciuilis Ibid.
Anni ab exordio mundi usque ad Christū quot. 354
Annis tribus quando non pluerit 338
Aonia prouintia unde. 25
Aprilis unde dictus 80
Aprilis quare & unde dictus 182
Aprilis mensis incōstās. Ibi.
Aqua in terram conuertitur & econtra 2 & 3
Aqua natura grauis 139
Aqua unde sursum in nubes eleuetur, et quomodo. 206
Aqua terræ proxima 8
Aqua frigida et humid. Ibi.
Aqua salsa unde 222
Aqua dulcis unde. 222. 224
Aqua putei unde. 223. et 224
Aqua putei & fontis in hyeme calida, in æstate minus, quare 224
Aqua ubicunq; terrarum reperitur 5
Aqua an tumorem habeat
Aqua putida unde 40 (280
Aqua bulliens frigida. 167
Aqua unde dicta 34

Aqua

Aquæ natura 130. & 146
Aquæ duæ naturæ 39
Aquæ quid deputetur 3
Aquæ cœlum ambientes ubi 65. & 66
Aquæ quando rubeum ostendant colorem 208
Aquæ congelatæ ubi. 153. et 154
Aquas qd in aera trahat. 43. & 44
Aquarius quare inter astra locatus 60.
Aquitania unde nominata 25
Arabia uel Saba unde dicta 14
Aracusia unde dicta 12
Araneæ homines occidentes, ubi 31
Ararath mons in Armenia 18
Arbeston lapis 23
Arbores nunquam folia deponentes 26
Arcus cœlestis splendor. 208
Argere Insula 8
Argiui unde dicti 329
Argo nauis unde primū orta 64. & 65
Arida unde terra 4
Aries quare pro signo positus 57. & 58
Arimaspi ubi 10
Ars fabrilis unde orta est & inuenta 317
Ars texturæ unde inuenta Ibid.
Asia unde nominata 6
Asia quantū extendatur. Ibi.
Asia minor ubi 18
Asia ubi, & quò se extendat 235
Asiæ minoris prouinciæ. 18
Assimilatiuæ uirtutis officiū 245. & 246
Aspectus humanus quantum extendatur 286
Astrologiam quis primū docuerit 330

Astrologicè

Apostrologicè tractare, quid sit 157
Astronomia ubi inuenta 13. & 14
Astronomicè tractare qd sit 157
Astrum quid 57
Aßiria unde dicta 12
Aßyriorum regnum quot annis steterit 334
Aßyriorum regnum quando exortum 319
Athenas unde structa 330
Athenæ ciuitas à quo structa 22
Athenienses quando diem inchoent 75
Athlanticum mare ubi. 218
Athlas mons altißimus. 28
ἄτομος quid et unde. 68
Auditus unde 265
Aues ubi habitent 41
Aues unde creatæ 146
Aues pennas nocte splendētes habentes ubi 18
Auguria unde reperta. 332
Augusta à quo cōdita. 355
Augustus unde 81
Ausonia unde dicta 23
Auster unde ortus 219
Autoritas quomodo de superioribus loquatur. 157
Autumnus quando incipiat 185
Autumnus quid & unde 83
Autumni natura. 187
Axis qualis linea 165

B

Babel arcis altitudo. 13
Babel turris quando structa 319
Babylon unde 17
Babylone qualis, et quomodo structa 13
Babylonia regio ubi sita, et unde sic nominata ibid.
Babylonia quomodo condita 319
Bactria unde dicta 18

Barathrum quid 33
Barba in pueritia quare desit 258. & 259
Barba quare fœmineo sexui desit 258
Bauaria ubi 21
Bellum propter mulierem ortum inter Beniamin & Israël quando 325
Bissæ quid 96
Bisextus quomodo inueniendus. 102
Bithinia 19
Bituminis natura 41
Boœtia unde dicta 22
Boreas unde ortus 219

C

Cæsares unde dicti. 353
Calathus qualis figura. 198
Caledæmonum quot genera 126
Calendæ unde dictæ 82
Calisto quomodo inter sydera rapta 61
Calor unde 37
Caloris natura 290
Cambyses rex Aegyptum superauit 17
Cāpunia ciuitas unde 24
Cancer quare & unde pro signo dictus 58
Cancer an nobis alijs uicinior 285
Caniculares dies unde. 64
Canis qui seipsum suspendit Ibid.
Capadocia unde dicta 18
Capilli quomō crescāt. 258
Capilli quare nulli ætati desint Ibid.
Capricornus quare inter sydera translatus 60
Caput quid, & qualis substantia 257
Cardinales uēti undē. 218. 219
Carthada unde dicta 27
Caspius mons Indiæ 8
Caspium mare unde. Ibid.
Caucasus mons unde 17
Centaurus quare in cœlum translatus 64

Cerebrũ q̃lis substãtia. 259
Cerebri diffinitio 259
Ceucocrota qualis bestia
Chaldea ubi 13 (16
Chaldæi unde acceperint Astronomiam 323
Chaldæi unde 318
Chaldæi quãdo diẽ inchoẽt
Chananea unde. 15 (75.
Chaonia ciuitas unde ædificata. 22.
Chaos quid. 140
Cholera rubea crescens in æstate, quid sit 84
Choleræ morbus. 181. 184
Choleræ sedes quid 251
Cholerici unde 254
Chonoides quid 199
Christus sub quo rege natus 355
Christus quando passus sit
Christus quando nos (94. redemerit 95
Christiani quãdo diẽ incho
Christiani quomo(ent. 75 do dies nominent. Ibidẽ.
Cibus & potus quò descendant 249. & 250
Cilicia unde orta 19. & 20
Circuitus terræ quomodo mensurari debeat 4
Circuli inuisibiles quot. 162
Circuli quot sint 160
Circuli qui uisibiles, et quot Ibidem.
Circuncisio cui primũ data
Ciuitates quædã de fe (323 ris nomina habẽtes. 24
Claues terminorum quomodo inueniendæ 104
Climatis altitudo 279
Climata quõ inueniẽda. 307
Cæcus quare inter (et 308 astra translatus 64
Cælum undiq; stellatũ. 56
Cælum an à nobis uideatur
Cælũ tegit oĩa. 157. (303
Cælum spiritale ubi . 66
Cælũ unde dictum 55
Cælum si uespere aut mane rubet, quid significet. Ibi.

Cœli ianuæ quæ Ibid.
Coæternitas filij & spiritus sancti 118
Cognoscere perfectè quid sit 112
Coitus quãdo incipiat. 240
Coitus quando non contingat 241
Coitus quare in pueritia non contingat 240
Coitus quando contingat 241
Coitus frequẽtis causa. 242
Colonia unde & quãdò cõdita 355
Collaterales uẽti unde. 220
Coluri quot & quid 163
Comagena puincia ubi. 14
Comata Gallia unde dicta 25
Cometa 215
Cometæ quales stellæ 65
Commixtio contrariorum quid 135
Complexio qualis conueniens doctrinæ 274
Complexiones quot, & unde 139
Concauatiuæ uirtutis officium 246
Conceptio unde fiat. 240
Conceptio an muliere nolente poßit fieri. 242. & 243
Conceptione facta, quando guttæ sanguineæ, & ubi appareant 245
Concretum quid sit 268
Concurrentes quomodo inueniendæ 102
Concurrentes unde exordium habeant. 97. & 98
Coniunctio contrariorum quid 135
Constantinopolis unde dicta 11
Conticinium quale tempus 77
Contuitio quid 263
Conuersiones quot in anno. 288

Conus

Conus imbrae quò tendatur 199
Cor ubi situm 250
Corinthus unde 23
Corona inter astra locata quomodo 62
Corpus & anima coniuncta sunt 268
Corpus humanum quomodo temperatum 84
Corpus mulieris unde creatum. 148
Corpus humanum quomodo creatum 149
Corporis officium 267
Corporis motus unde contingant Ibid.
Corporis humani diuisio 129
Corpora unde cōstent. 127
Corporalia quae sint 112
Coruus quare inter astra locatus 63
Creatio rerum omniū quādo facta 151
Crepusculum quale tēpus 76
Crissa insula 8
Crystallinus humor 156
Currus unde inuentus. 33
Cyclopes ubi 10
Cyclus indictiōalis quid. 83
Cyclus decemnouenalis quomodo inueniendus ibid.
Cyclus lunaris Ibid.
Cyclus solaris 88. & 91
Cyclus magnus Ibid.
Cyclus lunae quomodo inueniendus 103
Cyclus decemnouenalis. 88 & 90
Cyclum paschalem quis fecerit 357
Cyclum quis primò posuerit 93
Cyclorum mutationes. 103 & 104
Cylindrus qualis figura. 197
Cynosura quomodo inter astra

astra translata 61
Cyrenaica unde dicta & structa 26. & 27
D
DAemones ubi 42
Dæmões incubi quales. 124
Dæmones utrum corpora habeant 125
Dæmonum quot sint ordines 122. & 123
Dalmacia prouincia unde. 22
Damascus unde dictus. 14
Danubius ubi ortus 21
Dacia prouincia ubi 20
December unde 81
Delton quale sydus 62
Dentes unde, & ad quid nati 249
Detuitio quid 253. & 264
Deus quòd sit, quomodo probari debeat 114
Deus quòd sit et homo. 120
Dialectica quid doceat. 275
Dies usualis quid 190
Dies unde dictus. 189. & 69. & 70
Dies longissimus quot horas habeat. 71. 72. & 73
Dies quid sit. 287. & 69
Diei uulgaris dimensiones 74.
Diei usualis & naturalis diuisio 190
Diei supremũ quid. 24. 75
Dies quot in anno 288
Dies et noctes an æq̃les. 194
Dies Aegyptiaci unde dicti 109.
Dies quare Planetarum nomina habeãt. 75
Diebus sex creauit oĩa Deus. 2
Digestio quid sit. 249
Digestiones quot sint. Ibid.
Diluculũ quale tempus. 77
Diluuium unde fiat 225
Diluuium quando, & quam diu fuerit 323
Discipulus qui doceatur, qualis quærendus. 273
Doctores boni plus q̃ parẽtes amandi 273
Dodrans quid 96

Edo

EAle qualis bestia 10
Ecclypsis quomõ fiat. 281
Ecclypsis solis unde contingat 192
Ecclyps. lunæ unde. 196. 197
Elementum quid. 127. & 128. & 134
Elemẽta quare dicãtur. 128
Elementa unde dicta 2
Elementa quatuor Ibi.
Elementa in modum circuli uoluuntur Ibid.
Elemẽta quõ à Constantino Physico nominata sint
Elementa ubi sint 130 (132
Elementa quomodo in ordinem redacta 143
Elementorũ dispositio. 139
Elementorũ abusio. 130. 131
Eloquentiæ quot sint partes 275
Embolismus quid. 90. et 91
Embolismi quot 108
Eolia quid 221
Epactæ quomodo inueniendæ 101. & 102
Epactæ unde initium habeant 98. et. 99. & 100
Epar quid, & quot sedes gignat 252
Ephesus ciuitas unde structa 18
Ephesũ quis cõdiderit. 330
Epirus unde 22
Equæ à uẽtis cõcipiẽtes. 18
Equinoctialis qualis circul9
Equorũ phœbi noïa (162 190. & 191
Eridanus qualis fluuius. 64
Etruscia unde 24
Euphrates unde et quò flu (at. 7
Europa unde 20
Europa unde dicta 322
Europa quò se extendat. 6
Europæ termini quales. 236
Eurus unde ortus 219
Exustio unde fiat. 225. 226

F

FAbulæ quãdo fictæ. 325
Fames septem annis quando fuerit 324

Februarius unde dictus. 80
Fel ubi sit 250
Feria terminorum quomodo inuenienda 107
Feria in Calend. mensium quomodo inuenienda. 98
Filius Dei unde genitus sit 117
Filij Israël quando oppressi in Aegypto 24
Firmamentum utrum moueatur 176
Firmamentum quare dictũ
Flumina Paradysi. 7 (158
Fons in Paradyso ortus. 7
Fons qui faces accendit ubi 22
Fons diebus frigidus, noctibus feruidus ubi 28
Fontes infirmis medela, et furibus cæcitas ubi 31
Fontes in hyeme calidi, in æstate frigidi quare. 39. et 40
Fontes unde humorem habeant 225
Formatiua uirtus quando incipiat 245
Formatiuæ uirtutis officiũ 245
Francia orientalis 21
Frigus unde nascatur 57
Frigus perpetuum ubi 26
Fronti non habenda fides 150
Fructum ligni uitæ qui comederit huic quid contingat 6. et 7
Fulgura unde procedant 44
Fulmen qualis substantia 211
Fulmen quare sæpius alta sternat 211. & 212
Fulmen quid & unde. 210. & 211
Fulmina unde 213
Fulmina quare omni tempore non contingãt. 212
Fumus humidus quãdo per

membra

membra discurrat. 246. & 248
Fumus unde 46
Fumus quare amarus. Ibi.
Fundæ ubi inuentæ 31

G

GAlatia unde dicta 19
γαλαξίας qualis circulus
Galilæa ubi 15 (160
Gallia Belgica unde 25
Gallia unde 24
Gallicinium quale tẽpus. 77
Ganges uel Phison ubi nati 7
Gangis fluuius 10. & 12
Garamantes unde dicti 28
Gemini quare pro signo positi, & unde dicti 58
Geniture quid aptum, & econtrà 242
Genus humanum quando diuisum et quomodo. 318
Geõ uel Nilus unde ortus. 7
Germania superior ubi & unde 21
Germania inferior ubi, & unde orta Ibid.
Gigantes quando orti. 318
Glosatores antiqui quid & quomodo docuerint 276
Gog & Magog quales & ubi 8
Græcæ literæ unde repertæ 331
Græcia ubi sita, & unde dicta 22
Græci quomodo menses nominent 79
Grammatica quid doceat. 275.
Grãdo quando contingat 209
Grando unde fiat Ibid.
Grando unde 208. et 45
Graneum quid 258
Grues quando pariant 9
Guttæ sanguinis ante finẽ mundi cadẽt, quare. 207
Guttæ quare rotũdæ. 208. & 209

H

Hebdomata quid sit. 77
Hebdomadæ species 77
Hebenum lignum ubi 32
Hebrææ literæ unde inuen- (tæ. 323
Hebræi quõ menses
nominent 79
Hebræi unde 519
Hebræi quomodo dies nomi
nent 75
Hebrei quãdò diẽ incohoent (75
Helladia unde dicta 22
Hemisperium an uideatur (277
Hemisperiũ quid. 65
Hemisperiũ terræ q̃ndo nõ
uideatur, et econtrà. 301
Hercules cœlũ sustinuit. 62
Hermes fluuius auream ha
renam ferens 19
Hismahelitæ undi dicti 16
Hispania unde 25
Homo quare μικρόκοσ
μος dicatur 54
Homo calidus et siccus. 254
Homo planeta unde 51
Homo unde constet 248
Hoïs prima uox quæ 247
Homines aduersas plantas
habentes ubi 9
Hoïes similes canibus ubi. 9
Homines setas habentes. 10
Hoïes absq; capitibus 10
Homines odore solo pomi
uiuentes 10
Homines quare et unde qui
dam longi, graciles, pin-
gues, parui, grossi, bre-
ues 255
Homines quoto tempore an
ni sæpius moriãtur 183
Homines mactantes parẽ (tes. 9
Homines crudos pi-
sces edentes 9
Homines duodecim cubito-
rum ubi Ibid.
Homines unde pueriles fiãt (272
Homines duorum cu-
bitorum ubi 8. et 9
Hora quid 69
Horæ artificiales quot. 278

Horæ

Horæ quot pro die computatæ 288
Horizōtes quot.285.et286
Horologiorum uarietates
Humus unde nomen ha(289
Hydra q̃lis,et quō (beat.4
inter astra locata 63
Hyems quid & unde 3
Hyems quanto tempore duret uel constet 180
Hyemis natura.186.et 187
Hymber quid 45
Hymber unde descēdat.44
Hyppolitici planetæ quales. 312.& 313
Hyrcania unde 18
IAnuarius unde dictus.80
Idolatria quando orta. 319
Idus unde dicti 82
Ierusalem unde dicta 12
Ierusalē etiā Aelia dicta.15
Ignis in aerē conuertitur,et econtrà 23
Ignis quando sub diuo accēditur quid efficiat 5
Ignis quid sit 19
Ignis nō ubiq; calidus 206
Ignis calidus & arridus.3
Ignis unde dictus 47
Ignis proprietas 204
Ignis natura. 130.et 145
Igni quid deputetur 2
Ignem & terram quare deus fecerit fundamēta 139
Ilium unde 19.et 331
Incarnatio unde creata.119
India unde dicta 8
India quid gignat 12
India quot habeat regiões 8
Indi unde 318
Indicū mare q̃d gignat. 12
Indicus Oceanus unde dictus.8
Infans quare non discernat
Insania quid & unde(270
Infernus unde dictus.33.248
Inferni uaria nomina.Ibid.
Inferni profunditas Ibid.
Infirmitates unde oriūtur 193

Infirmita

Meridianus

Infirmitates quæ ex sanguine oriuntur, quales ibidem
Infirmitates Melancholiæ quales ibi.
Iunius unde dictus 81
Insertæ arbores quare crescant 28
Insulæ unde dictæ 28
Intelligentia quid 270
Intersecatio quorundã planetarum 175
Interuallum quomodo inueniendum 289. et 290
Intuitio quid 263
Inundationes unde fiant 3
Ioannes Euangelista ubi requiescat 18
Iordanis fluuius ubi oriatur 14
Iordanis quando exiccatus 324
Iouis à Saturno distantia 55
Iris quando primum uisa 318
Iris quid 44
Isis dea unde dicta 328. & 329
Italia diu magna Græcia dicta 23
Italia Saturnia dicta. Ibid.
Italia Latium dictum. ibid.
Iudæa unde 15
Iudæorum regnum quàmdiu steterit 335
Iulius unde dictus 81
Iupiter qualis stella 169
Iupiter in aquilam uersus 63
Iupiter in cygnum uersus quomodo 62
Iupiter Saturnũ de regno expulsit 169
Iuuentutis natura 272

K

Κυλινδρος qualis figura 197

L

LAcedæmon urbs quando condita 324

Lagiderũ

Lagidorũ regnum quàm diu steterit 344
Lapis urinæ unde gignatur 152, & 253
Lapis pueris ubi & senibus nascatur 253
Latinæ literæ unde repertæ 332
Latini unde dicti 332
Leo unde & quare inter signa collocatus. 58. & 59
Lepus inter astra locatus 64
Lex unde primũ data. 324
Libanus mons ubi 14
Libra quare, & unde, inter signa deputata 59
Lignum uitæ ubi 6
Ligna quando præcidenda, quòd illæsa à uermibus maneant 100
Linea tendens per Centrũ terræ quomodo. 300. & 301
Ligua quomodo, et ad quid nata 249
Linguæ quando & quomodo diuisæ 319
Literæ ubi & unde repertæ 317
Logistica cellula qualis 259
Longobardia unde dicta 24
Lucifer & Hesperus an in uno die habeantur. 303. & 304
Luciferi & Hesperi discrimen 171
Luna quale corpus habeat 193
Luna qualis planeta 48
Luna unde nata Ibid.
Luna quid efficiat. 48. & 49
Luna naturaliter obscura 194
Luna quando plena, minus plena, &c. 195
Luna ubicunq; potest facere eclypsin

re Eclypsin 282
Lunæ natura 200
Lunæ saltus quid 283
Lunæ saltus quando fiat 96
Lunę à Mercurio distātia 54
Lunæ magnitudo. 282
Lunaris cursus quomodo computandus 91
Lupi ubi non nascantur 31
Lustrum quid 88
Luxuriā qui nimium appetant 170
Lybia unde dicta 26
Lybicum mare unde 26
Lydia unde dicta 19
Lyra unde inuenta 62

M

MAcedonia unde 23
Macrobij quales 9
Madian urbs ubi 14
Magica ars à quo & unde inuenta 320
Magica ars ubi orta 13
Magister qui doceat, qualis quærendus. 272. & 273
Magister supra patrem diligendus 273
Magnes lapis ubi oriatur 12
Magnitudo gradus & solis 302
Manis unde dictus. 80. & 81
Mantichora qualis bestia. 11
Mare quod non rubrum 39
Mare mortuum ubi 16
Mare rubrum unde procedat 38
Mare unde nomē adeptum 38
Mare Indicū quid gignat 12.
Marmor candidissimum unde gignatur 30
Mars qualis planata 51

Mars

Mars qualis stella. 169.
Mars quare in prælijs dicatur dominare 180
Martis à Ioue distantia 55
Martius unde dictus 80
Martius infirmat homines 182
Mastix ubi oriatur 36
Matres canos partus edentes ubi 9. & 10
Matrix post conceptũ quomodo claudatur 242
Matrix quid sit, & quomodo 241
Matutinum quale tẽpus. 77
Matutina statio quid 312
Mauritania unde nominata 27
Media unde dicta 12
Mediterraneum quid 217
Medium quando esse posit 138
Melancholia crescens in quid sit 84
Melancholici unde dicti 254
Memoria unde dicatur 272
Memorialis cellula qualis 260
Mensis quid & unde dictus 78
Mensis lunaris quid Ibidem.
Mensis solaris quid & unde Ibidem
Mensis quot dies habeat 79
Menstruumquare post cõceptionem cesset 124
Menstruum unde contingεt Ibid.
Mercurius qualis planeta 49
Mercurius qualis stella 172
Mercurij à Venere distantia 54

Meridianus

Meridianus quid 163
Meridies quid & unde dicta 74
Meroë insula ubi, & qualis 32
Messes binæ in anno ubi. 84
Mesopotamia ubi sita 13
Mesopotamia unde dicta Ibidem.
Minerua quando & ubi fuerit 323. & 324.
Mininge quales pelliculæ 259
Minutum quid 69
Mœsia ubi & unde 21
Molosia unde dicta 22
Momentum quid 68
Monoceros qualis bestia 11
Monoculi ubi 10
Monstra hominibus & bestijs similia 9
Montes qui semper niues habent ubi 236
Morbus ex humore ortus qualis 188
Mortuum quis primum suscitauerit 333
Motus pueris quando incipiat 246
Motus quãdo in puero nõdum nato, sufficiens. 247
Motus ætheris qualis. 264
Moysi lex ubi scripta. 14
Mulier natura frigid. 148
Mulier uirilis quomodo nascatur 245
Mulier quot proles una uice parere posśit 241
Mulieres quare post conceptionem libidinosæ sint, animalia minus 244
Mulieres luxuriosiores uiris Ibid.
Mundus quot tonis distinctus 54
Mundus ouo cõparatur. 1
Mundus diuina ratione est creatus 134
Mundus quid & unde dictus

ctus 1
Mundus ante hominem factus 115
Mundi creatio quot modis scribatur 1
In Mundo omnia unde uiuant 121
Musæ quot & unde 54
Musica cœlestis ubi 53
Musica unde inuenta 337
Musicæ mensura ubi inueniatur 53

N

NAbathei unde dicti, 16
Natiuitatis quot termini 247
Nazareth ubi sita 15
Nebula unde 46
Nerui procedentes de capite, quid operentur. 257. & 258
Neruosum cuius sit naturæ
Nicea ciuitas ubi 19 (250
Nicomedia unde dicta. Ibi.
Nigromantia ubi & unde inuenta 340
Nilus uel Geon ubi oriatur 7
Nimbus quid 48
Niniue ciuitas ubi sita, & à quo structa 13
Niniue quot annis steterit 334. & 35
Nix quid 209
Nix unde 45
Niues perpetuæ ubi 236
Niues unde 237
Niues quare in superioribus non liquefiant 167
Niues quare in æstate non contingant 209
Nonæ unde dictæ 82
Nox unde 189
Nox quot tempora habeat Ibid.
Nox unde dicta 76
Nox quare æqualis non sit diei 287
Nubes unde dicantur 44

O

I Occasus

Occasus duplex 312

Occasus mundanus qualis Ibidem.

Occasus Heliacus qualis Ibidem.

Oceanus quare fluuiorum cursu non augeatur 38

Occeanus Indicus unde dictus 8

Oceanus feruens ut cacabus ubi

Oceanus unde nominetur 35

October unde 81

Oculus qualis substãtia. 261

Oculi duo quare homini dati 261

Olympias quid 88

Olympus mons 23

Omnis motus discernitur 159

Opera quaedam uni ex personis tribuuntur, & quare 119

Ops unde dicatur 4

Ordo discendi qualis. 275

Oreb mons ubi 14

Oriens an similis sit occidenti, & alijs. 284. et 285

Orion unde natus 63

Orizon quid. 163. & 164

Ortus quottuplex sit. 311. & 312

Ortus matutinus qualis. 311

Ortus uespertinus qualis Ibidem.

Ortus mũdanus qualis. 311 & 312

Ortus Heliacus qualis. 312

Ortus Acromicus qualis Ibidem.

Ortus omnes an aequales 309

Ostentum quid 68

Oues albi uelleris ubi. 32

P

PAdus flu. unde ortus. 24

Pagani quõ dies nominent

Palaestina quae et Asca (75

lon unde dicta. 14. & 15

Pannonia

Pannonia ubi 23
Paradysus locus qualis exi- (stat. 6
Paradysus paradysorum ubi 66
Paradysi flumina 7
in Paradyso fons ortus. ibi.
Paralelli quid 162. et 163
Paralelli an omnes moueantur 289
Pars nulla ante solem occidit 281
Parthia ubi 12
Parthia unde dicta. Ibidem
Pascitiua uirtus quò se extendat 246
Pascha quando à Domino celebratum 94
Paschalis termin9 ubi. 104
Pegasus qualis equus. 62. et 63
Peloponesus unde dicta. 23
Pentapolis unde dicta. 27
Pentapolis regio ubi & unde dicta 15. & 16
Perdita Insula qualis. 82
Perfectio Dei quid, & quomodo 113. et 114
Persæ quando diem inchoent 75
Persida unde dicta. 12. 13
Personæ 3. diuinitatis. 116
Perusta cœli et terræ. 293
Pestilentia unde nascatur
Phantastica cellula (46. 47 qualis 259
Philosophia unde primum orta. 329. quid. 112
Philon uel Ganges unde nascatur 7
Phiton quomodo ad astra positus 61. & 62
Phlegeton qualis fluuius. 34
Phlegma crescens in hyeme quid efficiat 84. & 85
Phlegmatis morbus. 181.
Phœbo quare 4. eq (et 184 qui attribuantur 190
Phœnitia unde 14
φοῦσκοι quales populi.
Phrigia unde dicta. 19 (74

Phrigiarum regnum quam diu steterit 331
Pigmei quales 9
Piper ubi crescat, & qualẽ habeat colorem Ibid.
Pisces quare inter sydera translati 60
Pisces & aues ubi morentur 41
Pisces unde creati 146
Pistrix qualis bestia 65
Planetæ unde dicti. 47. 48
Planetæ omnes quando suos circulos peragant 52
Planetæ an æquè sint celeres 297. & 308
Planetæ utrũ moueãtur 176
Planetæ quò uadant 294
Planetæ quomodo mouean tur 179
Planetæ aliquando plus solito remouentur 173
Plenilunium quando. 195
Pluuia quando primum ui(sa 318.
Pluuia quid 45
Pluuiarum causæ 204
Pluuiarum inundationes unde Ibidem.
Polus quid & qualis stella (145
Poli unde dicti 56
Ponticum mare unde appellatum 20
Pori unde cstrõingãtur. 181
Post Paradysum quid 7
Potentia Dei dicitur Pater & ,quare 116
Principium mundi quando fuerit 151
Pruina unde 45
Puer natus quando uiuere poßit 247
Puer quomodo in utero pascatur 246
Puer quando idoneus uitæ nascatur 247
Pueri an à patribus infirmitates acquirant 240
Punctus quid 69
Puteus à philosophis factus ubi & qualis 32

Pyritis lapis unde 13

Q

QVadrans quid. 87. & 96. & 69.
Quadriga unde inuēta 62
Quintilianus quid & quomodo doceat 276

R

RAdius inferior quid operetur 156
Ranunculi & pisces quomodo fiat quod aliquando pluant 206
Ratio quid 270
Ratisbona ciuitas ubi sita .21
Refluxiones Occeani. 215. et 216
Regnum Israel quamdiu steterit 337
Regnum Macedonum quādiu steterit 337. & 338
Regulares quid 97
Regulares termini quomodo inueniendi 106
Res quaelibet quid requirat 113
Rhetorica quid doceat. 278
Rex angelorum ubi habitet 66
Rhenus unde nascatur. 24. & 25
Roma unde 24
Romani quando diem inchoent 75
Romani quot, & quomodo menses nominent. 79. & 80
Romanorum menses unde dicti 80
Ros unde 48

S

SAgittarius quare sydera meruerit 59
Samaria unde dicta 15
Samaritae unde 318
Sanguinei unde 254
Sanguinis quando crescat discrimen 84
Sapientia dicitur filius dei.

et quare 116. & 117.
Sapientia diuina omnia fecit 115. & 116
Sapientia huius mundi quare stultitia 126
Sapientia unde nata 117
Sarraceni unde dicti 16
Saturnus summus Planetarum 165
Saturnus dicitur Senex 166
Saturnus quare causa frigiditatis Ibidem.
Saturnus quare falcem ferat 169
Saturnus Planeta qualis. 51
Saturni à firmamento scientiæ 55
Saxonia ubi 21
Scenopedæ quales 10
Scorpius signum, quare, & unde 59
Scilla & Charybdis ubi. 30
Scyllæi canes quid 37
Scytharum regnum quando exortum 320. & 321
Scythia inferior ubi 20
Scythia & Hunnia ubi. 18
Seculum quid & unde dictum 89. & 90
Sedimen quid 253
Semen uirile utrum solum genituræ sufficiat. 242
Semen de semine nascitur. 2
Semis quid 96
Semitonium quot milliaria habeat 54
Senatus & annus unde cõstituti 334
Senectutis natura 271
Senij natura 272
Sensibile & insensibile 144
Sensus quid & unde 248
September unde 81
Septentrio unde appelletur 56
Senes oppidum 18
Serica regio unde. Ibidem.
Serpentes ceruos deuorantes

tes & Oceanum tranantes ubi 10
Serpentes ubi non fiant, 31
Serpentes aquam ueneno inficientes 40
Siciliæ tellus quomodo. 36
Signifer strenuus circulus 52
Signorum qualis dispositio 161
Sicimorum regnum quàmdiu steterit 323
Smelis lapis unde 13
Smirna ciuitas unde structa 19
Sodomo, Gomorrha, aliæq; ciuitates quando submersæ 323
Solare corpus quid efficiat 310
Solaris cursus quomodo cõputandus 91. & 92
Sol quomodo moueatur 179
Sol ubi in æstate oriatur 277
Sol quomodo oriatur 278
Sol maculosus in ortu quid significet 50
Sol in ortu si pallet, rubet, concauus uidetur, quid significet 50. & 51
Sol Planeta unde & qualis 50
Sol administrator æthereæ lucis 310
Sol quoties in hora uoluatur 305
Sol quota pars circuli dicatur 30
Sol quando longos dies faciat 280. & 281
Sol quando intret Leonem 183
Sol quando intret Virginẽ Ibidem.
Sol medius dicitur numero non spacio 290

Sol cum uersus cœlum eleuatur, quid operetur 297
Sol maior terra 199
Sol sursum humorem eleuat 205
Sol quoties maior terra 198
Sol an diutius sub terra sit, q̃ in æquinoctio. 302. & 303
Sol quando intret Scorpionem & Libram 185
Sol quando intret Arietem 181
Sol quàmdiu moretur in signis 78 & 79
Sol ubi calorem exerceat 167
Sol ubiq; diem efficit 70
Sol quando nobis breues dies efficiat Ibidem.
Sol quando intret Capricornum 180
Sol quando intret Aquarium & pisces Ibidem.
Sol quando multiplicet dies 298 & 299
Sol à firmamento non potest referri 178. & 179
Sol quando duos dies steterit in eodem spacio. 324
Sol qualis stella 172. & 173
Solis ad Martem lõgitudo 55
Solis obscuratio 178
Solis natura 179
Solis diuersitates 188
Solis magnitudo 307. & 280
Solem quidam sextum, quidam quartum planetam dicunt 174
Solem quot signa obscurẽt 296
Solstitium Autumnale 98
Solstitium æstiuale Ibidem
Solstitium in Cancro. 294. & 295

Solstitium hyemale 95
Solstitia quid efficiant 93
Solum unde dictum 4
Somnium unde 256
Somnus unde contingat 256
Sonus quis à nobis audiatur, & econtrà 53
Spadones quare imbarbati Ibid.
Sperma quando masculum, foeminam, aut uirum effoeminatum in matrice pariat 244. & 245
Sperma unde constet. 241. & 242
Sperma quid 240
Spiritalis uirtus unde. 256. & 257
Spiritus sanctus unde procedat 118
Spiritus sanctus quare uoluntas uocetur Ibidem.
Spiritui sancto quòd attribuatur remißio peccatorum 120. & 121
Spurius deus hyemis 181
Stella unde dicta 56
Stellæ in nocte uidentur cadere, quid 46
Stellæ sole maiores quæ 61
Stellæ an cadant super terram 213. & 214
Stellæ infixæ quare dicantur 160
Stellæ Infixæ ubi 158
Stellæ Erraticæ 158
Stellæ infixæ utrum moueantur Ibidem.
Stellæ unde lumen accipiat 291
Stellarum nomina unde 57
Stellarum forma & dispositio 57
Stellarum materia 294
Sterilitas unde contingat 241
Sterilitatis causa 241. et 242

Stomachus cuius sit naturæ 250
Styx fons quid operetur 40
Suæuia ubi, & unde dicta 21
Sybillæ quot sint 325
Sydera unde 57
Synai mons ubi 14
Syria ubi sita Ibid.
Syria unde dicta Ibi.

T

TAnathos insula qualẽ terram habeat 26
Taprobane insula 8
Taurus unde signum dictus 58
Tauri fului ubi 11
Tellus unde dicta 3
Tempestas unde in mari fiat 41. & 43
Tempestas unde fiat. 212. et 213
Terra quale elementũ. 230
Terra quot modis nominetur 3
Terrt unde dicta Ibid.
Terra cum primum esset creata, cooperta fuit. 143
Terra arrida quòd sit & sicca 3
Terra quare arida dicta. 4
Terra quot circulis distinguatur 5
Terra super stabilitatẽ fundata est Ibidem.
Terræ comparatio 230
Terræ qualitates. 230. et 231
Terræ & lunæ distãtia 54
Terræ ad coelũ altitudo. 55
Terræ natura 130. 146
Terræmotus unde fiat. 36
Terræ forma quomodo. 4
Terræ quid deputetur 3
Terminus Septuagesimæ quomodo inueniẽdus. 106 & 107
Termini quomodo requirẽdi 105. & 106

Testudinũ

Testudinũ Indici maris magnitudo 12
Thanais fluuius unde 20
Tharsus à quo structa. ibi.
Thebaidá prouincia ubi et unde dicta 16. et 17
Thessalia unde nominata. 23
Thessalonica ciuitas unde 23
Thus ubi colligatur 14
Tonitruum quid 211
Tonitrua unde ueniant 44
Tonitrua quare omni tempore non contingant 212
Tonus quot milliaria habeat 54
Triclina Australia & Borealia quare antiqui fecerint 238
Triens quid 96
Tripolis unde dicta 27
Trogolodytæ quales 28
Troia unde dicta. 19. & 331
Truncus & Surculus quomodo suas naturas transmutent 238. et 239
Turingia ubi sita 21
Tuscia unde 24
Tyberis unde 332. & 339
Tygris flu. unde fluat. 7
Tyrus & Sidon ciuitates ubi sitæ 14

V

VAsa fictilia ubi reperta
Venetia olim Benetia (30 unde 24
Ventus unde et quid 42
Venti unde oriantur. 35. 36
Venti quare cotidie non cõtingant 221
Ventorum qualitates. 237
Venus qualis stella 170
Venus dea luxuriæ. Ibidem
Venus qualis Planeta. 49. & 50
Veneris à sole distantia. 54
Ver quid & unde 83
Vermes uarij ubi 12

Vespertina

Vespertina statio quid. 312
Vesperum quale tempus et unde 76. & 77
Vicißitudo in quot tempora diuidatur 83
Vicißitudo unde dicta ibid.
Vir effœminatus quomodo nascatur 245
Virgo unde orta, & inter signa erecta 59
Viuere multiplex. 296. & 297
Visibilia & inuisibilia 144
Viscus unde exordium sumat 314
Visus lippientis quid efficiat 262
Visus unde 261. & 262
Visus quot sint species. 263
Visus proprietas 295
Visui quot necessaria. 26
Visu omnia discerni 262
Vmbri quando diem incho- ent 73
Vncia quid 96
Vngues unde 258
Voluntas uocatur spiritus sanctus 116
Vrina quid dicatur 252
Vulnera capitis, causa insaniæ 260

Y

Yσσόφαγος quid. 251

Z

Zephyrus unde ortus 218
Zeusis ciuitas unde 27
Zodiacus quare sic dictus 57
Zodiacus unde ascensum habeat 162
Zodiaci longitudo & latitudo 70
Zodiaci linea 292
Zona habitabilis 6
Zonis quinq; terra distinguitur 8

FINIS.

BASILEAE
APVD HAERED. AND.
CRATANDRI.
ANNO M. D. XLIIII.
MENSE MARTIO.

Intervento di Manutenzione Conservativa
Biblioteca Universitaria Alessandrina
Dott.sa Chiara Faia – a.2012
F.Urb. K.f.11 f.2

interventi:

- [ ] restauro dorso
- [ ] restauro angoli
- [ ] restauro piatto staccato dalla legatura
- [ ] restauro cuffia testa/piede
- [ ] nuova indorsatura
- [ ] consolidamento capitelli
- [ ] assemblaggio legatura al corpo del volume
- [ ] rinforzo cerniere interne/esterne
- [ ] restauro carte di guardia
- [ ] integrazioni cromatiche delle parti restaurate
- [ ] idratazione e pulizia CIRE 213

materiali:

- [ ] Tylose MH300p al 4% in sol. acq.
- [ ] carta giapponese n. W 14, 15a, 15